

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಸೀರಿ ಕನ್ನಡ

ಪ್ರಥಮ ಭಾಷಾ ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ
(ಪರಿಷ್ಕಾರ)

ಹತ್ತನೇಯ ತರಗತಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಸಂಖ್ಯ (ರ.)
೧೦೦ ಅಡಿ ವರ್ತುಲ ರಸ್ತೆ ಬನಶಂಕರಿ ಜಿನೆಯ ಹಂತ
ಚಿಂಗಳೂರು - ೫೬೦೮೦೫

ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ರಚನಾ ಸಮಿತಿ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಡಾ. ಸಿ.ಎಸ್. ರಾಮಚಂದ್ರ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಸ್ಥ, ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ ವಿಭಾಗ. ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ತಿ, ಮೈಸೂರು-೨೦೬

ಮೈ. ಎನ್. ತಮ್ಮಣ್ಣಗೌಡ, ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು, ನಂ. ಶಿಲ್ಪಿ, ಉನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ಐನೇ ಹಂತ, ವಿಜಯನಗರ, ಮೈಸೂರು.

ಸದಸ್ಯರು

ಶ್ರೀ ವಿ. ರಂಗಪ್ಪಯ್ಯಮೋಳ್ಳ, ನಿವೃತ್ತ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಶ್ರೀ ನಿವಾಸ ಬಿತ್ತಪಾಡಿ, ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ, ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕು.

ಶ್ರೀ ಬೆಳವಾಡಿ ಮಂಜುನಾಥ, ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಸ.ಪ.ಪ್ರೋ. ಕಾಲೇಜು, ಮೂಗ್ರಿಹಳ್ಳಿ, ಬೆಳ್ಕಮಗಳೂರು ತಾಲೂಕು.

ಶ್ರೀ ವಿಶೇಷಾರ್ಥ ಭಟ್ಟ, ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ವಿಶಲ ಪ.ಪ್ರೋ. ಕಾಲೇಜು, ವಿಟ್ಟ, ಬಂಡಪ್ಪಳ ತಾಲೂಕು.

ಶ್ರೀ ನೆಂಪು. ನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟ, ನಿವೃತ್ತ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಅಚ್ಯುತನಗರ, ಪರ್ಕಾಳ ಅಂಚೆ, ಕಾರ್ಕಾಳ ತಾಲೂಕು.

ಪರಿಶೀಲಕರು.

ಮೈ. ಸಾ.ಶಿ. ಮರುಳಯ್ಯ, ಸಾಹಿತಿಗಳು, ರಾಗಿಣಿ, ಹಂಪಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೩೧೦೯.

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ ಸದಸ್ಯರು

ಮೈ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಹಾಟೀಲ್, ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಸಂಕ್ರಮಣ ಪ್ರಕಾಶನ, ಎಲಚೆನಹಳ್ಳಿ, ಜ.ಪಿ. ನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-೨೮.

ಡಾ. ಕೆ. ಮರುಳಸಿದ್ದಪ್ಪ, ಸಾಹಿತಿಗಳು, ನಂ ಗಳಿಗೆ, ಗಳಿಗೆಯ ಕ್ರಾಸ್, ಜ.ಪಿ. ನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-೨೮.

ಮೈ. ಸಾ.ಶಿ. ಮರುಳಯ್ಯ, ಸಾಹಿತಿಗಳು, ರಾಗಿಣಿ, ಹಂಪಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಮೈ. ಅ.ರಾ.ಮಿತ್ರ, ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಕೆ.ಎಚ್.ಬಿ. ಕಾಲೋನಿ, ಯಲಹಂಕ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಡಾ. ವಿಷ್ಣು ಎಂ. ಶಿಂದೆ, ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಭಾಗ, ಕನಾಂಟಿಕ ರಾಜ್ಯ ಮಹಿಳಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ವಿಜಯಪುರ.

ಮುಖ್ಯ ಸಂಯೋಜಕರು

ಮೈ. ಜಿ.ಎಸ್. ಮುಡಂಬಡಿತ್ತಾಯ, ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಪರಿಷತ್ತರಣೆ ಮತ್ತು ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ರಚನೆ, ಕನಾಂಟಿಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಸಂಘ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೩.

ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ

ಶ್ರೀ ನಾಗೇಂದ್ರ ಹುಮಾರ್, ವ್ಯವಸಾಯ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕನಾಂಟಿಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಸಂಘ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೩.

ಶ್ರೀಮತಿ ಸಿ. ನಾಗಮಣಿ, ಉಪನಿದೇಶಕರು, ಕನಾಂಟಿಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಸಂಘ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೩.

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಸಂಯೋಜಕರು

ಶ್ರೀ ಹಾಂಡುರಂಗ, ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕನಾಂಟಿಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಸಂಘ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೩.

ಮುನ್ಮುಡಿ

೨೦೦೫ನೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪರ್ಯಾಕ್ರಮದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಚಿತವಾದ ಕನಾರ್ಕ ರಾಜ್ಯ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ನೀತಿಯ ಒಂದನೇ ತರಗತಿಯಿಂದ ಹತ್ತನೇಯ ತರಗತಿವರೆಗೆ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪ ರಚನೆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದೆ. ಒಟ್ಟು ೧೨ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೋರ್ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ೩ ಮಾದ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ರಚನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದಿಂದ ಜಿ ನೇಯ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ಪರಿಸರ ವಿಜ್ಞಾನ, ಗಣಿತ ಮತ್ತು ಶಾಸಕ ನೇಯ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ಕೋರ್ ವಿಷಯಗಳಾದ ಗಣಿತ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಿರುತ್ತವೆ.

೨೦೦೫ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪರ್ಯಾಕ್ರಮವು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಚೈಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

- ಕಲೆಕೆರಿನ್ನು ಜೀವನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವುದು.
- ಕಂಠಪಾಠ ವಿಧಾನದಿಂದ ಕಲೆಕೆರಿನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದು.
- ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪ ಹೊರತಾಗಿ ಪರ್ಯಾಕ್ರಮವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸುವುದು.
- ಜಾನ್ನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು.
- ಭಾರತದ ಪ್ರಜಾಸತ್ಯಾತ್ಕಾಶ ನೀತಿಯನ್ನು ಮಹಿಳೆ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಷಂತೆ ಸಂದಿಸುವುದು.
- ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಇಂದಿನ ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯದ ಜೀವನವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.
- ವಿಷಯಗಳ ಮೇರೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಅವಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸ್ತಿರು ಜೋಡಿಸುವುದು.
- ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗಿನ ಬದುಕಿಗೆ ಜಾನ್ನವನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸುವುದು.
- ಮಕ್ಕಳಿಂದಲೇ ಜಾನ್ನವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು.

ನೂತನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ನೂತನ ವಿಧಾನಗಳಾದ ಅಂತರ್ಗತ ವಿಧಾನ (Integrated Approach), ರಚನಾತ್ಮಕ ವಿಧಾನ (Constructive Approach) ಹಾಗೂ ಸುರುಳಿಯಾಕಾರದ ವಿಧಾನ (Spiral Approach) ಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪಗಳ ವಿಷಯ ಹಾಗೂ ಅಭಾಸಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಯೋಜನೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜಾನ್ನ ಹಾಗೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪಗಳೊಂದಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ನೂತನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪಗಳು ಪರೀಕ್ಷೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಅವಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವರೂಪ ಅವರನ್ನು ಸ್ಥಿತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಸಮಾಜದ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ.

ಭಾಷಾ ಕಲೆಕೆರಿಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಗಳಾದ ಆಭಿವೃದ್ಧಿ ಬಳಸುವುದು, ಮಾತನಾಡುವುದು, ಒದುವುದು, ಬರೆಯುವುದು ಹಾಗೂ ಆಕರ್ಷಣಿಕಗಳಿಂದ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಕೆಯಂತಹ ಕ್ಷೇತ್ರವಾರು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕೌಶಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ವ್ಯಾಕರಣ, ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಯೋಜ್ಞತ್ವ ಪ್ರಶಂಸಾ ಮನೋಭಾವ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಅನುಮತಿ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮಹಿಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಂಗೆ ಅವರು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಾಗಿ ಕಂಠಪಾಠಕ್ಕೆ ತರುವ ಹೋರಿಗೇಳಿಲ್ಲ. ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪ ಭಾಷಾ ಕೌಶಲಗಳ ಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಒಂದು ಪೂರ್ವಕವಸ್ತುವಂದು ಪರಿಗೊಳಿಸಲು, ಮಹಿಳೆಗಳ ಮನೋಭೇಷಣೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ ಅನೇಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಏಕ್ಕರೊಂದಿಗೆ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಜಚ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೌಶಲಗಳ ಸಂವರ್ಧನೆಯೇ ಕಲೆಕೆರಿ ಸುರಿಯಂತಹ ಅಂತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹಜ್ಜೆನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮಹಿಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವ ಕಲೆ (learning to learn) ಹಾಗೂ ಕಲಿತುದುದನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವ ತಕ್ತಿ (learning to do) ಯಾನ್ನು ಮಹಿಳೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹತ್ತನೇ ತರಗತಿಯ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪಗಳು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿವೆ. ಇತರ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪಗಳಂತಹೇ ಈ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹಾಗೂ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇದರೆಂದಿಗೆ ೧೦ನೇಯ ತರಗತಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಒಂದು ಹಂತದ ಅಂತರಾಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ಪಟ್ಟಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಿರಿ ಕನ್ನಡ-೧೦ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆಯ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪ ರಚನೆ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು ರಚನಾ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾಂಗಿನಲ್ಲೂ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವ ಆಕಾಲ ಮರಣವಸ್ತುಪ್ರಯೋಧ ಪ್ರಾಧಾರಕರಾದ ಡಾ. ಸಿ.ಎಸ್. ರಾಮಚಂದ್ರರವರನ್ನು ಕನಾರ್ಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಸ್ತರ್ಕದ ತಯಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ, ಸದಸ್ಯರಿಗೆ, ಕಲಾಕಾರರಿಗೆ, ಪರಿಶೀಲಕರಿಗೆ, ಸಂಯೋಜಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗದವರಿಗೆ, ಜೀಲ್ಲಾ ತರబೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತರ್ಕವನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ ಮುದ್ರಕರಿಗೆ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕೈಗೆ ತಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಈ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಷಾರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಒಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪ ಸಂಘ ಆಭಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಮೈ. ಜಿ. ಎಸ್. ಮುಡಂಬಡಿತ್ತಾಯ

ಮುಖ್ಯ ಸಂಯೋಜಕರು

ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪ ರಚನೆ

ಕನಾರ್ಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪ ಸಂಘ (ರಿ.)

ಬೆಂಗಳೂರು.

ನಾಗೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ್

ವ್ಯವಸಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು

ಕನಾರ್ಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪ ಸಂಘ (ರಿ.)

ಬೆಂಗಳೂರು.

ಬೋಧನೆಗೆ ಮುನ್ನ....

ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ಅಶ್ವಂತ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಬೋಧನೆಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಪರ್ಯಾಪ್ತ ತಾಯ್ಯುಡಿಯ ಕಲಿಕೆಗೆ ಪೂರ್ಕವಾಗಿರಬೇಕಾದುದು ಅಗತ್ಯ. ಹತ್ತನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ತಕ್ಷಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ತಾಯ್ಯುಡಿಯನ್ನು ಸ್ವಜನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಅಪೇಕ್ಷಿತೀಯ. ಈ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಗ್ರಹಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕೆ ಸಂತರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುವಂತಿರಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯ ಉದ್ದೇಶವು ನೇರವೇರಬೇಕು. ಕಲಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕಲಿಸುವಿಕೆಯ ನಿರ್ಧಾರಿತ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಿಕರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಎನ್.ಸಿ.ಎಫ್ ೨೦೦೫ ಮತ್ತು ಕೆ.ಸಿ.ಎಫ್ ೨೦೦೯ರ ಜಿಂಟನೆಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಹಲ್ಲಿಜಾಸನದಿಂದ ಹೊದಲ್ಲಿಂದು ಇಂದನವರೆಗಿನ ತಾಯ್ಯುಡಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದ ಕೆರುಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಇಂಪನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸವಿಯುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಬಾಳಿನಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಧೀಮಂತರಾಗಿ ಬಾಳಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪರಿಚಯ, ನಾಡು-ನುಡಿಯ ಬಗೆಗೆ ಹಿರಿಯರ ಜಿಂಟನೆ, ವೈಚಾರಿಕ ಜಿಂಟನೆಗಳನ್ನೂ ಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭಾಸದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣ ಅಲಂಕಾರ ಮತ್ತು ಭಂದಸ್ಸನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪರ್ಯಾಪ್ತೋಷಕ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಗ್ರಹಿಕಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ವೃಧಿಸುವ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪರ್ಯಾಪ್ತವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅಧ್ಯೋತ್ಸವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕರ್ತೃ-ಭಾವ-ಆಕರ, ಪದ-ಅಧ್ರ್ಯ, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭಾಸ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಕಲಿಕೆಯ ಮುನ್ನ ಅಧ್ಯೋತ್ಸ ಓದಿ ಶೀಫೋಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಡ್ಯ/ಪದ್ದದ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಪದಗಳನ್ನು ಓದುವ ಸಲುವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಓದುವಿಕೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಇದರದು. ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿನುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೊರತು ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಪತ್ರಿಕೆಯ ತಯಾರಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಪರ್ಯಾಪ್ತೋಷಕ ಅಧ್ಯಯನದ ಒಂದು ಪಾಠಗಳಿಂದ ಹತ್ತು ಅಂಕಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಕೇಳಲಾಗಿ ಒಂದು ಅಂಕದ ಏರಡು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಾಗಿ ಏರಡು ಅಂಕಗಳ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು.

ಸಿರಿ ಕನ್ನಡ-೧೦ ಪ್ರಥಮ ಭಾಷಾ ಕನ್ನಡ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕವು ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರ ಹಲವಾರು ದಿವಸಗಳ ಜಿಂಟನಮಂಧನಗಳ ಫಲವಾಗಿ ರೂಪ್ಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ರಚನಾ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಪರಿಶೀಲಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿಯ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಿರಿ ಕನ್ನಡ-೯ರ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ, ಸಿರಿ ಕನ್ನಡ -೧೦ರ ರಚನಾ ಸಮಿತಿ ಪರವಾಗಿ ಆಶ್ರೀಯ ನಮನಗಳು.

ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಿರಿ ಕನ್ನಡ-೧೦ ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ರಚನಾ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಅಕಾಲಮರಣವನ್ನಿಷ್ಟಿದ ಸರಳ, ಸಂಭಾವಿತ ಸುಸಂಸ್ಕತ ಪ್ರಾಧಾರ್ಯಪಕ ಡಾ. ಸಿ. ಎಸ್. ರಾಮಚಂದ್ರರವರನ್ನು ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವಾರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಒಂದು ಆಕಸ್ಮಿಕದಿಂದ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ರಚನಾ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆ, ಬೆಂಬಲ, ಸರವನ್ನು ನೀಡಿದ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಸಂಪಾದ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ವೈ.ಟಿ.ಗುರುಮೂರ್ತಿಯವರಿಗೂ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಸಂಯೋಜಕರಾದ ಪ್ರೇ. ಮುದಂಬಿಡಿತ್ತಾಯಿರವರಿಗೂ ಮತ್ತು ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಬೆಳ್ಳಕೆಂಪಿರವರಿಗೂ ಈ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕದ ಕರಡು ಪ್ರತೀಯನ್ನು ಕೂಲಂಕಷಣವಾಗಿ ಓದಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಹಿಮ್ಮಾಪ್ತಿ ನೀಡಿದ ಸಿ.ಟಿ.ಇ. ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಿಗೆ ಮತ್ತು ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಬಂಧುಗಳಿಗೂ ಸಮಿತಿಯ ಪರವಾಗಿ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಪ್ರೇ. ಎನ್. ತಮ್ಮಣಿ ಗೌಡ
ಅಧ್ಯಕ್ಷ, ಸಿರಿ ಕನ್ನಡ-೧೦,
ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ರಚನಾ ಸಮಿತಿ

ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಪರಿಷ್ಕರಣ ಸಮಿತಿಗಳ ವಿವರ

ಸರ್ವಾಧ್ಯಕ್ಷರು :

ಮೈ. ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ, ರಾಜ್ಯಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಪರಿಷ್ಕರಣಸಮಿತಿ, ಕನಾರಾಟಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕಸಂಘ(ರಿ) ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦೦೪೮

ಪರಿಷ್ಕರಣ ಸಮಿತಿ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಡಾ. ರಾಜಪ್ಪ ದಳವಾಯಿ, ಪ್ರಾಥ್ಮಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಸಾಂಕೇತಿಕ ಪ್ರಧಾನದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಬೀದರ್ ಶ್ರೀ.

ಸದಸ್ಯರು

ಡಾ. ಜಗನ್ನಾಧ್ರೋ ಹೆಚ್.ಎಸ್. ಸಹ ಪ್ರಾಥ್ಮಾಪಕರು, ಕನಾರಾಟಕ ಕಲಾ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಪ್ರಧಾನದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಬೀದರ್

ಶ್ರೀ. ಅಲ್ಲಿಮತ್ತಭು ಬೆಟ್ಟಂಡೂರು, ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು, ಅಮರ ಜೇತನ, ತವಳಗೇರಿ ಕಾಲೋನಿ, ಕೊಪ್ಪತ್ತಿ

ಶ್ರೀ. ವಿ.ರಂಗಪ್ಪಯ್ಯಮೋಳ್ಳಿ, ನಿವೃತ್ತ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಚಿತ್ರಪಾಡಿ, ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ, ಉಡುಪಿ ತಾ.

ಶ್ರೀ. ಬಿ. ರಮೇಶ್ ಕುಮಾರ್, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಸಕಾರಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ, ಕೇರಳ, ಮೈಸೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು.

ಶ್ರೀ. ಚಿಕ್ಕದೇವೇಗೌಡ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಸಕಾರಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ, ಉತ್ತರಕಾಶಿ, ಬೆಂಗಳೂರು-೬೮

ಶ್ರೀ. ತಮ್ಮಣ್ಣಗೌಡ ಹೆಚ್.ಸಿ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಸಕಾರಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ, ಹನುಮಂತಪುರ, ಹಾಸನ ತಾಲ್ಲೂಕು

ಶ್ರೀಮತಿ. ಸುತೀಲ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕೆ, (ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ವಿಭಾಗ), ಸಕಾರಿ ಪದವಿಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜು, ಮದ್ರಾಸ ತಾಲ್ಲೂಕು

ಶ್ರೀ. ಒಸ್ಕರಾಜಪ್ಪ, ಎಂ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರು (ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ವಿಭಾಗ), ಸಕಾರಿಪದವಿಪೂರ್ವಕಾಲೇಜು, ಹೊಸನಗರ ತಾ.

ಶ್ರೀ. ಎನ್.ಬಿ.ಎರನಗೌಡ, ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ, ಕ್ಷೇತ್ರಸಮಾಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಳೇರಿ, ಶಿಕ್ಷಾಪರಿಸಂಸ್ಥಾನ ಕೆಳಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಕಲಾವಿದರು:

ಶ್ರೀ. ವೆಂಕಟೇಶ್, ಚಿತ್ರಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಸಕಾರಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ, ಉರಮಾರ ಕಸಲಗೆರೆ, ಮಂಡ್ಯ ದಕ್ಷಿಣ ತಾಲ್ಲೂಕು,

ಉನ್ನತ ಪರಿಶೀಲನ ಸಮಿತಿ

ಡಾ. ಎಚ್.ಎಸ್. ರಾಫ್ರೇಂದ್ರರಾವ್, ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಥ್ಮಾಪಕರು, ನಂ.೨, ರಿಜಿಸ್ಟ್ರೇಷನ್ ಕ್ರೋ, ಜೆ.ಪಿ.ನಗರ,ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦೦೩೮

ಡಾ. ಜಿ.ಆರ್.ತಿಪ್ಪೇಶ್ವಾಮಿ, ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಥ್ಮಾಪಕರು, ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನಸಂಸ್ಥೆ, ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ತಿ, ಮೈಸೂರು-೫೬೦೦೩೯

ಡಾ. ಸೈಯದ್ ಜಿಮೀರ್ ಉಲ್ಲಾಷರ್ಫೋ, ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು, ಭಟ್ಟಳ್, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ

ಡಾ. ಯಲ್ಲಪ್ಪ ಹಿಮ್ಮಡಿ, ಎಸ್.ಪಿ.ಎಂ. ಕಲಾ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ರಾಯಬಾಗ, ಬೆಂಗಳೂರಿ ಜಿಲ್ಲೆ

ಡಾ. ಕಲಾವತಿ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಸಕಾರಿ ಪ್ರಧಾನ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಬಳಾರಿ

ಡಾ. ಪ್ರಶಾಂತ ನಾಯಕ್, ಪ್ರಾಥ್ಮಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ಭಾರತಿ, ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಶಂಕರಭಟ್ಟ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ.

ಡಾ. ಗೀತಾವಸಂತ, ಸಹಪ್ರಾಥ್ಮಾಪಕರು ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ತುಮಕೂರು.

ಡಾ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ, ಎಚ್.ಎಸ್. ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಸಕಾರಿ ಪದವಿ ಮಾರ್ವರ್ಕಾಲೇಜು, ಬಸವನಗುಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ :

ಶ್ರೀ. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ, ವ್ಯವಸಾಯ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕನಾರಾಟಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಸಂಘ(ರಿ) ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦೦೪೮

ಶ್ರೀಮತಿ ಸಿ. ನಾಗಮಣಿ, ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕನಾರಾಟಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಸಂಘ(ರಿ) ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦೦೪೮

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಸಂಯೋಜಕರು :

ಶ್ರೀ. ಪಾಂಡುರಂಗ, ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಕನಾರಾಟಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಸಂಘ(ರಿ) ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦೦೪೮

ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಕುರಿತು

ಒಂದರಿಂದ ಹತ್ತನೇ ತರಗತಿಯ ಪಠ್ಯಮಸ್ತಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರೂ ಅಧ್ಯಾಸಚಿವರೂ ಆಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ೨೦೧೯-೨೦ ರ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ತಜ್ಞರ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸುವ ಫೋಂಡ್‌ನ ಮಾಡಿದರು. ತಜ್ಞರು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಮೂಲ ಆಶಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ಪಠ್ಯಮಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯ, ನೈತಿಕಮೌಲ್ಯಗಳು, ವೃತ್ತಿಶ್ವರಿಕಾರ, ವೃತ್ತಿಶ್ವಾಸಿಕ ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕ ಮನೋಭಾವ, ಜಾತ್ಯೀಯತೆ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬದ್ಧತೆಗಳಿಗೆ ಅನುಷಾಸನವಂತೆ ತಜ್ಞರ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಮನರ್ ರಚಿಸಲಾಗುವುದು” ಇದು ಬಜೆಟ್ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ಆಶಯ.

ಆನಂತರ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯು ಒಂದರಿಂದ ಹತ್ತನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗಿನ ಪಠ್ಯಮಸ್ತಕಗಳ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗಾಗಿ ೨೨ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ದಿನಾಂಕ: ೨೪.೧೧.೨೦೧೮ ರಂದು ಆದೇಶಹೊರಡಿಸಿತು. ಈ ಸಮಿತಿಗಳು ವಿಷಯವಾರು ಮತ್ತು ತರಗತಿವಾರು ಮಾನದಂಡಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ರಚಿತವಾದವು. ವಿವಿಧ ಪಠ್ಯವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಜ್ಞರು, ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಈ ಸಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಲಿಖಿತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಅನೇಕ ಆಕ್ಷೇಪಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶೇಷಣೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಒಮ್ಮೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಪಠ್ಯಮಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವ ಹೊಳೆಹೊತ್ತ ಈ ಸಮಿತಿಗಳಿಗೆ ‘ಅಗತ್ಯವಿದ್ವಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯವಸ್ತುವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ನಂತರ ಪಠ್ಯಮಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವ’ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ೨೪.೧೧.೨೦೧೮ರ ಆದೇಶದಲ್ಲೇ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆನಂತರ ೧೯.೧೯.೨೦೧೯ ರಂದು ಹೊಸ ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಿ ‘ಅಗತ್ಯವಿದ್ವಲ್ಲಿ ಮನರ್ ರಚಿಸುವ’ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಸಮಗ್ರ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗೊಂಡ ಪಠ್ಯಮಸ್ತಕಗಳನ್ನು ೨೦೧೯-೨೧ ರ ಬದಲು ೨೦೧೯-೨೦ ನೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದೆಂದು ಇದೇ ಆದೇಶದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು.

ಅನೇಕ ವೈಕಿಗಳೂ ಸಂಘಟನೆಗಳೂ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಪಠ್ಯಮಸ್ತಕಗಳ ಮಾಹಿತಿಯೊಂದು, ಆಶಯದೋಷಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವರಿಗೆ, ಪಠ್ಯಮಸ್ತಕ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರು. ಅವುಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಸಮಿತಿಗಳಾಗಿಗೆ ಅನೇಕ ಸಂವಾದಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಭಾಗ ಜೊತೆ ಚರ್ಚೆಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ನೀಡಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ವಿಷಯಪರಿವೀಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಡಯಟ್ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಭೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ವಿಶೇಷಣಾತ್ಮಕ ಅಭಿಮತಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ, ಗಣಿತ, ಭಾಷೆ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಜ್ಞರಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಪಠ್ಯಮಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಆನಂತರ ಸಭೆ ನಡೆಸಿ ಚರ್ಚೆಸಲಾಗಿದೆ. ಮಹಿಳಾ ಸಂಘಟನೆ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಬಂಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ದಾಗಿ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಅರಿವಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪಠ್ಯಮಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅಗತ್ಯವಿದ್ವಕಡೆ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಮ್ಮುಖ್ಯವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಕೇಂದ್ರೀಯ ಶಾಲೆ (ಎನ್.ಸಿ.ಇ.ಆರ್.ಟಿ) ಪಠ್ಯಮಸ್ತಕಗಳ ಜೊತೆ ರಾಜ್ಯದ ಪಠ್ಯಮಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತೋಲನಿಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಸಲಹಾಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ವಿಜ್ಞಾನ, ಗಣಿತ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಜ್ಞರ ಮೂರು

ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸಮಿತಿಗಳು ನೀಡಿದ ತೊಲನಿಕ ವಿಶೇಷಣ ಮತ್ತು ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ರಾಜ್ಯ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ಥಕಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರೀಯ ಶಾಲಾ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ಥಕಗಳಿಗಿಂತ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ಥಕಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕಡಿಮೆಯಾಗದಂತೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅಂದ್ರ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ಥಕಗಳ ಜೊತೆ ನಮ್ಮ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ಥಕಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವಾಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ಸಮಿತಿಗಳು ಮಾಡಿರುವುದು ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯೇ ಹೊರತು ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ಥಕಗಳ ಸಮಗ್ರ ರಚನೆಯಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗಾಗಲೇ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ಥಕಗಳ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಧಕ್ಕೆಯಂಟುಮಾಡಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗತ್ವ ಸಮಾನತೆ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಮಗ್ರತೆ, ಸಮಾನತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗಳು ನಡೆದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪರ್ಯಾಪ್ತಮ ಚೌಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಪರ್ಯಾಪ್ತಮ ಚೌಕಟ್ಟಗಳನ್ನು ಏರಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಬಯಸುತ್ತೇವೆ, ಜೊತೆಗೆ ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ ಆರ್ಥಿಕಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಮಿತಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ವಿಷಯವಾರು ಉನ್ನತ ಪರಿಶೀಲನ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡೆದು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಸಂಪೂರ್ಣ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ೨೨ ಸಮಿತಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಹಾಗೂ ಉನ್ನತ ಪರಿಶೀಲನಾ ಸಮಿತಿಯ ಸಮಸ್ತರನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ನೆನೆಯುತ್ತೇವೆ. ಅಂತಹೀ ಸಮಿತಿಗಳ ಕೆಲಸ ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಲು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ದುಡಿದ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ಥಕ ಸಂಘದ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೂ ನೆನೆಯುತ್ತೇವೆ. ಸಹಕರಿಸಿದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳು. ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನೀಡಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಸರ್ವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ತಜ್ಞರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

(ನರಸಿಂಹಯ್ಯ)

ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು
ಕನಾರ್ಕಿಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ಥಕ ಸಂಘ (ಒ)
ಚೆಂಗಳೂರು-ಲಿಂ.

(ಮೈ. ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ)

ಸರ್ವಾಧ್ಯಕ್ಷರು
ರಾಜ್ಯ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ಥಕ ಪರಿಷ್ಕರಣ ಸಮಿತಿ
ಕನಾರ್ಕಿಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ಥಕ ಸಂಘ (ಒ)
ಚೆಂಗಳೂರು-ಲಿಂ.

ಪರಿವಿಡಿ

ಕ್ರ. ಸಂ	ಗದ್ಯಭಾಗ	ಕೃತಿಕಾರರ ಹೆಸರು	ಪ್ರಣ ಸಂಖ್ಯೆ
೧.	ಯುದ್ಧ	ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕ್ರ್ರೂ	೧
೨.	ಶಬರಿ	ಪ್ರ. ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್	೧೩
೩.	ಲಂಡನ್ ನಗರ	ವಿ. ಕೃ. ಗೋಕಾಕ್	೨೮
೪.	ಭಾಗ್ಯತೀಲಿಗಳು (ನಾಲ್ಕಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು, ಸರ್. ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ)	ಸಮಿತಿ ರಚನೆ / ಡಿ. ಎಸ್. ಜಯಪ್ಪಗೌಡ	೩೮
೫.	ಎದೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಅಕ್ಷರ	ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ	೫೧
೬.	ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೀತೆ	ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್	೫೨
೭.	ವ್ಯಾಕ್ಸಾಂಕ್ರಿ	ದುರ್ಗಸಿಂಹ	೬೮
೮.	ಸುಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕತೆ	ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯರ್	೭೧

ಪದ್ಯಭಾಗ

೧.	ಸಂಕಲ್ಪಗೀತೆ	ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ	೯೩
೨.	ಹಕ್ಕಿಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ	ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ	೧೦೦
೩.	ಹಲಗಲಿ ಬೇಡರು	ಜನಪದ ಲಾವಣಿ (ಸಂಗ್ರಹ)	೧೦೮
೪.	ಕೌರವೇಂದ್ರನ ಕೊಂಡೆ ನೀನು	ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸ	೧೧೮
೫.	ಹಸುರು	ಕುವೆಂಪು	೧೨೯
೬.	ಭಲಮನೆ ಮೆಚ್ಚೆಂ	ರನ್ನು	೧೩೬
೭.	ವೀರಲವ	ಲಕ್ಷ್ಮೀತೆ	೧೪೫
೮.	ಕೆಮ್ಮನೆ ಮೀಸೆವೋತ್ತನೇ	ಪಂಪ	೧೫೪

ಪಠ್ಯಮೂರಕ ಅಧ್ಯಯನ

೧.	ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಜಿಂತನೆಗಳು	ಸಮಿತಿ ರಚನೆ	೧೬೩
೨.	ವಸಂತ ಮುಖಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ	ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ	೧೬೬
೩.	ಭಗತ್ ಸಿಂಗ್	ಜಿ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ	೧೬೯
೪.	ಮೃಗ ಮತ್ತು ಸುಂದರಿ	ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್	೧೭೧
೫.	ಜನಪದ ಒಗಟುಗಳು	ಸಂಗ್ರಹ	೧೭೫

ರ. ಯುದ್ಧ

- ಸಾರಾ ಅಭಿಬಕ್ತರ್

ಪ್ರವೇಶ : ಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಕಥೆಯೂ ಕೂಡ ಒಂದು. ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಬಹುಜನಪ್ರಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಸಣ್ಣಕಥೆ ದೇಶೀಯ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಭಿವೃತ್ತಿಗೆ ಪೂರಕ ವಾಧ್ಯಮುವಾಗಿದೆ. ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್, ಚದುರಂಗ, ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನ, ವೈದೇಹಿ, ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲು, ಮೂ.ಚಂ.ತೇಜಸ್ಸಿ, ಅಮರೇಶ ನುಗಡೋಣಿ, ಸಾರಾ ಅಭಿಬಕ್ತರ್ ಮೌದಲಾದವರು ಸಣ್ಣಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪಾರ ಹೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಏಳು-ಬೀಳುಗಳು, ಜನರ ಬದುಕು-ಬವಣೆಗಳು, ನೋಪು-ನಲಿವುಗಳು, ಕ್ರೀಯೆ-ಶಾಂತಿಯ ನಡೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳು, ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಸಣ್ಣಕಥೆಗೆ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿವೆ.

‘ಯುದ್ಧ’ ಇತಿಹಾಸದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಇರುವಂತಹದೇ ಆಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಸ್ತರಣೆ, ಲೋಭ, ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಕೌಟಂಬಿಕ ಕಲಹಗಳು, ದ್ವೇಷ ಸಾಧನೆ ಮುಂತಾದವು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಯುದ್ಧದ ಭೀಕರತೆಯು ಧರ್ಮ, ದೇಶಗಳ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಭಾಗಿಯಾದ ಸೈನಿಕರಿಗೂ ಅವರ ಕುಟುಂಬ ವರ್ಗದವರಿಗೂ ಹಾಗೂ ದೇಶಕ್ಕೂ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುತ್ತದೆ. ಇದರ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನೊಂದವರು ಧರ್ಮಭಿನ್ನತೆ, ದೇಶಭಿನ್ನತೆ, ವೈರಿ-ಮಿತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಪರಸ್ಪರರು ಸಂಕಷ್ಟ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ, ರಕ್ತಕ್ಷಣೆಗೆ ತೋಡಗುವ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಯುತ ನಡೆವಳಿಕೆಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ.

“ಡಾಕ್ಟರ್! ರೇಡಿಯೋ ಸಮನಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಗ್ರೌಂಡಿನೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೇಗಾದರೂ ಇಣಿಯೋಣವೆಂದರೆ ಈ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕಾಣಿಸ್ತು ಇಲ್ಲವಲ್ಲ?” ಎಂದು ವೀರಾನಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ನುಡಿದನು.

“ಇದು ನಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶವೇ, ವೈರಿಗಳ ಪ್ರದೇಶವೇ ಎಂದು ಕೂಡಾ ಗೊತ್ತಾಗ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ಹೇಗಾದರೂ ನೆಲ ಮುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು” ಎನ್ನುತ್ತಾ ರಾಹಿಲ್ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಜೀಷ್ಡ ಮತ್ತು ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಸಾಮಾನುಗಳ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಇನ್ನುಷ್ಟು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಂದು ಭಯಂಕರ ಶಬ್ದದೊಡನೆ ಸ್ವೋಚ್ಚಿಸಿ ನೂರಾರು ಹೋಳುಗಳಾಗಿ ಚದುರಿಬಿತ್ತು.

ನೀರಿನಾಳದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ಡಾಕ್ಟರ್ ರಾಹಿಲ್ ಕಷ್ಪಪಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಬಂದನು. ಒಂದು ಕಾಲನ್ನು ಅಲುಗಿಸಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಹೇಗೋ ಈಜತೋಡಗಿದನು. ತಾನು ತೀರದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆಯೇ ಅಫ್ವಾ ಸಾಗರದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆಯೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೈನಿಕ ಉದುಪಿನಲ್ಲಿ ಈಜಲು ಬಹಳ ತೋಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಈಚಿ ಕೈ ಸೋತು ಇನ್ನೇನು ಮುಖುಗುವುದೇ ಎಂದು ಹತಾಶೆಯಿಂದ

ಕೊನೆಯ ಬಾರಿ ತಲೆ ಎತ್ತಿದಾಗ ಕಣ್ಣ ಕೋರ್ಚೆಸುವ ಮಿಂಚೊಂದು ಮಿಂಚಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ತೀರವಿರುವುದನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿತು. ಕಿವಿಗಡಚಿಕ್ಕವ ಗುಡುಗೊಂದು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿತು.

ತೀರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದೂಡನೆ ರಾಹಿಲನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹೊಸರಕ್ತ ಸಂಕಾರವಾದಂತಾಗಿ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬಗೂಡಿಸಿ ಬಲವಾಗಿ ಎರಡು ಕೃಗಳಿಂದಲೂ ನೀರನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುತ್ತಾ ದಡ ಸೇರಿ ದೀರ್ಘವಾದ ನಿಷ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟಿನ್ನು. ದಡ ಸೇರಿಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ನೆಲ ಯಾರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು? ತನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಲ್ಲುವವರಿಗೂ ಅಥವಾ ತನ್ನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುವವರಿಗೋ?

ಆತನು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಉಮಾಂ ಒಂದು ಕಾಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ನೋವಿನಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿತು. ಆತನು ಅಲ್ಲೇ ಕುಸಿದು ಕುಳಿತನು. ಈವರೆಗೆ ಈಜಿದ್ದೇ ಅದ್ಭುತವೆನ್ನಿಸಿತು. ಮುಂದೇನು? ಮಿಂಚು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಿಂಚಿತು. ಆ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದೊಂದು ಒಂಟಿ ಮನೆ.

ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ಈ ಮಳೆಯಿಂದ ಮೊದಲು ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಮುರಿದುಹೋದ ಕಾಲಿನ ಆರ್ಯಕೆಯಾಗಬೇಕು.

ಆತನು ಕತ್ತಲಲ್ಲೇ ತೆವಳತೊಡಗಿದನು. ಒಂದಷ್ಟು ದೂರ ಚಲಿಸಿದ್ದನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬಳ ಆರ್ಕನಾದ ಆ ಮಳೆಯ ಶಬ್ದವನ್ನೂ ಭೇದಿಸಿ ಆತನ ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿತು. ಆತನು ಬೆಚ್ಚಿದನು. ಆ ಮಹಿಳೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಅಪಾಯದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ್ದಾಳೆ? ಆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಏನು ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿದೆ? ತಾನೀಗ ಈ ಕದವನ್ನು ತಟ್ಟಿದರೆ ಪರಿಣಾಮವೇನಾಗಬಹುದು? ಆ ಮನೆಯಿಂದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಬೆಳಕಿನ ಕರಣವೂ ಹೊರಗಡೆಗೆ ಹಾಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಮಾನ ದಾಳಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ‘ಬ್ಲಾಕ್ ಟೈಟ್’ ನಿಯಮ ಪಾಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಕ್ರೈಯ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ?

“ಯಾ...ಅಲ್ಲಾ...” ಮಹಿಳೆಯ ಆರ್ಕನಾದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿತು.

ಈಗ ಮಾತ್ರ ರಾಹಿಲನ ಮುಖಿದಲ್ಲಿ ಭಯದ ನೆರಳು ಮರೆಯಾಗಿ ಕೊಂಚ ನೆಮ್ಮದಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಆತನು ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ಆ ಮನೆಯತ್ತ ತೆವಳತೊಡಗಿದನು. ತುತ್ತು ಜಿಕ್ಕಿತ್ತು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಆತನ ಕೃಯಿಂದ ಯಾವಾಗಲೋ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಿಂಚು ಮಿಂಚಿದಾಗ ತಾನು ಆ ಮನೆಯ ತೀರಾ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದು ಆತನಿಗಿರಿವಾಯಿತು.

ಒಳಗಿನಿಂದ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸುಸ್ವಷ್ಟವಾದ ನರಭಾಟದ ಬೆನ್ನಲ್ಲೇ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳ ಸಾಂತ್ವನವೂ ಕೇಳಿ ಬಂತು. “ಎನು ಮಾಡಲಿ ಮಗಳೇ? ಈ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ನಾನು ಯಾರನ್ನು ಕರೆಯಲಿ? ಒಮ್ಮೆ ಬೆಳಗಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು.”

ರಾಹಿಲ್ ತೆವಳುತ್ತಾ ಹೇಗೋ ಮೆಟ್ಟಲು ಹತ್ತಿ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದನು.

“ಅಮ್ಮಾ, ಬಾಗಿಲು ತೆಗಿಯಿರಿ...”

“ಹಾಂ... ಯಾರಪ್ಪಾ ಅದೂ? ಈ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ, ಈ ಕತ್ತಲ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ...ಯಾರೂ?” ಎಂದು ಒಳಗಿನಿಂದ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಜೋರಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದಳು.

“ದಯವಿಟ್ಟು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯಿರಿ. ನಾನು ಗಾಯಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ಲೀಸ್...” ದಯನೀಯವಾಗಿ ಅಂಗಲಾಚಿದನು ರಾಹಿಲ್.

“ಗಾಯ? ಎಲ್ಲಿರುಗೂ ದೇಹಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಗಾಯ ಮಾಡುವುದೇ ಯುದ್ಧದ ಪರಿ ತಾನೇ?” ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬಳು ಗೊಣಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಳು.

ರಾಹಿಲನು ತೆವಳುತ್ತಲೇ ಆತುರದಿಂದ ಮನೆಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಾಗಿಲಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಮನೆಯಾಕೆಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿದನು. ತಲೆಗೂಡಲು ಬೆಳ್ಗಾದ ಮುದುಕಿ. ಕೈಯಲ್ಲಾಂದು ಚಿಕ್ಕ ದೀಪ. ದೀಪದ ಬೆಳಕು ಹೊರ ಬೀಳದಂತೆ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಕಾಗದವನ್ನು ಅಂಟಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಮುಖವೆಲ್ಲ ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟಿದ ಮುದುಕಿ ದೀಪವನ್ನು ರಾಹಿಲನ ಸಮೀಪ ತಂದು ಆತನ ಮುಖವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಂತೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು. “ಯಾರಪ್ಪಾ ನೀನು? ನಮ್ಮ ಕಡೆಯವನು ತಾನೇ?” ಭಯ ಮತ್ತು ಸಂದೇಹದ ಘಾಯೆಯಿತ್ತು ಮುದುಕಿಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ.

ಆತನು ಮುದುಕಿಯ ಕೈಯ ದೀಪದೆಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿಸಿ, “ನಾನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಮೂರಿರ ಕಡೆಯವನಲ್ಲ. ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೇಡಾದ ಮನುಷ್ಯರ ಕಡೆಯವನು” ಎಂದು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನುಡಿದನು.

“ಯಾ ಅಲ್ಲಾ...ಉಮ್ಮಾ...ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ. ನಾನಿನ್ನ ತಾಳಲಾರೆ...” ಒಳಗಿಂದ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೇಳಿತು ಆಶನಾದ.

“ಯಾರಮ್ಮಾ ಅದು? ಏನಾಗಿದೆ?” ತನ್ನ ನೋವನ್ನೂ ಮರೆತು ಕೇಳಿದನು ರಾಹಿಲ್.

“ಏನು ಹೇಳಲಪ್ಪ? ನನ್ನ ಸೂಸೆ ಹೆರಿಗೆಯ ಬೇನೆ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಸಂಚಯಿಂದಲೇ ನೋವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಡಾಕ್ಟರನ್ನು ಅಥವಾ ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯನ್ನಾದರೂ ಕರೆಯೋಣವೆಂದರೆ ಈ ಬಾಂಬುಗಳು, ಬ್ಲಾಕ್ ಶೈಕ್ಷ. ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ ಈ ಯುದ್ಧ? ನನ್ನ ಹುಡುಗಿಗೊಮ್ಮೆ ಹೆರಿಗೆಯಾದರೆ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು.”

“ಅಮ್ಮಾ, ನಾನೋವ್ ಡಾಕ್ಟರ್. ನಾನು ಆಕೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲೇ?”

“ಆಂ... ಹೌದಾ?” ಮುದುಕಿಯ ಭಯ, ಸಂದೇಹಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ನಿವಾರಣೆಯಾದಂತೆ ಕಂಡಿತು “ಅಲ್ಲಾಹುವೇ ನಿನ್ನನ್ನು ನಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ... ನೀನು ತುಂಬಾ ಬಳಲಿದ್ದ, ನೀರಲ್ಲಿ ಒದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದಿ. ಇರು ನನ್ನ ಮಗನ ಬಟ್ಟೆ ತಂದು ಕೊಡುವೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಒಳಹೋಗಿ ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗನ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಂದಿತ್ತಳು. ಆತನು ಕುಳಿತಲ್ಲೇ ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಾಯಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡಳು,

“ಯಾಕೆ? ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ಕಾಲಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪೆಟ್ಟಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಆಮೇಲೆ ನೋಡುವ. ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಸೂಸೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ.” ಎಂದನು.

ಮುದುಕಿ ದೀಪ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಒಳಗಿನ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದಳು. ಆತನು ತೆವಳುತ್ತಾ ಕಾಲೇಳಿಯುತ್ತಾ ಮುದುಕಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿನ ಮಂದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನರಭುತ್ತಿದ್ದಾಕೆಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ,

“ನಾನಾಕೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಸುವೆ, ನೀವು ಬಿಸಿ ನೀರು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ” ಎಂದು ಮುದುಕಿಯನ್ನು ಕೆಳುಹಿಸಿ ಮಲಗಿದ್ದಾಕೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಸತ್ತೊಡಗಿದನು. ಆತನು ಪರೀಕ್ಷೆಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನೋವೋಂದು ಅಲೆಯಂತೆ ಬಂದು ಆಕೆ ಕೊಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಹೊರಗೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ವಿಮಾನವೋಂದರ ಹಾರಾಟದ ಶಬ್ದದೊಡನೆ ಬಾಂಜಿನ ಸ್ಥಾಟವೂ ಕೇಳಿಸಿತು.

ಜೀವಿಯೊಂದನ್ನು ಜೀವಸಹಿತ ಹೊರಹಾಕಲು ಈ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ತನ್ನ ಜೀವವನ್ನೇ ಪಣಕ್ಕಿಟ್ಟಿದ್ದಾರ್ಜಿ. ಹೊರಗೆ ಯುದ್ಧದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವಿಗಳ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕೊಲೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ!

ರಾಹಿಲನು ತಲೆ ಕೊಡವಿಕೊಂಡನು. ಆಕೆಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹರಿಗೆಯಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲೆಂಬುದು ಆತನಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಆಕೆಯನ್ನು ಆಸ್ತುತ್ತಿರುತ್ತಿರುತ್ತಾ ಮತ್ತು ಮನು ಇಬ್ಬರೂ ಬದುಕುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಅದೂ ಕೂಡಾ ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯವೇ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ಪ್ರಯತ್ನದ ಬಳಿಕ ಆತನು ಮನುವನ್ನೇನೋ ಹೊರ ತೆಗೆದನು. ಆದರೆ ಅದು ನಿಜೀವವಾಗಿತ್ತು.

ಮುದುಕಿ ಮತ್ತು ಸೋಸೆಯ ರೋದನ ಮನೆಯ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿತು. “ಇಷ್ಟವಷ್ಟಗಳಿಂದಲೂ ಹಂಬಲಿಸಿ ಹುಟ್ಟಿರ ಮನು ಕೊನೆಗೂ ದಕ್ಕಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಈ ಯುದ್ಧವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮನುವನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಬದುಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆವಲ್ಲ ದೇವರೇ? ಈ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಎಂತಹ ಬುದ್ಧಿ ಕೊಡುತ್ತೀರುತ್ತಾ?” ಎಂದು ಮುದುಕಿ ಎದೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಾ ಸೋಸೆಗೆ ಸಾನ್ ಮಾಡಿಸಿ ಬಂದೆದೆ ಮಲಗಿಸಿದಳು. ನಿಜೀವ ಮನುವಿಗೂ ಸಾನ್ ಮಾಡಿಸಿ ಬಟ್ಟೆ ಸುತ್ತಿದಳು.

ರಾಹಿಲನು ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು ತನ್ನ ಕಾಲಿನ ಆರ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಮುದುಕಿಯಿಂದ ಒಂದರಡು ಮಟ್ಟ ಹಲಗೆ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಕಾಲಿನ ವರಡು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಬಿಗಿದನು ಎಲುಬು ತುಂಡಾಗಿಲ್ಲವೇನ್ನಿಸಿತು. ಬಳಿಕ, “ಅಮ್ಮಾ, ನಾನು ಬರುವುದು ಕೊಂಡ ತಡವಾಗಿದ್ದರೂ ನಿಮ್ಮ ಸೋಸೆಯೂ ಉಳಿಯುತ್ತಿರಲ್ಲ. ಹೇಗೋ ಸೋಸೆಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದೆ. ಈಗ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಸುಸ್ತು. ಮಲಗಲು ಒಂದಪ್ಪು ಜಾಗ ಕೊಡಿ” ಎಂದನು.

ಮುದುಕಿ ಈಗಲೂ ಸಂದೇಹದಿಂದಲೇ ಆತನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿದಳು. “ಯಾರಿತೆ? ತಮ್ಮವನೇ ಅಥವಾ ವೈರಿ ದೇಶದವನೇ?”

“ಟಕ್, ಟಕ್, ಟಕ್” ಮನಃ ಶಬ್ದ. ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ, “ಯಾರದು, ಒಳಗೆ? ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯಿರಿ” ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರವಾಣಿ.

ಮುದುಕಿಯ ಸಂದೇಹ ನಿಜವಾಗಿತ್ತು. ಬಂದಿದ್ದಾತ ತಮ್ಮವನಲ್ಲ. ತಮಗೆ, ತಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ದ್ವೋಹ ಬಗೆಯುವವನು. ಕ್ಷಣಕಾಲ ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣಗಳು ರೋಷದಿಂದ ಕೆರಳಿದವು. ಬಾಗಿಲು ಬಳಿ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಾ ಆಕ ಆತನ ಮುಖ ನೋಡಿದಳು.

ಓ...ಈ ಕಣ್ಣಗಳು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋದ ತನ್ನ ಮಗನ ಕಣ್ಣಗಳಂತೆಯೇ ಇವೆಯಲ್ಲ? ಅಸಹಾಯಕತೆಯ ಆ ದಯನೀಯ ನೋಟ. ಆತ “ಬಾಗಿಲು ತರೆಯಬೇಡಿ” ಎಂದು ಕೈ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

“ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯಿರಿ!” ಈ ಬಾರಿ ಗಜನೆಯಾಗಿ ಬಂತು ಹೊರಗಿನ ದ್ವಿನಿ. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ರಾಹಿಲನನ್ನು ಸೋಸೆ ಮಲಗಿದ ಕೋಣೆಗೆ ಕಳಿಸಿ ಮಂಜದಡಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು. ಬಟ್ಟೆ ಸುತ್ತಿದ ನಿಜೀವ ಶಿಶುವನ್ನು ಬಾಗಿಲು ಬಳಿ ಮಲಗಿಸಿ ಹೊರಬಂದು ಬಾಗಿಲು ತರೆದಳು.

ಸೈನಿಕರ ಉಡುಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಲ್ಕು ದು ಜನರು, “ಯಾರಾದರೂ ಗಾಯಗೊಂಡ ಸೈನಿಕರು ಈ ಕಡೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾ ಒಳನುಗ್ಗಿದರು.

“ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ?” ಮುದುಕಿ ನುಡಿದಳು. “ನಮ್ಮವರೇ ಅಥವಾ ಆ ಕಡೆಯವರೇ?” ಎಂದೂ ಕೇಳಿದಳು.

“ಆ ಕಡೆಯವರು. ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಲು ಬಂದವರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾವು ವಿಮಾನವನ್ನು ಹೊಡೆದುರುಳಿಸಿದೆವು” ಎಂದು ಒಬ್ಬನೆಂದಾಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು, “ಸಾರ್, ಅದರಲ್ಲಿದ್ದವರು ಬದುಕಿರಲಾರರು. ಈ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡ್ಡರೂ ಬದುಕುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಈ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ವ್ಯಘಟ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕಷ್ಟೇ?” ಎಂದನು.

“ಆದರೂ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿಮ್ಮೆ ನೋಡಿ ಬಿಡಿ.” ಅಪ್ಪಣಿ ಕೊಟ್ಟನಾತೆ. ಉಳಿದವರು ಒಳಹೊಕ್ಕರು. ಮುದುಕಿ ಅಳುತ್ತಾ,

“ಹೊಂ...ನೋಡಿ; ನನ್ನ ಮೊಮ್ಮೆಗುವಿನ ಹೆಣವಿದೆ ಅಲ್ಲಿ; ಅದನ್ನೂ ನೋಡಿ! ಈ ಯುದ್ಧ ನನ್ನ ಮೊಮ್ಮೆಗುವನ್ನೂ ಉಳಿಸಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಯಾರಿಗಾಗಿ, ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಯುದ್ಧ? ಅದನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಿರಲ್ಲ?” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಆ ನಿಜೀವ ಶಿಶುವಿನ ಬಳಿ ಕುಳಿತು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಎದೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಅಳತೊಡಗಿದಳು.

ಬಂದವರು ಮಗುವಿನ ಮೃತದೇಹವನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿದರು. ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹರಡಿದ್ದ ಹಸಿನೆತ್ತರ ವಾಸನೆ ಅವರ ಮೂಗಿಗೆ ಬಡಿಯಿತು. ಬಂದವರು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಹೊರನಡೆದರು.

ಬಳಿಕ ಆಕೆ ರಾಹಿಲನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕರೆದು ಒಂದು ಕೋಣೆ ತೋರಿಸಿ “ಈ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಈ ಹೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಿರಿ. ನಾಳೆ ಬೇರೇನಾದರೂ ಏಪಾರಟು ಮಾಡುವಾ” ಎಂದಳು.

ಬಂದರಿಂದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಡಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಸುಖ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡರು. ಮುದುಕಿಯೇ ಮೊದಲು ತನ್ನ ಕಡತ ಬಿಜ್ಞಿದಳು.

“ನೋಡಪ್ಪಾ, ನಾನು ಈ ಉರಿಗೆ ಬಂದು ಏವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಮದುವೆಯಾಗಿ ನವ ವಧುವಾಗಿ ಈ ಉರನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ. ಕೆಲವು ಕಾಲ ನೆಮ್ಮೆದಿಯಿಂದಲೇ ಇದೆವು. ಜಮೀನು ಆಸ್ತಿ ನಮಗೆ ಸಾಕಾಗುವಷಿತ್ತು. ಈಗಲೂ ಇದೆಯೆನ್ನು. ಆದರೆ ನೆಮ್ಮೆದಿಯಿಂದ ಬದುಕಲು ಈ ಜನ ಬಿಡಬೇಕಲ್ಲ? ಯುದ್ಧವಂತೆ, ಯುದ್ಧ!” ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನುಡಿದಳು ಮುದುಕಿ.

“ಆಗಲೂ ಯುದ್ಧವಾಗಿತ್ತಾ ಅಜ್ಞೇ?” ರಾಹಿಲ್ ಕೇಳಿದನು.

“ಹೊಂ...ಆಗ ಈ ಉರು ಆ ದೇಶದವರ ಕೈಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಅವರ ಧರ್ಮ ಬೇರೆ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಬೇರೆ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಆಗ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು. ಸಾವಿರಗಟ್ಟಲೇಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಪ್ರಾಣ ತೆತ್ತ ಬಳಿಕ ಯುದ್ಧ ನಿಂತು ಈ ಉರು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿತು. ಉರೇನೋ ಕೈ ಬದಲಾಯಿಸಿತು. ಆದರೇನು? ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲೇನಾದರೂ ವೃತ್ತಾಸವಾಗಿದೆಯೇ? ನಾವು ಬೆವರಿಳಿಸಿ ದುಡಿದದ್ದನ್ನು ಈ ಜನರು ಹಲವು ಹೆಸರು ಹೇಳಿ, ಹಲವು ಕಾರಣ ನೀಡಿ ದೋಷಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ದುಡಿದದ್ದನ್ನೇ ಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಹಾಳಾಗಲಿ ಎಂದು

ಸುಮೃದ್ಧಿರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕರೆದೋಯ್ಯಾರಲ್ಲಾ? ಇವರ ಮನ ಹಾಳಾಗಿ!” ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೈ ಬಡಿದು ಶಪಿಸಿದಳು ಮುದುಕೆ.

“ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಮಗನೆಲ್ಲಿದ್ದಾನಮಾ?” ರಾಹಿಲ್ ಕೇಳಿದನು.

“ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ! ನನ್ನ ಮಗನಿನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದಾಗ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋದ ಅವನ ತಂದೆ ಹಿಂತಿರುಗಲಿಲ್ಲ. ಎದೆ ತುಂಬ ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡ, ಎದೆಯ ಗಾಯ ಇಂದಿಗೂ ಇದೆ, ನೋಡು. ಎಲ್ಲ ದುಃಖ ನುಂಗಿಕೊಂಡು ಮಗನನ್ನು ಸಾಕಿ ಸಲಹಿದೆ. ಮದುವೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದೆ. ಈಗ ಇದಾರು ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ ಸೋಸೆ ಗಭಿರಣಿಯಾದಳು. ಮನೆಯಲ್ಲಿಂದು ಪುಟ್ಟ ಮಗುವಿನ ಅಳು ಕೇಳಲು ನನ್ನ ಮಗನು ತುದಿಗಾಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಂತು ಯುದ್ಧ! ಅವನೊಮ್ಮೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಅವನೆಷ್ಟು ಸಂಕಟ ಪಡುತ್ತಾನೋ...” ಹೊನೆಯ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಮುದುಕಿಯ ಕಂತ ಗದ್ದದವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಮಾತೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ.

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಶೇಖರ ಸಾರಾ ಅಭೂಬಕ್ಕರ್ ಅವರು ೩೦ ಜೂನ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಟೆಲಿವಿಷನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಪರೂಪ ಎನ್ನುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರೆವಣಿಗೆ ಆರಂಭಿಸಿದ ಇವರು ಇಂದು ನಾಡಿನ ಖ್ಯಾತ ಕಥೆಗಾರ್ಥಿ ಹಾಗೂ ಕಾದಂಬರಿಗಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಗಳಿಸಿರುವರು. ಜಂಡ್ರಗಿರಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ, ಸಹಜ, ಕದನ ವಿರಾಮ, ವಜ್ಗಳು, ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವರು, ತಳ ಒಡೆದ ದೋಷಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾದುವು ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ಕಾದಂಬರಿಗಳು. ಜಪ್ಪಲಿಗಳು, ಬೆಡ್ಡಾ. ಅಧ್ಯಾರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಸು, ಪಯಣ ಇವು ಕಥಾ ಸಂಕಲನಗಳು. ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸ್ನೇಹತುಂಗ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿವೆ. ಕನಾಟಕದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಿಂತಕರಲ್ಲಿ ಇವರೂ ಒಬ್ಬರು.

ಆಶಯ ಭಾವ

ಎರಡು ದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದೆ. ದೇಶದ ಗಡಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲಿನ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರುತ್ತಿದ್ದ ಯುದ್ಧ ವಿಮಾನದ ಮೇಲೆ ವೈರಿಗಳ ವೈಮಾನಿಕ ದಾಳಿಯಿಂದಾಗಿ ವಿಮಾನವು ನುಚ್ಚನೂರಾಗಿ ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ವೈದ್ಯ ಸೈನಿಕನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕಾಲಿಗೆ ತೀವ್ರ ಪೆಟ್ಟಾಗಿದ್ದರೂ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಈಚ್ಚಿದ ದಡ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಅನ್ಯ ದೇಶದವರ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಸಂಕಷ್ಟವನ್ನು ತಾನು ನೋವಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ ಆ ಕುಟುಂಬವು ಅವನನ್ನು ವೈರಿ ಪಡೆಯವನೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ತನ್ನ ದೇಶದ ಸೈನಿಕರಿಂದ ದಾಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದ ಬಗೆಗಿನ ತಿರಸ್ಯಾರವನ್ನು, ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ವೈರಿ-ಮಿತ್ರ ಎಂದು ನೋಡಿದೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವುದನ್ನು ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ‘ಯುದ್ಧ’ ಕರೆಯನ್ನು ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕ್ಕರ್ ಅವರ ಉಪನಿಷತ್ತಿಗಳು ಕಥಾಸಂಕಲನದಿಂದ ಆಯ್ದು ಸಂಪಾದಿಸಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಆರ್ಥನಾದ	- ಕಟ್ಟಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದವರ ಕೂಗು	ಕಿವಿಗಡಚಿಕ್ಕು	- ಕಿವಿಗೆ ಕಕ್ಷಶಾಗು
ಕ್ರೈಸ್ತ	- ನಿರ್ದಯತೆ, ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲದ.	ಗ್ರೌಂಡ್	- ಭೂಪ್ರದೇಶ
ರೋದನ	- ಅಳುವಿಕೆ	ಸಾಂತ್ವನ	- ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸು
ಸೂಲಗಿತ್ತಿ	- ಹೆರಿಗೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವವರು	ಹಂಬಲ	- ತೀವ್ರ ಆಸೆ
		ಹತಾಶೆ	- ನಿರಾಶೆ, ಆಶಾಭಂಗ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ

‘ಬ್ಲಾಕ್ ಜೆಟ್’ ನಿಯಮ : ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿವೇಳೆ ಶತ್ರು, ಸ್ನೇನಿಕರು ವ್ಯೇಮಾನಿಕ ದಾಳಿಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವಾಗದಂತೆ ವಿದ್ಯುತ್ ದೀಪ, ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಉರಿಸದೆ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿದ್ದು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಅಭ್ಯಾಸ

- ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.
- ರಾಹಿಲನು ಯಾರು?
  - ರಾಹಿಲನು ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನು?
  - ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ‘ಬ್ಲಾಕ್ ಜೆಟ್’ ನಿಯಮವನ್ನು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ?
  - ರಾಹಿಲನು ಮುದುಕಿಯ ಎದುರಿಗೆ ನುಡಿದ ಗಂಭೀರವಾದ ಮಾತು ಯಾವುದು?
  - ಯುದ್ಧದ ಬಗೆಗೆ ಮುದುಕಿಯು ಏನೆಂದು ಗೊಣಗಿಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಳು?
- ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.
- ಡಾಕ್ಟರ್‌ಗೆ ವಿಮಾನದ ಪೈಲಟ್ ಏನು ಹೇಳಿದನು?
  - ಮಹಿಳೆಯ ಆರ್ಥನಾದ ಕೇಳಿ ರಾಹಿಲನ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾವುವು?
  - ಮುದುಕಿಯ ರಾಹಿಲನ ಬಳಿ ಯುದ್ಧದ ಬಗ್ಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನುಡಿದ ಮಾತುಗಳೇನು?
  - ನಿರ್ಜೀವಾಗಿರುವ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಿ ಮುದುಕಿ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದೇನು?

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಮುದುಕಿಯ ತನ್ನ ಮಗನು ಯಾದ್ದಕ್ಕೆ ಹೋದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾ?
೨. ರಾಹಿಲನು ಮುದುಕಿಯ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೂ, ಮುದುಕಿಯ ರಾಹಿಲನಿಗೂ ಮಾಡಿದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ.
೩. ಯಾದ್ದಿಂದ ಆಗುವ ಅನಾಹತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಈ) ಸಂದರ್ಭಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

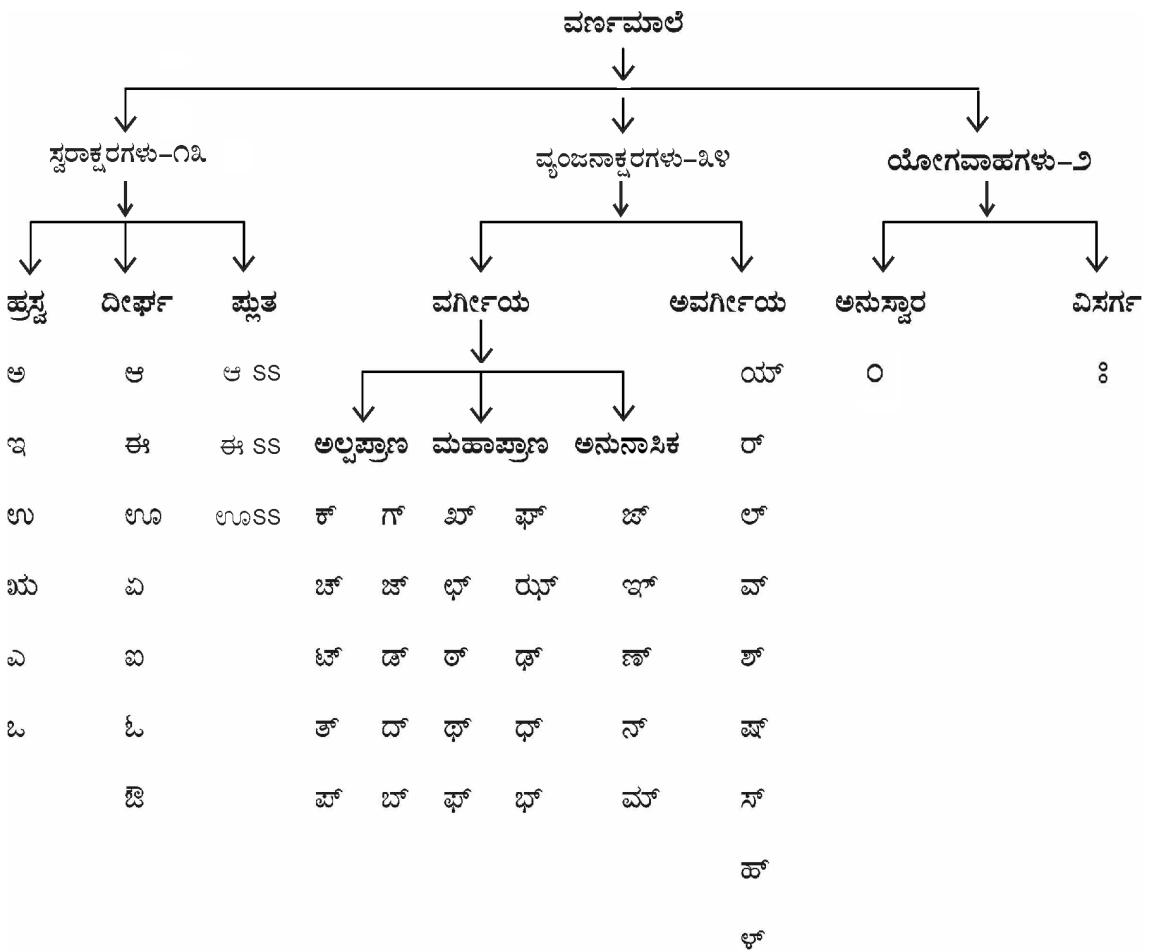
೧. “ದಯವಿಟ್ಟು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯಿರಿ ನಾನು ಗಾಯಗೊಂಡೇನೇ”
೨. “ನಾನಾಕೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವೆ, ನೀವು ಬಿಸಿ ನೀರು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ.”
೩. “ಯಾದ್ದಕ್ಕೆ ಹೋದ ತನ್ನ ಮಗನ ಕೆಲ್ಲಾಗಳಂತೆಯೇ ಇವೆಯಲ್ಲ?”
೪. “ನನ್ನ ಮೊಮ್ಮೆಗುವಿನ ಹೆಣವಿದೆ ಅಲ್ಲಿ; ಅದನ್ನು ನೋಡಿ!”

ಉ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಉತ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ರಾಹಿಲನ ದೇಹದಲ್ಲಿ _____ ಸಂಚಾರವಾದಂತಾಯಿತು.
ಅ) ಶ್ರುತಿ   ಆ) ವಿದ್ಯುತ್   ಇ) ಹೊಸರಕ್   ಈ) ಮಿಂಚು
೨. ನರಭಾಟದ ಬೆನ್ನಳೀ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳ _____ ಕೇಳಿ ಬಂತು.
ಅ) ಆರ್ಥನಾದ   ಆ) ಅಳು   ಇ) ಚೀರಾಟ   ಈ) ಸಾಂತ್ವನ
೩. ಮುದುಕಿ ಮತ್ತು ಸೊಸೆಯ _____ ಮನೆಯ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿತು.
ಅ) ಸಂತಸ   ಆ) ಜಗಳ   ಇ) ರೋದನ   ಈ) ಸಂಗೀತ
೪. ಯಾರಾದರೂ ಗಾಯಗೊಂಡ _____ ಈ ಕಡೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಯೇ?
ಅ) ಜನರು   ಆ) ಸೃಜಿಕರು   ಇ) ಗಂಡಸರು   ಈ) ಹೆಂಗಸರು
೫. ಮನೆಯಲ್ಲಿಂದ ಪುಟ್ಟ ಮಗುವಿನ ಅಳು ಕೇಳಲು ನನ್ನ _____ ತುದಿಗಾಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದನು.
ಅ) ತಂದೆಯು   ಆ) ತಾಯಿಯು   ಇ) ಮಗಳು   ಈ) ಮಗನು

ಸ್ವೇಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಈಗಾಗಲೇ ಎಂಟು ಮತ್ತು ಒಂಬತ್ತನೆಯ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣ, ಭಂದಸ್ಸು ಅಲಂಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳ ಮನರವಪರೋಕ್ಷನದೊಂದಿಗೆ ಉಳಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಗುಣಿತಾಕ್ಷರಗಳು

ಒಂದು ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸ್ವರಾಕ್ಷರ ಸೇರಿ ಆಗುವ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಗುಣಿತಾಕ್ಷರ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ : ಕ್+ಅ= ಕ ; ಕ್+ಆ=ಕಾ ; ಯ್ಯ+ಉ=ಯ್ಯು ಇತ್ತೂದಿ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಒಂದಿಂದಿಂದಿ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಗುಣಿತಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಯುಕ್ತರಗಳು

ಎರಡು ಅಥವಾ ಎರಡಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸ್ವರ ಸೇರಿ ಆಗುವ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಸಂಯುಕ್ತರ ಅಥವಾ ಒತ್ತಕರ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಸಚಾತೀಯ ಮತ್ತು ವಿಚಾತೀಯ ಸಂಯುಕ್ತರಗಳು ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ.

ಸಚಾತೀಯ ಸಂಯುಕ್ತರಗಳು – ಅಪ್ಪ, ಅಕ್ಕ, ಅಜ್ಜ, ಕಜ್ಜ ಇತ್ಯಾದಿ

ವಿಚಾತೀಯ ಸಂಯುಕ್ತರಗಳು – ಉಷ್ಣ, ಅಶ್ವ, ಅಕ್ಷರ ಇತ್ಯಾದಿ

ಕನ್ನಡ ಅಂಕಿಗಳು

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಭಾಷೆಗಳು ಸ್ವಂತ ಅಂಕಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ೧, ೨, ೩ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಕನ್ನಡದ ಅಂಕಿಗಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಲು, ಅರ್ಥ, ಮುಕ್ಕಾಲು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಕೇತಗಳಿವೆ. | (ಕಾಲು) || (ಅರ್ಥ) ||| (ಮುಕ್ಕಾಲು) ಇವೇ ಆ ಸಂಕೇತಗಳು.

ಪ್ರಬಂಧ ರಚನೆ

ಯಾವುದಾದರೂ ಸೂಕ್ತ ವಿಷಯವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿವೇಚಿಸುತ್ತ ಹತ್ತಾರು ವಾಕ್ಯವ್ಯಂದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದು. ಇಂತಹ ಬರೆಹವು ಅವಿಂಡವಾಗಿ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅನುಭವಮಾರ್ವ ಕವೆಂಬಂತೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ರೂಪಿತಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಪ್ರಬಂಧ ಎನ್ನಬಹುದು. ಆಯ್ದು ಮಾಡಿದ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ತೂಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಲಘುವಾಗಿ ಬರೆಯುವುದು ಅವರವರ ಮನೋಧರ್ಮ, ಅನುಭವ, ಸಂಸ್ಖಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಗಡಿಯಾರ, ವಿಮಾನ, ಪೆನ್ನ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದಾದರೆ ಅವು ವಸ್ತುವಿಷ್ಟ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಹತ್ತಾರು ಮಂದಿ ಬರೆದರೂ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿರುತ್ತವೆ. ವಿಚಾರ ವ್ಯವಿಧ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ‘ಮಳೆ ಬಂದ ಮಾರನೆಯ ದಿನ’, ‘ಅವನ ಕರವಸ್ತು’, ‘ಆ ಪಾಕೆನಲ್ಲಿ’ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಬರೆದಾಗ ಬರೆಹಗಾರನ ಅನುಭವದ ಇತಿಮಿತಿಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸಹೊಸ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ‘ಶಾರಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣ’, ‘ವ್ಯವಸಾಯ ಯೋಜನೆಗಳು’, ‘ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ’ ಮುಂತಾದವು ವಿಚಾರಪರ ಪ್ರಬಂಧಗಳು. ಹಾಗಾಗಿ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ವಸ್ತುವಿಷ್ಟ, ಭಾವನಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಪರ ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

ಹಿಂದೆ ಕಾವ್ಯ, ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಬಂಧಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇಂದು ವಿಚಿತವಾಗಿ ಗದ್ಯಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಂಧ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಹೆಲುವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನಿಸಿ, ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಫಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ಪ್ರಬಂಧಕಾರನು ಸಹೃದಯನನ್ನು ಆಶ್ರೀಯ ಗೆಳೆಯನಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳೆಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದುವನು. ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಆತನಿಗೆ ಸಾಫತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ.

ಪ್ರಬಂಧ ರಚನೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ವಿಷಯವನ್ನು ಮೊದಲು ಆಯ್ದುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಪೀಠಿಕೆ, ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆ, ಉಪಸಂಹಾರ ಎಂಬ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆವಣಿಗೆ ಸಾಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಬರೆವಣಿಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಪ್ರಬಂಧದ ಅವಿಂಡತೆಗೆ ತೊಡಕಾಗಬಾರದು, ಭಾವನೆಗಳು ಕಲಸುಮೇಲೋಗರವಾಗಬಾರದು. ಅಂತೆಯೇ ಭಾಷೆಯೂ ಸ್ವಷ್ಟ ಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು.

ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣಾ ವಿಧಾನ ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕು, ಸನ್ನಿಹಿತ, ವಿಚಾರ ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಂತೆ ರಸಭಾವನೆಗಳ ಗಾರುಡಿ ಇರಬೇಕು. ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹ, ವಿಷಯ ವಿಸ್ತಾರ, ಸರಳ ಶೈಲಿ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆ, ಸುಸಂಬಂಧತ್ವ, ವಿಷಯದ ತಾರ್ಕಿಕ ಜೋಡಣೆ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳು ಸತ್ಯಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದ್ದಾಗ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಬಂಧ ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ.

ಭಾಷಾ ಚಕ್ಷುವಟಿಕೆ

१. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿತೆಯ ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
ಕಾರ್ಯ, ಕತ್ತಲೆ, ಇಲ್ಲ, ಶಸ್ತ, ಸೋಣಿಸು, ಎಚ್ಚರ, ಕಣ್ಣಿಗೆ, ಅದ್ಭುತ, ಡಾಕ್ಟರ್, ಬಟ್ಟೆ,
२. ನೀಡಿರುವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
ಸಮನಾಗಿ, ದೇಶ, ಮನೆಯ, ರೋದನ, ಬಳಿಕ, ನೆಲ, ಮದುವೆ, ಮಾನುಷ, ಹೊತ್ತು, ಒಳಗೆ
३. ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ.
४. ಮೊದಲೆರಡು ಪದಗಳಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧದಂತೆ ಮೂರನೆಯ ಪದಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುವ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪದವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
  - ಅ) ಕ್, ಗ್ : ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣಾಕ್ಷರಗಳು : : ಭ್, ರ್ಹ್ : _____
  - ಆ) ವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳು : ಲಿಂ : : ಅವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳು : _____
  - ಇ) ಆ, ಈ, ಉ : ದೀಪ್ರಾಣಸ್ವರಗಳು : : ಅ, ಇ, ಉ, ಯಿ : _____
  - ಇ) ಸ್ವರಗಳು : ಱಿಂ : : ಯೋಗವಾಹಗಳು : _____
५. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಬಂಧ ರಚಿಸಿರಿ.
६. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಬ್ಬಗಳ ಮಹತ್ವ ನಿ. ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳ ಮಹತ್ವ ಇ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿಡುಗುಗಳು

ಮೂರಕ ಓದು

- ಸಾರಾ ಅಭಿಬಕ್ತರ್ ಅವರ ‘ಪಯಣ ಮತ್ತು ಗಗನ ಸಲಿ’ ಸಣ್ಣಕಲೆಗಳ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಓದಿ.
- ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರ ‘ಮೊಸರಿನ ಮಂಗಮ್ಮೆ’ ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ಓದಿ.
- ದು. ಸರಸ್ವತಿ ಅವರ ‘ಹೆಣೆದರೆ ಜೀಡನಂತೆ’ ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿರುವ ‘ಸಂಕಟಕೆ ಗಡಿ ಇಲ್ಲ’ ಕವನವನ್ನು ಓದಿ.

* * * *

೨. ಶಬರಿ

– ಪ್ರ. ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್

ಪ್ರವೇಶ : ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಮನೋಹರವಾದುದು. ಅಭಿನಯ, ದೃಶ್ಯ, ಸಂಭಾಷಣೆ, ಸಂಗೀತಗಳಿಂದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ನಾಟಕದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಗೀತನಾಟಕವೂ ಒಂದು. ಗಧ್ಯ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಇದರಲ್ಲಿ ಗೀತೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ. ಕಥೆಯ ಫಟನೆಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗುವ ಮೇಳದವರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ನಾಟಕದ ಸೊಗಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು. ಅವುಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳು ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗೀತನಾಟಕಗಳೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಸ್ನೇಹಿತ್ಯ, ಕಲೆಗಳ ಸಂಗಮವಾದ ಗೀತನಾಟಕ ಸಂಭಾಷಣಾಯುಕ್ತವಾದುದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾತ್ರದ ಹಿರಿಮೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂವೇದನಾಶೀಲವಾಗಿ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಗುಣ ಈ ಗೀತನಾಟಕದ್ದಾಗಿದೆ.

(ಮತಂಗಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪರಿಂಭಾಲೆಯ ಮುಂದಿನ ವನದಲ್ಲಿ ಶಬರಿ ಹಂಬಲುಗೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಶ್ರಮಣಿಯಂತೆ ರೂಪ; ವೃಧ್ಧ, ಚೀರ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಾಂಬರೆ ; ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಹೀನಳಂತೆ ಕಾಣತಾಳೆ.)

ಶಬರಿ : ನಿಂತಲ್ಲಿಯೆ ನಾ ನಿಂತಿರುವೆ | ರಾಮಾ ನೀನೆಂದ್ರೈತರುವೆ
ನೀನಿಹುದೆಲ್ಲೋ ನಾನರಿಯೆ | ನಿನ್ನದ್ರೇದುವ ಬಳಿಯರಿಯೆ
ನೀ ಬಹೆ ಎನ್ನುವ ನೆಚ್ಚಿನೋಳು | ನಾನಿಹೆ ಬಯಕೆಯ ಹುಚ್ಚಿನೋಳು !! ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ....
[ಶಬರಿ ಬನದೋಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು. ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.]

ರಾಮ : ದೊರೆವಳೇ ಸೀತೆ | ಭೂಮಿಜಾತೆ ಆತ್ಮ ಕಾಮಕಲ್ಪಲತೆ
ದೊರೆವಳೇ ಚೆಲುವೆ? | ಏರೆವೆ ಏರೆವೆ ಗಿರಿವನವೇ, ಪೇಳಿರಿ ನಾನೆರೆವೆ
ದೊರೆವಳೇ? ದೊರೆಯಳೇ?
ಅವಳ ನೆಲೆ ಯಾರು ಅರಿಯಿರೇ, ಪೇಳಿ ಎನ್ನರಸಿ ದೊರೆಯಳೇ?
ಈ ಬೇಗೆ ಕೆಡದಲಾ | ನನ್ನದೆಯ ಬಿಡದಲಾ ಈ ಜಗವ ಸುಡದಲಾ | ಹಾ ! ಹಾ ! ಹಾ !

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ತಾಳಿಕೋ ಅಣ್ಣ ತಾಳಿಕೋ | ಸೂರ್ಯನೇ ತೇಜಗಿಡೆ ತೇಜಕೆಡೆಯಾರು?
ರಾಮನೇ ಧೈಯಗಿಡೆ ಸ್ವರ್ಗಯಗಿಡೆಯಾರು?

ರಾಮ : [ಸ್ವರ್ಗಯವಾಂತು] ಅವಳ ನೆನಪಿನ ಸೆಳೆತಕೆನ್ನಾತ್ತ ಸಿಲ್ಕೆ | ಎನ್ನ
ಬಗೆಗನಿವಾರ್ಯವೀ ಶೋಕದುಲ್ಲೇ. ಇಗೋ ನೋಡು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತಾಪಸರ ಬೀಡು |
ಇದ ನೋಡಿ ಮರುಕೊಳಿಸಿತೆನಗವಳ ಪಾಡು.

ಲಕ್ಣ : ಅಹುದು ದಿಟ ಚಿತ್ತಕೂಟವೆ ಮನಕೆ ಬಹುದು | ಜತೆಯೊಳ್ಳಿಗೆಯಿದ್ದ ಬಗೆಯಂತಹುದು. ಹಾ!
ಪಾಪಿ, ನಾ ಆಕೆಯನು ಒಂಟಿಯೋಳಿ ಬಿಟ್ಟೇ | ಎನ್ನಹಂಕೃತಿಗೆಯೇ ಮನ್ಮಹಿಯ ಕೊಟ್ಟೇ !

ರಾಮ : ಮರುಗದಿರು ತಮ್ಮಿಯ್ಯ ಆದುದಾಯಿತ್ತು |
ನಿಮ್ಮನಿಂತಾ ದ್ಯೇವ ಮರುಭು ಮಾಡಿತ್ತು.
ದನುಪೇಳ್ಳ ದಾರಿಯೋಳಿ ನಾವು ಬಂದಿಹೆವೇ? | ಶ್ರಮಣಿಯಾಶ್ರಮವಿದುವೇ?
ಅಗೋ ಲಕ್ಣಾ, ಅತ್ತ ಆವುದೀ ಮರುಭು? | ನಮ್ಮೆಡೆಗೆ ಬರುತಿಹುದು ಏನಿದರ ಹರುಭು?

ಲಕ್ಣ : ಮರೆಗೆ ಬಾ ಅಣ್ಣಿಯ್ಯ, ಪರಿಕಿಸುವ ಮುನ್ನ | ಇದಿರುಗೊಳಿ ನಾವಿದನು ಏನಹುದೊ ಬನ್ನ.
[ಮರೆಯೋಳಿರುವರು. ಶಬರಿ ತಳಿರು ಹೂ ಹಣ್ಣುಹಂಪಲಗಳನ್ನು ತಲೆ ಕಂಕುಭು ಕೈಯಲ್ಲಿ
ಕೊಂಡು ಬರುವಳು.]

ಶಬರಿ : ರಾಮ ಬಾರದೇ | ನನಗೇನು ತೋರದೇ !!ಪೀ!!
ಅವ ಸವಿದಲ್ಲದೆ ಸವಿಯಾಗದ ಈ | ಕಡುಸವಿ ಹಣ್ಣಿಳನೇಗೆಯ್ಯೆಂ

ಮಧುಕರ ಗೀತದ ಮಧು ಉರಿರುವೀ | ಮಧುಪರ್ಕವ ನಾನಾರ್ಥಿವೆಂ ||
ರಾಮ ಬಾರದೇ....

ಬಾ ರಾಮಾ, ಬಾ ರಾಮಾ, ಬಾರ್ದೈ | ಬಾ ಬಾ ಬಗೆಯಿರುಳಿನ ಪೆರೆಯೇ
ಕೋ ಕೋ ಹಣ್ಣಿಳ ಕೋ ಹೂಗಳ ಕೋ | ಎಲ್ಲವ ಕೋ ಎನ್ನೊಳ್ಳಮೊರೆಯೇ
ರಾಮ ಬಾರದೇ | ನನಗೇನು ಸೇರದೇ.

[ಪಣಿಶಾಲೆಯೊಳ್ಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು. ರಾಮ ಲಕ್ಣಾರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.]

ರಾಮ : ಎನಗಿನಿತು ಹಂಬಲಿಪ ಈ ಜಟಿಲಕೆಬರಿ । ಆ ಉದರಮುಖನೋರೆದ ಶ್ರಮಣೀ ಶಬರಿ. ಉಪಕಾರವಿನಿತಿಲ್ಲ ಈಕೆಗೆನ್ನಿಂದ । ಆದೊಡಯು ನನೆಯುತ್ತಿಹಳೆನಿತತ್ತಿರ್ಯಿಂದ! ನಾಚುತಿಹೆನೀ ಪೂಜ್ಯೇಯೀ ನಲುಮೆಯಿಂದ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ನಿನ್ನ ನೋಡದೆ ಇಂತು ಮರುಳಾದ ಈ ಸಿದ್ಧೆ । ಇನ್ನು ನೋಡಿದ ಬಳಿಕ ಏನಪ್ಪಳೋ ವ್ಯಧೆ!

ರಾಮ : ರೂಪಕೂ ನಾಮ ಮಿಗಿಲಾತ್ತೆ ಸುರಭಿಯದು । ಎನ್ನ ಕಾಣುತಲಿವಳ ಬೆರಗು ತಿಳಿಯುವುದು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ನಿತ್ಯ ನೋಡುತ್ತಿಹೆನು ಬೆರಗು ತಣಿಯಿದೆ । ಪರಿಕಸುವ ಬಾ ಇದನು ಶ್ರಮಣೀಯಾಶ್ರಮದೆ.

ರಾಮ : ನಡೆ ಮುಂದೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಇಂದು ನೀನೆ ಮುಂದೆ । ನಾನಿರುವೆ ಹಿಂದೆ । ಮೊದಲ ದಿಟ್ಟಗೆ ನೀನು । ಬಳಿಕ ನಾನು – [ಹೊರಡುವರು.]

[ಒಳತೆರೆ ಎದ್ದು ವಿಶಾಲವಾದ ಶಬರಿಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ತೋರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ, ಹಿಂಬದಿಗೆ ವೇದಿಯಿದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತ ಆಶ್ರಮದ ಸಿದ್ಧರು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಹೋದ ಹೂವು ಇನ್ನೂ ಭಾಡದಂತಿವೆ. ವೇದಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಹೋಗೆಯಾಡುತ್ತಿದೆ. ಶರಬಿ ನಿನ್ನ ರಾಮನಿಗೆಂದು ಆರಿಸಿ ತಂದ, ಈಗ ಭಾಡಿ ಹೋಗಿರುವ ಹೂ ಹಣ್ಣು ತಳಿರುಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತಾ ಅವುಗಳ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹೋಸದನ್ನು ಇಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಾಳೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಈ ತೆರ ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ.]

ಶಬರಿ : ನಿನ್ನೆಳಮೆ ಮೃದುತೆಯನು ಅವನ ಸ್ವರ್ಣಕೆ ತೆರದೆ ।

ಬರಿಗಾಳಿಗಾರಿರುವ ನಿನ್ನ ಚೆಂದಳರೇ,

ತುಂಬಿ ಬಂಬಲ ಹೊಗಳ್ಳಿಗಿಂಬಾದ ಕಂಪಿನಿಂ_ ।

ದವನಸುವನುದ್ದೀರಿಸದೆ ಸೂರಗಿದಲರೇ,

ಅವನ ಪ್ರಾಣಾಹುತಿಗೆ ಬರದೆ ರುಚಿ ಹದ ಕೆಟ್ಟು ।

ಹುಳುವಿಗಾಸರೆಯಾದ ಎಲೆ ವನ್ಯ ಘಲವೇ

ಮೀಸಲಾಗದೆ ಇಂತು ಮಾಸಲಾಗುವ ಇವನು ।

ಮರಮರಳಿ ಹೋಸತೆರಿಂದಣಿಗ್ರೇವ ಭಲವೇ

[ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾ ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ.]

ಎಂದು ಕಾಂಬೆ ನಾ ರಾಮನ । ನೆಂದು ಕಾಂಬೆ ನಾ !!ಪ್ರ!!

ದಶರಥನ ಮತ್ತನಂತೆ । ಸಾಧು ಜನರ ಮಿತ್ತನಂತೆ

ಧೀರ ಶೂರ ವೀರ ಗಂ_ । ಭೀರ ಸದ್ಯಂ ಸಾರನಂತೆ – ಎಂದು ಕಾಂಬೆ ನಾ . . .

ಅಂಜಿಸುವವರಂಜವಂತೆ । ಬಿಲ್ಲ ಹಿಡಿದು ಬರುವನಂತೆ

ಆದೊಡೆ ಬಲು ಸೌಮ್ಯನಂತೆ । ಹಸುಳೆಯಂತೆ ಕಾಂಬನಂತೆ – ಎಂದು . . .

ಅರಸುತನವ ತೋರೆದನಂತೆ । ತವಸಿತನವ ಕೊಂಡನಂತೆ

ತಮ್ಮನೊಡನೆ ಬನಕೆ ಬರಲು | ಮನದಿ ಭಯವೇ ಇಲ್ಲವಂತೆ - ಎಂದು . . .

ಕಟ್ಟ ಕನಸಿನಿರುಳ ಕಳೆವ | ಸುಪ್ರಭಾತದಂಥವನನು

ಗುರುಸಿದ್ಧರೆ ಮಚ್ಚಿದಂಥ | ಸನ್ಯಂಗಳ ಮೂರುತಿಯನು - ಎಂದು . . .

[ಕಟ್ಟಿದ ಮಾಲೆಗೆ ಮುದ್ದಿಕ್ಕುವಳು]

ರಾಮ : ತಾಯಿ, ದಾರಿಗರಿಗೆ ಬೀಡಿಲ್ಲಿ ದೊರೆವುದೇ?

ಶಬರಿ : [ನಡುಗುವೆದೆಯಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನಿಟ್ಟಿ ಮೊದಲು ಬೆರಗು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ] ನೀ ರಾಮನೇ, ಮಹಾಪುರುಷ!

ರಾಮ : ಅಹಮು ತಾಯಿ, ಅಹಮು, ರಾಮನೆಂಬರು ನನ್ನ ; ಈತ ನನ್ನನುಜ ಸೌಮಿತ್ರಿ.

ಶಬರಿ : ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರೆ ನೀವು - | ರಾಮನೇ ನೀನು ! -

[ಶಬರಿ ತುಂಬ ಸಡಗರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದೆ ಮೇಳದವರು ಹಾಡುವ ಹಾಡು ಅವಳು ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದ ಉಪಚಾರವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತದೆ.]

ಕಂಡಳು ಶಬರಿ | ರಾಮ ಬಂದು ನಿಂದಿರುವುದ ॥ ಪ ॥

ಕಂಡ ಬೆರಗು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ | ಸನಿಯಕ್ಕೆದಿ ಮೈಯ ಮುಟ್ಟಿ

ಪದದಿ ಕಡೆದು ಕೈಯ ಕಣ್ಣಿ | ಗೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಹನಿಯ ಸುರಿಸಿ!!

ಬನ್ನಿರೆಂದು ಗದ್ದಿಸುತ್ತ | ಅಯ್ಯೋ ವನೂ ಅಣೆಯೆ ಇಲ್ಲ

ನಿನ್ನೆಯಪ್ಪು ಚೆನ್ನವಿಲ್ಲ | ಎನ್ನುತ್ತ ಬಲು ಹಂಬಲಾಂತು !!.....
 ತನ್ನ ಬಗೆಯ ಬಯಕೆಯಂತೆ | ಬಗೆಯ ಬಗೆಯ ಕಂಪನಿಡುವ
 ವನಮಾಲೆಯ ಕೊರಳಿಟ್ಟು | ಅಬ್ಜು ಎಂದು ಹಿಗಿ ಹಿಗಿ!!
 ಇದು ರುಚಿ ಇದರಷ್ಟು ರುಚಿಯ | ಹಣ್ಣೆ ಇಲ್ಲ ಜಗದೋಳಿಂದು
 ನಿಮಗೆ ಎಂದೆ ತಂದೆನೆಂದು | ತಾನೆ ಅವರ ಕೈಯೋಳಿತ್ತು!!
 ಮೂರೆಯಿಂದ ಸುಪ್ರಸನ್ನ | ರಾಗಿ ರಾಜಕುವರರಂದು
 ಮಂದಹಾಸ ತೋರೆ, ನೋಡಿ | ಧನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿ!!

[ಹೀಗೆ ಅವರಿಗೆ ಉಪಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಬರಿ ತನ್ನ ಅಂತಸ್ಸುಖಿವನ್ನು ತೋರುವುದಕ್ಕೆ ಈ ತೆರ ಹಾಡಿಕೊಂಡು ನತ್ತಿಸುತ್ತಾಳೆ.]

ಸುಖಿ ನಾ ಸುಖಿ ನಾ ಸುಖಿ ನಾನು ಬರಿ ಸುಖಿ ಸುಮೃನೆ ಸುಖಿ ನಾನು. . . ||ಪ್ರ||
 ನಾನಿಲ್ಲದ ನಾನಾಗಿಹೆನು | ಆಸೆ ತೀರಿ ಹಾಯಾಗಿಹೆನು
 ಹಂಬಲನಳಿದಿಹ ತುಂಬಿರುವೆನು ನಾ | ಸುಮೃನೆಯೇ ಬಲು ಸುಖಿ ನಾನು—!! ಸುಖಿ ನಾ...
 ಹೊಳೆ ಕಡಲಿಗೆ ಸೇರುವ ತೆರದಿ | ನಾವೆ ರೇವಿಗೆ ಬಹ ತೆರದಿ
 ಬಗೆ ಬಗೆ ಹಾರ್ಡೆಕೆಯ ಪಟಪಿಳಿಸಿ | ನಿಂತಿದೆ ಮನ ಇದೆ ಬಿಡುವೆನಿಸಿ !! ಸುಖಿ ನಾ...
 ನಿಮ್ಮ ನೋಡುತ ಸುಖಿ ನಾನು | ನಿಮ್ಮನೆ ನುಡಿಸುತ ಸುಖಿ ನಾನು
 ನಿಮ್ಮ ತಣವು ನಿಮ್ಮಾನಂದದಿ ಸುಖಿ | ನಿಮ್ಮಡೆ ಸುಮೃನೆ ಸುಖಿ ನಾನು !! ಸುಖಿ ನಾ ...
 ಇಂದಾಗಿಹೆ ನಾ ಬಲು ಹಗುರ | ನೀಡಿಹುದೋ ಪರ ತನ್ನ ಕರ
 ನಿನ್ನ ನಾಳೆ ಇನ್ನಿಲ್ಲವೆನಗೆನೆ | ಈ ನಲವೇ ಚಿರವೆಂಬ ತರ !!
 ಸುಖಿ ನಾ ಸುಖಿ ನಾ ಸುಖಿ ನಾನು | ಬರಿ ಸುಖಿ ಸುಮೃನೆ ಸುಖಿ ನಾನು !!

- ರಾಮ :** ನಿನ್ನಾದರದೊಳು ಸುಖಿ ನಾವು | ನಿನ್ನೇ ಸೋಗದೊಳು ಸುಖಿ ನಾವು
 ಕಾಡಿನೋಳಿ ಸವಿ ಕಾಣುವ ಪುಣ್ಯಕೆ | ನಿನಗೆಂದೆಂದಿಗು ಯಂಳಿ ನಾವು !!
- ಶಬರಿ :** [ರಾಮನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಸೋಗದ ಉನ್ನಾದವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹದಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು
 ನೋಡುತ್ತ ಕೊನೆ ಕೊನೆಗೆ ಕಂಬನಿದುಂಬಿ]
 ಬಲು ಸಂತಸ ಬಲು ಸಂತಸ ಬಲು ಸಂತಸವೆನಗೆ
 ನನ್ನಾಸೆಯ ಜಾಡ ಹಿಡಿದು ಬಂದಿರೆಲ್ಪೆ ಹೊನೆಗೆ
 ದಣೆದಿರಯ್ಯ, ತಣೆದಿರಾ | ಹಸಿವು ತೃಪೆಯನುಳಿದಿರಾ?
 ಬಡವೆ, ಒಬ್ಬಳೇನಗ್ಗೆವೆ, ನನಗೆ ಮರುಕ ತಳೆದಿರಾ?
- ರಾಮ :** ಕಣ್ಣ ನೀರಿದೇಕೆ ಶಾಯಿ, ತುಸವ್ಯಾಳೆಯವಿಲ್ಲ
 ನಮ್ಮಯೋಽಧ್ಯೇಯರಮನೆಯೊಳು ಇದಕು ಲೇಸು ಸಲ್ಲ.
 ಇಂದು ಹಳುವ ಮರೆತೆವು | ಇಲ್ಲೆ ಮನೆಯನರಿತೆವು
 ಇನಿತಾದರ ತೋರ್ವ ನಿನ್ನನಬ್ಜೆಯೆಂದೆ ಕುರಿತೆವು.

ಶಬರಿ : ರೂಪಿನಂತೆ ಮಾತು ಕೂಡ ಎನಿತುದಾರವಾಗಿದೆ!
 ಧನ್ಯೇ ನಾನು ಸಿದ್ಧರ ವರವಿಂದು ನನಗೆ ಘಲಿಸಿದೆ.
 ನಿಮ್ಮ ಕಂಡ ಪುಣ್ಯವಂತೆ; | ಹಿಂಗಿಹೋಯಿತೆಲ್ಲ ಚಿಂತೆ.
 ಗುರುವ ಮೂರ್ಜಿ ಗೃದ ತಣಿವು ನನಗೆ ಸಂದಿತಿಂತೆ.

ರಾಮ : ಇಂಥ ಶಿಷ್ಯೇಯತ್ತಿರ್ ಪಡೆದ ನಿನ್ನ ಗುರುಗಳೆಂಥರೋ
 ಅವರ ಮಹಿಮೆ ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲೆ ಎಂಥ ಶಾಂತದಾಂತರೋ.
 ಅಳಲನೆಲ್ಲ ಮರೆಸಿ ಶಾಂತಿರೊಂದ ತೋರುವೀ ಬನ -
 ಇದರ ನಡುವೆ ಪ್ರೇಮಶುದ್ಧ ನೀನು! ಸುದಿನವೀ ದಿನ

ಶಬರಿ : ನನ್ನ ಮೋಗಳಲೇಕ ರಾಮ, ಎಲ್ಲ ಅವರ ಕರುಣೆ!
 ನೀವಿಲ್ಲಿಗೆ ಪಾದ ಬೆಳಸಿ ನನ್ನ ಕಂಡ ಕರುಣೆ.
 ನೀವು ಬಹಿರ ನಿಮ್ಮ ಕಾಣೆ ನಲ್ಲಿಯಮುದು ಎಂದು
 ಸಿದ್ಧರೂರೆದ ಮಾತು ನನಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯಾಯಿತಿಂದು .....

(ಹಾಡುವಳು)

ಕೋಟಿಕರಗಳಿಂ ರವಿಯೆತ್ತಿರುವೀ | ನೀಲದಾಚೆ ಗಮನ, ನನಗೀ
 ಮಾಯೆಯಾಚೆ ಪಯೆಣ || ಪ ||
 ಹಾರಬಯಸನೀ ಹಕ್ಕಿಗಳಂತೆ | ತೇಲ ಬಯಸನೀ ಬಿಳಿಮುಗಿಲಂತೆ
 ಕಾಮೋಽಡವ ಸೆಳೆಮಿಂಚಿನ ತೆರದೊಳು | ಭವ ಬಿಡೆ ಬಯಸಿಹೆನಿಂತೆ !!
 ಕೋಟಿ ಕರಗಳಿಂ...

ರಾಮ : ಮಾತೆಯ ತೆರ ನೀನೆಮ್ಮಾದರಿಸುತ್ತ
 ಬಳಿಕೇ ತೆರ ನುಡಿಯ_ತಾಯೀ | ನಿನಗೇ ಬಗೆ ಸರಿಯೆ !!.....

ಶಬರಿ : ಪುಣ್ಯ ಲೋಕ ದೋರೆಯಲೆಂದು ಹರಕೆಯಿಡಿಸಿಗೆ.

ರಾಮ : ಇನಿತು ತ್ರಿಯವ ಗೃದ ನಿನಗೆ ಸಾವೆ ನಮ್ಮ ಕಾಣ್ಣೆ !

ಶಬರಿ : ಮರಣವಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿ ಪ್ರಭೋ ಇದುವೆ ನನ್ನ ಮೂಣ್ಣೆ !

ರಾಮ : ಮನ ಒಟ್ಟಿದರೂ ಎದೆಯೊಪ್ಪದಲಾ !

ಶಬರಿ : ನೀನೊಲಿದೊಪ್ಪಲು ದಿವ ತಪ್ಪದಲಾ !

ರಾಮ : ಬರಗಾಗಿಹೆ ನಾ ನಿನಗೆ | ಅಸ್ತು ಎಂಬೆ ನಲ್ಗೆ
 ಅಸ್ತು ಅಸ್ತು ಮೋಗವ್ವಾ ನಿನ್ನಭೀಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಗೆ.

- ಶಬರಿ : ನಮೋ ನಮೋ ನಿಮಗೆ ನಮೋ | ಬನಕೆ ನಮೋ ಮಲೆಗೆ ನಮೋ ಎಲ್ಲರಿಗೆಲ್ಲಕು ಶರಣ.
(ವೇದಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದೀಪ್ತವಾದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಬಲವಂದು ಹಾಡುತ್ತಾ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ.)
- ರಾಮ : ಹೆಚ್ಚಿ ರೀತಿಯನರಿಯಬಹುದೇ | ಅವರ ಬಗೆ ಬಲು ಸೋಚಿಗ !
ಎಂಥ ನಿಷ್ಠೆ ಎಂಥ ತ್ವಿತಿ | ಇವಳ ಮರೆವುದೆ ಈ ಜಗ?
- ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಆರು, ಎತ್ತೆ, ಏಕೆ ಎನ್ನದೆ | ಹಸುಳಿಯಂದದಿ ಒಲೆದಳು
ಕಾಣಿತಲೆ ಬಹು ನಲಿದಳಣ್ಣಿ | ನಲಪೂಳಿಮ್ಮನೆ ಮರೆತಳು.
- ರಾಮ : ಬೆಳಕಿಗೊಲಿದವರೂ ಉರಿವ ಬತ್ತಿಯ | ಕರುಕ ಕಾಣರು ಲಕ್ಷ್ಮಣ
ಬಾಳ ಸುತ್ತಿಹ ದೇವ ತೇಜವ | ಕಾಂಬರಿಗೆ ಇದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ.
- ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಅಸುರನೆಡರಿಂ ಕಾದು ತನ್ನಡೆ- | ಗೆಮ್ಮು ಸೆಳೆದೀ ಅರ್ಥಿಗೆ,
ವಿನನೆಂಬಿನು ಅಣ್ಣಿ, ಇಂತೆಯೆ | ನೆನೆಯುತ್ತಿರಬಹುದತ್ತಿಗೆ.
- ರಾಮ : ಇರಬಹುದು ಇರಬಹುದು-ಸೀತೇ | ಹಾ ತ್ವಿಯೇ ಚಂದ್ರಾನನೇ !
ಎಲ್ಲಿರುವೆ, ಎಂತಿರುವೆ, ನಿನ್ನನು | ಜೀವದೊಂದಿಗೆ ಕಾಂಬನೇ?
- ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಭೂಮಿ ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಮಗಳನು | ಎಲ್ಲಿರಲಿ ಅದೆ ತವರೆನೆ
ಮೋರೆವಳ್ಳೆ, ಧೃತಿಯಾನು, ಜಿಂತಿಸು | ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಹವಣನೇ.
- ರಾಮ : ಅಹುದಹುದು ಮರೆತ್ತಿದ್ದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ | ಪಂಚಭೂತದಿ ಬೆರೆಯುತ
ಶಬರಿ ಸೀತೆಗೆ ರಕ್ಷಿಯಿಡಲಿ | ಮೋಪ ಬಾ ನೆರವರಸುತ.

- ತೇರೆ -

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಪ್ರ.ತಿ.ನ. ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಪುರೋಹಿತ ತಿರುನಾರಾಯಣಯ್ಯಂಗಾಯ್ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೦೫) ಇವರು ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೇಲುಕೊಟ್ಟಿಯವರು. ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಭಾಷಾಂತರಕಾರರಾಗಿ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ - ಕನ್ನಡ ನಿರ್ಘಂಟು ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡ ನವೋದಯದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಪ್ರ.ತಿ.ನ. ಅವರು ಗೀತನಾಟಕ, ಕವಿತೆ, ಸಣ್ಣಕಥೆ, ಪ್ರಬಂಧ, ವಿಚಾರಸಾಹಿತ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗೀತನಾಟಕ ಇವರ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ

ಪ್ರಕಾರ. ಅಹಲ್ಯೆ, ಗೋಪು ನಿಗರಮನ, ಶಬರಿ, ವಿಕಟಕವಿವಿಜಯ, ಹಂಸದಮಯಂತಿ ಮತ್ತು ಇತರ ರೂಪಕಗಳು, ಹಣತೆ, ರಸಸರಸ್ಸತೆ, ಗಣೇಶದರ್ಶನ, ಶಾರದಯಾಮಿನಿ, ಶ್ರೀಹರಿಚರಿತೆ, ರಥಸಪ್ತಮಿ ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳು. ಹಂಸದಮಯಂತಿ ಮತ್ತು ಇತರ ರೂಪಕಗಳು ಕೃತಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರತಿಸ್ಥಿ, ಶ್ರೀಹರಿಚರಿತೆ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಪಂಪಪ್ರತಿಸ್ಥಿ ಲಭಿಸಿದೆ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಗೌರವ ಡಿ.ಲಿಟ್. ಪದವಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಉಲಗಿರಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡ ಇಂನೆಯ ಅಭಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

ಆಶಯ ಭಾವ

ಶಬರಿ ಗೀತನಾಟಕ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ಪುರುಷನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಕೃತಾರ್ಥಳಾಗುವೆನೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಶಬರಿ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿ ಕಾತರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಶ್ರೀರಾಮದರ್ಶನ ಆಗೆ ಧನ್ಯತೆಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಆದರ ಆತಿಧ್ಯದಿಂದ ಸತ್ಯರಿಸಿ, ಗೌರವಿಸಿದ ಶಬರಿ ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಹಂಬಲ ತೀರಿದನಂತರ ಬಾಳು ಅರ್ಥಹಿಂದವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಮುಕ್ತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಸಂವೇದನಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಶಬರಿಯ ಮುಗ್ಡತೆ, ಶ್ರೀರಾಮನ ಸರಳ, ಸಜ್ಜನಿಕೆ, ಹಿತ-ಮಿತ ಮೃದುವಚನ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ವಿನಯದ ಸಹಚರತೆ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ಪೃ.ತಿ.ನ. ವಿರಚಿತ ‘ಶಬರಿ’ ಗೀತನಾಟಕವನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗ ಮತ್ತು ನಾ.ಕಸ್ತೂರಿ ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕಗಳು ಕೃತಿಯಿಂದ ಆಯ್ದು, ಸಂಪಾದಿಸಿ, ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪೂರ್ವಕಢಿ

ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಕಾವ್ಯವು ಭಾರತೀಯರ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಶ್ರೀರಾಮನ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವಗಳ ಸೇಳಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅವನನ್ನು ಕಾಣುವುದೇ ಜೀವನದ ಏಕೈಕ ಗುರಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಶಬರಿಯೂ ಒಬ್ಬಳು. ಈಕೆ ಮತಂಗ ಮಣಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದವರು. ಮತಂಗರು ದಿವ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದ ಬಳಿಕ ರಾಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತೋಡಿ ರಾಮನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದಿದ್ದಳು. ಸೀತಾಪಹರಣದ ಅನಂತರ ಶೋಕತಪ್ತರಾದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಾಗ ತಪಸ್ಸಿಯಾದ ದನು ಎಂಬವರ ಸೂಜನೆಯಂತೆ ಮತಂಗಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಬರುವಿಕೆಗಾಗಿ ಕಾದು ಕಾದು ಕಾತರಿಸಿ ಮುಪ್ಪಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯೇ ರೂಪಗೊಂಡಂತೆ ಇದ್ದ ಶಬರಿಯನ್ನು ದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯದ್ವೇವ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದಿಸಿ, ಧನ್ಯತೆಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಯಸಿದ ಶಬರಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭವೇ ಈ ಗೀತ ನಾಟಕ.

ಪದವಿಂಗಡಣೆ

ನೀನು + ಎಂದು + ಐತರುವೆ ; ನಿನ್ನ + ಎಡೆಗೆ + ಐದುವೆ ; ನಾನು + ಎರೆವೆ; ತೇಜಕೆ + ಎಡೆ; ಈಕೆಗೆ + ಎನ್ನಿಂದ; ಬೀಡು + ಇಲ್ಲಿ; ನಮ್ಮು + ಅಯೋಧ್ಯೆಯ + ಅರಮನೆಯೊಳು; ಇನಿತು + ಆದರ; ಎನಿತು + ಉದಾರ ; ನಿನ್ನ + ಅಭೀಷ್ಟ ; ತನ್ನ + ಎಡೆಗೆ + ಎಮ್ಮ ; ನೆನೆಯುತ + ಇರಬಹುದು+ಅತ್ತಿಗೆ; ಧೃತಿಯ + ಆನು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಣಿ	-	ಸಿದ್ಧತೆ	ಅಬ್ದೆ	-	ತಾಯಿ
ಅರಿ	-	ತಿಳಿ	ಅಶ್ವಿನ್	-	ಪ್ರೀತಿ
ಅಸುರ	-	ರಾಕ್ಷಸ	ಅಳಲು	-	ದುಃಖ
ಆದರ	-	ಪ್ರೀತಿ	ಆನನ	-	ಮುಖ
ಆನು	-	ತಾಳು	ಉಲ್ಕೆ	-	ಆಕಾಶದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಬೀಳುವ ತೇಜಃಪುಂಜವಾದ ಆಕಾಶಕಾಯ,
ಉಣಿಯ	-	ಕೊರತೆ	ಎಂಧರೋ	-	ಎಂತಹವರೋ
ಎಡೆ	-	ಸ್ಥಳ	ಎರೆ	-	ಬೇಡು, ಪ್ರಾಣಿನು.
ಎದಿ	-	ಹೋಗಿ	ಕಂಪು	-	ಸುವಾಸನೆ
ಕಡು	-	ಅತಿ	ಕರ	-	ಕೈ
ಕರುಕ	-	ಉರಿದ ಬತ್ತಿಯ ಕಪ್ಪು ಭಾಗ	ಚಿರ	-	ಶಾಶ್ವತ
ಚೀರ (ತ್ಸ)	-	ಸೀರೆ (ದ್ವಿ) - ನಾರುಬಟ್ಟೆ	ತಣಿವು	-	ತೃಪ್ತಿ
ತವಸಿ(ದ್ವಿ)	-	ತಪಸ್ಸಿ(ತ್ಸ)	ತುಸ	-	ಸ್ವಲ್ಪವೂ
ತ್ಯಷ್ಟೆ	-	ಬಾಯಾರಿಕೆ	ತೇಜ	-	ಕಾಂತಿ
ದಿಟ್ಟ (ದ್ವಿ)	-	ದೃಷ್ಟಿ (ತ್ಸ)	ಧೃತಿ	-	ಧೃಯ್ಯ
ನಲ್ಲೆ	-	ಪ್ರೀತಿ	ನೆಚ್ಚು	-	ನಂಬು
ನೆರವು	-	ಸಹಾಯ	ಪದ	-	ಪಾದ
ಪೆರೆ	-	ಚಂದ್ರ	ಪೋಗಳು	-	ಹೋಗಳು
ಬೆಂಬಲ	-	ಗುಂಪು	ಬನ್ನು	-	ಕಪ್ಪು, ತೊಂದರೆ
ಬಯಕೆ	-	ಇಚ್ಛೆ	ಬಳಿ	-	ದಾರಿ
ಬೆರಗು	-	ಆಶ್ಚರ್ಯ	ಬೇಗೆ	-	ದುಃಖವೆಂಬ ಬೆಂಕಿ
ಭೂಮಿಜಾತೆ	-	ಸೀತೆ	ಮಧುಕರ	-	ದುಂಬಿ
ಮಧುಪಕ್ಷ	-	ಅತಿಧಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಮೋಸರು, ತುಪ್ಪ, ನೀರು, ಜೀನುತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ ಮತ್ತಿತ ಪಾನಿಯ.	ಮರುಳು	-	ಮೋಡಿ
ರೇವು	-	ಬಂದರು	ಲೇಸು	-	ಉತ್ತಮ
ವೇದಿ	-	ಹೋಮ ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳ	ಶ್ರಮಣಿ	-	ತಪಸ್ಸಿನಿ
ಸನಿಯ(ಹ)	-	ಸಮೀಪ	ಸವಿ	-	ಸಿಹಿ
ಸಿದ್ಧ	-	ತಪಸ್ಸಿ	ಸುರಭಿ	-	ಕಾಮಧೇನು
ಹವಣಿ	-	ಸಿದ್ಧತೆ	ಹಳು	-	ಕಾಡು

ಟಿಪ್ಪಣಿ

- ಶಬರಿ** : ಶಬರನ ಮಗಳು, ಮತಂಗ ಇರುಷಿಯ ಶಿಕ್ಷೆ.
- ಮತಂಗ** : ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ. ಇದ್ದು ಮೂರುಕ ಪರವತದ ಬಳಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ವಾಲಿಯು ದುಂಡುಭಿಯಂಬ ರಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಂಡು ಮದೋನ್ನತನಾಗಿ ಕಳೇಬರವನ್ನು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಎಸೆದಾಗ ಇಂತಹ ಕಲುಷಿತಗೊಂಡಿತು. ಇದರಿಂದ ಕುದ್ದನಾದ ಮತಂಗಮನಿಯು “ವಾಲಿಯು ಈ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾವು ಸಂಭವಿಸಲಿ” ಎಂದು ಶಪಿಸಿದನು. ವಾಲಿಯಿಂದ ಭಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿದ್ದ ಸುಗ್ರೀವನು ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದನು. ಶಬರಿಯು ಮತಂಗರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದಳು.
- ಭೂಮಿಜಾತೆ** : ಭೂಮಿಯ ಮಗಳು. ಜನಕ ಮಹಾರಾಜನು ಸಂತಾನ ಘಲಕ್ಕಾಗಿ ಪುತ್ರಕಾರ್ಮೇಷ್ಣಿ ಮಾಡಿ ಮಿಥಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದೊರೆತ ಶಿಶುವೇ ಸೀತೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸೀತೆಗೆ ‘ಭೂಮಿಜಾತೆ’ಯಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು.
- ಚಿತ್ತಕೂಟ** : ಒಂದು ಪರವತ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಪರೋಣಿ ನದಿಯ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿದೆ. ಶ್ರೀರಾಮನು ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ಅರಣ್ಯವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡನು. ಭರತನು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಆತನ ಪಾದಕೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪಡೆದನು.
- ದಶರಥ** : ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಅರಸು. ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಭರತ, ಶತ್ರುಘ್ನ ಈತನ ಮಕ್ಕಳು. ಕೌಸಲ್ಯೆ, ಸುಮಿತ್ರೆ, ಕೃತ್ಯಾ ಈತನ ಮಡದಿಯರು.
- ಸೌಮಿತ್ರಿ** : ದಶರಥನ ಎರಡನೆಯ ಮಡದಿಯಾದ ಸುಮಿತ್ರೆಯ ಮಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣ. ಸುಮಿತ್ರೆಯ ಮಗನಾದುದರಿಂದ ಸೌಮಿತ್ರಿ ಎಂದು ಈತನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ದನು** : ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಬಂಧ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ರಾಕ್ಷಸ. ಹಿಂದಣ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸನು ಎಂಬ ಗಂಧವನಾಗಿದ್ದ. ಈತ ಸ್ವಾಲಂಶಿರನೆಂಬ ಮನಿಯನ್ನು ಅಪಮಾನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ. ಒಮ್ಮೆ ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧದ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಇವನ ಮುಖಿಕುಸಿದು ಹೊಟ್ಟೆಯೋಳಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಈತನಿಗೆ ಉದರಮುಖಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಬಂತು. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯಾಯ್ತು. ಶಬರಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ ಈತ ಸುಗ್ರೀವನಲ್ಲಿ ಸವ್ಯಿಮಾಡಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯಬಹುದು ಎಂಬ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ.
- ಜಟಿಲಕಬರಿ** : ಜಟಿಲ-ಜಡೆಯಾಕಾರದ, ಕಬರಿ - ತುರುಬು = ಜಡೆಯಾಕಾರದ ತುರುಬುಳ್ಳವಳು - ಶಬರಿ.

- ಮೇಳ** : ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವ ಒಂದು ವರ್ಗ ಇವರು ರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಟಕದ ಸನ್ನಿಹಿತಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಣತೆ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಬಲವಂದು** : ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವಾಗಿ (ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ) ಸುತ್ತುಬಂದು ಎಂದಧರ್ಮ. ದೇವರಿಗೆ, ಶುಳಿಸಿಕಟ್ಟಿಗೆ, ಕಾಮಧೀನು, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳಿಗೆ, ಹೋಮಕುಂಡ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಸುತ್ತುವರಿಯುವಾಗ ಅವು ನಮ್ಮ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಸುತ್ತುವರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅದು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತುವರಿಯಬೇಕಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಸುತ್ತುವರಿದರೆ (ಎಡಬಂದು) ಅದು ಅಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ವಣಿಶಾಲೆ** : ಎಲೆಗಳಿಂದ ಮೇಲ್ಜ್ಞಾವಣಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಕುಟೀರ.

ಅಭ್ಯಾಸ

- ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.**
- ಶ್ರೀರಾಮನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರೇನು?
  - ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲು ಶಬರಿ ಏನನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಳು?
  - ಮತಂಗಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಾಸವಿದ್ದ ತಪ್ಪಿನಿ ಯಾರು?
  - ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗೆ ಮತಂಗಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಸೂಚಿಸಿದವರು ಯಾರು?
  - ‘ಶಬರಿ’ ಗೀತನಾಟಕದ ಕಲ್ಯಾಂ ಯಾರು?
- ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.**
- ರಾಮನು ಗಿರಿವನವನ್ನು ಏನೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು?
  - ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಅಣ್ಣನನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂತೋಷಿಸಿದನು?
  - ರಾಮನ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕಾಗಿ ಶಬರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಿದ್ಧತೆಗಳೇನು?
  - ಶಬರಿಯ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿದ ರೀತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
  - ಆತಿಧ್ಯ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಶಬರಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಿದರು?
- ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.**
- ಶಬರಿಯ ಚಿಂತೆ ಹಿಂಗಿಹೋದ ಸಂದರ್ಭದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
  - ಶಬರಿಯ ಸದಗರ, ಸಂತೋಷ ಮೇಳದವರ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವಣಿಕತಾಗಿದೆ?
  - ನಂಬಿಕೆಟ್ಟವರಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು ಶಬರಿಯ ಪಾಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ನಿಜವಾಗಿದೆ?

ಕ್ಷ) ಸಂದರ್ಭಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

೧. “ಅವುದೀ ಮರುಳು? ನಮ್ಮೇಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುದು.”
೨. “ನಾಮುತ್ತಿಹೇನೀ ಪೂಜ್ಯಯೀ ನಲುಮೆಯಿಂದ.”
೩. “ತಾಯಿ, ದಾರಿಗರಿಗೆ ಬೀಡಿಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದೇ?”
೪. “ರೂಪಿನಂತೆ ಮಾತು ಕೂಡ ಎನಿತುದಾರವಾಗಿದೆ!”
೫. “ಬೆಳಕಿಗೂಲಿದವರ್” ಉರಿವ ಬತ್ತಿಯ ಕರುಕ ಕಾಣಿಸು.”

ಉ) ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ:

ಅ	ಬಿ
೧. ಮತಂಗ	ಸೀತೆ
೨. ಮ.ತ.ನ.	ಆಶ್ರಮ
೩. ದಶರಥ	ಮೇಲುಕೋಟೆ
೪. ಜಿತ್ರಕೂಟ	ಪರ್ವತ
೫. ಭೂಮಿಜಾತೆ	ರಾಮ
	ಅರಣ್ಯ

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಸಂಧಿಗಳು :

ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಕನ್ನಡಸಂಧಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಸಂಧಿ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ. ತೋಪ, ಆಗಮ, ಆದೇಶ ಸಂಧಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಂಧಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತೋಪ ಮತ್ತು ಆಗಮ ಸಂಧಿಗಳು ಸ್ವರಸಂಧಿಗಳೆಂತಲೂ ಆದೇಶ ಸಂಧಿಯು ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿಯೆಂತಲೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಸವಣದೀಪ, ಗುಣ, ವೃದ್ಧಿ, ಯಣ, ಜತ್ತಾಪ್ತ, ಶ್ವಾಸ ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಧಿಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಧಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸವಣದೀಪ, ಗುಣ, ವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಯಣ ಸಂಧಿಗಳು ಸ್ವರಸಂಧಿಗಳೆಂತಲೂ ಜತ್ತಾಪ್ತ, ಶ್ವಾಸ, ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಧಿಗಳು ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿಗಳೆಂತಲೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಉದಾ :

ತೋಪ	- ಉರೂರು, ಬಲ್ಲಿನೆಂದು, ಮಾತಂತು, ಸಂಪನ್ಮಾರದ.
ಆಗಮ	- ಕ್ಯೆಯನ್ನು, ಮಳೆಯಿಂದ, ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ, ಮರವನ್ನು, ಮಗುವಿಗೆ.
ಆದೇಶ	- ಮಳೆಗಾಲ, ಮೈದೋರು, ಬೆಂಬತ್ತು, ಕಡುವೆಷ್ಟು, ಮೆಲ್ಲಾತು.
ಸವಣದೀಪ	- ಮಹಾತ್ಮ, ಗಿರೀಶ, ಸುರಾಸುರ, ವಧೂಪೇತ.

ಗುಣ	- ದೇವೇಂದ್ರ, ಜಾನ್ಮೇಶ್ವರ, ಸೂರ್ಯೋದಯ, ಮಹಣ್ಣ, ಮಹೇಶ.
ಪೃಥಿವೀ	- ಏಕೆಕ, ಜನ್ಮಕ್ಕೆ, ವನೊಷಧಿ, ಅಷ್ಟೇಶರ್ಹ.
ಯಣಿ	- ಅತ್ಯವಸರ, ಜಾತ್ಯತೀತ, ಕೋಟ್ಯಾಧಿಶ್ವರ, ಕೋಟ್ಯನುಕೋಟಿ.
ಜಶ್ವ	- ವಾಗ್ದೇವಿ, ಅಜಂತ, ಷಡಾನನ, ದಿಗಂತ, ಅಭಿ.
ಶೃಷ್ಟ	- ಪಯಶ್ಚಯನ, ಶರಚಂದ್ರ, ಜಗಜೋಜೀತಿ, ಬೃಹಜ್ಞತ್ವ.
ಅನುನಾಸಿಕ	- ಷಣ್ಣಿಖಿ, ಸನಾತನ, ವಾಜ್ಞಿಯ, ಉನಾದ, ತನ್ಷಯ.

ದ್ವಿರುತ್ತಿ

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ :

- ಮಕ್ಕಳು ಓಡಿಂಡಿ ದಣಿದರು.
- ಈಗೀಗ ಅವಳು ಜಿನ್ನಾಗಿ ಓದುತ್ತಾಳೆ.
- ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳು ಬಿದ್ದವು.

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಿ, ಈಗ, ದೊಡ್ಡ ಎಂಬ ಪದಗಳು ಎರಡೆರಡು ಬಾರಿ ಪ್ರಯೋಗವಾದುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು ಹೀಗೆ—

ಸೂತ್ರ :- ಒಂದು ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಪದವನ್ನೋ, ಒಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನೋ, ಎರಡೆರಡು ಬಾರಿ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ದ್ವಿರುತ್ತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಪದಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಉದಾ:

ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ	- ಹೌದು ಹೌದು, ನಿಲ್ಲನಿಲ್ಲ, ಬಂದೆಬಂದೆ.
ಆಧಿಕ್ಯದಲ್ಲಿ	- ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ, ಹೆಚ್ಚಿಹೆಚ್ಚಿ.
ಪ್ರತಿಯೋಂದು	- ಮನೆಮನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕೇರಿಕೇರಿಗಳನ್ನು.
ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ	- ಅಗೋಳಗೋಳ, ಬನ್ನಿಬನ್ನಿ.
ಆಶ್ಚರ್ಯದಲ್ಲಿ	- ಅಬ್ಬಬಾಬ್, ಅಹಹಾ.
ಆಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ	- ಬೇಡಬೇಡ, ನಡೆನಡೆ.
ನಿಷೇಧದಲ್ಲಿ	- ಸಾಕುಸಾಕು
ಒಪ್ಪಿಗೆಯಲ್ಲಿ	- ಹೌದ್ದೌದು, ಆಗಲಿ ಆಗಲಿ, ಇರಲಿ ಇರಲಿ.
ಅವಸರದಲ್ಲಿ	- ಓಡುಓಡು, ನಡೆನಡೆ.

ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ರೂಪಗಳು ಇವೆ.

ಮೊದಲುಮೊದಲು	- ಮೊತ್ತಮೊದಲು / ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು
ಕಡೆಗೆಕಡೆಗೆ	- ಕಟ್ಟಿಕಡೆಗೆ / ಕಡೆಕಡೆಗೆ
ನಡುವನಡುವೆ	- ನಟ್ಟನಡುವೆ / ನಡುನಡುವೆ
ಬಯಲುಬಯಲು	- ಬಟ್ಟಬಯಲು
ತುದಿತುದಿ	- ತುತ್ತತುದಿ
ಕೊನೆಗೆಕೊನೆಗೆ	- ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ
ಮೆಲ್ಲನೆಮೆಲ್ಲನೆ	- ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ

ಜೋಡುನುಡಿ :

ಮೇಲ್ಮೈಟಕ್ಕೆ ದ್ವಿರುತ್ತಿಗಳ ಹಾಗೆ ಕಂಡುಬರುವ ಕೆಲವು ಪದಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ದ್ವಿರುತ್ತಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುವ ವಾಡಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ಜೋಡುನುಡಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ದ್ವಿರುತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇಪದ ಎರಡು ಬಾರಿ ಬಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದಗಳು ಜೊತೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಬರುವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧದ ಪದಗಳಿರುತ್ತವೆ. ೧. ಎರಡೂ ಪದಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವಿರುತ್ತದೆ. ೨. ಎರಡು ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅರ್ಥವಿದ್ದು, ಎರಡನೆಯ ಪದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಎರಡೂ ಪದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಿರುವಂತಹವು: ಸತಿಪತಿ, ಕನೆಮೊಸರು, ಹಾಲ್ಜೇನು, ಮಕ್ಕಳುಮರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು.

ಮೊದಲ ಪದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥವಿರುವಂತಹವು : (ಪ್ರತಿದ್ವನಿ ಶಬ್ದಗಳು/ಮಾತಿಗೊಂದು ಗೀತು) ಕಾಫಿಗೀಭಿ, ಹುಳಹುಪ್ಪಡಿ, ದೇವರುಗೀವರು, ಹಣಗಿಣ, ಮಸ್ತಕಿಸ್ತಕ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಭಾಷಾ ಚರ್ಚೆವಟಿಕೆ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಕನ್ನಡ ಸಂಧಿಗಳನ್ನು ಹೇಸರಿಸಿ, ಎರಡೆರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
  ೨. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಧಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಸ್ವರ್ವ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
  ೩. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಸಂಧಿ ಹೇಸರಿಸಿ.
- ಸುರಾಸುರ, ಬಲ್ಲನೆಂದು, ಸೂರ್ಯೋದಯ, ಮಳಗಾಲ, ಅಷ್ಟಶರ್ಶ, ವೇದಿಯಲ್ಲಿ.

ಅ) ಮೊದಲೆರಡು ಪದಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧದಂತೆ ಮೂರನೆಯ ಪದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪದ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ನಮೋ ನಮೋ : ದ್ವಿರುತ್ತಿ : : ಧೀರ ಶೂರ : _____
೨. ಲೋಪ ಸಂಧಿ : ಸ್ವರ ಸಂಧಿ : : ಆದೇಶ ಸಂಧಿ : _____
೩. ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ : ಕಡೆಗೆ ಕಡೆಗೆ : : ಮೊತ್ತಮೊದಲು : _____
೪. ಶರಚಂದ್ರ : ಶ್ವಷ್ಟ ಸಂಧಿ : : ದಿಗಂತ : _____

ಇ) ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ಗಾದೆಗಳ ಅಥವಾ ವಿವರಣೆ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ತಾಳಿದವನು ಬಾಳಿಯಾನು.
೨. ಮನಸಿದ್ಧರೆ ಮಾರ್ಗ.

ಮೂರಕ ಓದು

- ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ‘ಕಿಸಾಗೋತಮೀ’ ಮತ್ತು ಮ.ತಿ.ನ. ಅವರ ‘ಅಹಲ್ಯೆ’ ಗೀತನಾಟಕಗಳನ್ನು ಓದಿ.
- ವಿ.ಸಿ. ಅವರ ‘ಶಬರಿ’ ಪದ್ಯವನ್ನು ಸಂಗೃಹಿಸಿ ಓದಿರಿ.

* * * * *

೨. ಲಂಡನ್ ನಗರ

- ವಿ.ಕೃ. ಗೋಕಾಕ್

ಪ್ರವೇಶ : ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಕಥನವೂ ಒಂದು. “ದೇಶ ನೋಡು ಕೋಶ ಓದು” ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ. ಪ್ರವಾಸದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ, ನೋಡಿದ, ಅನುಭವಿಸಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸುವುದೊಂದು ಕಲೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿರುವ ವೈಕೀ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಯಭಾರಿಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರವಾಸವು ಅನುಭವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಜೀವನ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು, ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಾಧಕರನ್ನು ಹೇಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಸ್ವರಣೀಯವಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯುವ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ ಈ ಪರ್ಯಾಬಾಗ.

ಲಂಡನ್ ಪಟ್ಟಣವೆಂದರೆ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಜಗತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಯ ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರವು ತಂಬಿ ಟ್ರಾರ್ಮ್ ಬಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನಡುನಡುವೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಾಗಭರದಲ್ಲಿ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಒಯ್ಯಿದ್ದಾರೆ! ಹಳೆ, ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್‌ಗಾಡಿ, ನಿಲ್ನೆ ಎಲ್ಲ ಒಳಗೆ! ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನೆಲದ ಕೆಳಗೆ ಇವತ್ತು ಘಾಟು ಹೋಗಿರುತ್ತೇವೆ! ಜೋರಾಗಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸುವಷ್ಟು ಹವೆಯಾಡುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಿಮಿಷಕ್ಕೂಂದರಂತೆ ಕತ್ತಲು ಗವಿಗಳೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಗಾಡಿಗಳು ಧಡಧಡ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ! ವಿಚಿತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿ! ಇಷ್ಟು ಕೆಳಗೆ ಹಗಲೆಲ್ಲ ಹತ್ತಿ ಇಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ‘Escalators’ (ಎಸ್ಕೆಲೇಟರ್ಸ್) ಎಂಬ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಮೆಟ್ಟಿಲಿನ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತರೆ ತೀರಿತು. ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲವೇ ಕೆಳಗೊಯ್ದಬಿಡುತ್ತವೆ.

ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿದೆ. ‘ಪೂಲವರ್ಫ್’ ಎಂಬ ‘ಸ್ಟೇಷನರಿ’ ಅಂಗಡಿಯ ನೋಡುವ ಹಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ತರದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೆನ್ನಿಯಿಂದ ಆರು ಪೆನ್ನಿಯವರೆಗೆ ಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಂಗಡಿಯ ವಿಧವಿಧದ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಬುದ್ಧಿಯ ಚಮತ್ವಾರವು ನೋಡತಕ್ಕಂತಹುದು. ಪ್ರಾಚೀನ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಂತೆ ಇದೊಂದು ಮಹಾಕೋಶವಾಗಿದೆ. ಬೂಟು, ಕಾಲುಚೀಲ, ಚಣ್ಣ, ಸಾಬಿನು, ಜೀಷದ, ಮಸ್ತಕ, ಅಡುಗೆಯ ಪಾತ್ರ, ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ದೀಪದ ಸಾಮಾನು, ಘೋಚೋ, ಅಡವಿಯ ಹೂವು, ಯುದ್ಧಸಾಮಗ್ರಿ ಎಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ!

ಸ್ವಾಂಡ್‌ದಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಾರ್ಥ್ಯಾಯ ಸಿಂಪಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಸಾದಾ ಸೂಟಿ ಹೊಲಿಯಬೇಕಾದರೂ ಸುಮಾರು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಬೇಕು! ಅದರೆ “Fifty Shilling Tailors (ಇವತ್ತು ತೀರಿಂಗಿನ ಸಿಂಪಿಗಳು)” ಎಂಬ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಶಾಖೆಗಳೂ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಇವೆ!

ಇಲ್ಲಿ ಗಂಡಿಗಿಂತ ಹೆಣ್ಣು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಉಪಾಹಾರಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಣಿಗಳಿಲ್ಲ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ

‘ಅಮ್ಮಣಿ’ಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಂಗದಿಗೆ ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಟೈಪಿಸ್ಟ್ ಕಾರಕೊನ, ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು. ಸಿನಿಮಾ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಜಾಗವನ್ನು ಮಡುಕಿಕೊಡುವವರು ಹೆಣ್ಣು! ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಸಹ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಸಿಪಾಯಿಳಿಯರನ್ನು ಇಟ್ಟದ್ದಾರೆ! ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಶಿಶಿರವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಆಂಗ್ಲರ ಮತ. ಇದೀಗ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುವ ರೀತಿಯಿದು.

ಇಲ್ಲಿಯ ಇಂಡಿಯಾ ಆಫೀಸು ನೋಡುವ ಹಾಗಿದೆ. ವಾಚನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಪುಸ್ತಕಗಳಿವೆ. ಕನಾಕಟಕದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಹೊಸ ಮಾತುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾಗಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ಲಲಿತ ಕಲೆಯ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೂಳಿದ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮಾದರಿಗಳು ನೋಡಲು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲ ಮುಖ್ಯವಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ (ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವಂಥಷ್ಟು). ಈ ಕಚೇರಿಯಿದ್ದ ‘ಚೇರಿಂಗ್ ಕ್ರೂಸ್’ ಎಂಬ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕಂಡುಬರುವುದು! ಇಂಡಿಯಾ ಆಫೀಸಿನ ಹತ್ತಿರ ಆಫ್ಲಿಕನ್ ಕಚೇರಿ, ಇನ್ನೊಂದು ವಸಾಹತಿನ ಕಚೇರಿ, ನೂರೆಂಟು ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ದೊಡ್ಡ ಕಂಪನಿಗಳ ಕಚೇರಿಗಳು, ಎಲ್ಲವೂ ದಂಗುಬಿಡಿಸುವಂತೆ ನರೆದಿವೆ! ಒಂದೊಂದು ದೇಶದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಭುತ್ವ ಇಲ್ಲಿಯ ಒಂದೊಂದು ಕಚೇರಿಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ದೊಡ್ಡ ಬೀದಿಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೀದಿ.

ನಗರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೂಟಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೆಸರೇನಾದರೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ‘Trafalgar Square’ (ತ್ರಾಫಲ್ಗಾರ್ ಸ್ಕ್ವೇರ್) ಎಂಬಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲನ್ನನ ಮೂರ್ತಿಯಿದೆ. ಈ ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿಯ ಕೆಳಬಿದಿಗೆ ಅವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಮಹತ್ವದ ಸ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಅರಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ತುಸುದೂರಕ್ಕೆ ವೆಲಿಂಗ್ನನ್ನನ ಶಿಲಾಪ್ರತಿಮೆ. ಬೀದಿಬೀದಿಗೆ ಮೂಲೆಮೂಲೆಗೆ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮರುಪರು, ತಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ದುಡಿದವರು ನಿಂತು ಕ್ಯಾರೆಟ್ “ನಿಮ್ಮ ದೇಶದ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಯಿರಿ! ಇದು ದೊಡ್ಡದಾದ ರಾಷ್ಟ್ರ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚೆ ಹೆಚ್ಚೆಗೆ ಇತಿಹಾಸದ ಅಡಿಗಲ್ಲಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯನುಲಕ್ಷ ಜನರು ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವಸರದಿಂದ ಓಡುತ್ತಾರೆ. time! time! time is money (ಹೊತ್ತು! ಹೊತ್ತು! ಹೊತ್ತೇ ಹಣ). ಇದು ಅಳಕರಳಿಗೆ ವಿಲಾಯಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಚೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕುಶಾಹಲದಿಂದ ನೋಡಿದೆ. ಒಂದು ಚೊಪ್ಪಿಗೆಯಂತೆ ಇನ್ನೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ ಪುಚ್ಚವಾದರೂ ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ! ಹೋಟ್ಯವಧಿ ಚೊಪ್ಪಿಗೆಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಇದನ್ನು ಮನಗಾಣಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಚೊಪ್ಪಿಗೆಯಲ್ಲವೇ? ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯಂತೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬಿಲ್ಲ.

‘ವೆಸ್ಟ್ ಮಿನ್ಸ್ಟ್ರ್ ಅಬೆ’ ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂದಿರ ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷದಷ್ಟು ಮರಾಠನವಾದ ಮಂದಿರ. ಕೆಲವೊಂದು ಭಾಗಗಳ ದುರಸ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇಂದಿಗೂ ಅಳ್ಳಿಯದೆ ಉಳಿದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂತ, ಸಾರ್ವಭಾಂತರ ಮಲಗಿರುವರು; ಕವಿಮಂಗವರು ಒರಗಿರುವರು. ಸತ್ಯವರ ಸ್ವಾರ್ಥಕವೆಂದು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಘನತರವಾದ ಮಂದಿರವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲಾರದು.

“Mortality behold and fear
What a litt’r of tombs is here.”

(ಮತ್ತು ತ್ವರ್ವೆ ಎಷ್ಟು ಗೋರಿಗುಂಪುಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ ನೋಡಿ ಅಂಜು)

ಎಂದು ೧೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಾಂಡ ಎಂಬ ಕವಿಯು ಹಾಡಿದನು. ಗೋಲ್ಡ್‌ಫಿಲ್ಡ್ ಹಾಗು ಎಡಿಸನ್ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನಾತ ಸಾಹಿತಿಗಳು Visit to West Minster Abbey (ವೆಸ್ಟ್‌ಮಿನ್ಸ್ಟರ್ ಅಬೆಯ ಸಂದರ್ಭ) ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಉತ್ತಮವಾದ ನಿಬಂಧಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿಗೂ ಇದು ಕಬ್ಬಿಗರ ಸ್ಥಾತ್ಮಿಕ ಶರೀರವನ್ನೆಯಾಗಿದೆ.

ಹೊರಗಿನಿಂದ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಶೃಂಗರಿಸಿದ ಸಣ್ಣ ಬಾಗಿಲೊಂದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಒಳಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಟ್ಟಡವು ಭವ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಾವು ಹೋದಾಗ ಪಾದಿಯು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೇಳಲೆಂದು ನೂರಾರು ಜನರು ನೆರೆದಿದ್ದರು. ‘ಸರಕಾರಿ ಡಾಕ್ಟರ್’ರಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ‘ಸರಕಾರಿ ವೈದಿಕರೂ’ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಜನರ ಆತ್ಮಗಳ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕಾಯುವುದೇ ಅವರ ಕೆಲಸ. ಇದು ಎಷ್ಟರೂ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಧಿಸುವುದೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ! ಬಹುಜನರು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಗಿಂತ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂದಿರವನ್ನು ನಮ್ಮಂತೆ ನೋಡಲು ಬಂದಿದ್ದರೆಂದು ತೋರಿತು. ಪಾದಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಮುಗಿದೊಡನೆ ದುಡು ದುಡು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಳೆದು ಮೂಲೆಗೆ ಅವರು ಸಾಗಿದರು! ಸಾಗುವ ಹಾದಿಯ ಎಂಬಲಕ್ಷೆ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಶೀಲಾಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ಮೋದಲು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವ ದೃಶ್ಯವೇ ಇದು. ರಾಜರಿಗಿಂತ, ಕವಿಗಳಿಗಿಂತ ಇವರೇ ಅಂಗ್ಗರ ಕೇತೀರ್ ದ್ವಾರಜವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆಂದು ಇಲ್ಲಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ನಡೆದಾಗ ನಾನು ಮೇಲ್ನೆ ಒಳಗೆ ನುಸ್ತಿ ಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದೆ. ಸಹಜವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಮೋರೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಲು, ಅಲ್ಲಿ Earl of Chatham (ಅಲ್ರೆ ಆಫ್ ಚ್ಯಾಟ್‌ಹಾಮ್)ನು ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತೇ ನಿಂತಿದ್ದನು! ಹಾಗೇ ಎದುರಿಗೆ ನಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದೆ. ಗ್ರಾಡ್‌ಸ್ಪೋನ್, ಮಾಲ್ವಾ ಡಿಸರೇಲಿ ಮೋದಲಾದವರು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರು! ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಮುಗಿದು ಇದೇ ಮೋದಲಾದ ಶೀಲಾಮೂರ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಹಾಯ್ದು ಪಾದಿಯ ಆಸನದ ಕಡೆಗೆ ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೆತ್ತನೆಯ ಕೆಲಸವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಆಮೇಲೆ ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದ Poet’s Corner (ಪೊಯೆಟ್‌ ಕಾನ್ರೆರ್) ಕವಿಗಳ ಮೂಲೆಗೆ ಹೋದೆ. ಮೊನ್ನೆ ತೀರಿಕೊಂಡ ಕಿಳಿಂಗ್ ಕವಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದ ಕಲ್ಲು ಅಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ತುಸು ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಡಿಕಾಯಿ ಒರಿದ್ದನು. ಮ್ಯಾಕಾಲೆ, ಜಾನ್ಸನ್, ಗೋಲ್ಡ್ ಸ್ಕಿಲ್, ಡ್ರಾಯ್‌ಡನ್ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಹಿಡಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ನಾವು ಕೊಡುವಂತೆ ಒಂದೊಂದು ಕಲ್ಲನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದುಡುತ್ತ ನಾವು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೆಚ್ಚೆಯ ಬುಡಕ್ಕೆ ಬಿಜ್ಜೆ(ವಿದ್ಯೆ)ಯ ಭಾರವನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಅಡಿಗಿಗೆ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ದಾಟುತ್ತೇವೆ! ಎಂಥ ವಿಚತ್ತು! ನಾನು ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವಾಗ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಲ್ಲು ಪಾಟಿಯ ಮೇಲೆ ಸಣ್ಣದಾದ ಅಕ್ಕರಗಳಿದ್ದವು. ತುಳಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಅವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದವು. ಓದಿದೆ, ‘ಈ ಅಪರೂಪ ಬೆನ್‌ಜಾನ್ಸನ್’ ಎಂದಿತ್ತು. ಎಂಥ ಪ್ರಶ್ನಾತ ನಾಟಕಾರರನ್ನು ಕಾಲ್ಪಣಿಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ತುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲ? ಎಂದುಕೊಂಡೆ! ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಸಹಜವಾಗಿ ಬೀಳಿದ ಒಂದು

ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಮಣಿದು ಅದನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ವಡ್‌ವರ್ತಾನು ಅಲ್ಲಿ ತಪಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದನು! ವಡ್‌ವರ್ತಾನಂಥವರನ್ನೂ ಅವರು ಮೂಲೆಗೊತ್ತಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ! ಆದರೂ ಆ ಕವಿಗಳ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಗ ಒಂದು ಭವ್ಯತೆಯು ಒಂದು ಕಣ್ಣದುರು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಹೃದಯವು ಕಂಪಿಸುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಬಹುದೆಂಬ ಹೆಡರಿಕೆಯು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ಕಡೆಗೆ ದಿಕ್ಕುತ್ಪಿದಂತಾಗಿ ಯಾರನ್ನು ತುಳಿದರೇನು? ಎಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದರೇನು? ಎಲ್ಲವೂ ಅಷ್ಟೇ ಮಣ್ಣ, ಮಣ್ಣ! ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮನುಷ್ಯನು ನಡೆಯಹತ್ತತಾನೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರ ಮೂಲೆಯಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನ್ಯೂಟನನ ದೊಡ್ಡದಾದ ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಡಾರ್ವಿನ್, ಹರ್ನ್ ಲ್ಯಾ ಮೊದಲಾದವರ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಪಿಗೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಿಗರು, ಸರದಾರರು, ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕರಿಗೆ ಜಾಗವು ದೊರೆತಿದೆ.

ಆಮೇಲೆ ಅರಸರ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋದೆ. ರಾಜದಂಡವೂ, ಕೀರೀಟವೂ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಲೇಬೇಕು ಎಂಬುದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೂ ಸತ್ತಮೇಲೆ ಅವರಿಗೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಫವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ Royal Chapel (ರಾಜವಿಭಾಗ) ಎಂದು ಹೆಸರು. ಬೆನೋಜಾನ್ಸನ್ಸನ್ನನ್ನೂ ಜನರು ತುಳಿದಾಡುತ್ತಾ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ರಾಜಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹದೆದೆಯ ರಿಚಡ್, ಇನೆಯ ಎಡ್ಡಡ್, ಅಲ್ರೆ ಆಫ್ ಸ್ಟೋರ್ಡ್, ರಾಣಿ ಎಲಿಜಬೆಲ್, ಇನೆಯ ಜೇಮ್ಸ್ ಮೊದಲಾದ ಅರಸು, ಅರಸಿಯರು ಒರಗಿದ್ದಾರೆ. ಮುಖ್ಯತಃ ಗೋರಿಯ ಮೇಲೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮಲಗಿಕೊಂಡಂತೆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗೋರಿಗಳ ನಡುವೆ ಹಾಯ್ದ ಅರಸರ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆತ್ತನೆಯ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲ ಒಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಿವೆ. ಮಂದಿರದ ಹಿಂದೆ ಭವ್ಯವಾಗಿ ಇನೆಯ ಹೈನ್ರಿಯ ಗೋರಿಯ ನಿಂತಿದೆ.

ಸಾಮ್ರಾಟರ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವಾಗುವಾಗ ಅವರ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಲ್ಲು ಪಾಟಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಾಮ್ರಾಟರು ಇದರ ಮೇಲೆ ಹೂಡಬೇಕು. ಈ ಶಿಲೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಸಿಂಹಾಸನವು ವೆಸ್ಟ್‌ಮಿನ್ಸ್ಟರ್ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ‘ಸ್ವೋನ್ ಆಫ್ ಸ್ವೋನ್’ ಎಂದು ಇದರ ಹೆಸರು. ಇನೇ ಎಡ್ಡಡನು ಸ್ವಾಟ್‌ಲೆಂಡಿನ ಅರಸರಿಂದ ಇದನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸಾಮ್ರಾಟರ ಅಭಿಷೇಕವು ಈ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಿದ್ಧಿಯಿದೆಯೋ, ಯಾವ ಮಂತ್ರವಿದೆಯೋ ನಾನರಿಯೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಅತುಲ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇಂಥದೊಂದು ವಶೇಷವೇನಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿರಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರವಾಸದ ವರ್ಣನೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಇಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಷ್ಟು ವಿಕಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ! ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಎಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ! ನನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಎಂತಹ ಒರೆಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ! ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನೆಸಿದಾಗ ‘ಪ್ರವಾಸವು ಶಿಕ್ಷಣದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ’ ಎಂದು ಬೇಕನ್ನನು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ‘ಮನೆ ಹಿಡಿದು ಇರುವ ತರುಣನ ಬುದ್ಧಿ ಮನೆಯ ಮಟ್ಟದೇ’ ಎಂಬ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ನುಡಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ.

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ವಿನಾಯಕ ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಡಾ. ವಿನಾಯಕ ಕೃಷ್ಣ ಗೋಕಾಕ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೦೬) ಇವರು ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸರ್ವೋರಿನವರು. ಪುಣೆಯ ಘಗ್ನೋಸನ್ ಕಾಲೇಜು, ಧಾರವಾಡದ ಕನಾರಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ವಿ.ಕೃ.ಗೋಕಾಕ ಅವರು ಸಮುದ್ರಗೈತೆಗಳು, ಪಯಣ, ಉಗಮ, ಇಚ್ಛೆಎಡು, ಸಮರಸೇವೆ ಜೀವನ, ಭಾರತ ಸಿಂಧುರಶ್ಮಿ ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳ ಕೆತ್ತು. ಇವರ ದ್ವಾರಾ ಪ್ರಾಧಿಕೀ ಕೃತಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದಿದೆ. ಇವರಿಗೆ ಕನಾರಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಗೌರವ ಡಿ.ಲಿಟ್. ಪದವಿ ಲಭಿಸಿವೆ. ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯಕೂಗಿ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೂ ಭಾಜನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪುರಸ್ಕಾರ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ.

ಆಶಯ ಭಾವ

ಶ್ರೀಯುತರು ಐಇಇರಲ್ಲಿ ಲಂಡನ್‌ಗೆ ಪ್ರವಾಸ ಕೇಗೊಂಡಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ‘ಸಮುದ್ರದಾಚೆಯಿಂದ’ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಲಂಡನ್ ನಗರದ ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ಜೀವನವನ್ನೂ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾನಾ ಮಂದಿರ-ಮಹಾಮರುಷರ ಸ್ವಾರ್ಥಕವಾದ ‘ವೆಸ್ಟ್‌ಮಿನ್ಸ್‌ಸ್ಟ್ರೋ’ ಅಬೇಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪಾಠವನ್ನು ವಿ.ಕೃ. ಗೋಕಾಕ ವಿರಚಿತ ‘ಸಮುದ್ರದಾಚೆಯಿಂದ’ ಎಂಬ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನದಿಂದ ಆರಿಸಿ ಸಂಗೃಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಂಜು	- ಹೆದರು, ಭಯಪಡು.	ಕಟೆ	- ಕೆತ್ತು,
ಪೆನ್ನಿ	- ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ನಾಣ್ಯ	ಕಟ್ಟಿಗೆ	- ಕವಿ
ಕೊಟ	- ಅನೇಕ ರಸ್ತೆಗಳು ಸೇರುವ ಜಾಗ	ಚೆಣ್ಣ	- ಚಡ್ಡಿ
ಟೈಪಿಸ್ಟ್	- ಬೆರಳಿಟ್ಟುಗಾರ	ಟ್ರಾಮ್	- ವಿದ್ಯುತ್ತಿನಿಂದ ಉಡಾಡುವ
ಕಾರಕೂನ	- ಗುಮಾಸ್ತ		ಸ್ಥಳೀಯ ರೈಲುಗಾಡಿ
ಪಾಟಿ	- ಹಲಗೆ	ಮಚ್ಚೆ	- ಗರಿ
ಮೋಕ್ತಾ	- ಅಲಂಕಾರ, ಚೆನ್ನಾಗಿ. ಉಡುಪು ಧರಿಸುವುದು	ಘೋಟು	- ಅಡಿ

ಮತ್ಯತ್ವಪೇ	- ಮನುಷ್ಯ ಸ್ಥಾವರೇ	ಮೋರೆ	- ಮುಖ
ವಶೀಲಿ	- ಪ್ರಭಾವ, ವಚನಸ್ಸು	ವಸಾಹತು	- ಅನ್ಯ ದೇಶಿಯರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆನ್ನಿಳಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶ
ವಿಲಾಯತಿ	- ವಿದೇಶ	ಶೀಲಿಂಗ್	- ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಒಂದು ಜೆಣ್ಣಿಯ ನಾಣ್ಯ
ಸಿಂಪಿ	- ದರ್ಜೆಯವನು	ಸ್ವೇಷನರಿ	- ಲೇಖನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಗೋಲ್ಡ್‌ಸ್ಟ್ರೋ : ಶ್ರೀ. ರಂಗ್‌ರಾಜ್‌ಲ್ಲಿ ಇರ್ಲೇಂಡಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಲೇಖಕ.

ಗ್ಲೋಡ್‌ಷನ್ : ರಂಗ್‌ರಾಜ್‌ಲ್ಲಿ ಲಿವರ್‌ಪೊಲಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ರಂಗ್‌ನೇಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜತಂತ್ರಜ್ಞ, ನಾಲ್ಕುಸಾರಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಪ್ರಥಾನಿಯಾಗಿದ್ದ.

ಡಿಸ್ಕ್ರೇಲಿ : ರಂಗ್‌ರಾಜ್‌ಲ್ಲಿ ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಈತ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜಕಾರಣಿ ಮತ್ತು ಲೇಖಕ.

ಕಿಟ್ಲಿಂಗ್ : ರಂಗ್‌ರಾಜ್‌ಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಫ್ರೋಂಡ್‌ಷೈರಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಈತ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೇಖಕ.

ಜಾನ್‌ಫನ್ : ರಂಗ್‌ರಾಜ್‌ಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಫ್ರೋಂಡ್‌ಷೈರಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಈತ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೇಖಕ.

ಡ್ರಯ್ಡ್ನಾ : ರಂಗ್‌ರಾಜ್‌ಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಮರ್ಶಕ ಮತ್ತು ಭಾಷಾಂಶರಕಾರ.

ವರ್ಡ್‌ವರ್ತೋ : ರಂಗ್‌ನೇಯ ಶತಮಾನದ ಮಹೋನ್ನತ ಆಂಗ್ಲಕವಿ, ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ನಿನು ‘ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ’.

ನ್ಯೂಟನ್ : ರಂಗ್‌ರಾಜ್‌ಲ್ಲಿ ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಈತ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ನಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಜ್ಞಾನಿ. ಕೆಲನ ನಿಯಮವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದುದಲ್ಲದೆ, ಬೆಳಕು ಏಳು ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ.

ಡಾರ್ವಿನ್ : ರಂಗ್‌ರಾಜ್‌ಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ವಿಜ್ಞಾನಿ. ವಿಕಾಸವಾದದ ಮೂಲಪುರುಷ.

ಹಂಡ್‌ಲ್ರೋ : ರಂಗ್‌ರಾಜ್‌ಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಈತ ಜರ್ಮನಿಯ ಬಿಗೋಳಿ ವಿಜ್ಞಾನಿ. ಸೂರ್ಯ-ನಕ್ಷತ್ರ-ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗಿರುವ ದೂರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದನು.

ರಿಚರ್ಡ್ : ರಂಗ್‌ರಾಜ್‌ಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ. ಈತ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ನಾಟಕಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತ ವಿದ್ವಾಂಸ. ಇವನು ರಾಜ.

ಮೂರನೇ ಎಡ್ಡಡ್ರೋ : ರಂಗ್‌ರಾಜ್‌ಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಡ್ರೌಕ್ ಆದನು. ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮತ್ತು ಪ್ರಾನ್ನ ನಡುವೆ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಯುದ್ಧ ಆರಂಭವಾಯಿತು.

ರಾಣೇ ಎಲಿಜಬೆತ್ : ಈತ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ರಾಣಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ರಂಗ್‌ರಾಜ್‌ಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಳು.

ಒಂದನೇ ಜೀವ್ : ಗರ್ಭ-ಗರ್ಭವರೆಗೆ ಗ್ರೇಟ್‌ಬಿಟನ್ ಮತ್ತು ಐರ್ಲೆಂಡಿನ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದನು.

ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೀಯ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಉಲ್ಲಂಘಗೊಂಡವು

ಪೇಸ್‌ಪಿಯರ್ : ಗರ್ಭಲೈರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟನ್‌ನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಾಟಕಕಾರ.

ನೆಲ್ನ್ : ಈತನು ಓವರ್ ಯೋಧ. ಇವನ ಪೂರ್ವ ಹೆಸರು ಹೊರ್ಯಾಷಿಯೋ ನೆಲ್ನ್. ಈತನು ಶ್ರೀ. ಎಲಂಜಿರ ವೆಲ್ಲಿಂಗ್‌ಟನ್; ಟ್ರಾಫಲ್ಗರ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿದನು.

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ಲಂಡನ್‌ನ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವೇಷನರಿ ಅಂಗಡಿಯ ಹೆಸರೇನು?
- ನೆಲ್ನ್‌ರವರ ಮೂರ್ತಿಯಿರುವ ಸ್ಥಳದ ಹೆಸರೇನು?
- ‘ವೆಸ್ಟ್ ಮಿನಾಸ್‌ಪರ್’ ಅಬೆ’ ಯಾರ ಸ್ವಾರಕವಾಗಿದೆ?
- ಆಂಗ್ಲ ಸಾಮಾಜ್ಯದ ವೈಭವ ಕಂಡುಬರುವ ಓಣಿ ಯಾವುದು?

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಎರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ವೂಲವಧ್ರು ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ವಸ್ತುಗಳಾವುವು?
- ಲಂಡನ್‌ನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಯಾವ ಯಾವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿಯುಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ?
- ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಲೇಖಿಕರು ಹೇಗೆ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ?
- ಪೊಯಿಟ್ ಕಾನ್‌ರಾನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಕವಿಗಳ ಸಮಾಧಿಗಳಿವೆ?
- ಸಾಮ್ರಾಟರ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವಾಗುವ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲಿರುವ ಕಲ್ಲುಪಾಟಿಯ ವಿಶೇಷತೆಯೇನು?

ಇ) ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ಲಂಡನ್ ನಗರ ವಿಕಾಸಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಿಕರು ಗುರುತಿಸಿರುವ ವಿಶೇಷತೆಗಳೇನು?
- ‘ವೆಸ್ಟ್ ಮಿನಾಸ್‌ಪರ್’ ಅಬೆ’ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಮಂದಿರ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸ್ವಾರಕ ವಿವರಿಸಿ.

ಈ) ಸಂದರ್ಭಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

- “ನಿಮ್ಮ ದೇಶದ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಯಿರಿ! ಇದು ದೊಡ್ಡದಾದ ರಾಷ್ಟ್ರ”
- “ಹೊತ್ತು! ಹೊತ್ತು! ಹೊತ್ತೇ ಹಣ.”
- “ಯಾರನ್ನು ತುಳಿದರೇನು! ಎಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚೆ ಹಾಕಿದರೇನು? ಎಲ್ಲವೂ ಅಷ್ಟೆ ಮಣಿ! ಮಣಿ!”
- “ಪ್ರವಾಸವು ಶಿಕ್ಷಣದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ.”

- ೮೧) ಇಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಪದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರಿ.
- ಲಂಡನ್ ಪಟ್ಟಣವೆಂದರೆ ಒಂದು _____ ಜಗತ್ತು.
  - ವೊಲವಧ್ರು ಎಂಬುದು _____ ಅಂಗಡಿ.
  - ಮನೆ ಹಿಡಿದು ಇರುವ _____ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮನೆಯ ಮಟ್ಟದೇ.
  - ಅಬೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ _____ ಎಂದು ಹೆಸರು.
  - ವೆಸ್ಟ್‌ಮಿನ್ಸ್ಟರ್ ಅಬೆ ಎಂಬುದು _____

೮೨) ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಸಂಧಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ, ಜಾಗವನ್ನು, ಅತ್ಯಾದರ, ವಾಚನಾಲಯ, ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ, ಓರ್ನಿಯಲ್ಲಿ.

೮೩) ಈ ಪದಗಳ ಅಥವ್ಯಾದ ಬರೆದು ಅವಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ.

ದಂಗುಬಡಿ, ಮನಗಾಳು, ಅಚ್ಚಳಿ, ದುರಸ್ತಿ, ಘನತರ, ನಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡು, ಮೂಲೆಗೊತ್ತು, ದಿಕ್ಕುತಪ್ಪು, ವಶೀಲಿ.

ಸ್ವೇಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಕಾಲ

ಧಾರುಗಳಿಗೆ ‘ಉತ್ತ’ ಎಂಬ ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಸೇರಿದಾಗ ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲರೂಪವೂ ‘ದ’ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಸೇರಿದಾಗ ಭೂತಕಾಲರೂಪವೂ ‘ವ’ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಸೇರಿದಾಗ ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲರೂಪವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಧಾರುಗಳಿಗೆ ಕಾಲಸೂಚಕದ ಜೊತೆಗೆ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು ಸೇರಿದಾಗ ಪುರುಷವಾಚಕಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ.

ಉದಾಹರಣೆ:

ಕಾಲ	ಉತ್ತಮಪುರುಷ	ಮಧ್ಯಮಪುರುಷ	ಪ್ರಫಮಪುರುಷ
ವರ್ತಮಾನಕಾಲ	ತಿನ್ನತ್ತೇನೆ	ತಿನ್ನತ್ತಿ	ತಿನ್ನತ್ತಾನೆ
ಭೂತಕಾಲ	ತಿಂದೆನು	ತಿಂದೆ	ತಿಂದನು
ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲ	ತಿನ್ನವೆನು	ತಿನ್ನವೆ	ತಿನ್ನವನು

ಕಾಲಪಲ್ಲಟ: ಒಂದು ಕಾಲದ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾರೂಪದಿಂದ ಹೇಳುವುದೇ ಕಾಲಪಲ್ಲಟ, ಹೀಗೆ ಕಾಲ ಪಲ್ಲಟವಾಗುವಾಗ ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ವರ್ತಮಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುವುವು.

- ಉದಾ : ೧. ವರ್ತಮಾನಕಾಲವು ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
- ಅವನು ಒಳಗೆ ಉಂಟ ಮಾಡುವನು (ಉಂಟಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದಾಗಬೇಕು)
೨. ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲವು ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
- ಅವಳು ಮುಂದಿನ ವಾರ ಬರುತ್ತಾಳೆ (ಬರುವಳು ಎಂದಾಗಬೇಕು)

ಪತ್ರಲೇಖನ

ಈಗಾಗಲೇ ಹಿಂದಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ರಚಾ ಅರ್ಚನೆ, ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಬರೆಯುವ ಪತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಕೆಲವು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

ವಿನಂತಿ ಪತ್ರ :

ನಿಮ್ಮ ಬೀದಿಗೆ ದಾರಿದೀಪ ಹಾಕಿಸುವಂತೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಿರಿ.

ಇವರಿಂದ,

ರಾಮಚಂದ್ರ

ದಿನಾಂಕ : ೨.೧೦.೨೦೧೯

ಚೆನ್ನೈಶ್ರೋಡಿ ಗ್ರಾಮ

ಸ್ಥಳ : ವಾಮದಪದವು

ವಾಮದಪದವು ಅಂಚೆ

ಬಂಟ್ವಾಳ ತಾಲೂಕು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ

ಇವರಿಗೆ,

ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು,

ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಕಚೇರಿ,

ವಾಮದಪದವು,

ಬಂಟ್ವಾಳ ತಾಲೂಕು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಮಾನ್ಯರೇ,

ವಿಷಯ : ಬೀದಿ ದೀಪ ಅಳವಡಿಸುವಂತೆ ಹೋರಿ ಮನವಿ.

ವಾಮದಪದವಿನಿಂದ ಚೆನ್ನೈಶ್ರೋಡಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡು ಈಗಾಗಲೇ ಹದಿನ್ಯೇದು ವರ್ಷಗಳಾಗಿವೆ. ಚೆನ್ನೈಶ್ರೋಡಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಎಪ್ಪತ್ತು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಈ ರಸ್ತೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ರಸ್ತೆ ಹೊಂಡಮಯವಾಗಿರುವರಿಂದ ಹಾಗೂ ಕಾಡಿನ ಮಧ್ಯ ಹಾದು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಶೋಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಯ ವರ್ತಿಯಿಂದ ದಾರಿದೀಪ ಹಾಕಿಸಬೇಕಾಗಿ ಈ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಧನ್ಯವಾದಗಳೊಂದಿಗೆ

ಇತಿ ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಿ,

ಸಹಿ.....

(ರಾಮಚಂದ್ರ)

(ಉರಿನ ನಾಗರಿಕರಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ಜನರು ಈ ವಿನಂತಿ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ.)

ಭಾಷಾ ಚರ್ಚೆವಟಿಕೆ

೧. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿ.

ಇ. ವರ್ಣಮಾನಸ್ಪರ್ಶ ಅಬೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದೆವು.

(ಭವಿಷ್ಯತ್ತಾಲಕ್ಷ್ಯ ಪರಿವರ್ತನೆ)

ಇ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುವರು.

(ವರ್ತನಾನಕಾಲಕ್ಷ್ಯ ಪರಿವರ್ತನೆ)

ಇ. ಹೆಚ್ಚೆ ಹೆಚ್ಚೆಗೆ ಇತಿಹಾಸದ ಅಡಿಗಲ್ಲಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

(ಭೂತಕಾಲಕ್ಷ್ಯ ಪರಿವರ್ತನೆ)

೨. ಈ ಗಾದೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಇ. ಕೈ ಕೆಸರಾದರೆ ಬಾಯಿ ಮೊಸರು.

ಇ. ಕುಂಬಾರನಿಗೆ ವರುಷ ದೊಣ್ಣೆಗೆ ನಿಮಿಷ.

೩. ಈ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯಿರಿ.

ಇ. ಸ್ವಜ್ಞಭಾರತ ಅಭಿಯಾನ

ಇ. ಪ್ರಾಚ್ಯ ಸ್ವಾರಕರ್ಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ

ಇ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವ್ಯಕ್ತೆ

ಪೂರಕ ಓದು

- ವಿನಾಯಕರ ‘ಸಮುದ್ರದಾಚೆಯಿಂದ, ಸಮುದ್ರದೀಚೆಯಿಂದ’ ಹಾಗೂ ನೇಮಿಚಂದ್ರರ ‘ಪೆರುವಿನ ಪವಿತ್ರ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ’ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನಗಳನ್ನು ಓದಿ.

* * * *

ಎ. ಭಾಗ್ಯಶ್ರೀಗಳು

ಉ. ನಾಲ್ಕಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು – ಸಮಿತಿ ಸಂಸ್ಥೆ
ಎ. ಸರ್ ಎಂ. ವಿಶೇಷಾರಯ್ಯ – ಡಿ.ಎಸ್. ಜಯಪ್ಪಗೌಡ

ಪ್ರವೇಶ : ಹುಟ್ಟಿದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಧಕರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಸಾಧಕರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಧಕರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅಪಾರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ, ಪರಿಶ್ರಮ, ಭವಿಷ್ಯತೋಚಿಂತನೆ, ಭಲವಂತಿಕೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಧನೆಯ ಪಥದಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ ಅಡ್ಡಾರ್ಥತಂಕಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂತಹ ಅಪರೂಪದ ಸಾಧಕರನ್ನು ಸಮಾಜ ನಿತ್ಯ ಸ್ವೀರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ವೈಚಾಣಿಕವಾಗಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಸೇವೆಯ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಆಶಯ.

ಉ. ನಾಲ್ಕಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು

ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಒಡೆಯರ್ ರಾಜಸಂತತಿಯ ಏಳನೆಯ ರಾಜರು ನಾಲ್ಕಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು. ಇವರ ಆಳ್ಳಿಕೆ ಇಂಂತ್ರಿ ರಿಂದ ಇಂಳಿಂ ರವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು. ನಾಲ್ಕಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಇಲೆಜಿರಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತರಾದರೂ ಸಹ, ಕೇವಲ ೧೦ ವರ್ಷದ ಬಾಲಕರಾಗಿದ್ದದರಿಂದ ಅವರ ತಾಯಿಯಂತುವರಾದ, ಮಹಾರಾಣೆ ವಾಣೆ ವಿಲಾಸರವರು ರೀಜೆಂಟರಾಗಿ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಿದರು. ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಆಡಳಿತ ತರಬೇತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಹಾರಾಣೆಯವರು ತೀವ್ರ ನಿಗಾ ವಹಿಸಿ ನಡೆಸಿದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಸಮರ್ಪ ಆಡಳಿತಗಾರರಾಗಿ ನಾಲ್ಕಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ದೊರಕಿದರು.

ಮಾದರಿ ಮೈಸೂರು : ಇಂಂತ್ರಿ ಆಗಸ್ಟ್ ಲನೇ ತಾರೀಖಿನಿಂದ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ನೇರ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಸುಪರ್ದಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಆಗ ದಿವಾನರಾಗಿದ್ದ ಸರ್. ಕೆ. ಶೇಷಾದಿ ಅಯ್ಯೋರವರ ಸಹಕಾರದೊಡನೆ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಸರ್ವೋತ್ತಮೆಯಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನಾಲ್ಕಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಕಂಕಣಬದ್ಧರಾದರು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಸ್ಥಾನವೂ ಕಾಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯವು

ಕರ್ತವ್ಯದರಿಂದ, ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ‘ಮಾದರಿ ಮೈಸೂರು’ ಎಂಬ ಕೇರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ನಾಲ್ಕುಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಅರಸು ಮನೆತನದಿಂದ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ, ಜನತೆ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಪರವಾಗಿದ್ದರು.

ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆ : ನಾಲ್ಕುಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ‘ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆ’ಯು ನೂತನ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು, ನಿಜವಾದ ಜನ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ೧೯೨೫ರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕಾನೂನೋಂದನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದು, ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯನ್ನು ಶಾಸನಬಢ್ಣ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ವರ್ಚಿಸಿದರು. ಇದು ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾದರಿಯಾದ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಪ್ರಜಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬಾರಿ (೧ ಜೂನ್ - ಮಹಾರಾಜರ ವರ್ಧಣಂತಿ, ೨ ಅಕ್ಟೋಬರ್ - ದಸರಾ ಮಹೋತ್ಸವ) ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡು ಕಲಾಪಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಆಯವ್ಯಯ ಪರಿಶೀಲನೆ, ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳು, ತರಾವುಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಸಂಸದೀಯ ಮಾದರಿಯ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ೨೨೫ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಜನರಿಂದ ಆಯ್ದುಯಾದವರಾಗಿದ್ದರು.

ನ್ಯಾಯ ವಿಧಾಯಕ ಸಭೆ : ನಾಲ್ಕುಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜರು ೧೯೦೯ ರಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ವಿಧಾಯಕ ಸಭೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇದರ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೫೦. ಇದರಲ್ಲಿ ಜನರಿಂದ ಆಯ್ದುಯಾದವರು ಏಂ ಸದಸ್ಯರು. ಮೇಲ್ನೇಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಸಂಸ್ಥೆ, ಜೂನ್ ಮತ್ತು ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಆ ಸಭೆಗೆ ಇದ್ದಿತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಕಾನೂನನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಆ ಸಭೆಯ ಅನುಮತಿ ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸಭೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಹ ಇದ್ದಿತು.

ಕೊಡುಗೆ : ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಆಡಳಿತ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ನಗರಪಾಲಿಕೆಗಳು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದವು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ೧. ಗ್ರಾಮ ನಿರ್ಮಾಲೀಕರಣ ೨. ವೈದ್ಯ ಸಹಾಯ ೩. ವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಜಾರ ಶಿ. ನೀರಿನ ಸೌಕರ್ಯ ೪. ಪ್ರಯಾಣ ಸೌಲಭ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾದವು. ಮೈಸೂರು ಸಂಸಾಧನವನ್ನು ಮಾದರಿ ಸಂಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದರು. ‘ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾನೂನುಗಳ ಹರಿಕಾರ’ ಎಂದು ಹೆಸರಾದರು. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿದರು. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಮೈಸೂರು, ಅರಸೀಕರೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-ಬಿಕ್ಕಬಿಳಾಪುರ, ಚಿಕ್ಕಜಾಜೂರು- ಜಿತ್ತುದುಗ್ರ, ನಂಜನಗೂಡು-ಚಾಮರಾಜನಗರ, ತರೀಕರೆ- ತಿವಮೋಗ್ರ- ಆನಂದಪುರ ಈ ಎಲ್ಲ ರೈಲು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ೧೯೨೧ರ ವೇಳೆಗೆ ಮಾರ್ಪೆಸಲಾಯಿತು.

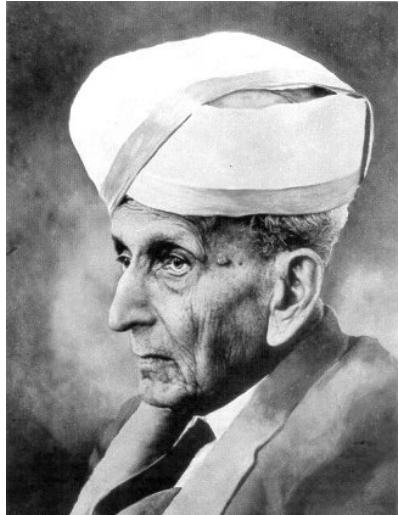
೧೯೦೦ರಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವನಸಮುದ್ರದ ಬಳಿ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯಿಂದ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇದು ಭಾರತ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಏಷ್ಟು ಖಂಡದಲ್ಲೇ ಮೊದಲ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ. ೧೯೦೯ರಲ್ಲಿ ವಾಣಿ ವಿಲಾಸ ಸಾಗರ (ಮಾರಿ ಕೋವೆ) ಕಟ್ಟಲಬ್ಬಿತು. ೧೯೧೧ರಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಸಾಗರ ಇವರ ಬೃಹತ್ ಮುಂಗಾಣ್ಯೇಯ ಕೊಡುಗೆ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ನಾಡಿನಲ್ಲೇ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವಾದ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನು ಸಾಫಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ನಾಲ್ಕಡಿಯವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಾತ್ತದೆ. ೧೯೧೦ ಉಚಿತ ಆಸ್ತಿಗಳು ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿದವು. ವಾಣಿಜ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸ್ಥಾಪನೆ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಂಕೇತ. ೧೯೦೯ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಾಫಿಸಲಾಯಿತು.

ಜಾರಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾನೂನುಗಳು : ೧೯೦೯ – ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿ ನಿರ್ವೇಧ, ೧೯೧೦ – ಒಸವಿ ಪದ್ಧತಿ ರದ್ದುತ್ತಿ, ಗೆಜ್ಜೆ ಮೂರೆ ಪದ್ಧತಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರ್ಮಾಲನೆ, ೧೯೧೧ – ವೇಶ್ಯಾ ವೃತ್ತಿ ತಡೆಗಟ್ಟಿದ ಕಾಯ್ದೆ; ವಿಧವಾ ಮರು ವಿವಾಹ ಕಾಯ್ದೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಜಾರಿ, ೧೯೧೪ ಶಾಲಾ ಪ್ರೇಶಕ್ಕೆ ಜಾತಿ ಪರಿಗಣನೆಯ ನಿರ್ವೇಧ, ೧೯೧೯ – ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಶುಲ್ಕ ರದ್ದುತ್ತಿ, ೧೯೨೧ – ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು, ೧೯೨೫ – ಸಹಕಾರ ಕಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಹಾರ ಕಾಯ್ದೆ, ೧೯೨೯ – ಮೈಸೂರು ಗ್ರಾಮ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಕಾಯ್ದೆ, ೧೯೩೮ – ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳ ಕಾಯ್ದೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದು ನಾಡಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಶೈಮಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೨. ಸರ್ ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ

“ದುರದೃಷ್ಟಿಯಾತ್ ಭಾರತೀಯರಾದ ನಾವು ಹೆಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡುವವರು ಮತ್ತು ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆಯಲಾರದವರೆಂಬ ದೂಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದೇವೆ. ತಾವು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರತಾಗಿದ್ದೀರಿ. ತಾವು ಕಡಿಮೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೀರಿ; ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಅದನ್ನು ನಾವು ತಮ್ಮಿಂದ ಕಲಿಯೋಣ”. ಪಂಡಿತ ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು ಅವರು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಅವರ ಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದರು. ಅವರ ಒಂದೊಂದು ಮಾತುಗಳು ಸರ್ ಎಂ. ವಿ. ಅವರಿಗೆ ಅಕ್ಕರತಃ ಸಲ್ಲಾತ್ತಿದ್ದವು. ಇವರು ಭಾರತದ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಹರಿಕಾರರಾಗಿ ವಾಸ್ತವ ಚಿಂತನೆ, ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ನಡತೆ, ಸುಸಂಗತ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿ, ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ರಾಷ್ಟ್ರ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಮುಂದಾದವರು.

ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಅವರು ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕ ಐಲೆಂಟಿನ್ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ಇಂಧಿರಂದು ಶ್ರೀನಿವಾಸಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ವೆಂಕಟಲಕ್ಷ್ಮೀಪ್ರಸಾದರ್ ಅವರ ಎರಡನೆಯ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ಪೂರ್ವಜರು ಮೂಲತಃ ಕನೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಗಿಡ್ಡಲೂರು

ತಾಲೂಕಿನ ‘ಮೋಕ್ಷಗೊಂಡಂ’ ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಕನಾಟಕಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದು ಜಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಮುದ್ದೆನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದರು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಅವರ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ‘ಮೋಕ್ಷಗೊಂಡಂ’ ಎಂಬ ಅವರ ಮೂಲ ಸ್ಥಳದ ಹೆಸರು ಸೇರಿಹೊಂಡಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚಲ್ಕುಮ್ಮೆ ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚು ಓದಿ ದೊಡ್ಡ ವೃಕ್ಷಗಳಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಜಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿದರು.

ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಅವರ ಪ್ರಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಜಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಸೋದರವಾವ ಎಚ್. ರಾಮಯ್ಯ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಂತೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪೆಸ್ಸಿಯನ್ ಪ್ರೋಥಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಥಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಇಂಟರ್ ಮೀಡಿಯಟ್ ಮತ್ತು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಬಿ.ಎ. ಪದವಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಪಡೆದರು. ವ್ಯಾಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮನಿಷ್ಟರಾಗಿದ್ದ ಅವರು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತವಾದುದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ದ್ಯಾಧನಿಧಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಾದ ಪ್ರತಿಭೆ, ಮನೋಸ್ಥ್ಯಯ ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ಮೈಸೂರು ದಿವಾನರಾಗಿದ್ದ ಸಿ. ರಂಗಾಚಾಲುರವರು ನೀಡಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮೂನಾದ ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಡಿಪ್ಲೊಮಾ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರಾಧಿಕೃತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪಡೆದು ಜೀಮ್ಸ್ ಬಕ್ಕೆ ಬಹುಮಾನಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರರಾದರು.

ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ೧೯೧೯ ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬ್ಯೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಎಂಜಿನಿಯರ್ ಆಗಿ ಸೇವೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಖಾನೋದೇಶ ಮತ್ತು ನಾಸಿಕ್ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಪಂಚಾಂತರದಿಯ ನೀರಾವರಿ ಕಾಲುವೆಗೆ ತೂಬು ಮೇಲಾಗ್ಗಲುವೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿ ಗಳಿಸಿ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು. ಮುಂಬ್ಯೆ ಸರ್ಕಾರದ ಸೂಚನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಸಿಂಧ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಸುಕ್ಷೂರು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಮೂರ್ಯಕೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮೂರ್ಯಸಿದರು. ಅಂದಿನ ಮುಂಬ್ಯೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿದ್ದ ಲಾಡ್‌ ಸಂಡ್ ಹಾಸ್ಟ್ ಅವರು ಇವರನ್ನು ಮುಕ್ತಕಂಡಿಂದ ಹಾಡಿಹೊಗಳಿದರು. ಮೂನಾದ ಮುಧಾ ಕಾಲುವೆಗೆ ನೀರಿನ ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದ ಪೀಪ್ ಜಲಾಶಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ಭಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿದರು. ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ಭಾಗಿಲುಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಅವರ ಸಾಧನೆಯ ಕರೀಬಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಗರಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿತು. ಇದನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಗ್ರಾಲಿಯರಾನಿಗೆ ತಿಗ್ರ ಜಲಾಶಯಕ್ಕೂ ಮೈಸೂರಿನ ಕೃಷ್ಣರಾಜಸಾಗರ (ಕೆಗಿನ ಮಂಡ್ಯಜಿಲ್ಲೆಯ) ಜಲಾಶಯಕ್ಕೂ ಅಳವಡಿಸಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಮುಂಬ್ಯೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಸ್ವಾನಿಟರಿ ಎಂಜಿನಿಯರ್ ಆಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡರು. ಈ ಹುದ್ದೆಗೆ ನೇಮಕವಾದ ಪ್ರಾಧಿಕೃತ ಭಾರತೀಯರು ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶ.

ಮುಟ್ಟಿಯುವ ಚೈತನ್ಯ, ನಾಳೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಇಂದೇ ಮಾಡು, ಇಂದು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಈಗಲೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ತುಡಿತ ಅವರದಾಗಿತ್ತು. ಹೃದರಾಬಾದ್ ನಗರಕ್ಕೆ ಈಸಿ ಮತ್ತು ಮೂಸಿ ನದಿಗಳ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಅಪಾರ ನಷ್ಟ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ತಡೆಯಲು ಎರಡು ನದಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಲಾಶಯ ನಿರ್ಮಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಒಗೆಹರಿಸಿದರು. ಹೃದರಾಬಾದ್ ನಗರವನ್ನು ಭಾರತದ ಸುಯೋಜಿತ ನಗರಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇವೆಡೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಅವರು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಎಂಜಿನಿಯರ್ ಆಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಕಾವೇರಿ ನದಿಗೆ ಕನ್ನಂಬಾಡಿ ಜಲಾಶಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಯೋಜನೆ ಪ್ರಾರಂಭ, ರೈಲ್ ಮಾರ್ಗಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ತ್ರೈಮು, ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಯೋಜನೆ, ಮಾರಿಕಣಿವೆ ಜಲಾಶಯದ ನೀರು ಹಂಚಿಕೆಯ ಮನವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಮರುಜೀವ, ಇವೆಲ್ಲ ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳ ಕುರುಹು.

ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮಹಾರಾಜರಾಗಿದ್ದ ನಾಲ್ಕುಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಅವರನ್ನು ದಿವಾನರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸುವ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ಮನ್ಸೂರುತರಕ್ಕೆ ಅಡಿಪಾಯ ಹಾಕಿದರು. ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿ ಕಚೇರಿಯ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ತಂದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ದಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗೆ ಒಟ್ಟು ನೀಡಿದರು. ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗಗಳ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳಿಸಿದರು. ಗಾಂಧಿಜಿ ಅವರು ಮೈಸೂರಿನ ಆಡಳಿತ ರೀತಿಯನ್ನು ಮುಕ್ತಕಂತದಿಂದ ಹೊಗಳಿದರು. ಇದರಿಂದ ‘ಮೈಸೂರು ಮಾದರಿ’ ಎಂಬ ಹೊಸ ಆಡಳಿತ ಮಾದರಿ ಜನ್ಮತಾಳಿತು.

ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಅವರು ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೂ ಪರಮೋಚ್ಚ ಪರಿಹಾರವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು. ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಂಜೀವಿನಿ ಎಂಬುದನ್ವರಿತಿದ್ದ ಅವರು ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂಂಬಿ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಗಳು ಮದ್ರಾಸ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಇದನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಸಂಸ್ಥಾನವೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಂತಿಮ ಪರೀಕ್ಷೆ ನಡೆಸುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಮೂಲಕ ರೂಪಗೊಳಿಸಿದರು.

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ಥಾಪನೆ ಇವರ ದೂರದೃಷ್ಟಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಘಲಶ್ಯತಿ. “ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣವಿರಬೇಕು. ಅದು ಕೆಲವೇ ಜನರ ಸೊತ್ತಾಗದೆ ಪ್ರಗತಿಪರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಆಜನ್ಮಿಸಿದ್ದ ಹಕ್ಕಾಗಬೇಕು” ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಗಂಡ ಇವರು ತಾಂತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ವ್ಯತೀಪರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಮೆಕಾನಿಕಲ್ ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಶಾಲೆ, ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಚಾವರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಏಕೇಕೃತ ಕನಾರಟಕದ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಒಲವನ್ನು ಮನಗಂಡು ‘ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತನ್ನು’ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದ ಇವರ ಕಾಲದ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಾಧನೆ.

ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಅವರು ಕೈಗಾರಿಕೆಗೆ ಅಗ್ರ ಪ್ರಾಶ್ನ್ಯ ನೀಡಿದ್ದರು. “ಕೈಗಾರಿಕೆಕರಣ ಇಲ್ಲವೇ ಅವನತಿ” ಎಂಬ ಫೋಂಟನ್ ಮಾಡಿದರು. ಭದ್ರಾವತಿಯ ಕಟ್ಟಿಲ ಮತ್ತು ಉಪ್ಪು ಕಾಶಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಅವರ ದೊಡ್ಡ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇದಲ್ಲದೆ ಹಂಚಿನ ಕಾಶಾರ್ಥನೆ, ಮೂಳೆ ಮತ್ತು ಗೂಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕಾ ಸ್ಥಾವರ, ಸಕ್ಕರೆ ಕಾಶಾರ್ಥನೆ, ಜೀಷಿಂದಿ ತಯಾರಿಕಾ ಘಟಕ, ಗಂಧದ ಎಣ್ಣೆ, ಬೆಂಕಿಕಡ್ಡಿ ಹಾಗೂ ಕಾಗದದ ಕಾಶಾರ್ಥನೆಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದವು. ಸೋಮ ಹಾಗೂ ಲೋಹ ತಯಾರಿಕೆ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ಕರಕುಶಲ ಡಿಮೋ, ಕೃಷ್ಣರಾಜೇಂದ್ರ ಬಟ್ಟೆ ಗಿರಣಿ, ಕಾಗದದ ತಿರುಳು, ರಟ್ಟಿ, ಪೆನ್ನಿಲ್, ಬೆಂಕಿಕಡ್ಡಿ ಮತ್ತು ಪೀಠೋಪಕರಣಗಳ ತಯಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳು -ಹೀಗೆ ನೂರಾರು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡವು.

ರಾಜ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿ ಹಾಕುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಣಕಾಸು ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಪಾರಡು ಮಾಡಿದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ೧೯೭೫ ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಸಾಫ್ಟ್‌ಪಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಉಳಿತಾಯ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಫೋಡರ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಹಾಗೂ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಹೂಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿರ್ದಿಖ ರಚಿತಗೊಂಡವು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವವಿಮಾ ಯೋಜನೆ ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು. ರೈತರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕರಕುಶಲ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಸಾಲದ ಸೌಲಭ್ಯ ನೀಡಲು ಸಹಕಾರಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಬಲವರ್ಧನೆಗೊಳಿಸಿದರು. ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳನ್ನು ಸಾಫ್ಟ್‌ಪಿಸಿದರು. ರಾಜ್ಯದ ಅಸ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಆದಾಯ ತರುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಆಯವ್ಯಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು.

ಗೊಮ್ಮಟವೃತ್ತಿತ್ವದ ದಾರ್ಶನಿಕ ನೇತಾರರಾಗಿ ‘ಆದು ಮುಟ್ಟದ ಸೊಪ್ಪಿಲ್’ ಎಂಬ ಗಾದೆಮಾತಿನಂತೆ ಬೆಳೆದ ವಿಶೇಷರ್ಯಾ ಅವರಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ‘ಸರ್’ ಪದವಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿತು. ಅವರ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ದೇಶದ ಅತ್ಯನ್ವತ್ತ ‘ಭಾರತ ರತ್ನ’ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿತು. ದೇಶದ ಹಲವಾರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸಂಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಸದಸ್ಯತ್ವ ಹಾಗೂ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಚರ್ ಪದವಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದವು. ಮಹಾನ್ ಆಡಳಿತಗಾರರಾದ ಇವರ ಶತಮಾನೋತ್ತಪದ ಸವಿನೆನಪಿಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಅಂಚೆಚೀಟಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಮೈಸೂರು ಸಂಸಾಧನದ ದಿವಾನ ಹುದ್ದೆಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಯಾದ ಅನಂತರವೂ ದೇಶಸೇವೆಯ ಪಥದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಗಿದರು. ತಮ್ಮ ಪರಿಪಕ್ವ ಅನುಭವವನ್ನು ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿಯೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ ಅವರ ‘ರಿಕನ್ ಸ್ಕ್ರಿಂಗ್’ ಇಂಡಿಯಾ’, ‘ಪ್ಲಾನ್ ಎಕಾನಮಿ ಫಾರ್ ಇಂಡಿಯ’ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ ‘ಮೆಮೋರೀಸ್’ (Memoirs) ಆಫ್ ಮೈ ವರ್ಕಿಂಗ್ ಲೈಫ್’, ‘ನೇಷನ್ ಬಿಲ್ಡಿಂಗ್ ಪ್ಲಾನ್ ಫಾರ್ ಇಂಡಿಯಾ’ ಕೃತಿಗಳು. ಸೆಪ್ಪೆಂಬರ್ ೧೫, ೧೯೭೦ ರಂದು ಶತಮಾನೋತ್ಪದ ಅಭಿನಂದನೆ ‘ಸರ್ ಎಂ. ವಿ.’ ಅಭಿನಂದನಾ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಯಿತು. ೧೦೨ ವರ್ಷಗಳ ತುಂಬಾಚೇವನ ಮೂರ್ಚಿಸಿದ ಸರ್ ಎಂ. ವಿ. ಅವರು ೧೯೭೨ ರಲ್ಲಿ ಇಹಲೋಕ ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ಇವರ ಹುಟ್ಟಿ ಹಬ್ಬಿದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ‘ಎಂಜನಿಯರ್ ದಿನಾಚರಣೆ’ ಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

— ಡಿ. ಎಸ್. ಜಯಪ್ಪಗೌಡ

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಡಿ. ಎಸ್. ಜಯಪ್ಪಗೌಡ (೧೯೭೨) ಇವರು ಜಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂಡಿಗೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ದಾರದಹಳ್ಳಿಯವರು. ದಾರದಹಳ್ಳಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಗೌಡ ಜಯಪ್ಪಗೌಡ ಎಂಬುದು ಇವರ ಪೂರ್ವ ಹೆಸರು. ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಭಾಷಾಂತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಇವರು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಭಾಷಾಂತರ ಮತ್ತು ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ಥಕ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕನಾರ್ಟಿಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಸ್ಥಾಗಳು. ಕನಾರ್ಟಿಕದ ಕಡಲಾಚಿಯ ಸಂಪರ್ಕಗಳು. ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರು. ಜನಪದ ಆಟಗಳು, ದಿವಾನ್ ಸರ್ ಎಂ. ವಿಶೇಷರ್ಯಾನವರ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗಳು ಶ್ರೀಯತರ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳು. ಕನಾರ್ಟಿಕದ ಕಡಲಾಚಿಯ ಸಂಪರ್ಕಗಳು ಕೃತಿಗೆ ಕನಾರ್ಟಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿದೆ. ಧಾರವಾಡ ಕನಾರ್ಟಿಕ ಸಂಘದ ಸಂಶೋಧನಾ ಬಹುಮಾನಕ್ಕೆ ಭಾಜನರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಾಠದ ಗ. ನಾಲ್ಕಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಎಂಬ ಭಾಗವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಮಿತಿಯು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ ಹಾಗೂ ಲಿ. ಸರ್ ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಡಿ. ಎಸ್. ಜಯಪ್ಪಗೌಡ ಅವರು ರಚಿಸಿರುವ ‘ದಿವಾನ್ ಸರ್ ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರ ಕಾರ್ಯಸಾಧನಗಳು’ ಕೃತಿಯಿಂದ ಆರಿಸಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆಶಯ ಭಾವ

ಪರಿಶ್ರಮ, ಪ್ರತಿಭೆ, ನಿಷ್ಟೆಯಿದ್ದರೆ, ಧ್ಯೇಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತೇನೆಂಬ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪವಿದ್ದರೆ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಬಡತನದ ಬವಣೆಯಾಗಲಿ, ಯಾವುದೇ ತಾರತಮ್ಯವಾಗಲಿ ಅದನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲಾರದು. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಲಾರವು. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಮಾಜಮುಖಿಯಾಗಿ ಲಭಿಸಿದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸಮರ್ಪಣವಾಗಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಮತ್ತು ಸರ್.ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಅವರು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ಸರ್ವದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಇದ್ದವರಿಗೆ ಜೀವಂತ ಆದಶರ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರಿಚಯ ಮಾದರಿಯಾಗಬಲ್ಲದು. ಬಹುಮುಖಿತ್ವದ ಅನುಭವವಾಗಬಲ್ಲದು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಸ್ತಿಭಾರ	- ಬುನಾದಿ	ಕಾಮಗಾರಿ	- ಕೆಲಸ
ಗಿರಣೆ	- ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ, ನೂಲು ಮಾಡುವ, ಧಾನ್ಯ ಬೀಸುವ ಯಂತ್ರ ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಟ್ಟಡ, ಮಿಲ್ಲ.	ಗೊಮ್ಮಟ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ದೂಡಣಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಮುಚ್ಚಯ ಸುಸಂಗತ	- ಉನ್ನತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ - ನಿಂದನೆ - ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ - ಸಮೂಹ - ಯೋಗ್ಯವಾದ
ತಾಂತ್ರಿಕ	- ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ	ಹಂಬಲ	- ಬಯಕೆ
ಮುಕ್ತಕಂಠ	- ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸು		
ಶತಮಾನೋತ್ಸವ	- ನೂರು ವರ್ಷ ತುಂಬಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಉತ್ಸವ		
ಸುಪದ್ರಿ	- ವಶ		
ಸ್ನೇಹಿ	- ದೃಢತೆ		
ಹರಿಕಾರ	- ಮುಂದಾಳು		

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ರೀಜಿಂಟ್	(ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದ)	ಪ್ರತಿನಿಧಿ
ಸ್ಯಾನಿಟರಿ	(ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದ)	ನಿರ್ಮಲೆಕರಣ, ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಖಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ.
ದಿವಾನ್	(ಪಣಿ-ಯೊ ಪದ)	ಸಚಿವ, ಮಂತ್ರಿ, ಹಿರಿಯ, ಮುಖ್ಯಕಾರ್ಯಭಾರಿ.
ಮನ್ವಂತರ	(ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ)	ಒಬ್ಬ ಮನುವನ ಕಾಲ. ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಕಾಲ.

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ನಾಲ್ಕಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಯಾವಾಗ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತರಾದರು?
- ನಾಲ್ಕಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಂಕಣಬದ್ಧರಾದರು?
- ಎಷ್ಟು ಬಿಂಡದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಜಲ ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ ಯಾವುದು?
- ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ವಿಶೇಷರಂತ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಪದವಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿತು?
- ವಿಶೇಷರಂತ್ಯ ಅವರನ್ನು ದಿವಾನರಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದವರು ಯಾರು?
- ವಿಶೇಷರಂತ್ಯ ಅವರ ಹುಟ್ಟಿ ಹಬ್ಬದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಯಾವ ದಿನಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ?

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ನಾಲ್ಕಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾದವು?
- ನಾಲ್ಕಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದವು?
- ಶೀಕ್ಷಣಾದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷರಂತ್ಯ ಅವರು ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ?
- ಸೆಹರೂ ಅವರು ಸರ್ ಎಂ. ವಿಶೇಷರಂತ್ಯ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ?
- ಹಣಕಾಸು ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷರಂತ್ಯ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಮಾಪಾಡುಗಳಾವುವು?

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ನಾಲ್ಕಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು 'ಮಾದರಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ' ಹೇಗಾಯಿತು?
- ವಿಶೇಷರಂತ್ಯ ಅವರು ಮೈಸೂರು ದಿವಾನರಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
- ಶೀಕ್ಷಣಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷರಂತ್ಯ ಅವರು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

ಕ್ಷ) ಸಂದರ್ಭಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

೧. “ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾನೂನುಗಳ ಹರಿಕಾರ.”
೨. “ಅವರ ಸಾಧನೆಯ ಕೀರ್ತಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಗರಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿತು.”
೩. “ಮೈಸೂರು ಸಂಸಾಧನಕ್ಕೆ ‘ಮಾದರಿ ಮೈಸೂರು’ ಎಂಬ ಕೇತ್ತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು.”
೪. “ತಾವು ಕಡಿಮೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೀರಿ; ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ.”

ಉ) ಬಿಟ್ಟ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಪದದಿಂದ ತುಂಬಿರಿ.

೧. ನಾಲ್ಕಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ರವರಿಗೆ ರೀಜೆಂಟರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದವರು _____
೨. ಗ್ರಾಮೀಣ ಶಾಲೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ _____ ನಿರ್ವಹಿಸಿದವರು.
೩. ವಿಶೇಷರಯ್ಯ ಅವರು ಮುಂಬ್ಯೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ _____ ಆಗಿ ಸೇವೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.
೪. ಮುಂಬ್ಯೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಗವನರ್ ಆಗಿದ್ದ _____ ಅವರು ವಿಶೇಷರಯ್ಯ ಅವರನ್ನು ಮುಕ್ತಕಂತದಿಂದ ಶಾಖಾಸಿದರು.
೫. ಭಾರತ ಸರಕಾರವು ವಿಶೇಷರಯ್ಯನವರಿಗೆ _____ ಎಂಬ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿತು.

ಸೈದಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭಾಸ

ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳು

ಬರೆವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳ ಪಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಲ್ಲದ ಬರೆವಣಿಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುದೆ ತೊಡಕುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದುಂಟು. ಹಾಗಾಗಿ ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ಪೂರ್ಣ ವಿರಾಮ : (.) ಒಂದು ಪೂರ್ಣಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಕೊಡಿದ ವಾಕ್ಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪೂರ್ಣವಿರಾಮ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು.

ಉದಾ :- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪದ್ಯವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಧ್ಯ ವಿರಾಮ : (;) ಅನೇಕ ಉಪವಾಕ್ಯಗಳು ಒಂದು ಪ್ರಥಾನವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯನವಾಗಿದ್ದಾಗ ಉಪವಾಕ್ಯಗಳು ಮುಗಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುವುದು.

ಉದಾ :- ತಾವು ಕಡಿಮೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೀರಿ; ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ.

ಅಲ್ಪವಿರಾಮ : (,) ಸಂಬೋಧನೆಯ ಮುಂದೆ ಹಾಗೂ ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ, ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಬರುವಾಗ ಕೊನೆಯ ವಿಶೇಷಣ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವುಗಳ ಮುಂದೆ ಅಲ್ಪವಿರಾಮ ಬಳಸಬೇಕು.

ಉದಾ :- ಬಳ್ಳಿಗಿರಣಿ, ರಟ್ಟಿ, ಪೆನ್ನಲ್, ಬೆಂಕಿಕಡ್ಡಿ ತಯಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ : (?) ಪ್ರಶ್ನೆರೂಪದ ಪದ ಮತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳ ಮುಂದೆ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುವುದು.

ಉದಾ :- ದಾಶರಥಿ ಯಾರು ?

ಭಾವಸೂಚಕ : (!) ಹಷಟ್, ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಸಂತೋಷ, ವಿಷಾದ, ದುಃಖ ಮುಂತಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳ ಮುಂದೆ ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುವುದು.

ಉದಾ :- ಅಯೋಽಿ ಹೀಗಾಗಬಾರದಿತ್ತ!

ಉದ್ದರಣಾ ಚಿಹ್ನೆ : (“ ”) ಒಬ್ಬರು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನೇ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಬರೆಯುವಾಗ ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುವುದು.

ಉದಾ :- “ಶಿಕ್ಷಣವು ಕೆಲವೇ ಜನರ ಸ್ವತ್ತಾಗದೆ ಪ್ರಗತಿಪರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಆಜನ್ಮಿದ್ದ ಹಕ್ಕುಗಬೇಕು” ಎಂದು ಸರ್ ಎಂ. ವಿಶೇಶರಯ್ಯನವರು ಹೇಳಿದರು.

ವಾಕ್ಯವೇಷ್ಟನ ಚಿಹ್ನೆ: (‘ ’) ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ, ಅನ್ಯಭಾಷೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ, ಪ್ರಮುಖ ಪದಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಾಗ ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುವುದು.

ಉದಾ :- ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ‘ಇಂಗ್ಲಿಷ್’, ‘ಪಷ್ಟಿಯನ್’, ‘ಪೋರ್ಚ್‌ಗೀಸ್’ ಭಾಷೆಗಳ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಆವರಣ ಚಿಹ್ನೆ : ( ) ಒಂದು ಪದವನ್ನೋ ವಾಕ್ಯವನ್ನೋ ಹೇಳಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದವನ್ನೋ ವಾಕ್ಯವನ್ನೋ ಹೇಳುವಾಗ ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ :- ನೀರನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿದರೆ ಆವ್ಯಾಜನಕ (ಆಸ್ಸಿಜನ್) ಜಲಜನಕ (ಹ್ಯಾಡ್ರೋಜನ್)ಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ವಿವರಣಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆ: (:) ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ವಿವರಣೆ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಇದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ :- ಪಂಚಮಹಾವಾದ್ಯಗಳು : ತಾಳ, ಹಳಗ, ಗಂಟೆ, ಮೌರಿ, ಸನಾದಿ.

ವಾಕ್ಯರಚನೆ

ಇಲ್ಲಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ :

೧. ಭೀಮನು ದುಷ್ಪಾನಾದ ಬಕನನ್ನು ಕೊಂದನು.
೨. ಮಹಾಶಕ್ತನಾದ ದೇವರು ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳನ್ನು ತೀರಿಯಿಂದ ಕಾಪಾಡುವನು.

ಈ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭೀಮ, ದೇವರು ಎಂಬ ಪದಗಳು ಕರ್ತೃಪದಗಳು, ಬಕ, ಸಮಸ್ತಲೋಕ ಎಂಬ

ಪದಗಳು ಕರ್ಮಪದಗಳು, ಕೊಂಡನು, ಕಾಪಾಡುವನು ಎಂಬ ಪದಗಳು ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳು ಹೀಗೆ—

ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಪದ ಸಮೂಹವೇ ವಾಕ್ಯ ಎಂದೆನಿಸುವುದು.

ಆದರೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ, ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷಣಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ವಾಕ್ಯರಚನೆಯಾಗುವುದುಂಟು. ಹಾಗೆಯೇ ಕರ್ತೃಪದ ಅಥವಾ ಕರ್ಮಪದ ಅಥವಾ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳು ಇಲ್ಲದೆಯೂ ವಾಕ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಪ್ರಯೋಗವೂ ಇದೆ.

ಒಂದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥ ನೀಡುವ ಪದಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಜೋಡಣೆಯೇ ವಾಕ್ಯ.

ಉದಾ:- ೧. ಈಗ ಬಂದನು (ಕರ್ತೃ ಪದ ಇಲ್ಲ)

೨. ಅವನು ಈಗ ತಾನೆ ತಿಂದನು (ಕರ್ಮಪದ ಇಲ್ಲ)

೩. ಹುಡುಗ ಬುಧಿವಂತ (ಶ್ರೀಯಾಪದ ಇಲ್ಲ)

ಇಂತಹ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾರ್ಥಿಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ವಾಕ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು

೧. ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯ

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ಅ. ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ಮಲೇರಿಯಾ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹಜ್ಬಿತ್ತು.

ಆ. ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದ ಏರೇಶ್ವರ ಪಾಠಕ್ ಮಲೇರಿಯಾದಿಂದ ಬಳಲಿದರು.

ಇ. ಏರೇಶ್ವರ ಪಾಠಕ್ರನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಈ. ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳು ಒಂದೊಂದು ಪೂರ್ಣಶ್ರೀಯಾಪದದೊಡನೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ—

ಒಂದು ಪೂರ್ಣಶ್ರೀಯಾಪದದೊಂದಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರುವ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಕ್ಯವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶ್ರೀಯಾಪದ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಶ್ರೀಯಾರೂಪಗಳು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದು.

ಉದಾ:- ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ಮಲೇರಿಯಾ ಹಬ್ಬಿ, ಏರೇಶ್ವರ ಪಾಠಕ್ರವರ ಆರೋಗ್ಯದ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿ, ಅವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ವರ್ಗಾವಣೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಆಯಿತು.

ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಯಿತು ಎಂಬ ಒಂದೇ ಶ್ರೀಯಾಪದವಿದ್ದ ಹಬ್ಬಿ, ಬೀರಿ ಎಂಬ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದು ಕೂಡಾ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಕ್ಯವೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

೨. ಸಂಯೋಜಿತ ವಾಕ್ಯ :

ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ಮಲೇರಿಯಾ ಹಬ್ಬಿತ್ತು; ಆದ್ದರಿಂದ ಏರೇಶ್ವರ ಪಾಠಕ್ರವರು ಮಲೇರಿಯಾದಿಂದ ಬಳಲಬೇಕಾಯ್ತು; ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯ್ತು.

ಈ ವಾಕ್ಯ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬೇರೆಬೇರೆ ವಾಕ್ಯಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳು ಒಂದಕ್ಕೂಂದು ಸಂಯೋಜನೆಗೊಂಡು ಒಂದು ಪೂರ್ಣವಾಕ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ—

ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಅನೇಕ ಉಪವಾಕ್ಯಗಳೊಡನೆ ಒಂದು ಪೂರ್ಣಾಭಿಪ್ರಾಯದ ವಾಕ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಂಯೋಜಿತ ವಾಕ್ಯವೆನ್ನು ಸುವುದು.

೧. ಮಿಶ್ರವಾಕ್ಯ :

ಎನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೋಟಾರು ಕಾರ್ಬಾನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ವಿಶೇಷರಯ್ಯನವರು ನಿರ್ದರ್ಶಿಸಿದರಾದರೂ ಅವರ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರದ ಅಪ್ಪಣೆ ದೊರೆಯಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಯ ತಿಳಿದಾಗ ಅವರು ಬಹುವಾಗಿ ಮರುಗಿದರು.

ಇಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಹುವಾಗಿ ಮರುಗಿದರು ಎಂಬ ಪ್ರಧಾನ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ೧- ಎನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೋಟಾರು ಕಾರ್ಬಾನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ವಿಶೇಷರಯ್ಯನವರು ನಿರ್ದರ್ಶಿಸಿದರು; ೨- ಅವರ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರದ ಅಪ್ಪಣೆ ದೊರೆಯಲ್ಲ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳು ಉಪವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹೀಗೆ—

ಒಂದು ಅಥವಾ ಅನೇಕ ವಾಕ್ಯಗಳು ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಿನಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂಥ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಮಿಶ್ರವಾಕ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಪತ್ರ

ಪರಿಷತ್ತು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ‘ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು’ ಏನ ಹತ್ತು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಕಟುಹಿಸಿಕೊಡುವಂತೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸಿ.

ಇವರಿಂದ,

ಪ್ರಮೀಳ,
ಹತ್ತನೇಯ ತರಗತಿ
ಸರಕಾರ ಪ್ರೋಥಾಲೆ
ಅಶೋಕನಗರ, ಶಿವಮೌಗ್ರ

ದಿನಾಂಕ : ೨೧.೧೦.೨೦೧೯
ಸ್ಥಳ : ಶಿವಮೌಗ್ರ

ಇವರಿಗೆ,

ಮಾನ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು,
ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.
ಮಾನ್ಯರೇ,

ವಿಷಯ : ಪರಿಷತ್ತಿನ ಪ್ರಕಟಣೆಯಾದ ‘ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು’ವಿನ ಹತ್ತು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುವ ಬಗ್ಗೆ.

ಪರಿಷತ್ತು ಪ್ರಕಟಣೆಯಾದ ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟಿನ ಹತ್ತು ಪ್ರತಿಗಳು ನನಗೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯಿರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ದಯವಾಡಿ ಹತ್ತು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ನನ್ನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಏ.ಪಿ.ಪಿ. ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಈ ಮೂಲಕ ಕೇಳಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಐನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಹುಂಡಿಯನ್ನು ಮುಂಗಡರೂಪವಾಗಿ ಈ ಪತ್ರದ ಜೊತೆ ಇರಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ವಂದನೆಗಳೊಂದಿಗೆ,

ಇಂತಿ ತಮ್ಮ ನಂಬುಗೆಯ,

ಸಹಿ.....

(ಪ್ರಮೀಳ)

ಭಾಷಾ ಚರ್ಚೆವಟಿಕೆ

೧. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳ ತತ್ವಮ-ತದ್ವವ ಬರೆಯಿರಿ.

ವಂಶ, ಸಾಧನ, ಯಶ, ಪಟ್ಟಣ, ಕಾರ್ಯ.

೨. ನೀಡಿರುವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ಯದೇಶ್ಯ ಪದಗಳನ್ನು ಅರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ದಿಮ್ಮೋಮಾ, ಅಜಮಾಯಿಷಿ, ದಿವಾನ, ಪ್ರೌಢ, ಶಿಕ್ಷಣ, ನಡೆಸು, ಸೋಮ, ಕಾಖಾನೆ, ಕಾಗದ, ಕಚೇರಿ.

೩. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಗಾದೆಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಕೂಡಿಬಾಳಿದರೆ ಸ್ವರ್ಗ ಸುಖಿ.

೨. ಮಾತೇ ಮುತ್ತು, ಮಾತೇ ಮೃತ್ಯು.

ಮೂರಕ ಓದು

- ಎಸ್. ಜಯಪ್ಪಗೌಡರ ‘ದಿವಾನ್ ಸರ್ ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗಳು’ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿರಿ.

* * * * *

ಖಿ. ಎದೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಅಕ್ಷರ

- ದೇವನೂರ ಮಹಾದೇವ

ಪ್ರವೇಶ : ಶಿಕ್ಷಣ, ವಿಜ್ಞಾನ, ನಗರೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವೈಚಾರಿಕ ಚಿಂತನೆ ತೀವ್ರವಾಯಿತು. ಅಸಮಾನತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ದನಿಯೆತ್ತುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲನೆಯ ಅಡ್ಡಿ ಮೌಳ್ಳುವೆ. ಮೌಳ್ಳುಮರೆಯಾಗುವವರೆಗೆ ಸಾಮರಸ್ಯವೆಂಬುದು ಕನಸಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ವಚನಕಾರರ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ನಾವು ನಡೆನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ದ್ವೇಷ ಅಸೂಯೆಗಳನ್ನು ತೋರೆದು ಸಮರ್ಪಿಯ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಸಾಮರಸ್ಯದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಸ್ಥಿರಗೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿನ ಆಶಯ.

ಭಾಷಾಗೆ ಬಿದ್ದ ಬೀಜ
ಎದೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಅಕ್ಷರ
ಇಂದಲ್ಲ ನಾಳೆ ಘಲ ಕೊಡುವುದು

ಕವಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ಒಮ್ಮೆ ನನಗೆ ಹೇಳಿದ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಮಂಚಮ್ಮೆ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಯ ಒಳಗಿಂದ ನನ್ನ ದೇವರು ಒಡಮೂಡುತ್ತದೆ- ಒಂದ್ದಲ್ಲ ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ತಮ್ಮ ದೇವತೆಗೆ ಗುಡಿಕಟ್ಟಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕಟ್ಟಾ ಚಾವಣಿ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಆ ಗುಡಿ ಒಂದಾಗ ಒಬ್ಬನ ಮೈಮೇಲೆ ಆ ದೇವತೆ ಮಂಚಮ್ಮೆ ಆವಾಹಿಸಿಕೊಂಡು “ನಿಲ್ಸಿ ನನ್ ಮಕ್ಕಳಾ” ಎಂದು ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಅಭ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಜನ ತಮ್ಮ ಕೆಲ್ಲ ನಿಲ್ಸಿ ಕಕ್ಷಾಬಿಕ್ಷೆಯಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಆ ದೇವತೆ ಹಾಗೂ ಆ ಜನರ ನಡುವೆ ಮಾತುಕೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

‘ಪನ್ತಿಯಾ ಏನ್ ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದೀರಿ?’

‘ನಿನಗೊಂದು ಗುಡಿಮನೆ ಕಟ್ಟಾ ಇದ್ದೀವಿ ತಾಯಿ’

‘ಓಹೋ, ನನಗೇ ಗುಡಿಮನೆ ಕಟ್ಟಾ ಇದ್ದೀರೋ ? ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಮನೆ ಉಂಟಾ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾ?’

‘ನನಗಿಲ್ಲ ತಾಯಿ’- ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಹೇಳಾನೆ.

‘ಹಾಗಾದರೆ ಎಲ್ಲಿರಿಗೂ ಮನೆ ಆಗುವವರೆಗೆ ನನಗೂ ಮನೆ ಬೇಡ’

–ಹೀಗೆಂದ ಮಂಚಮ್ಮೆದೇವಿ ಮನೆಮಂಚಮ್ಮೆನಾಗುತ್ತಾಳೆ!

ಚಾವಣಿ ಇಲ್ಲದ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಮನೆಮಂಚಮ್ಮೆ ಇಂದು ಪೂಜಿತಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ರೀತಿ ಚಾವಣಿ ಇಲ್ಲದ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರುಣ್ಯ ಸಮತೆಯ ಬುದ್ಧನನ್ನು ಇಟ್ಟರೆ ಅದೇ ನನ್ನ ದೇವರಾಗುತ್ತದೆ.

* * * *

ಮೊನ್ನೆ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ಓದುತ್ತಾ ಇದೆ. ‘ಶಿವಾನುಭವ ಶಬ್ದಕೋಶ’ ಪುಸ್ತಕದ ಹೆಸರು, ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕ ಅದು. ಅರಿವು, ಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಹೇಳಿರೋದು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಸುಸ್ಥಾಗೊಳ್ಳೋಯ್ತು. ವಚನಕಾರರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಅಂದರೆ ತನ್ನಪ್ರಕ್ಕ ತಾನು ಇರುವ ಕೇವಲ ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ; ಅದು ಕ್ರಿಯೆಯ ಅನುಭವದಿಂದ ಒಡಮೂಡುವುದು. ಅದು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದಲ್ಲ. ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಅದು ತರ್ಕವಲ್ಲ. ನಡೆಯಿಂದ ನುಡಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಅದು ಅರಿವು.

ಈಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅರಿವಿಗಾಗಿ ಕಂಡ ಕಂಡ ಕಡೆ, ಇದುವರೆಗೆ ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸುಷ್ಟುಕೊಂಡು ಬರುವ ಅರಿವು ಯಾರ್ಥಾರಿಗಿದೆ? ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿದೆ? ಹುಡುಕಾಡತೋಡಿಗಿದೆ.

ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೊಂದು. ವಚನಕಾರರು ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತೆ ಇರುವ ದೇವರುಗಳನ್ನು ದೇವರು ಅಂದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಚನಕಾರಿಗೂ ಅವರವರದೇ ಇಷ್ಟದ್ವೇವ. ಅಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅವರವರ ಪ್ರಜ್ಞಯೇ ದೇವರಾಗಿತ್ತು. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಜ್ಞಯನ್ನೇ ದೇವರು ಅಂತ ಅಂದುಕೊಂಡರೆ ಸುದುವ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ನೆತ್ತಿ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞ ಮುಂದೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿಕ್ಕಾಗಲ್ಲ. ಅದೇ ಕಷ್ಟ ಆಗೋದು. ಇತರೆ ದೇವರಿಗಾದರೆ – ಯಾವುದೇ ಉಗ್ರ ದೇವತೆ ಇರಲಿ, ಏನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊಟ್ಟೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಹಾಕ್ಕೊಂತ ಸುಳ್ಳುಪಳ್ಳು ಹೇಳಿಬಿಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರಜ್ಞ ಮುಂದೆ ಇದು ನಡೆಯುದು. ಈ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ ವಚನಕಾರರು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾದರು ಎಂದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟ ಸುಶಾನ, ದುಃಖ ದುಮಾನಾನ, ಏಳುಬೀಳುಗಳನ್ನು ಅವರ ಉತ್ತರ ಇಕ್ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಆ ಪ್ರಜ್ಞ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಒದ್ದಾಟಕ್ಕೆ ಅವರು ನುಡಿ ಕೊಟ್ಟರು.

ಅವರು ಅಂದು ನುಡಿದದ್ದು ಇಂದು ನುಡಿದಂತೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದು ತನಗೆ ತಾನೆ ಕಾವ್ಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಬೆಂಕಿಯಂಥ ವಚನ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಾಂತ್ವನದ ಜಾನಪದ ಕಸಿ ಮಾಡಿ ನಾವು ಮಟ್ಟಬೇಕಾಗಿದೆ, ಹುಟ್ಟಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ, ಅನ್ನಿಸುತ್ತೋಡಿಗಿದೆ.

* * * *

ಬುದ್ಧನ ಕಾರುಣ್ಯ ನನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ ಕೊತ ಬಗೆಯನ್ನು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆ.

ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಶಿವಮೋಗ್ಗದ ಡಾ. ಅಶೋಕ ಪ್ರೇ (ಮನೋವೈದ್ಯರು) ಅವರು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರು ಮನಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆದಿರುವ ಒಂದು ಸಂಶೋಧನಾ ಸ್ಕ್ಯಾನನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಏನೆಂದರೆ – ಕೆಲವು ಜನ ಒಂದು ಕೊರಡಿಯಲ್ಲಿ ಹುಳಿತು ಟೆಲಿವಿಷನ್ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇನ್ನೊಂದಿಷ್ಟು ಜನ ಇದರ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಷದ ಕೊರಡಿಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಮಾತುಕೆಯಾಡುತ್ತ ತಮ್ಮಪ್ರಕ್ಕ ತಾವಿರುವರು ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆಗ ಟೆಲಿವಿಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೊಲೆ ದೃಶ್ಯ ಬಂದಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವರ ದುಃಖದ ಭಾವನೆಯು ಇದನ್ನು ನೋಡಿದೆ ಇರುವ ಪಕ್ಷದ ಕೊರಡಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವವರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಮುಟ್ಟಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ದುಗುಡಗೊಳ್ಳುತ್ತದಂತೆ. ಅದೇ ಟೆಲಿವಿಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಸೃಶ್ಯ ದೃಶ್ಯ ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವರ ಮಿಷಿ ಭಾವನೆಯು ಪಕ್ಷದ ಕೊರಡಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ತಮ್ಮಪ್ರಕ್ಕ ತಾವೇ ಇದ್ದವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೂ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಶೋಷಿತ ಭಾವನೆ ಉಂಟಾಗುವುದಂತೆ.

ಈ ನಿಜ ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ? ಯಾವ ಜೀವಿಯೂ ತನ್ನಪ್ರಕ್ಕೆ ತಾನಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಜೀವಿಗೆ ಆಗುವ ದುಃಖ ದುಮಾನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಉಸಿರಾಡುತ್ತೇ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಂಪನ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೇನೋ. ಈ ಅನುಕಂಪನ ಇಡೀ ಜೀವಸಂಕುಲವನ್ನೇ ಒಂದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಬುದ್ಧನ ಕಾರುಣ್ಯ ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಮೂಡಿರಬಹುದು.

ಕೊಲೆ ಸುಲಿಗೆ ದ್ವೇಷ ಅಸೂಯಿಗಳಿಂದ ಕ್ಷೋಭಿಗೊಂಡು ನರಭೂತಿರುವ ಜಗತ್ತು— ಅದು ಘಾಸಿಗೊಳಿಸುವುದು— ತನ್ನ ಆಳದ ಒಳ ಸಮಷ್ಟಿ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ. ಈ ಸಮಷ್ಟಿ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ನಾವು ಮನುಷ್ಯರು ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಮೂರ್ಖಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾರುಣ್ಯವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಈ ಎಳೆ ಹಿಡಿದು ಜಾಗತೀಕರಣವನ್ನೂ ರೂಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆಗ ಮಾತ್ರವೇ ಅದು ಜಾಗತೀಕರಣ.

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ದೇವನೂರ ಮಹಾದೇವ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೪೯) ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಂಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕು ದೇವನೂರಿನವರು. ಮೈಸೂರಿನ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಇವರು ಬಂಡಾಯ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆಡುಮಾತಿನ ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎತ್ತರಿಸಿದ ಶಬ್ದಶೀಲ ಇವರು.

ದ್ಯಾವನೂರು, ಒಡಲಾಳ, ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಮಾಪ್ಲೋ, ನಂಬಿಕೆಯನೆಂಟ, ನೋಡು ಮತ್ತು ಕೂಡು, ಎದೆಗೆ ಬಿಧ್ದ ಅಕ್ಷರ ಶ್ರೀಯುತರ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳು. ಇವರ ಕುಸುಮಭಾಲೆ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಒಡಲಾಳ ಕೃತಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾ ಪರಿಷತ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕನಾಕಟಕ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಲಭಿಸಿವೆ.

ಆಶಯ ಭಾವ

ವಚನಕಾರರ ನಡೆ-ನುಡಿಗಳ ಸಮನ್ವಯವೇ ಅರಿವು. ಅಂತರಂಗದ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಮಾನತೆ, ಸಾಮರಸ್ಯ ಸಾಧ್ಯ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ ಮಹನೀಯರ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗತೀಕರಣವನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕಾರುಣ್ಯ, ಸಮತೆ, ಪ್ರಜ್ಞಾನಗಳೇ ದೇವರು. ಅವು ಜಾಗೃತವಾಗಬೇಕೆಂಬುದೇ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

ದೇವನೂರ ಮಹಾದೇವ ವಿರಚಿತ ‘ಎದೆಗೆ ಬಿಧ್ದ ಅಕ್ಷರ’ ಎಂಬ ವ್ಯೇಚಾರಿಕ ಬಿಡಿಲೇಖನಗಳ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಈ ಗದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಆಯ್ದುಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಂದಾಜಿಸು	— ಉಹೆ ಮಾಡು	ಆಹಾರಿಸು	— ಮೈಮೇಲೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊ
ಗುಡಿಮನೆ	— ಚಿಕ್ಕ ದೇವಸಥಾನ	ಕ್ಷೋಭಿ	— ತಳಮಳ

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಇಂದಲ್ಲ-ನಾಳೆ ಫಲ ಕೊಡುವ ಅಂಶಗಳಾವುವು?
೨. ಮನೆಮಂಚಮ್ಮೆ ಯಾರು?
೩. ಮನೆ ಮಂಚಮ್ಮೆನ ಕತೆ ಹೇಳಿದ ಕವಿ ಯಾರು?
೪. ‘ಶಿಮಾನುಭವ ಶಬ್ದಕೋಶ’ ಮುಸ್ತಕ ಬರೆದವರು ಯಾರು?
೫. ವಚನಕಾರಿಗೆ ಯಾವುದು ದೇವರಾಗಿತ್ತು?
೬. ಅಶೋಕ ಪೈ ಅವರ ಪೃತಿ ಯಾವುದು?
೭. ದೇವನೂರರ ‘ನನ್ನ ದೇವರು’ ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿಕರಿಸಿ.

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಅಶೋಕ ಪೈ ಹೇಳಿದ ಸಂಶೋಧನಾ ಸತ್ಯವೇನು?
೨. ವಚನಕಾರರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಎಂದರೆ ಏನು? ವಿವರಿಸಿ.

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಕವಿ ಸಿದ್ಧಲೀಂಗಯ್ಯ ಹೇಳಿದ ಕತೆಯನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಈ) ಸಂದರ್ಭಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

೧. “ಹಾಗಾದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮನೆ ಆಗುವವರೆಗೆ ನನಗೂ ಮನೆ ಬೇಡ.”
೨. “ಯಾವ ಜೀವಿಯೂ ತನ್ನಪ್ರಕ್ಕೆ ತಾನಿಲ್ಲ.”
೩. “ಅವರಿಗೆ ಅವರವರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ದೇವರಾಗಿತ್ತು”
೪. “ಈ ಸಮಾಜ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ.”

ಸ್ವೇಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಸಮಾಸಗಳು

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ:

೧. ಅಲ್ಲಿ ಹಿರಿದಾದ ತೊರೆಯು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.
೨. ಬಸವನು ಕಾಲಿನ ಬಳೆಗಳನ್ನು ತಂದನು.
೩. ಕೊಡಗಿನ ಜನರು ಕರೆಗಳ, ಕಟ್ಟಿಗಳ, ಬಾವಿಗಳ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಒಂದನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ‘ಹಿರಿದಾದ, ತೋರೆ’ ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ‘ಹೆಚ್ಚೊರೆ’ ಎಂದೂ ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ‘ಕಾಲಿನ ಬಳಿಗಳನ್ನು’ ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ‘ಕಾಲುಬಳೆ’ ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಮೂರನೆಯ ವಾಕ್ಯದ ‘ಕರೆಗಳ, ಕಟ್ಟಿಗಳ, ಬಾವಿಗಳ’ ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ‘ಕರೆಕಟ್ಟಿಬಾವಿಗಳ’ ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ—

ಎರಡು ಅಥವಾ ಅನೇಕ ಪದಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ (ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಲೋಪ ಬಾರದ ರೀತಿಯಲ್ಲ) ಒಂದೇ ಪದವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ‘ಸಮಾಸ’ ರಚನೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ರಚನೆಗೊಳ್ಳುವ ಸಮಸ್ತಪದ ಅಥವಾ ಸಮಾಸದ ಮೊದಲ ಪದವು ಪೂರ್ವಪದವೆಂತಲೂ ಕೊನೆಯ ಪದವು ಉತ್ತರ ಪದವೆಂತಲೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಸಮಸ್ತಪದವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ‘ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಸಮಾಸ ರಚನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವನ್ನೇ ಸೇರಿಸಬೇಕು ಹೊರತು ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಅದು ‘ಅರಿಸಮಾಸ’ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪೂರ್ವದ ಕವಿಗಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ, ಬಿರುದಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ, ಗಮಕ ಮತ್ತು ಶ್ರಿಯಾ ಸಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ದೋಷವಿಲ್ಲ.

ಸಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದ ಅರ್ಥಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಸ. ಉತ್ತರಪದ ಅರ್ಥಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಸ, ಉಭಯಪದ ಅರ್ಥಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಸ, ಅನ್ಯಪದ ಅರ್ಥಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಸ ಎಂಬ ಪ್ರಭೇದಗಳಿವೆ. ಈ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಎಂಟು ವಿಧದ ಸಮಾಸಗಳು ಒಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ತತ್ವರುಪ, ಕರ್ಮಧಾರಯ, ದ್ವಿಗು, ಬಹುವೀಹಿ, ಅಂಶಿ, ದ್ವಾಂಡ್ಯ, ಕ್ರಿಯಾ ಮತ್ತು ಗಮಕ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಎಂಟೂ ಸಮಾಸಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ತತ್ವರುಪ ಸಮಾಸ	:	ಬೆಟ್ಟದ + ತಾವರೆ = ಬೆಟ್ಟಾವರೆ
		ತಲೆಯಲ್ಲಿ + ನೋವು = ತಲೆನೋವು
ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಸ	:	ಇನಿದು + ಮಾವು = ಇಮಾವು
		ಮೆಲ್ಲಿತು + ಮಾತು = ಮೆಲ್ಲಾತು
		ಹೊಸದು + ಕನ್ನಡ = ಹೊಸಗನ್ನಡ
ದ್ವಿಗುಸಮಾಸ	:	ಮೂರು + ಗಾವುದ = ಮೂಗಾವುದ
		ಮೂರು + ಕಣ್ಣ = ಮುಕ್ಕಣ್ಣ
		ಸಪ್ತಗಳಾದ + ಸ್ವರಗಳು = ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳು

ಬಹುವೀಹಿಸಮಾಸ : ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣ ಉಳ್ಳವನು ಆವನೋ ಅವನು - ಹಣೆಗಣ್ಣ - ಶಿವ.
ಮೂರು ಕಣ್ಣ ಉಳ್ಳವನು ಆವನೋ ಅವನು - ಮುಕ್ಕಣ್ಣ - ಶಿವ.
ಚಕ್ರವು ಪಾರೀಯಲ್ಲಿ ಆವನಿಗೋ ಅವನು - ಚಕ್ರಪಾಣಿ - ವಿಷ್ಣು

ಅಂಶಿಸಮಾಸ :
ಕೈಯ + ಅಡಿ = ಅಂಗ್ಯ
ತಲೆಯ + ಹಿಂದು = ಹಿಂದಲೆ
ಕಣ್ಣ + ಕಡೆ = ಕಡೆಗಣ್ಣ

ದ್ವಾಂದ್ವಸಮಾಸ :
ಗಿರಿಯೂ + ವನವೂ + ದುಗ್ರವೂ = ಗಿರಿವನದುಗ್ರಗಳು
ಕರಿಯೂ + ತುರಗವೂ + ರಥವೂ = ಕರಿತುರಗರಥ

ಶ್ರಿಯಾಸಮಾಸ :
ಮೈಯನ್ನು + ಮುಚ್ಚು = ಮೈಮುಚ್ಚು
ಕಣ್ಣಂ + ತೆರೆ = ಕಣ್ಣರೆ
ಕಣ್ಣನಿಂದ + ಕೆಡು = ಕಂಗೆಡು

ಗಮಕಸಮಾಸ :
ಅದು + ಕಲ್ಲು = ಆಕಲ್ಲು
ಇದು + ಬೆಕ್ಕು = ಈಬೆಕ್ಕು
ನೆಯ್ದಿದು + ವಸ್ತು = ನೆಯ್ದಿವಸ್ತು

ಭಾಷಾ ಒಟ್ಟುವಟಿಕೆ

೧. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ.
ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿ, ಆರಂಭಿಸು, ಪ್ರಯತ್ನಿಸು, ಘಾಸಿಗೊಳಿಸು.
೨. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ ಪದ ಬರೆಯಿರಿ.
ಒಳಿತು, ಸಮಷ್ಟಿ, ಪುರ್ಣಿ, ಬೆಳಕು, ಧರ್ಮ.
೩. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ತುಬಂಧ ರಚಿಸಿರಿ.
೪. ಗ್ರಾಮಸ್ವರಾಜ್ಯ ೨. ತ್ಯಾಜ್ಯವಸ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ

ಮೂರಕ ಓದು

- ದೇವನೂರರ ಕರೆಗಳನ್ನು ಓದಿರಿ.
- ದೇವನೂರರ ‘ಎದೆಗೆ ಬಿಧ್ದ ಅಕ್ಷರ’ ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊರತಂದಿರುವ ‘ಯಾರ ಜಟಿಗೂ ಸಿಗದ ನವಿಲುಗಳು’ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

* * * * *

೪. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿತಿ

- ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್

ಪ್ರವೇಶ : ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೇತ್ತ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಂತೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಹೊಸಹೋಸ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ ಎಂಬ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮೀಪ್ಯದಿಂದ ಭಾವಗೀತೆ, ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ, ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಪ್ರಬಂಧ ಪ್ರಕಾರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧ, ಹರಕೆಯ ರೂಪದ ಪ್ರಬಂಧ, ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಬಂಧ, ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಬಂಧ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಬಂಧ, ಪ್ರವಾಸ ಪ್ರಬಂಧ ಮೊದಲಾದ ಒಳಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಲಲಿತಪ್ರಬಂಧವೊಂದನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾಯರು ಇಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂಸ್ರಪಶುಗಳು ಸಹ ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಆದರ್ಶವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಾಗ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಮನುಷ್ಯರು ಹಿರಿಯರ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದರಾಗದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಜಂಬಿಸಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷ.

“ಎಲೆ ಬೆಕ್ಕೆ ರೂಪಿನಿಂದಲೆ ಹುಲಿಯ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರ್ವನೆಂದು ಗರ್ವಸಬೇದ” ಎಂದು ಬರೆದ ಕವಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಗೌರವವುಂಟು. ಆತ ಹುಲಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಹಿಂಸ್ರಪಶುವೆಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರುವುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವೆಂದು ಮನಗಂಡಿದ್ದನು. ಹುಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ತಿನ್ನುವುದೇನೋ ಉಂಟು. ಆದರೆ ನಿಷ್ಕರ್ಷಪಾತವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನಿದೆ? ಶಾಕಾಹಾರವನ್ನು ತಿಂದು ಬದುಕಬಹುದಾದ ಮಾನವನೇ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನಬಹುದಾದರೆ ಹುಲಿಯಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಪರಾಧವೆ? ಅದು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಲ್ಲುವುದರಲ್ಲೇನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ; ಹಾಗೆ ಹೊಲ್ಲುವಾಗ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೊಲ್ಲುತ್ತದೆಯೇ ಅಥವಾ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳ ಲೆಕ್ಕವನ್ನೇ ಇಡೆ ಸ್ವಷ್ಟಂದರ್ದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆಯೇ ಎಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಹುಲಿಗೆ ಧರ್ಮವೇನು ಬಂತು ಎನ್ನಬಹುದು. ಇತರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹುಲಿಗಳ ವಿಷಯ ಹೇಗೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು ಆದರೆ ಯಾವ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನಂಥ ದೊರೆಗಳು ಆಳಿದರೋ, ಭಗದ್ದಿತೆಯಂಥ ಗ್ರಂಥ ಉದ್ಘಾವಿಸಿತೋ, ಆ ಭರತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿಗಳಾದರೂ ಅಧರ್ಮಕ್ಕೆಡೆಗೊಡುವುದುಂಟೆ? ಈಚೆಗೆ ನನ್ನ ಬಂಧು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ತನ್ನ ವಂಶದವರೋಬ್ಬರ ಅನುಭವದ ಕಢೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ. ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಹುಲಿಯ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯ ಅರಿವಾಯಿತು.

ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯ ಅಜ್ಞಂದಿರು ತಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯವರು. ಅವರ ಹಿರಿಯರು ಸಣ್ಣದೊಂದು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ರಾಜಭಕ್ತಿಗಾಗಿ ಹೆಸರು ಪಡೆದವರು. ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರ

ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರಿಕ್ಕ ಹೋಗಿ ಕೇವಲ ಶಾಸುಭೋಗಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಆದರೂ ಶಾಸುಭೋಗರು ತಮ್ಮ ವಂಶದ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಸುಂದರರದಂತೆ ಖಿದ್ರ ಮಸ್ತಕವನ್ನು ನಿಷ್ಪೇಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಮಸಿಯ ಕಾಣಿಕೆಗಾಗಿ ರೈತರನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದೆ, ದೇವರು ಹೊಟ್ಟಪ್ಪರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಗೂಂಡು ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಖಿದ್ರ ಮಸ್ತಕ ಕೇವಲ ಜೀವನದ ಆಧಾರವಲ್ಲ; ಅವರ ರಾಜಭಕ್ತಿಯ ಲಾಂಭನ.

ಒಂದು ಬಾರಿ ಅವರು ಇರಸಾಲಿಗಾಗಿ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಖಿಜಾನೆಗೆ ಹಣ ಕಟ್ಟಿ, ಸೈಹಿತರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ವಾಪಸ್ಸು ಹೊರಡುವ ವೇಳೆಗೆ ಸಂಚೆ ಆರು ಘಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ತಲಪೆಬೇಕಾದರೆ ಮದಲಿಂಗನ ಕಣಿವೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಕಾಡುದಾರಿ, ಆದರೂ ಬೆಳುದಿಂಗಳ ದಿನ; ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದರೆ ಉಟ್ಟಿದ್ದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಉರು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದುಕೊಂಡು ಬೇಗಬೇಗ ನಡೆದರು. ಆದರೂ ಕಣಿಪೆಗೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಆಗಲೇ ರಾತ್ರಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಹಸಿವಿನ ಜೊತೆಗೆ ಭಯವೂ ಸೇರಿ ಅವರ ಕಾಲು ಮತ್ತಪ್ಪ ಚುರುಕಾಯಿತು.

ರಸ್ತೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯೊಂದು ಮಲಗಿತ್ತು. ದಿನವೆಲ್ಲಾ ನಿದ್ದೆಮಾಡಿ ಆಗ ತಾನೆ ಆಕಳಿಸುತ್ತ ಎದ್ದ ಹುಲಿಗೆ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಬರಿದಾಗಿದೆಯೆಂದು ಭಾಸವಾಯಿತು. ಏಧಿ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಎನನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಒಂದರಡು ಸಾರಿ ಮೈಮುರಿದು ಹೊರಟಿತು. ಬಂಡೆಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಮಥುರವಾದ ಗಂಧಪೋಂದು ಅದರ ಘ್ರಾಣೋಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿತು. ಆ ಸುವಾಸನೆಯ ಜಾಡನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಾ ರಸ್ತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಶಾಸುಭೋಗರನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಅವರ ದುಂಡುಂಡಾದ ಶರೀರವನ್ನು ನೋಡಿ ಹುಲಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಹುಲಿಯ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಕೊರತೆ ಬಂದಿತ್ತು; ಆ ಶಾಸುಭೋಗರು ಹುಲಿಗೆ ಅಭಿಮುಖರಾಗಿರದೆ ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಬೆನ್ನುತ್ತಿರುಗಿಸಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರನ್ನೇ ಆಗಲಿ, ಭರತವಿಂಡದ ಹುಲಿಗಳು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹಾರಿ ಹೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಶತ್ರುವನ್ನಾದರೂ ಸರಿಯೆ, ಆತ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿರುವಾಗ ಹೊಲ್ಲುವುದು ಧರ್ಮವಲ್ಲವಷ್ಟು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಹುಲಿ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಶಾಸುಭೋಗರಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಬರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ಹಾದು ಮುಂದೆ ಹೋಗುವುದು ಕಷ್ಟ. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ನಡೆದು, ಅನಂತರ ಅವನ ಮುಂಭಾಗಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು, ಕೂಡಲೆ ತಿರುಗಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಬೀಳಬೇಕು. ತನ್ನ ಬಡಬಂಧವಾದ ಬೆಂಕ್ಕಿನಂತೆ ದೇಹವನ್ನು ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹುಲಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಶಾಸುಭೋಗರ ಹತ್ತಿರ ಸರಿಯಿತು.

ಇತ್ತೆ ಶಾಸುಭೋಗರಿಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಳುಕು ಹುಟ್ಟಿತು. ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದಿರುವಂಥ ಅಪಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಆರನೆಯ ಇಂದ್ರಿಯವೋಂದಿದೆಯೆಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸುಭೋಗರಲ್ಲಿ ಆ ಇಂದ್ರಿಯ ಜಾಗ್ರತವಾಗಿ ಹುಲಿ ಬಂದದ್ದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಹುಲಿಯೇ ಆದರೂ ಅದು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶಾಸುಭೋಗರು ಬಲ್ಲರು. ಹುಲಿಗೆ ಹೊಳೆದ ಯೋಚನೆಯೇ ಅವರಿಗೂ ಹೊಳೆಯಿತು. ಹುಲಿ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನೆಗೆಯಿತು. ಅದು ತಮ್ಮ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಶಾಸುಭೋಗರು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಗಿದರು. ಹುಲಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗುವುದರೊಳಗೆ ಅವರೂ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಪುನಃ ನಡೆದರು. ಹುಲಿ ಕತ್ತೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರೆ ಶಾಸುಭೋಗರು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬೆನ್ನುತ್ತಿರುಗಿಸಿದ್ದಾರೆ!

ಹುಲಿಯ ಮುಖ ಪೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಆದರೆ ಶಾಸುಭೋಗರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯೂ ಆಯಿತು-ತನಗೆ ಎದುರಾಳಿಯೇ ಸಿಕ್ಕಿದನೆಂಬ ಮೆಚ್ಚಿಕೆ. ತಿಂದರೆ ಇಂಥವನನ್ನೇ ತಿನ್ನಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ನೆಗೆಯಿತು. ಈ ಸಲವೂ, ಹುಲಿಗೆ ಕಂಡದ್ದು ಶಾಸುಭೋಗರ ಬೆನ್ನೇ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಹಸಿವು, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಧಕ್ಕೆ ಬಂತಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಯೋಜನೆ. ನಾಳೆ ಇತರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗಳಿಂದುಗೆ ತನ್ನ ಗೌರವ ಎಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಂತಿತು, ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದೇ ಬಿಡಲೆ ಎಂಬ ಯೋಜನೆ ಅದರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದುಹೋಯಿತು. ಕ್ಷಣಿಕಾಲ ಅದರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲ.

ಆದರೆ ಆ ಗೊಂದಲ ಕ್ಷಣಿಕಾಲಕ್ಕೆಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲೀಲ್ಲ. ಅದು ಸದ್ಯಂತದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಹುಲಿ. “ಖಂಡವಿದಕೋ, ಮಾಂಸವಿದಕೋ, ಗುಂಡಿಗೆಯ ಬಿಸಿರಕ್ಕವಿದಕೋ” ಎಂದು ಆ ಹಸು ಆಹ್ವಾನ ಕೊಟ್ಟಾಗ ತನ್ನ ಅಜ್ಞ ಬಾಯಿ ಚಪ್ಪರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಸುವನ್ನು ತಿನ್ನಬಿಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಆ ಹುಲಿರಾಯ ಸತ್ಯವುತ್ತೆಯಾದ ಮಣಿಕೋಟಿಯನ್ನು ತಿನ್ನಲೊಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಣಬಿಡಲೀಲವೇ? ಆ ಪವಿತ್ರ ಕಥೆ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತವಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಹುಲಿಗಳಿಗೂ ಹಸುಗಳಿಗೂ ಆದರ್ಶವಾಗಿಲ್ಲವೇ? ಅಂಥ ಹುಲಿಯ ಮೊಮ್ಮೆಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ತಾನು ಅಥಮರ್ಕಕ್ಕೆ ಕ್ಯೆ ಹಾಕುವುದೆ? ಹುಲಿಗೆ ಭಗವದ್ವಿತೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು ; ಸ್ವಧಮೇರ ನಿಧನಂ ಶ್ರೀಯಃ, ಬೈಬಲ್ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು; “ಸ್ವೇತಾನ ಹಿಂದಿರುಗು” ಎಂದುಕೊಂಡಿತು.

ಆ ಪಾಪದ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಹೊರದೂಡಿ ಮತ್ತೆ ಶಾಸುಭೋಗರ ಮುಂಭಾಗಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯಿತು. ಕತ್ತತಿದರೆ ಶಾಸುಭೋಗರು ಮತ್ತೆ ತಿರುಗಿದ್ದಾರೆ. ಹುಲಿಗೆ ಅವರ ಬೆನ್ನು ಹೊರತು ಮತ್ತೇನೂ ಕಾಣಲೊಲ್ಲಾದು. ಈ ಸ್ವರ್ಧೇ ಐದಾರು ಸಾರಿ ನಡೆಯುವುದರೋಳಗೆ ಇಬ್ಬರ ವೇಗವೂ ಸಲಸಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಈಗ ಶಾಸುಭೋಗರಿಗೆ ನಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಂತ ಕಡೆಯಲ್ಲೇ ಹುಲಿಯ ವೇಗಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದಂತೆ ತಮ್ಮ ವೇಗವನ್ನೂ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಲಾಲಕ್ಕೆದಂತೆ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಕ್ಷಣಿವಾದರೂ ಹುಲಿಗೆ ಅವರ ಮುಖಿದರ್ಶನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ದೊಂಬರಾಟವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯ! ಶಾಸುಭೋಗರ ತಲೆ ಸುತ್ತಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಆ ವಿಪತ್ತಿನ ಸನ್ನಿಹಿತದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಖಿದಿರ ಪುಸ್ತಕದ ಯೋಚನೆ ಬಂತು. ಹುಲಿಯ ಪಂಜಾದಿಂದ ಒಂದೇಟು ಬಿದ್ದರೆ ಸಾಕು-ಮುಂದೆ ಯಾವುದರ ಅರಿವೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನೋವೇನಿದ್ದರೂ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣಿದ ಮಾತು. “ಮಡಿಯ ಬೇಕಾದರೆ ಮಾಡಿಯೇ ಮಡಿಯತ್ತೇನೆ,” ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಏನನ್ನು? ಅವರಲ್ಲಿ ಆಯುಧವಿರಲಿಲ್ಲ. ಖಿದಿರ ಪುಸ್ತಕ ಶಾಸುಭೋಗರ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ, ಅದನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದು ಹುಲಿಯ ಮೇಲೇನು ಘಲಿಸಿತ್ತು! ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಹುಲಿ ಸಾಯುವುದಂತಿರಲಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕ್ಷಣಿಕಾಲ ಹುಲಿ ಅಪ್ರತಿಭವಾದರೆ, ಅದರ ಗಮನ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಲಿಸಿದರೆ, ಅಪ್ಪರಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಸಮೀಪದ ಮರದ ಮೇಲಕ್ಕೆರಬಹುದೆಂಬ ಹುಟ್ಟು ಆಸೆ, ಅಂತೂ ಮನುಷ್ಯಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕು, ಅದರ ಮೇಲೆ-ಕಮರ್ಷ್ಯೇವಾಧಿಕಾರಸ್ತೇ ಮಾ ಘಲೇಷು ಕದಾಚನ!

ಇತ್ತೆ ಹುಲಿಗೂ ವಿವರೀತವಾದ ಆಯಾಸ. ಖಿದಿರ ಪುಸ್ತಕ ಅದರ ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಡಿದಾಗ ಹುಲಿಗೆ ಪೆಟ್ಟೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ, ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಬಳಲಿಕೆಯಿಂದ ಜಡವಾಗಿದ್ದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಾಗಲು

ಅರೆನಿಮಿಷ ಹಿಡಿಯಿತು. ಆ ಅರೆ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಶಾನುಭೋಗರು “ದೇವರೆ, ಮರ ಹತ್ತುವಪ್ಪು ಅವಕಾಶ ಕರುಣೀಸು” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಒಂದೇ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಮರದ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದರು. ಆದರೆ ದೇವರ ರಕ್ಷಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬೇರೆ ಇತ್ತು. ಮರಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಅಡಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ನೆಲದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಲ್ಲನ್ನು ಎಡವಿ ಶಾನುಭೋಗರು ಬಿದ್ದರು, ಮೊದಲೆ ದಣಿವಾಗಿತ್ತು. ಬಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞ ತಪ್ಪಿತು.

ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಮೂರ್ಖ ತಿಳಿಯಿತು. ಆದರೂ ಆಗ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದು ಇಂದಿಯವೂ ಚುರುಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರಲ್ಲಿ, ಮನಸ್ಸು ಅಪ್ಪಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು ; ಕೆಳ್ಳಾ ಮಂಜು ಮಂಜು, ಎಪ್ಪು ಹೊತ್ತು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೋ ಅವರಿಗಂತೂ ತಿಳಿಯದು. ಎಚ್ಚಿತ್ತಾಗ ಅವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೆಂದು ಜನ ನಿಂತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಮುಖವೆಲ್ಲಾ ಒದ್ದೆಯಾಗಿತ್ತು, ಇನ್ನೂ ಯಾರೋ ನೀರು ಚಿಮುಕಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು.

ಶಾನುಭೋಗರು ಮೂರ್ಖಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಡೆದದ್ದು ಇಪ್ಪು ; ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಗೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದ ಕೆಲವು ರೈತರು ತಿಂಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಗಾಡಿ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಾನುಭೋಗರು ಬಿದ್ದ ಸ್ಫ್ರೇಷ್ ಕಾಲು ಹರಿದಾರಿಯಿದೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಎತ್ತುಗಳು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗದೆ ಕೆಳೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡವು. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಎದೆ ನಡುಗುವಂತೆ ಹುಲಿಯ ಗರ್ಜನೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಎತ್ತುಗಳ ಫಂಟೆಯ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಹುಲಿ ಕೆಲವು ನಿಮಿಷ ತಡೆದು ನೋಡಿತು. ಆದರೆ ರೈತರ ಮಾತು ಕೇಳಿಬಂದ ಮೇಲೆ ನಿರಾಶೆಯಿಂದಲೂ ಕೋಪದಿಂದಲೂ ಗರ್ಜಿಸಿ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿತು. ಗಾಡಿಯವರು ಐದು ಜನವಿದ್ದರೂ ಎಪ್ಪೇ ಆಗಲಿ ಹುಲಿಯಿಂದರೆ ಭಯವಲ್ಲವೇ! ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಗಾಡಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ನಿಂತು ನೋಡಿದರು. ಮತ್ತೆ ಗರ್ಜನೆ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಅವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಕೋವಿಯಿಂದ ಒಂದೆರಡು ತೋಟಾ ಹಾರಿಸಿ, ಕೈಲಾದಪ್ಪು ಗಲಬೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ತೆಂಗಿನಗರಿಯ ಪಂಚ ಹೊತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿದರು. ಮೂರ್ಖಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಶಾನುಭೋಗರನ್ನು ಕಂಡು ಮುಖದ ಮೇಲೆ ನೀರೆರಚಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದರು.

ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಶಾನುಭೋಗರು ಗಟ್ಟಮನಸ್ಸಿನವರು. ಬೇಗ ಜೇತರಿಸಿಕೊಂಡೆದ್ದು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡರು. ಮೃಕ್ಯೈ ಸ್ವಲ್ಪ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಅವರಿಗೆ ಮೃಯಲ್ಲಿ ಗಾಯವೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಲಿಯ ಭಯವೇನೋ ಕಳೆದಿತ್ತು, ಖಿರ್ದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೂ ಮತ್ತೆ ಪಡೆದು ಭದ್ರಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿಸ್ಯಯ ಆವರಿಸಿತ್ತು. ತಾವು ಉಳಿದದ್ದು ಹೇಗೆ? ನಿಸ್ಸಹಾಯರಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞಯಿಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಗ ಹುಲಿ ತಮನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಲ್ಲವೇಕೆ? ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿ ಗಾಡಿಯವರನ್ನು ಕೇಳಿದರು. “ನಾನು ಮುಖಿ ಮೇಲಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದನೇ?” ಎಂದು. ಇಲ್ಲ, ಅವರು ಬಿದ್ದಿದ್ದದ್ದು ಬೆನ್ನು ಮೇಲಾಗಿ. ಶಾನುಭೋಗರ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಉತ್ತರ ದೊರೆತಂತಾಯಿತು. ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಆ ಪ್ರಾಚೀ ತನ್ನ ಕುಲಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬಂದಿತ್ತು! ಉದಾರವ್ಯಾದಯಾದ ಶಾನುಭೋಗರ ಬಾಯಿಂದ ‘ಭಲೆ’ ಎಂಬ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯ ಮಾತು ಹೊರಟಿತು. ಸಂದರ್ಭವನ್ನರಿಯದೆ, “ಈ ಶಾನುಭೋಗರಿಗೆ ಹುಣ್ಣಿ ಹಿಡಿಯಿತೋ” ಎನ್ನುವಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಡಿಯವರಿಗೆ ಅಂದಿನ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದರು.

ಶಾನುಭೋಗರು “ಕುಡಿದ ನೀರು ಅಲುಗದ ಹಾಗೆ” ಎನ್ನಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಜೀವ ಸಹಿತ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ರಸದೂಟವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. “ಹುಲಿ ಈಗ ಎಷ್ಟು ಹಸಿದಿರಬೇಕು” ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಬಂದಾಗ ಅವರ ವದನಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ಮುಗುಳನಗೆ ಮೂಡಿತು; ಉಟದ ರುಚಿ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಯಿತು. ಅವರಿಗೆ ಅರೆ ನಿಮಿಷದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದ ಆ ಖಿರ್ದ ಪುಸ್ತಕ ಎಂದಿನಂತೆ ತನ್ನ ಜೀರ್ಣವಸ್ತುದ ಹೊದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಶಾನುಭೋಗರ ದೃಷ್ಟಿಯು ಅನಂತವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ, ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ, ಆ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿತು.

ಆ ಶಾನುಭೋಗರಂತೂ ಈಗ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಖಿರ್ದ ಪುಸ್ತಕ ಇಂದಿಗೂ ಭದ್ರವಾಗಿದೆ. ದೇವರ ಮಂದಾಸನದ ಮೇಲೆ ಮಂಡಿಸಿ ಶಾನುಭೋಗರ ಸಂತಕಿಯವರಿಂದ ಈಗಲೂ ಮೂಡಿಯನ್ನು ಕ್ಷೇಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಅವರೆಲ್ಲರ ಕೃತಜ್ಞತೆಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂದಿದೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಶಾನುಭೋಗರು ಉಳಿದದ್ದು ಖಿರ್ದ ಪುಸ್ತಕದಿಂದಲ್ಲ, ಮುಲಿಯ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ. ಆ ಗುಣವನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುವ ಭಾಗ್ಯ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿದೆ.

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೦೦) ಇವರು ಮಂಡ್ಯಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಕ್ಷ್ಯಹೆಬ್ಬಾಳಿನವರು. ಇವರ ಪೂರ್ಣಹೆಸರು ಅಕ್ಷ್ಯಹೆಬ್ಬಾಳು ನರಸಿಂಹ ಮೂರ್ತಿರಾವ್. ಮೃಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಸಹಾಯಕ ನಿದೇಶಕರಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ನಿದೇಶಕರಾಗಿ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಗದ್ಯಬರೆಹಗಾರರಾದ ಇವರು ಪ್ರಬಂಧಕಾರರಾಗಿಯೇ ಮಾನ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಗಲುಗನಸುಗಳು. ಅಲೆಯುವ ಮನ, ಅಪರವಯಸ್ಕನ ಅಮೆರಿಕಾಯಾತ್ರೆ, ಮಿನುಗು-ಮಿಂಚು, ಪೂರ್ವಸೂರಿಗಳೊಡನೆ ಚಂಡಮಾರುತ ಮೊದಲಾದವು ಶ್ರೀಯುತರ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳು, ಚಿತ್ರಗಳು- ಪತ್ರಗಳು ಎಂಬ ಕೃತಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ದೇವರು ಎಂಬ ಕೃತಿಗೆ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿದೆ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಗೌರವ ಡಿ.ಲಿಟ್. ಪದವಿ ನೀಡಿದೆ. ಇಂಲಿಂಗಲ್ಲಿ ಕೈವಾರದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡ ಜಿಣನೆಯ ಅವಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

ಆಶಯ ಭಾವ

ಜೀವ ಜಗತ್ತು ವಿಸ್ತಾರವಾದುದು. ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದುದು ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕಿದೆ. ಅವಗಳು ನಿಸರ್ಗ ನಿಯಮದಂತೆ ಬಾಳುತ್ತವೆ. ಪರಿಸರ ಸಮರ್ಪಾಲನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಆಧರಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವ ಸಂಗತಿ, ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹಾಸ್ಯದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಹಲವು ವೈಚಿತ್ರ್ಯಗಳು ತೋರಬಹುದು. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿರುವ ಭಯ ಮತ್ತು ಸಹಜಜೀವನ ಧರ್ಮವಾಗಿಯೂ ತೋರಬಹುದು. ಅದರ ಮರ್ಮವನ್ನರಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ (ಮಾನವ) ಕೌಶಲದಿಂದ ಮೇಲ್ಮೈ ಸಾಧಿಸಿರುವ ಬಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದೆಂಬುದು ಧ್ವನಿತವಾಗಿದೆ.

* * * *

ಎ.ಎನ್.ಮೂರ್ತಿರಾವ್ ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಸಂಕಲನದಿಂದ ‘ಹೃಷ್ಣಿತೆ’ ಗಡ್ಡಭಾಗವನ್ನು ಅಯ್ಯಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಪ್ರತಿಮ	- ಹೊಲಿಕೆ ಇಲ್ಲದ, ಅಮೂರ್ತ	ವಿದ್ಿ	- ಕಂದಾಯ
ದಿಗ್ಭ್ರಮೇಗೊಂಡ	- ದಿಕ್ಕು ತೋಚದ		ವಿವರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪುಸ್ತಕ
ಗಂಧ	- ವಾಸನೆ	ಪ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯ	- ಮೂಗು
ಜಡ	- ಮಂದ, ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಲ್ಲದ	ತೋಟಾ	- ಬಂದೂಕಿನ ಗುಂಡು
ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ	- ಕಣ್ಣ, ಕೆವಿ, ಮೂಗು, ನಾಲಗೆ, ಚರ್ಮ.	ಪಂಜ	- ಹುಲಿಯ ಅಂಗಾಲು
		ಲಾಂಘನ	- ಗುರುತು, ಜಿಹ್ವೆ

ಟಿಪ್ಪಣಿ

- ಭಗವದ್ವಿತೀಯ : ಭಾರತೀಯರ ಮೂಜ್ಞ ಗ್ರಂಥ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ಮಹಾರ್ಷಿ ವೇದವ್ಯಾಸರು. ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಚೋಧಿಸಿದನು.
- ಮಣ್ಣಕೋಟಿ : ಗೋವಿನಹಾಡು ಎಂಬ ಜನತ್ವಿಯ ಜನಪದ ಕಥನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗೋವಿನ ಹೆಸರು.
- ಬೃಬಲ್ : ಶೈಸ್ತರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥ.

- ಕುಲಾಲ ಚಕ್ರ** : ಮಡಕೆ ಮಾಡಲು ಕುಂಬಾರನು ಬಳಸುವ ಸಾಧನ.
- ಹರದಾರಿ** : ದೂರವನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಮಾಪನ, ಮೂರು ಮೈಲಿಗೆ ಒಂದು ಹರದಾರಿ ಎನ್ನವರು.
- ಮಸಿಕಾಣಿಕೆ** : ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಾನುಭೋಗರು ರ್ಯಾತರಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಿರು ಕಾಣಿಕೆ.
- ಇರಣಾಲು** : ರ್ಯಾತರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಕಂದಾಯದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ವಿಜಾನೆಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು

ಅಭ್ಯಾಸ

- ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.
- ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ಯಾರು?
  - ಹುಲಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು?
  - ಶಾನುಭೋಗರಿಗೆ ತಲೆ ಸುತ್ತಲು ಕಾರಣವೇನು?
  - ಶಾನುಭೋಗರ ‘ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ’ ಯಾವುದು?
  - ಹಸಿದು ಮಲಗಿದ್ದ ಹುಲಿಯ ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿತು?
- ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.
- ಮದಲಿಂಗನ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ ಶಾನುಭೋಗರು ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದರು?
  - ಹುಲಿಯು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹಾರಿ ಕೊಲ್ಲದಿರಲು ಕಾರಣಗಳೇನು?
  - ಶಾನುಭೋಗರು ಮೂರ್ಖೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
- ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.
- ಮೂರ್ಕಿರಾಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯು ಬೇಕೆಯಾಡುವ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
  - ಶಾನುಭೋಗರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದುದು ವಿದ್ರು ಪುಸ್ತಕವೇ? ಹುಲಿಯ ಧರ್ಮವೇ? ಸಮಧಾನವೇಯೋಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ.
- ಈ) ಸಂದರ್ಭಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
- “ಎಂಡವಿದೆಕೋ, ಮಾಂಸವಿದೆಕೋ, ಗುಂಡಿಗೆಯ ಬಿಸಿರಕ್ಕುವಿದೆಕೋ.”
  - “ಸ್ವಾರ್ಥಮೇರ್ ನಿಧನಂ ಶ್ರೇಯಃ.”
  - “ದೇವರೆ, ಮರ ಹತ್ತುವಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಕರುಣಿಸು.”
  - “ನಾನು ಮುಖಿ ಮೇಲಾಗಿ ಬಿಡ್ಡಿದ್ದನೆ?”
  - “ಹುಲಿ ಈಗ ಎಷ್ಟು ಹಸಿದಿರಬೇಕು.”

ಉ) ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ.

१. ಮಂತ್ರಿತ್ವ ಹೋಗಿ ಕೇವಲ _____ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿತ್ತು.
೨. ವಿದ್ಯಾ ಮುಸ್ತಕ _____ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ.
೩. ನೆಲದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ _____ ಎಡವಿ ಶಾಸುಭೋಗರು ಬಿದ್ದರು.
೪. ರೈತರು ತಿಂಗಳ ಬೆಳಕನಲ್ಲಿ _____ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.
೫. ಶಾಸುಭೋಗರು ಉಳಿದದ್ದು _____ ಮುಸ್ತಕದಿಂದಲ್ಲ.

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭಾಷಣ

ತದ್ವಿಶಾಂತಗಳು

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

१. ಮೋಸವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಇದ್ದಾನೆ.
೨. ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು ಬಂದನು.

ಮೊದಲ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮೋಸವನ್ನು ಎಂಬ ಪದದ ಮುಂದೆ ಮಾಡುವವನು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗಾರ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಮೋಸಗಾರ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

ಅಂದರೆ ಮೋಸವನ್ನು + (ಮಾಡುವವನು) + ಗಾರ = ಮೋಸಗಾರ ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪದರಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪ್ರಕೃತಿ ಪದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪ್ರಶ್ನೆಯವನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಕ್ರಮವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಮೋಸ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿ ಪದದ ಜೊತೆಗೆ ಇದ್ದ ಅನ್ನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಗಾರ ಎಂಬ ತದ್ವಿಶ ಪ್ರಶ್ನೆಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮೋಸಗಾರ ಎಂಬ ತದ್ವಿಶಾಂತ ಪದರಚನೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದು.

ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯ ಕನ್ನಡವನ್ನು (ಪ್ರಕೃತಿಪದ) + ಇಗ (ತದ್ವಿಶ ಪ್ರಶ್ನೆಯ) = ಕನ್ನಡಿಗ ಎಂಬ ತದ್ವಿಶಾಂತ ಪದರಚನೆಯಾಗಿದೆ.

ತದ್ವಿಶಾಂತ : ನಾಮಪದಗಳ ಮೇಲೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಗಾರ, ಕಾರ, ಇಗ, ಆಡಿಗ, ವಂತ, ಇಕ ಮುಂತಾದ ತದ್ವಿಶ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು ಸೇರಿ ತದ್ವಿಶಾಂತಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆ ರಚನೆಯಾಗುವ ತದ್ವಿಶ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳಲ್ಲಿ ತದ್ವಿಶಾಂತನಾಮ, ತದ್ವಿಶಾಂತಭಾವನಾಮ ಮತ್ತು ತದ್ವಿಶಾಂತ ಅವ್ಯಯಗಳೆಂದು ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ.

ತದ್ವಿಶಾಂತ ನಾಮಗಳು : ನಾಮಪದಗಳಿಗೆ ತದ್ವಿಶ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು ಸೇರಿ ಆಗುವ ಪದಗಳೇ ತದ್ವಿಶಾಂತನಾಮಗಳು.

ಉದಾ:- (ಪುಲ್ಲಿಂಗರೊಪದಲ್ಲಿ)

ಬಳೆಯನ್ನು	+	ಮಾರುವವನು	=	ಬಳೆಗಾರ
ಕೋಲನ್ನು	+	ಹಿಡಿಯುವವನು	=	ಕೋಲುಕಾರ
ಕನ್ನಡವನ್ನು	+	ಬಲ್ಲವನು	=	ಕನ್ನಡಿಗ
ಸಿರಿಯನ್ನು	+	ಉಳ್ಳವನು	=	ಸಿರಿವಂತ

(ಸ್ತೇಲಿಂಗರೊಪದಲ್ಲಿ)

ಬಳೆಯನ್ನು	+	ಮಾರುವಳು	=	ಬಳೆಗಾರ್ತಿ
ಕೋಲನ್ನು	+	ಹಿಡಿಯುವಳು	=	ಕೋಲುಕಾರ್ತಿ
ಕನ್ನಡವನ್ನು	+	ಬಲ್ಲವಳು	=	ಕನ್ನಡಿತಿ
ಸಿರಿಯನ್ನು	+	ಉಳ್ಳವಳು	=	ಸಿರಿವಂತೆ

ಹೀಗೆ—

ಇತ್ತಿ, ಇತ್ತಿ, ಗಿತ್ತಿ, ತಿ, ಎ ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ತೇಲಿಂಗ ರೊಪದ ತದ್ವಿತ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳು ಸೇರಿ ಸ್ತೇಲಿಂಗದ ತದ್ವಿತಾಂತಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ತದ್ವಿತಾಂತ ಭಾವನಾಮಗಳು :

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

- ಬಡತನ, ಸಿರಿತನಗಳು ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ.
- ನಮಗೆ ಅದೊಂದು ಹಿರಿಮೆ.

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬಡತನ, ಸಿರಿತನ, ಹಿರಿಮೆ ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಬಡವನ ಭಾವ - ಬಡತನ ಸಿರಿವಂತನ ಭಾವ - ಸಿರಿತನ, ಹಿರಿದರ ಭಾವ - ಹಿರಿಮೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ತನ, ಮೆ ಎಂಬ ಪದಗಳು ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ...

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಷಟ್ಟೀ ವಿಭಕ್ತಿಂತ ನಾಮಪದಗಳ ಮುಂದೆ ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ - ತನ,- ಇಕೆ, -ಪ್ಪ, - ಮೆ ಇತ್ಯಾದಿ ತದ್ವಿತ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳು ಸೇರಿ ತದ್ವಿತಾಂತ ಭಾವನಾಮಗಳನಿಸುವುವು.

ಉದಾ:- ಜಾಣನ (ಭಾವ) ತನ	- ಜಾಣತನ
ಚೆಲುವಿನ (ಭಾವ) ಇಕೆ	- ಚೆಲುವಿಕೆ
ಕರಿದರ (ಭಾವ) ಪ್ಪ	- ಕಪ್ಪು
ಹಿರಿದರ (ಭಾವ) ಮೆ	- ಹೆಮ್ಮೆ

ತದ್ವಿತಾಂತಾವ್ಯಯ

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

- ಇವನು ಭೀಮನಂತೆ ಬಲಶಾಲಿ.
- ಶಾಲೆಯ ತನಕ ಬನ್ನಿ.
- ಆಕೆಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕವಳ್ಳು.

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭೀಮನಂತೆ, ಶಾಲೆಯತನಕ, ಆಕೆಗಿಂತ ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದಾಗ ಭೀಮನ + ಅಂತೆ, ಶಾಲೆಯ + ತನಕ, ಆಕೆಗೆ + ಇಂತ ಎಂದಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ....

ನಾಮಪದಗಳ ಮುಂದೆ ಅಂತೆ, ಪೋಲ್, ಪೋಲು, ತನಕ, ವರೆಗೆ, ಇಂತ, ಆಗಿ, ಓಸುಗ ಮುಂತಾದ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳು ಸೇರಿ ತದ್ವಿತಾಂತಾವ್ಯಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳು ಬಂದಾಗ ನಾಮಪದದಲ್ಲಿರುವ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳು ಲೋಪವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಉದಾ:

ಅಂತೆ	:	ಚಂದ್ರನಂತೆ, ಅವನಂತೆ
ಪೋಲ್	:	ಚಂದ್ರನಪೋಲ್, ಅವನಪೋಲ್
ಪೋಲು	:	ನನ್ನಪೋಲು, ಅವಳಪೋಲು
ಪೋಲು	:	ಮನೆಯಪೋಲು, ಇದರಪೋಲು
ಪೋಲ್	:	ಕರಡಿಯಪೋಲ್, ನದಿಯಪೋಲ್
ತನಕ	:	ಮನೆಯತನಕ, ಹಿಮಾಲಯದತನಕ
ವರೆಗೆ	:	ಶಾಲೆಯವರೆಗೆ, ಪಟ್ಟಣದವರೆಗೆ
ಮಟ್ಟಿಗೆ	:	ಇವಳಮಟ್ಟಿಗೆ, ಸುಂದರನಮಟ್ಟಿಗೆ
ಓಸ್ಕರ್	:	ನನಗೋಸ್ಕರ್, ಬೆಕ್ಕಿಗೋಸ್ಕರ್
ಸಲುವಾಗಿ	:	ಅಜ್ಞನನ ಸಲುವಾಗಿ, ಕಟ್ಟಡದ ಸಲುವಾಗಿ
ಇಂತ	:	ರಾಧೆಗಿಂತ, ಅದಕ್ಕಿಂತ
ಆಗಿ	:	ನಿನಗಾಗಿ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ
ಓಸುಗ	:	ಮದುವೆಗೋಸುಗೆ, ಕಾಗೆಗೋಸುಗೆ

ಭಾಷಾ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ತದ್ವಿತಾಂತಗಳೆಂದರೇನು?
೨. ತದ್ವಿತಾಂತ ಭಾವನಾಮಗಳೆಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಸಹಿತ ವಿವರಿಸಿ.

ಆ) ಹೊಟ್ಟಿರುವ ಗಾದೆಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಕಟ್ಟುಪುದು ಕರಿಣ; ಕಡಹಪುದು ಸುಲಭ.
೨. ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ; ಹೊತ್ತ ನಾಡು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲು.

ಪತ್ರಿಕಾ ಪರದಿ

“ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳೇ ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗ”

ತುಮಕೂರು: ನ.ಗಳಿಃ:- “ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನಿ ಜವಾಹರಲಾಲರು ತಮ್ಮ ಹುಟ್ಟಿಹಬ್ಬವನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ದಿನವನ್ನಾಗಿ ಆಚರಿಸಲು ಕರೆಯಿತ್ತಿರುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ನೆಹರೂರವರ ಜಿಂತನೆಯಂತೆ ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳೇ ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಆಶಯವಾಗಿತ್ತು. ಇಂದು ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳದಿನದ ಸಂಪ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ನೆಹರೂರವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಲಭಿಸಿದಂತಾಯ್ತು” ಎಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಸಕರು ಹೇಳಿದರು. ಇಲ್ಲಿನ ಜ್ಞಾನಭಾರತಿ ಪ್ರೋಫಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ದಿನಾಚರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಮಾರಂಭದ ಅಧ್ಯಕ್ಷಸ್ಥಾನದಿಂದ ಅವರು ಮಾತನಾಡಿದರು.

ಅನಂತರ ವಿವಿಧ ಸ್ವರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜೇತರಾದವರಿಗೆ ಶಾಸಕರು ಬಹುಮಾನ ವಿತರಿಸಿದರು. ಮಕ್ಕಳಿಂದ ವಿವಿಧ ವಿನೋದಾವಳಿ ನಡೆಯಿತು. ಸಹಾಯಕ ರಾಮಯ್ಯನವರು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ, ಸಹಾಯಕ ಕುಮುದ ವಂದಿಸಿದರು. ಚಿತ್ರಕಲಾಶಿಕ್ಕ ರೋಬುಟ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಿರೂಪಿಸಿದರು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಮಾರಂಭ ಸಂಪನ್ಮೂಲಂಡಿತು.

.....
(ಪರದಿಗಾರರ ಸಹಿ)

*****

ಒ. ಪ್ರಾಕ್ ಸಾಹಿ

– ದುರ್ಗಾಸಿಂಹ

ಪ್ರವೇಶ : ಮೌಲಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಬಂದು ಇಂದು ಗ್ರಂಥಸ್ಥರೂಪ ಪಡೆದಿರುವ ಕನ್ನಡ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯ ಅಶ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ಪ್ರಕಾರ. ಮನರಂಜನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳಾದ ಸತ್ಯ, ಪ್ರೇಮ, ಅಹಿಂಸೆ, ತ್ವಾಗ, ನಿಷ್ಪಾರ್ಥಸೇವೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ದೇವತೆಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಯಕ್ಷ ಯಕ್ಷಿಣಿಯರು, ಅಸುರರು ಮುಂತಾದ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಕಥೆಗಳು ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಾಸಿಂಹನ ಪಂಚತಂತ್ರದ ಕಥೆಗಳು ಆಭಾಲವೃದ್ಧರಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತವೆ. ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಚತಂತ್ರ ಕೃತಿಯನ್ನು ದುರ್ಗಾಸಿಂಹನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿ ಚಂಪೂ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪಂಚತಂತ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೋಳಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ್ದು.

ಮಧುರಾ ನಗರದೊಳಗೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಂ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿಯಮೇಂಬರಿವರ್‌ ವರೀಕ್ವಿತ್ರ್‌ ಪ್ರದುವಿನೋಳಾ ಪರದುವೋಗಿ ಹಿರಿದಪ್ಪ ಪೋನ್ನ ಪಡೆದು ಮಗುಳ್ಳ ಬಂದು ನಿಜಜನ್ಮಭಾಮಿಯಪ್ಪ ಮಧುರಾಪುರದ ಬಹಿರುದ್ಯಾನವನದೊಳಗೆ ಬೀಡಂ ಬಿಟ್ಟಧರಾತ್ರಿಯೋಳಾ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಪ್ಪ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿಯಂ ಕರೆದು ಪೋನ್ನಂ ಪಚ್ಚಕೊಳ್ಳಮೆನೆ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿ ಪಾಪಬುದ್ಧಿಯಾಗಲ್ಲಿಗೆದಿಂತಿಂದಂ : ನಾವೀ ಪೋನ್ನಂ ಪಚ್ಚಕೊಂಡು ಮನೆಯೋಳಾ ಸ್ವೇಚ್ಚೆಯಿಂದಿರ್ವವರಲ್ಲಂ ಮತ್ತಂ ಪರದುವೋಗಲ್ಲೇಯ್ಯಮದುಕಾರಣದಿಂ ನಿನಗಮೆನಗಂ ಬೀಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಷನಿತು ಪೋನ್ನಂ ಕೊಂಡು ಮಿಕ್ಕ ಪೋನ್ನನೆಲ್ಲಮನಿಲ್ಲಿಯೆ ಮಡಂಗುವಮೆನೆ, ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಾ ಪಾಪಕರ್ಮನಂ ತನ್ನ ಮನದನ್ನನೆಂದೆ ಬಗೆದುಮದಕೋಡಂಬಟ್ಟೊಂದು ಮಹಾವಟವಿಟಪಿಯ ಕೆಲದೋಳಾ ಪೋನ್ನಂ ಪೂರ್ಣ ಮಜ್ಜದಿವಸಮಿರ್ವರುಂ ಪೂರ್ಣಂ ಪೂರ್ಕು ಇಷ್ಟವಿಷಯ ಸುಖಿಂಗಳನನುಭವಿಸುತ್ತಿರ್ವ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಂ ವಂಚಿಸಿ ಪೋಗಿ ಪೋನ್ನನೆಲ್ಲಮಂ ಕೊಂಡು ಕುಚೆಯಂ ಮುನ್ನನಂತೆ ಪೂರ್ಣ ಕೆಲವಾನುಂ ದಿವಸಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿಗೆ ವಂದು ಬೀರ್ಯಕ್ಕೆ ಪೋನ್ನಲ್ಲವಿನ್ನುಂ ಕಿಂಡು ಪೋನ್ನಂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಂ ಬನ್ನಿಮೆಂದೊಡಂಗೋಂಡು ಪೋಗಿ ಪೂರ್ಣಿಡೆಯೋಳಾ ಪೋನ್ನಂ ಕಾಣದೆ ಇನ್ನುಸಿರದಿದೋಡಿ ಅನ್ವತಂ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ವಪ್ರದೆಂದು ಪೋನ್ನನೆಲ್ಲಮಂ ನೀನೆ ಕೊಂಡಯೆಂಬುದುಂ

ಅತಿಕುಟಿಲಮನಂ ಧನಲು

ಬ್ಧತೆಯಿಂದಂ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿ ನುಡಿದಂ ಪುಸಿಯಂ

ಮತಿಗೆಟ್ಟು ‘ತಸ್ಸರಸ್ಯಾ

ನೃತಂ ಬಲಂ’ ಎನಿಪ ವಾಕ್ಯವಂ ನೆನೆಯುತ್ತಂ

ಅಂತು ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿ ಮುನ್ನಮೆ ಹಾ ! ಹಾ ! ಕೆಟ್ಟೆನೆಂದು ಬಾಯಂ ಬಸಿಂಗಂ ಪೋಯ್ದುಕೊಂಡು ಪುಯ್ಯಿಟ್ಟು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯ ಮೇಲೆ ಕಳವನಿಟ್ಟು ಕಾಪಟಿದು ಕಾತರಿಸಿ ನುಡಿಯೆ ತತ್ವಾರ್ಥಗಿಡಲ್ಲುಡಿದು

ನೀಂ ಗೆಲೇ ಬಾಯಾದ್ವ ಪೋಗಲ್ಲಡೆಯೆ ವಿಚಾರಂಗೆಯ್ಯಮೆಂದು ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಕರಣರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರ್ವರುಂ ತತ್ತ್ವಪಂಚಮೆಲ್ಲಮಂ ಸವಿಸ್ತರಂ ನುಡಿದು ಕಡೆಯೋಳ್ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿಯಿಂತೆಂದಂ : ಪೋನ್ನೆಲ್ಲಮನೀತನೆ ಕಳೆದುಹೊಂಡದಕ್ಕ ಸಾಕ್ಷಿಯಂಟನೆ ಸಭಾಸದರ್ ಸಾಕ್ಷಿಯಂ ಹೇಳಿಸೆ ಪೋನ್ನುಂ ಮಡಗುವಾಗಳೀತನುಮಾನ ಉಮಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯರ್ ಪೆಜರಿಲ್ಲ, ತತ್ತ್ವನ್ನಿಧಾನಸಿಫಿತಮಪ್ಪ ವಟವ್ಯಕ್ತಮೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಂಬುದುಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಕರಣರ್ ವಿಸ್ಯಯಂಬಟ್ಟ ಈತನ ಮಾತು ಆಶ್ರುತಪೂರ್ವಮೀ ಜೋಧ್ಯಮುಂ ನೋಡುವಮೆಂದು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಂ ಕರೆದು ನೀನೀ ಸಾಕ್ಷಿಯಂ ಕೈಕೊಳ್ಳುದೆಂದೊಡಾತಂ ವ್ಯಕ್ತಂ ಸಾಕ್ಷಿಯಂದು ಮುನ್ನುಂ ಹೇಳಿರುಂ ಕೇಳ್ಳರುಮಿಲ್ಲಮ್.

ವ॥ ಮನುಷ್ಯರ ಸುಕೃತದುಷ್ಟತಂಗಳು ದ್ಯೇವಗಳಜೀಗುವಾದಜೀಂದೀ ಸಾಕ್ಷಿಯುಮುಚಿತಂ. ಮರನಂ ನುಡಿಸುವುದು ಪರಮಗಹನಮೀ ಸಾಕ್ಷಿಯಂ ಕೈಕೊಳ್ಳುದೆನೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಕರಮೋಳಿತ್ತು ಕೈಕೊಂಡೆನೆನೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಕರಣದವರಂದು ಪೋಟ್ಟಿ ಪೋದುದು, ನಾಳೆ ಪೋಗಿ ಕೇಳ್ಳಮೆನೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನಸೆಗೆಲ್ಲರುಂ ಪೋದರ್, ಅನ್ನೆಗಂ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿಯಂ ತನ್ನ ಮನಸೆಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮಯ್ಯನ ಕಯ್ಯಂ ಪಿಡಿದು ಕಟ್ಟೇಕಾಂತಕ್ಕುಯ್ಯಾ ತದ್ವತ್ತಾಂತಮೆಲ್ಲಮಂ ತಿಳಿಯೆ ಹೇಳ್ಬು ನಿಮ್ಮೊಂದು ವಚನಮಾತ್ರದಿಂ ನಮ್ಮ ಪರಿಗ್ರಹಮೆಲ್ಲಂ ಪಲವುಕಾಲಂ ಪಸಿಯಿದುಂಡು ಬಾಳ್ಳಂತಧರ್ವಂ ಸಾದರಪ್ಪುದು ನೀವಾ ಮರದ ಪೋಟಲೋಳಜಂಗಿದ್ವ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯೆ ಪೋನ್ನುಂ ಕೊಂಡುಯ್ಯನೆಂದು ನುಡಿಯಿಮೆಂಬುದುಮಾತನಿಂತೆಂದಂ.

ಪರಧನಹರಣಮುಂ ವಿಶ್ವಾಸಫಾತುಕಮುಂ ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹಮುಂ ಇವೆಲ್ಲಮೇಗೆಯ್ಯುಂ ಕಡಿಸುಗುಮಿಂತಪ್ಪದೆಲ್ಲಮಂ ನೀನಜೆದಿದೆನ್ನುಮಂ ಸಾಕ್ಷಿ ಮಾಡಿ ನುಡಿಸಿ ಕಡಿಸಲ್ಪಗೆದೆ, ನಿನ್ನ ಪಟುವಗೆ ನಮ್ಮ ಕುಲಮನೆಲ್ಲಮನಚಿವ ಬಗೆ. ಎನಲ್ ದುಷ್ಪ ಬುದ್ಧಿ ಕೇಳ್ಳು ನಮ್ಮ ನಿವಾಹಮಂ ಕಡಿಸದೆನ್ನೊಂದುದುದಂ ಗೆಯ್ಯಿಂದು ತನ್ನ ತಂದೆಯನೋಡಂ ಬಡಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ನಿವಾಹಮಂ ತಂದೆಯನೋಡಂ

ಉ॥ ಮೇದಿನಿಯಂ ಕ್ರಮಕ್ರಮದೆ ಪರ್ವಿದುದಾತ್ನಭೋವಿಭಾಗಮಾ
ಚ್ಯಾದಿತದಿಜ್ಞಾವಿಂ ವ್ಯವಹಿತಾವಿಲದ್ರಷ್ಟಿಪಥಂ ತಮಾಲ ಭೃಂ
ಗೋದರ ನೀರದಾಗಮ ಘನ ಪ್ರಕರಾಂಜನ ಪುಂಜ ಕೋಕಿಲಾ
ಚ್ಯಾದರಕಾಯಕಾಂತಿ ಶ್ರಿಕಂಠಗಳಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಂ ತಮಂ

ಅಂತು ಕವಿದ ಕಟ್ಟಿಲೆಯೋಳ್ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯಂ ಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ಮಾಣಸೆಂದುಯ್ಯಂತುಯ್ಯ ಬಳಾರಿಯ ಮನಸೆಯಂ ಪರಕೆಯ ಕುಚೀಯಂ ಪುಗಿಸುವಂತೆ ವಟವಿಟಪಿ ಕೋಟರಕುಟೀರಾಂತರಮಂ ಪುಗಿಸಿ ಬವರಮಂ ಗೆಲ್ಲನೆಂದು ರಾಗಿಸಿ ಮನಸೆವಂದು ನಿದ್ರಾಂಗನಾಸಕ್ತನಾದಂ.

ಆದಿತ್ಯೋದಯಮಾಗಲೋಡಂ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ದೇವಗುರು ದ್ವಿಜಪೂಜೆಗಳಂ ಮಾಡುತ್ತುಂ ತಡೆಯೆ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿ ಮುಖಿಮಂ ತೋಳೆಯದೆ ಬಂದು ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಕರಣಕ್ಕೆಂತೆಂದಂ:

ಪ್ರತ್ಯುಧಿಂ ಬಂದನಿಲ್ಲ ಪಿರಿದುಂ ಪೋಟ್ಟಿ ಪೋದುದು ಎನಗೆ ಕರ್ತವ್ಯಮಾವುದೆಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವೆನ್ನೆಗಂ, ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯ ಬರವಂ ಕಂಡಾಕ್ಷಣದೋಳ್ ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಕರಣರ್ ನಡೆಯಿಂ ನಿಮ್ಮಿವರ ಬವರಮಂ ತಿರುವಮೆಂದು ವಟವ್ಯಕ್ತದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ವಂದಪ್ಪವಿಧಾಚನಸೆಯಿಂದಚಿಸಿ ತದನಂತರಮಾಯಿವರುಮಂ ನುಡಿಸಿ ಬಟೆಕ್ಕು ಮರನನಿಂತೆಂದರ್:

ನೀನಪ್ಪೊಡೆ ಯಕ್ಷಾದಿ ದಿವ್ಯದೇವತಾವಾಸಮುಂ ಸೇವ್ಯಮುಮಪ್ಪ ವೃಕ್ಷಮುದಕಾರಣದಿಂ ನಿನ್ನಂ ಸಾಕ್ಷಿಮಾಡಿ ಕೇಳ್ಳಬೇವು. ನೀಂ ತಪ್ಪದೆ ನುಡಿಯೆಂದು ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಕರಣಂ ಧರ್ಮಶ್ರವಣಂಗೆಯ್ದಸಿರ ದಿಪ್ರಾದುಂ ಪೂಜಲೋಳಡಂಗಿರ್ದ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿಯ ತಂದೆ ಪ್ರೇಮಮತಿ ಮತಿಗಟ್ಟಿ ಧರ್ಮಗತಿಯಂ ಬಿಟ್ಟು, ‘ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಕೃತಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನಾಯುಷ್ಯಂ ಕುಂದುಗುಂ’ ಎಂದು ನುಡಿವಂತೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯೇ ಧನಮುಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನೆಂದು ನುಡಿವುದುಂ ನೆರವಿಯುಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಕರಣಮುಂ ಚೋದ್ಯಂಬಟ್ಟಿರೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ, ಚೋದ್ಯಮಿದು ದೃವಮಲ್ಲಕ್ಕುಮಂತಪ್ಪೊಡೆ ಸತ್ಯಮನೇಕೆ ನುಡಿಯದು, ಇದೇನಾನುಮೋಂದು ಕೃತ್ಯಿಮವಾಗಲೇವೇಣ್ಣುವೆಂದಾ ವಾರನಂ ಬಲವಂದು ನೋಡಿ ಹಿರಿದಪ್ಪ ಪೂಜಲುಮನಲ್ಲಿಯೆ ಮನುಷ್ಯಸಂಚಾರಮಾಗಿರುದುಮುಂ ಕಂಡು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಕರಣಿರ್ದಿಂತೆಂದಂ ಹುಸಿಯದ ಬೇಹಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ನಾಂ ಬೇಹಾರಿಯಪ್ಪದಜೆಂದೆಮ್ಮೆ ವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಯಾಗಿ ಧನಮುಂ ಬಂಚಿಸಿಕೊಂಡೆನ್ನ ಮನೆಗುಯ್ದೆಂಬನ್ನೆಗಂ ನೇಸಮೂರ್ದಿದೊಡುಯ್ಯಲಿಂಬಿಲ್ಲದೆ ಮರದ ಪೂಜಲೋಳಗಿಟ್ಟು ಬಂದು ಮಜ್ಜದಿವಸಂ ಪೂರ್ಗಿ ನೋಟನ್ನೆಗಂ ಆ ಪೂರ್ನನೋಂದು ಪನ್ನಗಂ ಸುತ್ತಿಪಟ್ಟಿರ್ದೋಡೆ ಕೊಳಲಂಜಿ ಪೂರ್ದೆಂ. ನೀಮಿಲ್ಲಿರ್ದಂತೆ ನೋಡುತ್ತಮಿರಿಂ; ಪೂಜಲೋಳಗೆ ಪೂಗೆಯನಿಕ್ಕ ಪಾವಂ ಪೂಜಮಡಿಸಿ ಕಳ್ಳಕೊಂಡೊಡವೆಯಂ ಕುಡುವನೆಂದು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಪುಲ್ಲಂ ಪುಳ್ಳಿಯಂ ತರಿಸಿಯಾ ಪೂಜಲೋಳಗಡಸಿ ತುಂಬಿ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿಯ ಮನೆಯೋಳ್ಳ ಕಿಚ್ಚನಿಕ್ಕುವಂತೆ ಕಿಚ್ಚನಿಕ್ಕೊಡಂ ಪೂರ್ಗೆ ಸುತ್ತಿಯುರಿಯಟ್ಟೋ ಪ್ರೇಮಮತಿ ಧೃತಿಗೆಟ್ಟು ಪುಯ್ಯಲಿಟ್ಟು ಪೂಜಲೋಳಗಿಂದಂ ಸುರುಳ್ಳರುಣ್ಣ ಕಂಠಗತಪ್ರಾಣನಾಗಿಪ್ರಾದುಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಕರಣರ್ ಕಂಡು ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿಯ ತಂದೆಯಪ್ಪದಂ ಸಂದೆಯಮಿಲ್ಲೆಂದಜೆಂದು ಈ ಪಾಪಕರ್ಮನಪ್ಪ ದುಷ್ಪತ್ವನಿಂ ನಿನಗಿಂತಪ್ಪ ದುರ್ಮರಣಂ ಸಮನಿಸಿದುದೆಂದು ನುಡಿವುದುಂ.

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ದುರ್ಗಸಿಂಹ [ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೫೮] ಕಿಸುಕಾಡು ನಾಡಿನ ಸಯ್ಯಡಿಯವನು. (ಈಗಿನ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೋಣ ತಾಲೂಕಿನ ಸದ್ವಡಿ) ಒಂದನೆಯ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದಂಡನಾಯಕನೂ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಮತಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯಕಾರನಾದ ಈತ ಸಯ್ಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಹರಿಹರಭವನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ‘ಪಂಚತಂತ್ರ’ ಎಂಬ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯದ ಕಛ್ರ್ಯ. ಪಂಚತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಭೇದ, ಪರೀಕ್ಷಾ, ವಿಶ್ವಾಸ, ವಂಚನಾ ಮತ್ತು ಮಿತ್ರಕಾರ್ಯ ಎಂಬ ಏದು ತಂತ್ರಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಉಲ್ಲಾಸ ಉಪಕರ್ತೆಗಳಿವೆ. ಕಾವ್ಯವು ಉಖಿಯ ಪದ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ೨೫೦ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ‘ವೃಕ್ಷಸಾಕ್ಷಿ’ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಡೆ.

ಆಶಯ ಭಾಷೆ

ಗುಣಾಧ್ಯನಿಂದ ಪೈಶಾಚಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಬೃಹತ್ತಾಥ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಚತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಆಕರ. ತಾನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೃತಿಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಪಂಚತಂತ್ರದ ವೃಕ್ಷಸಾಕ್ಷಿ ಕಥೆಯ ಮೂಲಕ ಹಳೆಗನ್ನಡ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಆಶಯದೊಂದಿಗೆ ವೃಕ್ಷಸಾಕ್ಷಿ ಕಥೆಯು “ಸತ್ಯಕೇ ಸಾಮಿಲ್ಲ ಸುಳ್ಳಿಗೆ ಸುಖಿಮಿಲ್ಲ” ಎಂಬ ನೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿ ಪಾತ್ರಗಳು ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಷಂತೆ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯ ಪಾತ್ರವು ಸಹನಶೀಲತೆ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ವೈಕಿಷ್ಟವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದರೆ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿಯ ಪಾತ್ರವು ತನ್ನ ವಂಚನೆ, ಕಪಟತನ, ಮೋಸದಿಂದ ತಾನು ಹಾಳಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಬಲಿಕೊಡುವ ಹೃದಯಹಿನ ಕೃತ್ಯದಿಂದ “ಮಾಡಿದುಷ್ಲೋ ಮಾರಾಯ” ನೀತಿಯಂತೆ ಕೆಟ್ಟ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಥೆಯು “ಹಣಕ್ಕಿಂತ ಗುಣ ಮೇಲು” ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

* * *

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ, ಗುಂಡಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಇತಾಳರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ದುರ್ಗಸಿಂಹ ಕವಿಯ ಕಣಾಟಕ ಪಂಚತಂತ್ರಂ ಎಂಬ ಕೃತಿಯಿಂದ ಈ ಪಾಠವನ್ನು ಆರಿಸಿಲಾಗಿದೆ.

ಪದ ವಿಂಗಡಣೆ

ಮಥುರಾ ನಗರದ + ಒಳಗೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯುಂ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿಯುಂ + ಎಂಬರ್ + ಇರ್ವರ್ + ವರ್ಣಿಕ + ಪುತ್ರರ್ ಪುದುವಿನೊಳ್ಳ ಪರದು + ಪೋಗಿ ಪಿರಿದು + ಅಪ್ಪ ಪೊನ್ನ ಪಡೆದು ಮಗುಣ್ಣ ಬಂದು ನಿಜಜನ್ಮಭೂಮಿ + ಅಪ್ಪ ಮಥುರಾಪುರದ ಬಹಿರ್ + ಉದ್ಯಾನವನದ + ಒಳಗೆ ಬೀಡಂ ಬಿಟ್ಟು + ಅರ್ಥರಾತ್ರಿಯೊಳ್ಳ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ದುರ್ಬಿದ್ಧಿ + ಅಪ್ಪ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿಯಂ ಕರೆದು ಪೊನ್ನಂ ಪಚ್ಚಕೊಳ್ಳಂ + ಎನೆ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿ ಪಾಪಬುದ್ಧಿ + ಆಗಲ್ + ಬಗೆದು + ಇಂತು + ಎಂದಂ; ನಾವು + ಈ ಪೊನ್ನಂ ಪಚ್ಚಕೊಂಡು ಮನೆಯೊಳ್ಳ ಸ್ವೇಚ್ಚೆಯಿಂದ

+ ಇರ್ವರ್ವರ್ + ಅಲ್ಲಂ ಮತ್ತಂ ಪರದು + ಪೋಗಲ್ + ಬೇಟ್ಟುಂ + ಅದುಕಾರಣದಿಂ ನಿನಗಮ್ + ಎನಗಂ ಬೀಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕೆ + ಅನಿತು ಪೋನ್ನಂ ಕೊಂಡು ಮಿಕ್ಕ ಪೋನ್ನನ್ + ಎಲ್ಲಮನ್ + ಇಲ್ಲಿಯೆ ಮಡಂಗುವಮ್ + ಎನೆ, ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ + ಆ ಪಾಪಕರ್ಮನಂ ತನ್ನ ಮನದನ್ನನ್ + ಎಂದೆ ಬಗೆದುಮ್ + ಅದಕ್ಕೆ + ಒಡಂಬಟ್ಟು + ಒಂದು ಮಹಾವಟವಿಟಪಿಯ ಕೆಲದೊಳ್ಳು ಪೋನ್ನಂ ಪೂರ್ಣ ಮಜ್ಜದಿವಸಮ್ + ಇರ್ವರುಂ ಪೋಟಲಂ ಪೋಕ್ಕು ಇಷ್ಟ ವಿಷಯ ಸುಖಿಂಗಳನ್ನನ್ + ಅನುಭವಿಸುತ್ತ + ಇದ್ದು ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿಯಂ ವಂಚಿಸಿ ಪೋಗಿ ಪೋನ್ನನ್ + ಎಲ್ಲಮಂ ಕೊಂಡು ಕುಟೀಯಂ ಮುನ್ನಿನರಂತೆ ಪೂರ್ಣ ಕೆಲವಾನುಂ ದಿವಸಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿಗೆ + ಬಂದು ಬೀಯಕ್ಕೆ ಪೋನ್ನು + ಇಲ್ಲ + ಇನ್ನುಂ ಕಿಟೆದು ಪೋನ್ನಂ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಂ ಬನ್ನಿಮ್ + ಎಂದು + ಒಡಂಗೊಂಡು ಪೋಗಿ ಪೂರ್ಣ + ಎಡಯೊಳ್ಳು ಪೋನ್ನಂಕಾಣದೆ ಇನ್ನು + ಉಸಿರದೆ + ಇದೊಡಡೆ ಅನೃತಂ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ವಪ್ರದು + ಎಂದು ಪೋನ್ನನ್ + ಎಲ್ಲಮಂ ನೀನೆಕೊಂಡೆ + ಎಂಬುದುಂ

ಕಂದ – ಅತಿಕುಟಿಲಮನಂ ಧನಲುಭ್ರತೆಯಿಂದಂ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿ ನುಡಿದಂ ಪುಸಿಯಂ ಮತಿ + ಕೆಟ್ಟು ತಸ್ಕರಸ್ಯ + ಅನೃತಂ ಬಲಂ ಎನಿಪ ವಾಕ್ಯವಂ ನೆನೆಯುತ್ತಂ

ಅಂತು ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿ ಮುನ್ನಮೆ ಹಾ ! ಹಾ ! ಕೆಟ್ಟಿನೆಂದು ಬಾಯಂ ಬಸಿಣಂ ಪೋಯ್ದುಕೊಂಡು ಪುಯ್ಲು + ಇಟ್ಟು ಧರ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೇಲೆ ಕಳವನ್ + ಇಟ್ಟು ಕಾಪು + ಅಟೆದು ಕಾತರಿಸಿ ನುಡಿಯೆ ತತ್ತ್ವ + ಕೂರ್ಮ್ + ಕಿಡಲ್ + ನುಡಿದು ನೀಂ ಗೆಲೆ ಬಾಯ್ + ಆದ್ರ ಪೋಗಲ್ + ಪಡೆಯೆ ವಿಚಾರಂ + ಗೆಯ್ಯಿಮ್ + ಎಂದು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು + ಇರ್ವರುಂ ತತ್ತ್ವ + ಪ್ರಪಂಚಮ್ + ಎಲ್ಲಮಂ ಸವಿಸ್ತರಂ ನುಡಿದು ಕಡೆಯೊಳ್ಳು ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿ + ಇಂತು + ಎಂದಂ + ಪೋನ್ನು + ಎಲ್ಲಮನ್ + ಈತನೆ ಕಳಿದು ಕೊಂಡತ + ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ + ಉಂಟು + ಎನೆ ಸಭಾಸದರ್ಶ ಸಾಕ್ಷಿಯಂ ಪೇಟ್ಲು + ಎನೆ ಪೋನ್ನಂ ಮಡಗುವಾಗ್ಳು + ಈತನುಮ್ + ಅನುಮ್ + ಅಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯರ್ ಪೆಟ್ಲರ್ + ಇಲ್ಲ, ತತ್ತ್ವ + ಸನ್ನಿಧಾನಸ್ಥಿತಮ್ + ಅಪ್ಪ ವಟವ್ಹಕ್ಕಮೇ ಸಾಕ್ಷಿ + ಎಂಬುದುಂ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರ್ ವಿಸ್ತೃಯಂ + ಪಟ್ಟು ಈತನ ಮಾತು ಆಶ್ರುತಪೂರ್ವಮ್ + ಈ ಜೋಡ್ಯಮಂ ನೋಡುವಮ್ + ಎಂದು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಂ ಕರೆದು ನೀನ್ + ಈ ಸಾಕ್ಷಿಯಂ ಕೈಕೊಳ್ಳುದು + ಎಂದೊಡೆ + ಆತಂ ವೃಕ್ಷಂ ಸಾಕ್ಷಿಯೆಂದು ಮುನ್ನಂ ಪೇಟ್ಲರುಂ ಕೇಳುರುಂ + ಇಲ್ಲಮ್

ವಾ ಮನುಷ್ಯರ ಸುಕೃತದುಷ್ಟತಂಗಳಂ ದ್ಯೇವಗಳ್ + ಅಚೆಗುಮ್ + ಅದಚೆಂದ + ಈ ಸಾಕ್ಷಿಯುಮ್ + ಉಚಿತಂ. ಮರನಂ ನುಡಿಸುವುದು ಪರಮಗಹನಂ + ಈ ಸಾಕ್ಷಿಯಂ ಕೈಕೊಳ್ಳುದು + ಎನೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಕರಂ + ಒಳ್ಳಿತ್ತು ಕೈಕೊಂಡನ್ + ಎನೆ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣದವರ್ + ಅಂದು ಪೋಯ್ತು ಪೋದುದು, ನಾಳೆ ಪೋಗಿ ಕೇಳುಮ್ + ಎನೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ + ಎಲ್ಲರುಂ ಪೋದರ್, ಅನ್ನೆಗಂ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿಯಂ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ + ಅಯ್ಯನ ಕಯ್ಯಂ ಪಿಡಿದು ಕಟ್ಟು + ಏಕಾಂತಕ್ಕೆ + ಉಯ್ಯು ತತ್ತ್ವ + ವೃತ್ತಾಂತಮ್ + ಎಲ್ಲಮಂ ತಿಳಿಯೆ ಪೇಟ್ಲು ನಿಮ್ಮ + ಒಂದು ವಚನ ಮಾತ್ರದಿಂ ನಮ್ಮ ಪರಿಗ್ರಹಂ + ಎಲ್ಲಂ ಪಲಪುಕಾಲಂ ಪಸಿಯದೆ + ಉಂಡು ಬಾಟ್ಟಂತ + ಅಥರ್ವಂ ಸಾರ್ವಬ್ರಹ್ಮ ನೀವ್ + ಆ ಮರದ ಪೋಟಲೊಳ್ಳು + ಅಡಂಗಿ

+ ಇದು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯೆ ಪೋನ್ನಂ ಕೊಂಡು + ಉಯ್ಯನ್ + ಎಂದು ನುಡಿಯಿರ್ + ಎಂಬುದುವ್ + ಆತನ್ + ಇಂತು + ಎಂದಂ

ಪರಥನ ಹರಣಮುಂ ವಿಶ್ವಾಸ ಘಾತಕಮುಂ ಸಾಂಪ್ರದೇಶಮುಂ ಇವೆಲ್ಲವ್ + ಏಗೆಯ್ದ್ದಂ ಕಿಡಿಸುಗುವ್ + ಇಂತು + ಅಪ್ಪುದ್ + ಎಲ್ಲಮುಂ ನೀನ್ + ಅಚೆದು + ಇದು + ಎನ್ನಮುಂ ಸಾಕ್ಷಿಮಾಡಿ ನುಡಿಸಿ ಕಿಡಿಸಲ್ + ಬಗೆದೆ, ನಿನ್ನ ಪಟ್ಟಿ + ಬಗೆ ನಮ್ಮ ಕುಲಮನ್ + ಎಲ್ಲಮನ್ + ಅಟಿವ ಬಗೆ, ಎನಲ್

ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿ ಕೇಜ್ಜ್ಞ ನಮ್ಮ ನಿವಾರಹಮುಂ ಕಿಡಿಸದೆ + ಎನ್ನ + ಎಂದುದಂ ಗೈಯೆಂದು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ + ಒಡಂಬಡಿಸುತ್ತ + ಇರ್ಭಿನಮ್ ಆದಿತ್ಯನ್ + ಅಪರಗಿರಿಯನ್ + ಎಯ್ದ್ವಪುದುಂ.

ಮೇದಿನಿಯಂ ಕ್ರಮಕ್ರಮದೆ ಪರ್ವಿದ + ಉದಾತ್ತ + ನಭೋವಿಭಾಗಮ್ + ಆಚ್ಚಾದಿತ + ದಿಬ್ಬಿಖಿತ + ಅಖಿಲದೃಷ್ಟಿಪಥಂ ತಮಾಲ ಭೃಂಗೋದರ ನೀರದಾಗಮ ಘನ ಪ್ರಕರ + ಅಂಜನ ಪುಂಜ ಕೋಕಿಲ + ಅಚ್ಚೋದರಕಾಯಕಾಂತಿ ಶಿತಿಕಂಠಗಳ + ಅಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಂ ತಮಂ ಅಂತು ಕವಿದ ಕಟ್ಟಲೆಯೋಳ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯಂ ಕೊಂದಲ್ಲದೆ ಮಾಣಸೆಂದು + ಉಯ್ಯಂತೆ + ಉಯ್ಯ ಬಳಾರಿಯ ಮನೆಯಂ ಪರಕೆಯ ಕುಚೆಯಂ ಪುಗಿಸುವಂತೆ ವಟವಿಟಪಿಕೋಟಿರಕುಟೀರ + ಅಂತರಮಂ ಪುಗಿಸಿ ಬವರಮಂ ಗೆಲ್ಲೆನ್ + ಎಂದು ರಾಗಿಸಿ ಮನೆಗೆ + ಬಂದು ನಿದ್ರಾಂಗನಾ + ಆಸಕ್ತನಾದಂ.

ಆದಿತ್ಯ + ಉದಯಮ್ + ಆಗಲೊಡಂ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ದೇವಗುರು ದ್ವಿಜಪೂಜಿಗಳಂ ಮಾಡುತ್ತುಂ ತಡೆಯೆ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿ ಮುಖಿಮುಂ ಶೋಳೆಯದೆ ಬಂದು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣಕ್ಕೆ + ಇಂತು + ಎಂದಂ:

ಪ್ರತ್ಯಾಧಿಕ ಬಂದನ್ + ಇಲ್ಲ, ಹಿರಿದುಂ ಪೂರ್ಣ ಪೂರ್ಣದು, ಎನಗೆ ಕರ್ತವ್ಯಮ್ + ಆವುದು + ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತ + ಇವರ್ + ಅನ್ನಗಂ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯ ಬರವಂ ಕಂಡು + ಆಕ್ಷಣಾದೋಳ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರ್ + ನಡೆಯಿಂ ನಿಮ್ಮ + ಇವರ ಬವರಮಂ ಶಿದುವಮ್ + ಎಂದು ವಟವೃಕ್ಷದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ವಂದು + ಅಪ್ಪವಿಧ + ಅರ್ಚನೆಯಿಂದ + ಅಚೆಸಿ + ತತ್ತ್ವ + ಅನಂತರಮ್ + ಆ + ಇವರುಮಂ ನುಡಿಸಿ ಬಟೆಕ್ಕೆ + ಆ ಮರನನ್ + ಇಂತೆಂದರ್.

ನೀನ್ + ಅಪ್ಪೊಡೆ ಯಕ್ಕೆ + ಆದಿ ದಿವ್ಯದೇವತಾ + ಆವಾಸಮುಂ ಸೇವ್ಯಮುಂ + ಅಪ್ಪ ವೃಕ್ಷಮ್ + ಅದುಕಾರಣದಿಂ ನಿನ್ನಂ ಸಾಕ್ಷಿಮಾಡಿಕೇಳ್ಳಪೆವು. ನೀಂ ತಪ್ಪದೆ ನುಡಿ + ಎಂದು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣಂ ಧರ್ಮಶ್ರವಣಂಗೆಯ್ಯ + ಉಸಿರದೆ + ಇಪ್ರುದುಂ ಪೂರಿಲ + ಒಳಗೆ + ಅಡಂಗಿ + ಇದರ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿಯ ತಂದೆ ಪ್ರೇಮಮತಿ ಮತಿ + ಕೆಟ್ಟಿ ಧರ್ಮಗತಿಯಂ ಬಿಟ್ಟು ‘ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಕೃತಿ + ಆದ ಮನುಷ್ಯನ + ಆಯುಷ್ಯಂ ಕುಂದುಗುಂ’ ಎಂದು ನುಡಿವಂತೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯೆ ಧನಮುಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನ್ + ಎಂದು ನುಡಿವುದುಂ ನೆರವಿಯುಂ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣಮುಂ ಚೋದ್ಯಂ + ಪಟ್ಟಿ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಚೋದ್ಯಂ + ಇದು ದೃವಮ್ + ಅಲ್ಲ + ಅಕ್ಷಮ್ + ಅಂತೆ + ಅಪ್ಪೊಡೆ ಸತ್ಯಮನ್ + ಏಕ ನುಡಿಯದು, ಇದು + ವಿನಾನುಮ್ + ಬಂದು ಕೃತಿಮಮ್ + ಆಗಲೆವೇಣ್ಣಮ್ + ಎಂದು + ಆ ಮರನಂ ಬಲ + ಬಂದು ನೋಡಿ ಹಿರಿದು + ಅಪ್ಪ

ಪ್ರೋಟಿಲುಮನ್ + ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಚಾರಮ್ + ಆಗಿ + ಇದುರುಮುಂ ಕಂಡು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಕರಣಗೆ + ಇಂತು + ಎಂದಂ ಹುಸಿಯದ ಬೇಹಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲ, ನಾಂ ಬೇಹಾರಿ + ಅಪ್ಪುದು + ಅದಕ್ಕೆಂದ + ಎಮ್ಮೆ ವೃತ್ತಿಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ + ಅಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ + ಆಗಿ ಧನಮುಂ ಬಂಚಿಸಿಕೊಂಡು + ಎನ್ನ ಮನೆಗೆ + ಉಯ್ಯನ್ನು + ಎಂಬ + ಅನ್ನೆಗಂ ನೇಸರ್ + ಮೂಡಿದೊಡೆ + ಉಯ್ಯಲ್ಲ + ಇಂಬು + ಇಲ್ಲದೆ ಮರದ ಪ್ರೋಟಿಲ + ಒಳಗೆ + ಇಟ್ಟು ಬಂದು ಮತ್ತು ದಿವಸಂ ಹೋಗಿ ನೋಟ್ಟು + ಅನ್ನೆಗಂ ಆ ಪ್ರೋನ್ನನ್ + ಒಂದು ಪನ್ನಗಂ ಸುತ್ತಿಪಟ್ಟು + ಇದೋಽದೆ ಕೊಳ್ಳಲ್ಲ + ಅಂಜಿ ಪೋದೆಂ ನೀಂ + ಇಲ್ಲಿ + ಇದುರ್ + ಅಂತೆ ನೋಡುತ್ತುಮ್ + ಇರಿಂ ಹೋಟಿಲ + ಒಳಗೆ ಪುಗೆಯನ್ + ಇಕ್ಕೆ ಪಾವಂ ಪ್ರೋಟಿಲುಮಿಸಿ ಕಳ್ಳುಕೊಂಡೆ + ಒಡವೆಯಂ ಕುಡುವೆನ್ + ಎಂದು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಪುಲ್ಲಂ ಪುಳ್ಳಿಯಂ ತರಿಸಿ + ಆ ಪ್ರೋಟಿಲ + ಒಳಗೆ + ಅಡಸಿ ತುಂಬಿ ದುಷ್ಪಭುದ್ಧಿಯ ಮನೆಯೋಳ್ಳ + ಇಕ್ಕುವಂತೆ ಕಿಚ್ಚನ್ + ಇಕ್ಕುಳ್ಳು + ಒಡಂ ಪ್ರೋಗೆ ಸುತ್ತಿ + ಉರಿ + ಅಟ್ಟುಳ್ಳ ಪ್ರೇಮಮತಿ ಧೃತಿ + ಕೆಟ್ಟು ಪುಯ್ಯಲ್ಲ + ಇಟ್ಟು ಪ್ರೋಟಿಲ + ಒಳಗಿಂದಂ ಸುರುಳ್ಳು + ಉರುಣ್ಣಿ ಕಂಠಗತ ಪ್ರಾಣನ್ + ಆಗಿಪ್ರುದುಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಕರಣ್ಳಾ ಕಂಡು ದುಷ್ಪಭುದ್ಧಿಯ ತಂದೆ + ಅಪ್ಪುದಂ ಸಂದೆಯಂ + ಇಲ್ಲಂ + ಎಂದು ಅಜೆದು ಈ ಪಾಪಕರ್ಮನ್ + ಅಪ್ಪ ದುಷ್ಪುತ್ತನಿಂ ನಿನಗೆ + ಇಂತು + ಅಪ್ಪ ದುರ್ಮರಣಂ ಸಮನಿಸಿದುದು + ಎಂದು ನುಡಿವುದುಂ.

ಪದಗಳ ಅಧ್ಯಾ

ಅತಿಕುಟಿಲಮನ	-	ಅತಿಯಾದ ಹೋಸದ		ಮನಸ್ಸು
ಅನೃತ	-	ಅಸತ್ಯ	ಉಯ್ಯಿ	ಒಯ್ಯಿ
ಅಪರಗಿರಿ	-	ಅಸ್ತುಮಾನದ ಬೆಟ್ಟು ಪಶ್ಚಿಮದ ಬೆಟ್ಟು	ಉರಿಯಟ್ಟುಳ್ಳು	ಬೆಂಕಿ ಉರಿಯಲು
ಅಚ್ಯೋದರ	-	ವಿಷ್ಣು	ಎನ್ನಂದುದಂ	ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು
ಕಾಯಕಾಂತಿ	-	ವಿಷ್ಣುವಿನ ದೇಹದ ಕಾಂತಿ	ಒಡಂಬಡು	ಒಪ್ಪು
ಅಯ್ಯ	-	ತಂದೆ	ಕಟ್ಟೇಕಾಂತ	ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಂತಹ
ಅಪ್ಪವಿಧ	-	ಎಂಟಿಬಗೆಯ	ಕರಮ್	ತುಂಬಾ
ಅಟೆ	-	ನಾಶ	ಕಳವನಿಡು	ಕಳ್ಳತನ ಆರೋಹಿಸು
ಆಜ್ಞಾದಿತ	-	ಆವರಿಸಿದ	ಕಳಿದುಕೊಂಡುದರ್ಕೆ	ಕದ್ದುದಕ್ಕೆ
ಆದಿತ್ಯ	-	ಸೂರ್ಯ	ಕಾಪು	ರಕ್ಷಣೆ
ಇಂಬು	-	ಆವಕಾಶ	ಕೆಡಿಸು	ಕೆಡಿಸು
ಉಯ್ಯ	-	ಒಯ್ಯ	ಕಡು	ನಾಶವಾಗು

ಕಚೆದು	-	ಸ್ವಲ್ಪ	ಪರಿಗ್ರಹ	-	ಮನೆಯವರು
ಕುಟಿ	-	ಹೊಂಡ	ಪರಿವಾದ	-	ಹಬ್ಬಿದ
ಕೂರ್ಮ	-	ಸ್ವೇಹ	ಪಸಿಯದುಂಡು	-	ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದೆ
ಕೃತಿಮು	-	ಮೋಸ	ಪರಿದಪ್ಪ	-	ಒಹಳಷ್ಟು
ಕೆಲವಾನುಂ	-	ಕೆಲವು	ಪುಗಿಸು	-	ಹೊಗಿಸು
ಕೈಕೊಳ್ಳು	-	ಸಮೃತಿಸು	ಪುಲ್ಲಿಟ್ಟು	-	ಬೊಬ್ಬೆ ಹಾಕಿ
ಕೋಟರಕುಟೀರ	-	ಮರದ ಪೂಟರೆ	ಪುಣಿ	-	ಕಟ್ಟಿಗೆ
ಕ್ರಮಕ್ರಮದೆ	-	ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ	ಪೂರ್ಣ	-	ಹೂಳು
ಕಟ್ಟಲೆ	-	ಕತ್ತಲೆ	ಪೆಂಜರ್	-	ಬೇರೆಯವರು
ಚೋದ್ಯ	-	ಅದ್ಭುತ	ಪೂನ್ಮು	-	ಸಂಪತ್ತು, ಹಣ
ತತ್ತ್ವಪಂಚಂ	-	ಉವರೆಗೆ ನಡೆದ ಘಟನೆ	ಪೌರ್ಯದ್ವಾರಂಡು	-	ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ
ತತ್ತ್ವನ್ನಿಧಾನಸ್ಥಿತ	-	ಆಲ್ಲಿರುವ	ಪೌರ್ಯಪೋಗು	-	ಕತ್ತಲಾಗು
ತಮಾಲ	-	ಕತ್ತಲೆ	ಪೂರ್ಣಲ್ಲೂ	-	ನಗರ
ತಸ್ಕರ	-	ಕಳ್ಳು	ಪೂರ್ಣಲ್ಲೂ	-	ಪೂಟರೆ
ದಿಷ್ಟುವಿ	-	ದಿಕ್ಕುಗಳು	ಪೋಗಲ್ಪಡೆ	-	ಹೋಗಲು ಅನುವಾಗು
ದುಷ್ಪತ್ರ	-	ದುಷ್ಪಪುತ್ರ	ಪ್ರಕಾಂಜನ ಮಂಜ	-	ಕಾಡಿಗೆಯರಾಶಿ
ನಿವಾಸ	-	ತಂತ್ರ		(ಕಾಡಿಗೆಯಪ್ಪು ಕಪ್ಪಾದ)	
ನೀರದ	-	ಮೋಡ	ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಂ	-	ಪ್ರತಿವಾದಿ
ನೆರವಿ	-	ಜನಸಮೂಹ	ಪರಿ	-	ಕೆಟ್ಟಿ
ನೇಸರ್	-	ಸೂರ್ಯ	ಬಂಚಿಸು	-	ವಂಚಿಸು
ಪಚ್ಚ	-	ಹಂಚು	ಬರವಂ	-	ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು
ಪನ್ನಗ	-	ಹಾವು	ಬಲವಂದು	-	ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬಂದು
ಪರದು	-	ವ್ಯಾಪಾರ	ಬವರ	-	ಜಗಳ
ಪರಮ ಗಹನ	-	ನಿಗೂಢ	ಬಸಿರ್	-	ಹೊಟ್ಟೆ

ಬಹಿರುದ್ಯಾಸವನ	- ಹೊರವಲಯದ ಮರಗಿಡಗಳ ಹೂದೋಟ	ಮೇದಿನಿ	-	ಭಾಮಿ
ಬಳಾರಿ	- ಮಾರಿ	ಲುಭ್ರತೆ	-	ದುರಾಸೆ
ಬಾಯ್	- ಬಾಯಿ	ವಂದು	-	ಬಂದು
ಬಾಯಾದು	- ಕೂಗಾಡಿ	ವಣಿಕ್ಕತ್ತರ್	-	ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಮುಕ್ಕೆಜು
ಬಾಳ್ಳಂತಥ್ರಂ	- ಬಾಳುವಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತು	ವಪ್ಪುದು	-	ಬರುವುದು
ಬೀಡಂಬಿಡು	- ತಂಗು	ವೈವಿಂತೆ	-	ಮುಜ್ಜಿದ್
ಬೀಯ(ಧ್ವ)	- ವ್ಯಯ(ತ್ತ), ಖಚು	ಸಂದೆಯ(ಧ್ವ)	-	ಸಂದೇಹ (ತ್ತ)
ಬೇಹಾರಿ(ಧ್ವ)	- ವ್ಯಾಪಾರಿ(ತ್ತ)	ಸಮನಿಸು	-	ಸಂಭವಿಸು
ಭೃಂಗೋದರ	- ಹೊಗೆತುಂಬಿ	ಹರಣ	-	ಕದಿಯು
ಮನದನ್ನು	- ಸ್ವೇಹಿತ	ಹಸಿ	-	ಸುಳ್ಳು
ಮಹಾವಟವಿಟಪಿ	- ದೊಡ್ಡದಾದ ಅಶ್ವತ್ತ ಮರ	ಕೋಕಿಲಾ(ತ್ತ)	-	ಕೋಗಿಲೆ(ಧ್ವ)

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರ್ : ನ್ಯಾಯತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುವವರ ಸಮೂಹ.

ಅಶ್ವತ್ತ ಪೂರ್ವ : ಅಶ್ವತ್ತ - ಕೇಳಿದಿರುವ, ಪೂರ್ವ - ಈ ಹಿಂದೆ = ಈ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿಲ್ಲದ.

ಅಬ್ಜೋದರ : ಅಪ್ಪ - ನೀರು, ಜ - ಹುಟ್ಟಿದ್ದು, ಅಬ್ಜು - ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು - ಕಮಲ, ಉದರ - ಹೊಟ್ಟೆ, ಅಬ್ಜೋದರ - ಉದರ (ನಾಭಿದಲ್ಲಿ ಕಮಲ ಉಳ್ಳವ - ವಿಷ್ಟು).

ಶಿತಿಕಂತ : ಶಿತಿ - ನೀಲ, ಕಂತ - ಕುತ್ತಿಗೆ, ಶಿತಿಕಂತ - ನೀಲಬಣ್ಣದ ಕುತ್ತಿಗೆ ಉಳ್ಳವ = ಶಿವ.

ಶಿತಿಕಂತಗಳಪ್ರತಿಮ ಪ್ರಭಂ ತಮಂ : ಶಿತಿಕಂತ - ಶಿವ, ಅಪ್ರತಿಮ ಪ್ರಭಂ - ಹೋಲಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ, ತಮಂ - ಕತ್ತಲೆ = ಶಿವನ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕವಾದ

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ‘ವೈಕ್ ಸಾಹೀ’ ಕತೆಯನ್ನು ಯಾವ ಕೃತಿಯಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ?
೨. ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿಯ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಆರೋಪವನ್ನು ಹೊರಿಸಿದನು?
೩. ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಕರಣರು ಏಕೆ ವಿಸ್ತೃಯ ಹೊಂದಿದರು?
೪. ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯ ತನ್ನ ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳೆದನು?

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಗೆ ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿಯ ಯಾವ ಸಲಹೆಯಿತ್ತನು?
೨. ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿಯ ತನ್ನ ತಂಡೆಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದನು?
೩. ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಕರಣರು ವಟವೈಕ್ಯಕ್ಕೆ ಏನು ಹೇಳಿದರು?

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

೧. ‘ವೈಕ್ ಸಾಹೀ’ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ನೀವು ಮೆಚ್ಚುವ ಪಾತ್ರ ಯಾವುದು? ಏಕೆ?
೨. ದುಷ್ಪಬುದ್ಧಿಯ ತಂತ್ರ ಅವನಿಗೆ ತಿರುಗುಬಾಣವಾದ ಬಗೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

ಈ) ಸಂದರ್ಭ-ಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

೧. “ಪೋನ್ನನೆಲ್ಲಮಂ ನೀನೆ ಕೊಂಡೆ”
೨. “ಈತನ ಮಾತು ಅಶ್ರುತಪೂರ್ವಮಾ”
೩. “ನಿನ್ನ ಪರಿವರ್ಗ ನಮ್ಮ ಕುಲಮನೆಲ್ಲಮನಟಿವ ಬಗೆ”
೪. “ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಕೃತಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನಾಯುಷ್ಯಂ ಕುಂದಗುಂ”
೫. “ಹುಸಿಯದ ಬೇಹಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲ.”

ಉ) ಮೊದಲೆರಡು ಪದಗಳಿರುವ ಸಂಬಂಧದಂತೆ ಮೂರನೆಯ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪದವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

- ಇ) ವದ್ದಾರಾಧನೆ - ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾಯ್ : : ಪಂಚತಂತ್ರ _____ .
- ಈ) ಕಬ್ಬಿ - ಕಾವ್ಯ _____ : : ಬೇಹಾರ _____ .
- ಉ) ಅನೃತ - ಸುಳ್ಳ _____ : : ಕೃತ್ಯಿಮ _____ .
- ಊ) ಬಂದಲ್ಲದೆ - ಲೋಪ _____ : : ಧೃತಿಗೆಟ್ಟು _____ .
- ಋ) ದೃವಭಕ್ತಿ - ತತ್ವರುಪ _____ : : ಅರ್ಚನ್ನೀದರ _____ .

ಸ್ವೇಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಇ(ರ)ಳ-ಕುಳ-ಕ್ಷಳ :

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಮೂರು ರೀತಿಯ ‘ಳ’ ಕಾರಗಳಿದ್ದವು. ಅವೇ ಇಳ, ಕುಳ, ಕ್ಷಳ.

‘ಇ’ ಈ ‘ಳ’ ಕಾರವೇ ಇಳ. ಸೂರ್ಯ ಪದಕ್ಕೆ ಸರದಿ, ಪಾಲಿ ಎಂಬಫರ್ನವಿದೆ.

‘ಳ’ ಅಕ್ಷರವೇ ಕುಳ. ಎಳ- ಚಿಕ್ಕ, ಸಣ್ಣ; ಕೆಳ- ಪಕ್ಷವಾಗು, ಮಾಗು ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಪದಗಳಿವು.

ಸಂಸ್ಕೃತದ ‘ಲ’ ಕಾರ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ‘ಳ’ ಕಾರ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕ್ಷಳ. ಮಂಗಲ-ಮಂಗಳ; ಹಿಂಗಲ- ಹಿಂಗಳ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇದೇ ರೀತಿ ‘ರ’ ಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ರೀತಿಯ ‘ರ’ ಕಾರಗಳು ಇದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ರೇಫ್, ಮತ್ತು ಶರ್ಕರೇಫ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

‘ರ’ ಅಕ್ಷರವೇ ರೇಫ್ ಮತ್ತು ‘ಇ’ ಅಕ್ಷರವೇ ಶರ್ಕರೇಫ್. ಈ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸವಿತ್ತು:

ಉದಾ : ಏರ್ - ಹತ್ತು; ಏಜ್ - ಗಾಯ

ನೆರೆ - ಸಮೀಪ, ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ; ನೆಱಿ - ಪ್ರವಾಹ, ಮಹಾಮಾರ

ಮೊರೆ - ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ;

ಮೊಜ್ಜೆ - ಗೋಳಾಟ, ಗುಂಯ್ - ಗುಡು. (ದುಂಬಿ ಮೊಜ್ಜೆಯುತ್ತದೆ)

ಭಂದಸ್ನ ಮುಂದುವರಿದುದು-

ಕಂದ ಪದ್ಯ

ಲಕ್ಷಣ : ಇದು ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳುಳ್ಳ ಪದ್ಯ. ಒಂದು ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಪಾದಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದು, ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಗಳ ಮೂರು ಮೂರು ಗಣಗಳಿಂದ ಕೊಡಿವೆ. ಎರಡು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದು ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಗಳ ಬದ್ದೆದು ಗಣಗಳಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಒಂದು ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ಪಾದಗಳು ಪ್ರಾಂತ್ಯಾರ್ಥಿಕವೆಂತಲೂ ಮೂರು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದಗಳು ಉತ್ತರಾರ್ಥಿಕವೆಂತಲೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಉದಾ :	ಉ	ಉ	ಉ				
	ಉ ಉ ಉ	- -	ಉ ಉ ಉ		= ೧೨		
	ಒಡೆಯಲ	ಜಾಂಡಂ	ಕುಲಗಿರಿ				
	ಉ	ಉ	ಉ	ಉ	ಉ		
	ಉ -	ಉ -	- -	ಉ -	ಉ -	= ೨೦	
	ಕೆಡೆಯಲ್	ನಡುಗ	ಲ್ಕ್ಷಧಾತ್ರಿ	ದಿವಿಜರ್	ಸೆಡೆಯ		
	ಉ	ಉ	ಉ				
	ಉ ಉ ಉ	- - -	- ಉ ಉ		= ೧೨		
	ಲ್ಕ್ಷಧರಿಸು	ವಿನಂಜ	ಟಾಸುರ				
	ಉ	ಉ	ಉ	ಉ	ಉ		
	- -	- -	- -	- -	- -	= ೨೦	
	ಹಿಡಿಂಬ	ಬಕ್ಕೆ	ರಿಸಿಂಹ	ನಾದಂ	ಗಯ್ಯಂ		

ಉತ್ತಲಮಾಲಾಪೃತ್ತಿ

ಲಕ್ಷಣ : ಇದು ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳುಳ್ಳ ಪದ್ಯ. ಪ್ರತಿ ಪಾದವೂ ಅಕ್ಷರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದು ತಲ್ಲಾ ಇಪ್ಪತ್ತು ಅಕ್ಷರಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಭ, ರ, ನ, ಭ, ಭ, ರ, ಗಣಗಳು ಮತ್ತು ಕೆನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಘು ಮತ್ತು ಒಂದು ಗುರು ಇರುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ : ಉತ್ತಲಮಾಲೆಯಪ್ಪದು ಭರಂ ನಭಭಂರಲಗಂ ನೆಗಟ್ಟಿರಲ್

ಉದಾ :

ಭ	ರ	ನ	ಭ	ಭ	ರ	ಲ ಗು	
- ಉ	- ಉ	ಉ	- ಉ	- ಉ	- ಉ	- -	
ಚಾಗದ	ಭೋಗದ	ಕ್ಷರದ	ಗೇಯದ	ಗೊಟ್ಟಿರು	ಲಂಪಿನಿಂ	ಪುಗ	
ಕ್ಷಾಗರ.....							

ಶಾರ್ಥಾಲ ವಿಕ್ರೀಡಿತ ವ್ಯತ್ತ

ಅಕ್ಷಣ : ಇದು ಅಕ್ಷರಗಳಾದಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಯ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಿಷ್ಟು ಅಕ್ಷರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿವೆ. ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲಿ ಮ,ಸ,ಜ,ಸ,ತ,ತ ಗಣಗಳು ಮತ್ತು ಒಂದು ಗುರು ಇರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಅಕ್ಷರಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ : ಕಣೋಪ್ಪಲ್ ಮಸಜಂ ಸತಂತಗಮುಮಾ ಶಾರ್ಥಾಲವಿಕ್ರೀಡಿತಂ

ಲುದಾ :   ಮ | ಸ | ಜ | ಸ | ತ | ತ | ಗ
- - - | ಉ- ಉ- | ಉ- ಉ- | - - ಉ | - - ಉ | -
ಮಾತಂಗಾ | ಸುರವೈ | ರಿಯಲ್ಲಿ | ಪಡೆದುಂ | ಬಿಲ್ಲಂಧ | ನುರ್ವಿದ್ಯೈ | ಗಂ

ಭಾಷಾ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಗ. ಈ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಸಂಧಿಯ ಹೇಸರು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪೋಗಲ್ ವೇಣ್ಯಂ, ತಕ್ಕನಿತು, ಪೂಟ್ಯಿಡೆ

ಉ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಗ್ರಹಿಸಿ ಸಮಾಸವನ್ನು ಹೇಸರಿಸಿ.

ಅತಿಕುಟಿಲ, ಕೈಕೊಳ್ಳುದು, ಕಟ್ಟೇಕಾಂತ, ಸ್ವಾಮಿದೇಹ, ಪರಧನ, ಧನಹರಣ, ಸ್ವಾಕ್ಷರ್ಮಾಡಿ, ಬಲವಂದು.

ಇ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕಿ ಭಂದಸನ್ನು ಹೇಸರಿಸಿ ಲಕ್ಷಣ ಬರೆಯಿರಿ.

ಅ. ಅತಿಕುಟಿಲಮನಂ ಧನಲು

ಬ್ಧತೆಯಿಂದಂ ದುಷ್ಪಬ್ಧಿ ನುಡಿದಂ ಪುಸಿಯಂ॥

ಆ. ಮೇದಿನಿಯಂ ಕ್ರಮಕ್ರಮದೆ ಪರ್ವಿದುದಾತ್ನಭೋ ವಿಭಾಗಮಾ

ಃ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಬಂಧ ರಚಿಸಿರಿ.

ಗ. ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ   ಉ. ಅಕ್ಷರ ದಾಸೋಹ ಮತ್ತು ಕ್ಷೀರ ಭಾಗಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಹತ್ವ

ಮೂರಕ ಓದು

- ದುರ್ಗಸಿಂಹ ಕವಿಯ ‘ಕಣಾರಚಿಕ ಪಂಚತಂತ್ರಂ’ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿರಿ.
- ವಿವಿಧ ಲೇಖಕರು ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಪಂಚತಂತ್ರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಓದಿರಿ.

* * * * *

ರ. ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಕಥೆ

- ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ-

ಪ್ರಮೇಶ :

ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಕಥೆಗಳಿಂದ ಹೂಡಿದ್ದು, ಅನೇಕ ಉಪಕಥೆಗಳಿಂದ ಹೂಡಿದ ಹಳಗನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬೃಹತ್ ಕಥಾಗುಷ್ಟು. ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯು ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಗದ್ಯಕೃತಿ ಎಂಬ ಹೆಗ್ಲಿಕೆ ಹೊಂದಿದೆ. ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ ಎಂದರೆ ‘ವ್ಯಧರ ಆರಾಧನೆ’ ಎಂದಫ್ರೆ. ಕಥೆಗಳ ನಾಯಕರೆಲ್ಲ ಧರ್ಮ ಏರರು. ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಯತ್ನಿಗಳಿಗೆ ದೇವತೆ, ಮನುಷ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿ ಹಾಗೂ ಜಡವಸುಗಳಿಂದ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ತೊಂದರೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಸಿವು, ನೀರದಿಕೆ, ಶೀತ-ವಾತ ಮುಂತಾದ ಬಾಧೆಗಳು ಎದುರಾಗುತ್ತವೆ. ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕುಳಿತೆರು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವರಲ್ಲಿ ಸಹನಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಹಿರಿಯ ಯತ್ನಿಗಳಿಂದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಹಿನ್ನಲೇಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯ ಕಥೆಗಳು ಜನಪ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮುಖವಾದವು. ಈ ಕೃತಿಯಿಂದ ಆಯ್ದ ಕಥೆಯೇ ನಿಗದಿತ ಪರ್ಯಾಯ.

ಈ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ದಕ್ಷಿಣ ಭರತಕ್ಕೇತ್ತದೊಳಗಂತಿಯೆಂಬುದು ನಾಡುಜ್ಞೇನಿಯೆಂಬುದು ಹೊಟಲಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರದತ್ತನೆಂಬೊಂ ಪರದನಾತನ ಭಾರ್ಯೆ ಗುಣಮತಿಯೆಂಬೊಳಾಯಿವರ್ಗಾಗ್ರಂ ಸೂರದತ್ತನೆಂಬೊಂ ಮಗನಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿದೊಂ ಮತ್ತಮಾ ಹೊಟಲೊಳ್ಳ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಹೋಟಿ ಕಸವರಮನೊಡಿಯೊಂ ಸುಭದ್ರನೆಂಬೊಂ ಸೆಟ್ಟಿಯಾತನ ಭಾಯ್ರೆ ಸರವಯತಿಯೆಂಬೊಳಾಯಿವರ್ಗಾಗ್ರಂ ಶ್ರವೇದಿಯಪ್ಪ ದೇವಂ ಬಂದು ಯಶೋಭದ್ರೇಯೆಂಬೊಳ್ಳ ಮಗಳಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿದೊಳ್ಳ ಶ್ರವೇದಿ ತಪಶ್ಚರಣಿದ ಫಲದಿಂದಂ ದೇವತ್ವ-ಮನೆಯ್ಯಿಯುಂ ನಿದಾನಂ ಕಾರಣಮಾಗಿ ಮಿಥಾತಕ್ಕೆ ಸಂದು ಸ್ತೀತ್ವಮನೆಯ್ಯಿದಳಾ ಯಶೋಭದ್ರೇಯುಂ ಸೂರದತ್ತಂಗೆ ಹೊಟೊರಾಯಿವರ್ಗಾಗ್ರಂ ನಾಗಶ್ರೀಯಪ್ಪ ದೇವಂ ಬಂದು ಸುಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಯೆಂಬೊಂ ಮಗನಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿದಾತನ ಮುಟ್ಟಿದಂದೆ ವೃರಾಗ್ಯಂ ಕಾರಣಮಾಗಿ ಸೂರದತ್ತಂಸೆಟ್ಟಿ ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸೆಟ್ಟಿವಟ್ಟಂಗಟ್ಟಿ ತಪಂಬಟ್ಟಂ ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯುಂ ಯೌವನನಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ರೂಪಲಾವಣ್ಯ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಕಾಂತಿಯಿಂದಂ ಹೂಡಿದೊನಾತಂಗೆ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಬಳ್ಳಿ ಮಾಡಂಗಳತ್ಯಂತರೂಪಲಾವಣ್ಯ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಕಾಂತಿ ಹಾವಭಾವ ವಿಲಾಸ ವಿಭೂಮಂಗಳನೊಡಿಯ ದೇವಗಳಿಕೆಯರನೆ ಹೋಲ್ಲ ಮೂವತ್ತಿವರ್ಗ ದಿವ್ಯಸ್ತೀಯಕ್ರಾ ಮೂವತ್ತೆರಡು ನಾಟಕಂಗಳ್ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಹೋಟಿ ಕಸವರಮಂ ಪಂಚರತ್ನಂಗಳೆಂಬಿನಿತರೊಜಿಂಜಂ ಹೂಡಿ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಸುಖಿಂಗಳನುಭವಿಸುತ್ತಿರು.

ಮತ್ತೊಂದು ದಿವಸಮೊರ್ವ ನೈಮಿತ್ತಿಕನಿಂತೆಂದಾದೇಶಂಗೆಯ್ದನೇ ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಆವುದೊಂದು ಕಾಲದೊಳ್ಳ ರಿಸಿಯರ ರೂಪಂ ಕಾಣ್ಣಿಮಂದಿರನುಂ ತಪಂಬಡುಗುಮೆಂದೊಡಾ ಮಾತಂ ತಾಯ್ ಕೇಳ್ಣ ತನ್ನ ಮನೆಯಂ ರಿಸಿಯರಂ ಮಗಲೀಯದಂತು ಬಾಗಿಲ ಕಾಫಿನವರಂ ಕಲ್ಲಿಸಿದೊಳಳಂತು ಕಾಲಂ ಸಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ದಿವಸಂ ರತ್ನದ್ವಿಪದಿಂದೊರ್ವ ಪರದಂ ಸರ್ವ ರತ್ನ ಕಂಬಳಂಗಳಂ ಲಕ್ಷ್ಯದೇನಾರಂಗಳ್

ಬೆಲೆಯಪ್ಪವನುಜ್ಞೀನಿಗೆ ಮಾಡಲ್ಪ್ರಾಂತು ಬಂದೋನಾ ಹೊಟಲ ನಾಳ್ಬ್ರಾಂ ವೃಷಭಾಂಕನೆಂಬೊಂನರಸಂಗಂ ಜ್ಯೋತಿಮಾರ್ತಿಯಂಬ ಮಹಾದೇವಿಗಮಿಂತಿರ್ವರ್ಗ್ರಂ ತೋಚಿದೊಡೆ ಅವಣ ಬೆಲೆಯಂ ಬೆಸಗೊಂಡೊಡೆ ಲಕ್ಷ ದೀನಾರಂಗಳ್ ಬೆಲೆಯಂದು ಪೇಟೆಂಡೆ ಕೊಳಳಾಜದರಸಂ ಮೋಗ್ಲ್ಯೇಣಿನಂತು ಹೊಟಲೊಳಗೆಲ್ಲಂ ತೋಚಿ ಯಾರುಂ ಕೊಳಳಾಜದಿದ್ವ್ರಾಡೆ ರತ್ನಂ ಕಂಬಳಗಳಂ ಕೊಂಡುಮೋಗಿ ಯಶೋಭದ್ರೆಗೆ ತೋಚಿದೊಡೆ ಲಕ್ಷದೀನಾರಂಗಳಂ ಹೊಟ್ಟು ರತ್ನ ಕಂಬಳಗಳ್ ಹೊಂದೊರೊಂದಜೊಳಂ ನಾಲ್ಕು ಖಂಡಮಾಗೆ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಖಂಡಂಗಳಂ ಮಾಡಿ ಮೂವತ್ತಿರ್ವರ್ಗ್ ಸೂಸೆವಿಕ್ರಳ್ ಪಚ್ಚುಗೊಟ್ಟೊಡವರುಂ ತಂತಮ್ಮ ಕೆರ್ಮಾಗಳೊಳ್ಳ ತಗ್ನಿಳ್ಳಿದರೆಂಬ ಮಾತನರಸಂ ಕೇಳ್ಳ ಚೋದ್ಯಂಬಟ್ಟವರ ವಿಭೂತಿಯಂ ನೋಟ್ನೆಂದು ಮನಗೆ ವರ್ಮದಂ ಯಶೋಭದ್ರೆ ಕೇಳ್ಳರಸರ್ ಬರ್ವ ಬಟ್ಟೆಯೊಳೆಲ್ಲಂ ಪಂಚರತ್ನಂಗಳಂ ರಂಗವಲ್ಲಿಯನಿಕ್ಕೆ ನೇತ್ರವಟ್ಟು ದುಕೊಲ ಚೀನಾದಿ ದಿವ್ಯವಸ್ತಂಗಳಂ ಪಾಸಿ ಮಣಿಭದ್ರಮಪ್ಪ ಹೇಮಮುಕ್ತಾಹಾರಂಗಳಂ ತೋರಣಂಗಟ್ಟಿಸಿಯರಸರ ಬರವಂ ಪಾರುತ್ತಿರೆ ಸೃಪತಿಯುಂ ಬಂದು ಸುರೇಂದ್ರ ಭವನೋಪಮಮಪ್ಪ ಪ್ರಾಸಾದಮಂ ಮೊಕ್ಕು ವಿಸ್ತೃಯ ಜಿತ್ತನಾಗಿ ಸುರಲೊಕಂದೊಕ್ಕು ಪುಣ್ಯವಂತಂಬೊಲಾಗಳ್ ಮಹಾ ವಿಭೂತಿಯಿಂ ಶಯ್ಯಾತ್ಮಳದೊಳಿದು ಸುಕುಮಾರನೆಲ್ಲಿದನೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡೊಡೆ ಸ್ವಾಮಿ ಆತಂ ಕರಂ ಸಾದು ನಿಮ್ಮ ಬರಮನಜೀಯಂ ಪ್ರಾಸಾದದ ಮೇಗಳಾ ನೆಲೆಯೊಳಿದರ್ವಂಸಂದೊಡರಸಂ ಬಟ್ಟಿಯನಟ್ಟಿಮೆನೆ ತಾಯ್ ಮೋಗಿ ಮಗನೆ ಅರಸರ್ ವಂದರ್ ಬಾ ಮೋಪಮೆನೆ ಅರಸರೆಂಬೊರಾರೆನೆ ತಾಯಿಂದಳ್ ನಮ್ಮನಾಳ್ಬಿರ್ಧಂದೊಡೆ ನಮ್ಮನಾಳ್ಬಿರುಮೊಳರೆ ಎಂದು ವಿಸ್ತೃಯಂಬಟ್ಟು ತಾಯ ವಚನಮಂ ಮಾಕ್ಷೂಳಳಾಜದೆ ಬಹೋನಂ ನರೇಶರಂ ಕಂಡು ಕಣ್ಣಿತ್ತ ಫಲಮನಿಂದು ಪೆತ್ತನೆಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಾಮ ದೇವನನಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಂತಪ್ಪಿಕೊಂಡು ದಿವ್ಯಶಯ್ಯಾತ್ಮಳದ ಮೇಗೊಡನಿರಿಸಿದಾಗಳ್ ಸ್ವಜನ ಪರಿಜನಂಗಳ್ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಂಗಳಂ ಮಾಂಗಲ್ಯಮೆಂದಿರ್ವರ್ಗ್ರಂ ಸೇಸೆಯನಿಕ್ಕಾಲಾಗಳ್ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಂಗಳ್ ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯಾಸನಮನೊತ್ತೆ ಕಟಿಮನಲುಗಿಸುವುದುಮಂ ಸೊಡರಂ ನೋಡಿದಾಗಳ್ ಕಣ್ಣೀಗರ್ಗಳ್ ಸುರಿವುದುಮಂ ಕಂಡೀಗಳೀತಂಗ ಬ್ಯಾಧಿಗಳೆಂದು ಬಗೆದಿಟ್ಟಿನಂ ಮಜ್ಜನಕ್ಕೆಟ್ಟಿನ್ನಿಮೆಂದೊಡಂತೆ ಗೆಯ್ಯೆಮೆಂದು ಮಜ್ಜನಂ ಗೊಂಡಮರ ಸನ್ನಿಭ ಮಣಿಕುಟ್ಟಿಮಮಪ್ಪ ಬಾವಿಯಂ ಮೊಕ್ಕು ಮಿಂದಲ್ಲಿಯನಫ್ರ್ಯಾಮಪ್ಪ ತನ್ನ ಬೆರಲ ಮಾಣಿಕದುಂಗುರಂ ಬಿಯ್ಯಾದನಜನಲ್ಲೇಡೆ ಟ್ಲಿದ್ರಕದ್ವಾರದ ತೂಂತನುಚಿರ್ ನೀರಂ ಕಳೆದಾಗಳಿಂದ್ರನ ಭಂಡಾರಂ ತೆಱೆಂತಪ್ಪ ಲೇಸಪ್ಪ ನಾನಾ ಮಣಿಯ ವಿಚಿತ್ರ ಭೂಷಣಂಗಳಂ ಪಲವುಮಂ ಕಂಡು ಮಹಾಶ್ವಯಿಂಭೂತನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರ್ವನ್ನೆಗೂರೊಗಿಸಲೆಟ್ಟಿನ್ನಿಮೆಂದಾಗಳ್ ಪರಿಯಂಬಾ ವೊದಲೊಳ್ಳ ಸುಕುಮಾರಂ ಬೆರಸು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದಿನಿಯವಪ್ಪಣಿಸುಗಳನುಣುತ್ತಂ ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಅಧಾರಹಾರವುಂ ನುಂಗುಗುಮಧಾರಹಾರಮನುಗುಟ್ಟಿಮದಂ ನೋಡಿ ಇದುವುಮೊಂದು ಕುತ್ತಂ ಆಹಾರದ ಮೇಗ ರುಚಿಯೆಂದು ಒಗೆದುಣಿಸು ಸಮೆದಬಟ್ಟಿಕ್ಕೆ ಗಂಧ ತಾಂಬೂಲ ಮಾಲ್ಯ ವಸ್ತಾಭರಣಂಗಳಂ ತಂದು ಕೊಟ್ಟು ಗವಂ ತೊಟ್ಟುಟ್ಟು ಪಸದನಂಗೊಂಡು ಸುಲಿಸಂಕಥಾ ವಿನೋದಿದಿಂದಿದೋಡೆ ಯಶೋಭದ್ರೆಯನರಸ-ನಿಂತೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡನಬ್ಬು ಎಮ್ಮ ತಮ್ಮನ ಕಟಪ್ರದೇಶಭಾಗಕ್ಕಂ ಕಣ್ಣನೀರ್ ಬರ್ಮದಕಂ ಅರುಚಿಗಮೇಕೆ ಮದ್ರಂ ಮಾಡಿಸಿದಿರಲ್ಲಿನೆ ದೇವಾ ಆತಂಗಿವು ಕುತ್ತಮಲ್ಲವು ಸೇಸೆಯಿಕ್ಕಿದ ಸರುಸಪಂಗಳೊತ್ತೆ ಸೈರಿಸಲಾಜಂ ಮತ್ತೆ

ಆವ ಕಾಲಮುಂ ಮಾಡಿಕದ ಬೆಳಗಿನೊಳಿಮ್ರದಚೆಂದಂ ಸೋಡರ ಬೆಳಗಿಂಗೆ ಸೈರಿಸದೆ ಕಣ್ಣ ನೀರ್ ಬಹುಂ ಮತ್ತಂ ಕಮಳನೀಜೋತ್ತಳದೊಳ್ಳ ವಾಸಿಸಿದಕ್ಕಿಯೋಳ್ ಪೆಟವಕ್ಕಿಯಂ ನೀವುಂ ಬಂದೊಡೆ ಬೆರಸಿಯಟ್ಟು ಕೂಟಿಮಪ್ಪದಚೆಂ ವಾಸಿಸಿದಕ್ಕಿಯ ಕೂಟಂ ನುಂಗುಗುಮುಡಿದ ಕೂಟನುಗುಟ್ಟಿಮದಚೆಂದೀತಂಗೀಯವಸ್ತೇ ಗಳಾದುವನೆ ಕೇಳ್ಳು ವಿಸ್ಯಂಬಟ್ಟ ಈತನ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದ ಭೋಗಕ್ಕಂ ಸುಖಿಕ್ಕಂ ಎಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ಕಾಲಮರಸುತನಂ ಗೆಯ್ಯಲ್ಲಿಯೋಳಪ್ಪ ಭೋಗೋಪಭೋಗಂಗೋಳ್ ದೊರೆಯಲ್ಲವದಚೆಂದೀ ತೋಕದೊಳೀತನೆ ಪರಮಾಧ್ಯಂ ಸುಖಿಯೆಂದೊಸೆದರಸನವಂತಿ ಸುಕುಮಾರನೆಂದು ಪೆಸರನಿಟ್ಟಂ.

ಪದ ವಿಂಗಡಣೆ

ಈ ಜಂಬೂದ್ವಿಪದ ದಕ್ಕಣ ಭರತಕ್ಕೈತ್ತದೊಳ್ಳ + ಅವಂತಿ + ಎಂಬುದು ನಾಡು + ಉಜ್ಜೇನಿ + ಎಂಬುದು ಮೊಟ್ಲೋ + ಅಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರದತ್ತನೆಂಬೊಂ ಪರದನ್ + ಆತನ ಭಾರ್ಯೆ ಗುಣಮತಿಯೆಂಬೊಳ್ಳ ಆಯಿವರಗ್ಗೆಂ ಸೂರದತ್ತನೆಂಬೊಂ ಮಗನಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿದೊಂ ಮತ್ತಮ್ + ಆ ಮೊಟ್ಲೋಳ್ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಕೋಟಿ ಕಸವರಮನ್ + ಒಡೆಯೊಂ ಸುಭದ್ರನೆಂಬೊಂ ಸೆಟ್ಟಿಯಾತನ ಭಾಯ್ ಸರ್ವಯಶಿಯೆಂಬೊಳ್ಳ + ಆಯಿವರಗ್ಗೆಂ ತ್ರಿವೇದಿಯಪ್ಪ ದೇವಂ ಬಂದು ಯಶೋಭದ್ರೇಯೆಂಬೊಳ್ಳ ಮಗಳಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿದೊಳ್ಳ + ಆ ತ್ರಿವೇದಿ ತಪಶ್ಚರಣದ ಘಲದಿಂದಂ ದೇವತ್ತು ಮನೆಯ್ಯಿಯುಂ ನಿದಾನಂ ಕಾರಣಮಾಗಿ ಮಧ್ಯಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂದು ಶ್ರೀತ್ವಮನೆಯ್ಯಿದೊಳ್ಳ + ಆ ಯಶೋಭದ್ರೇಯಂ ಸೂರದತ್ತಂಗೆ ಕೊಟ್ಟೋರ್ + ಆಯಿವರಗ್ಗೆಂ ನಾಗಶ್ರೀಯಪ್ಪ ದೇವಂ ಬಂದು ಸುಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಯೆಂಬೊಂ ಮಗನಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿದ್ + ಆತನ ಪುಟ್ಟಿದಂದೆ ವೈರಾಗ್ಯಂ ಕಾರಣಮಾಗಿ ಸೂರದತ್ತಂಸೆಟ್ಟಿ ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸೆಟ್ಟಿಪಟ್ಟಂಗಟ್ಟಿ ತಪಂಬಟ್ಟಂ ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯುಂ ಯಾವನನಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ರೂಪಲಾವಣ್ಯ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಕಾಂತಿಯಿಂದಂ ಕೂಡಿದೊನ್ + ಆತಂಗೆ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಬಳ್ಳಿ ಮಾಡಂಗೋಳ್ + ಅತ್ಯಂತರೂಪಲಾವಣ್ಯ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಕಾಂತಿ ಹಾವಭಾವ ವಿಲಾಸ ವಿಭ್ರಮಂಗಳನೊಡೆಯು ದೇವಗಣಿಕೆಯರನೆ ಮೋಲ್ಲು ಮೂವತ್ತಿವರ್ಕರ್ ದಿವ್ಯಸ್ತ್ರೀಯಕ್ಕೊಳ್ಳ ಮೂವತ್ತೆರಡು ನಾಟಕಂಗೋಳ್ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಕೋಟಿ ಕಸವರಮಂ ಪಂಚರತ್ನಂಗೋಳ್ + ಎಂಬ + ಇನಿತರೊಳೆಂದೊಳೆಂ ಕೂಡಿ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಸುಖಿಂಗಳನ್ + ಅನುಭವಿಸುತ್ತಮ್ + ಇರೆ ಮತ್ತೊಂದು ದಿವಸಮೊವರ ನೈಮಿತ್ತಿಕನ್ + ಇಂತೆಂದು + ಆದೇಶಂಗೆಯ್ಯನ್ + ಈ ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಆವುದೊಂದು ಕಾಲದೊಳ್ಳ ರಿಸಿಯರ ರೂಪಂ ಕಾಣುಮ್ + ಅಂದು + ಈತನುಂ ತಪಂಬಡುಗುಮ್ + ಎಂದೊಡೆ + ಆ ಮಾತಂ ತಾಯ್ ಕೇಳ್ಳು ತನ್ನ ಮನೆಯಂ ರಿಸಿಯರಂ ಮಗಲೀಯದಂತು ಬಾಗಿಲ ಕಾಪಿನವರಂ ಕಲ್ಪಿಸಿದೊಳಂತು ಕಾಲಂ ಸಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ದಿವಸಂ ರತ್ನದ್ವಿಪದಿಂದೊವರ ಪರದಂ ಸರ್ವ ರತ್ನ ಕಂಬಳಂಗಳಂ ಲಕ್ಷ್ಯದೀನಾರಂಗೋಳ್ ಬೆಲೆಯಪ್ಪವನ್ + ಉಜ್ಜೇನಿಗೆ ಮಾಜಲ್ಲೊಂದು ಬಂದೊನಾ ಮೊಟಲ ನಾಳೊಂ ವೃಷಭಾಂಕನೆಂಬೊಂ + ಅರಸಂಗಂ ಜ್ಯೋತಿಮಾರ್ಗಲೆಯೆಂಬ ಮಹಾದೇವಿಗಮ್ + ಇಂತಿವರಗ್ಗೆಂ ತೋಳಿದೊಡೆ ಅವಣ ಬೆಲೆಯಂ ಬೆಸಗೊಂಡೊಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ದೀನಾರಂಗೋಳ್ ಬೆಲೆಯೆಂದು ಪೇಟಕ್ಕೊಡೆ ಕೊಳಳಾಡದೆ + ಅರಸಂ ಮೋಗಲ್ಲೇಣ್ಣನ್ + ಅಂತು ಮೊಟಲೊಳಗ್ಲುಂ ತೋಳಿ

ಯಾರುಂ ಕೊಳಲಾಜದೆ + ಇದ್ದ್ವಾಡ ರತ್ನಂ ಕಂಬಳಗಳಂ ಕೊಂಡುಮೋಗಿ ಯಶೋಭದ್ರೇಗೆ ತೋಟದೊಡೆ ಲಕ್ಷದೀನಾರಂಗಳಂ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾ ರತ್ನ ಕಂಬಳಗಳ್ಳಾ ಕೊಂಡು + ಓರೊಂದಜೊಳಂ ನಾಲ್ಕು ವಿಂಡಮಾಗೆ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಖಂಡಂಗಳಂ ಮಾಡಿ ಮೂವತ್ತಿರ್ವರ್ಹ್ ಸೂಸೆಪಿಕ್ಸ್‌ಗ್ಲೆ ಪಚ್ಚಿಗೊಟ್ಟೊಡೆ + ಅವರುಂ ತಂತಮ್ಮ ಕೆಪ್ರಿಗಳೊಳ್ಳಾ ತಗುಳ್ಳಿದರೆಂಬ ಮಾತನರಸಂ ಕೇಳ್ಣಿ ಚೋದ್ಯಂಬಟ್ಟು + ಅವರ ವಿಭಾತಿಯಂ ಸೋಟ್ಟನೆಂದು ಮನೆಗೆ ವರ್ಮದಂ ಯಶೋಭದ್ರೇ ಕೇಳ್ಣಿರಸರ್ ಬರ್ವ್ ಬಟ್ಟೆಯೊಳೆಲ್ಲಂ ಪಂಚರತ್ನಂಗಳಿಂ ರಂಗವಲ್ಲಿಯನಿಕ್ಕೆ ನೇತ್ರವಟ್ಟು ದುಕೂಲ ಜೀನಾದಿ ದಿವ್ಯವಸ್ತಂಗಳಂ ಪಾಸಿ ಮಣಿಭದ್ರಮಪ್ಪ ಹೇಮಮುಕ್ತಾಹಾರಂಗಳಿಂ ತೋರಣಂಗಣ್ಣಿಸಿ + ಅರಸರ ಬರವಂ ಪಾರುತ್ತಿರೆ ನೃಪತಿಯುಂ ಬಂದು ಸುರೇಂದ್ರ ಭವನೋಪಮಮಪ್ಪ ಪ್ರಾಸಾದಮಂ ಮೊಕ್ಕು ವಿಸ್ತೃಯ ಚಿತ್ರನಾಗಿ ಸುರಲೋಕಂಬೊಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣವಂತಂಬೊಲ್ಲಾ + ಗಳ್ಳಾ ಮಹಾ ವಿಭಾತಿಯಿಂ ಶಯ್ಯಾತಳದೊಳಿದ್ವ್ ಸುಕುಮಾರನ್ + ಎಲ್ಲಿದನ್ + ಎಂದು ಬೆಸಗೊಂಡೊಡೆ ಸ್ವಾಮಿ ಆತಂ ಕರಂ ಸಾದು ನಿಮ್ಮ ಬರಮನಣಿಯಂ ಪ್ರಾಸಾದದ ಮೇಗಣ ನೆಲೆಯೊಳ್ಳಾ + ಇರ್ವನೆಂದೊಡೆ + ಅರಸಂ ಬಟ್ಟಿಯನಟಿಪ್ಪೊ + ಎನೆ ತಾಯ್ ಮೋಗಿ ಮಗನೆ ಅರಸರ್ ವಂದರ್ ಬಾ ಮೋಪಮೆನೆ ಅರಸರೆಂಬೊರದ + ಆರ್ + ಎನೆ ತಾಯ್ + ಎಂದೊಳ್ಳಾ ನಮ್ಮನ್ + ಆಳ್ಳೊರ್ + ಎಂದೊಡೆ ನಮ್ಮನ್ + ಆಳ್ಳರುಪ್ + ಒಳರೆ ಎಂದು ವಿಸ್ತೃಯಂಬಟ್ಟು ತಾಯ ವಚನಮಂ ಮಾಕ್ಷೋಳಿಲಾಜದೆ ಬರ್ಮೋನಂ ನರೇಶ್ವರಂ ಕಂಡು ಕಣ್ಣಿತ್ತೆ ಘಲಮನ್ + ಇಂದು ಪೆತ್ತೆನ್ + ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ್ ಕಾಮ ದೇವನನ್ + ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಂತೆ + ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ದಿವ್ಯಶಯ್ಯಾತಳದ ಮೇಗೊಡನ್ + ಇರಿಸಿದಾಗಳ್ಳಾ ಸ್ವಜನ ಪರಿಜನಂಗಳ್ಳಾ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಂಗಳಂ ಮಾಂಗಲ್ಯಪ್ಪೊ + ಎಂದು + ಇವರ್ಗ್ರಂ ಸೇಸೆಯನಿಕ್ಕೊಳ್ಳಾ + ಆಗಳ್ಳಾ + ಆ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಂಗಳ್ಳಾ ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ + ಆಸನಮನ್ + ಒತ್ತೆ ಕಟಿಮನ್ + ಅಲುಗಿಸುವುದುಮಂ ಸೊಡರಂ ನೋಡಿದಾಗಳ್ಳಾ ಕಣ್ಣೀಗ್ರಂ ಸುರಿಪುದುಮಂ ಕಂಡು + ಈಗಳ್ಳಾ + ಈತಂಗೆ ಬ್ಯಾಡಿಗಳೆಂದು ಬಗೆದಿಪ್ಪಿನಂ ಮಜ್ಜನಕ್ಕೆ + ಎಟ್ಟಿನ್ನಿಪ್ಪೊ + ಎಂದೊಡೆ + ಅಂತೆ ಗೆಯ್ಯಿಪ್ಪೊ + ಎಂದು ಮಜ್ಜನಂ ಗೊಂಡು + ಅಮರ ಸನ್ನಿಭಿ ಮಣಿಕುಟ್ಟಿಮಮಪ್ಪ ಬಾವಿಯಂ ಮೊಕ್ಕು ಮಿಂದು + ಅಲ್ಲಿಯ + ಅನಷ್ಟ್ಯಾಮಪ್ಪ ತನ್ನ ಬೆರಲ ಮಾಣಿಕದ + ಉಂಗುರಂ ಬಿಣ್ಣಿದನ್ + ಅಱಸಲ್ಲೇಡಿ ಬಿದ್ರುಕದ್ವಾರದ ತೂಂತನುಚ್ಚೆ ನೀರಂ ಕಳೆದಾಗಳ್ಳಾ + ಇಂದ್ರನ ಭಂಡಾರಂ ತೆಜಿಂದಂತಪ್ಪ ಲೇಸಪ್ಪ ನಾನಾ ಮಣಿಯ ವಿಚಿತ್ರ ಭೂಷಣಂಗಳಂ ಪಲವುಮಂ ಕಂಡು ಮಹಾಶ್ಯಯಾಭೂತನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿಪ್ರ + ಅನ್ನೆಗಪ್ಪೊ + ಆರೋಗಿಸಲ್ಲಾ + ಎಟ್ಟಿನ್ನಿಪ್ಪೊ + ಎಂದಾಗಳ್ಳಾ ಪರಿಯಣದ ಮೊದಲೊಳ್ಳಾ ಸುಕುಮಾರಂ ಬೆರಸು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ + ಇನಿಯವಪ್ಪೊ + ಉಣಿಸುಗಳನ್ + ಉಣಿತ್ತಂ ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಅಧಾರಹಾರ ಮಂ ನುಂಗುಪ್ಪೊ + ಅಧಾರಹಾರಮನ್ + ಉಗುಟ್ಟಿಪ್ಪೊ + ಅದಂ ನೋಡಿ ಇದುವುಪ್ಪೊ + ಒಂದು ಕುತ್ತಂ ಆಹಾರದ ಮೇಗೆ + ಅರುಚಿಯೆಂದು ಬಗೆದು + ಉಣಿಸು ಸಮೆದಬಟ್ಟಿಕ್ಕೆ ಗಂಧ ತಾಂಬೂಲ ಮಾಲ್ಯ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಂಗಳಂ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಾಗ + ಅವಂ ತೊಟ್ಟುಪ್ಪು ಪಸದನಂಗೊಂಡು ಸುಖಿಸಂಕಢಾ ವಿನೋದದಿಂದಿರೋಡೆ ಯಶೋಭದ್ರೇಯನ್ + ಅರಸನ್ + ಇಂತೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡನ್ + ಅಬ್ಜ್ಞ ಎಮ್ಮು ತಮ್ಮನ ಕಟಿಪ್ರದೇಶಭಾಗಕ್ಕಂ ಕಣ್ಣಾ ನೀರ್ ಬರ್ಮದಕಂ ಅರುಚಿಗಪ್ಪೊ + ಏಕ ಮದರ್ ಮಾಡಿಸಿದಿರಿಲ್ಲ +

ಎನೆ ದೇವಾ ಆತಂಗೆ + ಇವು ಕುತ್ತಮಲ್ಲವು ಸೇಸೆಯಿಕ್ಕಿದ ಸರುಪಪಂಗಳ್ + ಒತ್ತೆ ಸೈರಿಸಲಾಗಂ ಮತ್ತೆ ಆವ ಕಾಲಮುಂ ಮಾಡಿಕೆದ ಬೆಳಗಿನೊಳ್ಳ + ಇರುದಜೆಂದಂ ಸೊಡರ ಬೆಳಗಿಂಗೆ ಸೈರಿಸದೆ ಕಣ್ಣ ನೀರ್ ಬಹುಂ ಮತ್ತು ಕಮಳನೀಳೋತ್ತಳದೊಳ್ಳ ವಾಸಿಸಿದ + ಅಕ್ಕಿಯೊಳ್ಳ ಪೆಜವಕ್ಕಿಯಂ ನೀವುಂ ಬಂದೊಡೆ ಬೆರಸಿ + ಅಪ್ಪಿದ್ದು ಕೂಟಿಮ್ + ಅಪ್ಪಿದಜೆಂ ವಾಸಿಸಿದ + ಅಕ್ಕಿಯ ಕೂಟಿಂ ನುಂಗುಗುಮ್ + ಉಟೆದ ಕೂಟನ್ + ಉಗುಟ್ಟಿಮ್ + ಅದಚೆಂದ + ಈತಂಗೆ + ಈ + ಅವಸ್ಥೆಗಳ್ + ಆದುವನೆ ಕೇಳ್ಣ ವಿಸ್ತೃಯಂಬಟ್ಟಿ ಈತನ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದ ಭೋಗಕ್ಕಂ ಸುಖಿಕ್ಕಂ ಎಮ್ಮೆ + ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಮ್ + ಅರಸುತನಂ ಗಯ್ಯಲ್ಲಿಯೊಳಪ್ಪ ಭೋಗೋಪಭೋಗಂಗಳ್ ದೊರೆಯಲ್ಲವು + ಅದಚೆಂದ + ಈ ಲೋಕದೊಳ್ಳ + ಈತನೆ ಪರಮಾರ್ಥಂ ಸುಖಿ + ಎಂದೊಸೆದು + ಅರಸನ್ + ಅವಂತಿ ಸುಕುಮಾರನೆಂದು ಪೆಸರನಿಟ್ಟಂ.

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಗದ್ಯಕೃತಿ ‘ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ’ಯ ಕರ್ತೃ. ಇವನ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು ೧೦ ನೆಯ ಶತಮಾನ. ಬಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೂವಿನ ಹಡಗಲಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕೋಗಳಿ ನಾಡಿನವನು. ಜ್ಯೇಂದ್ರಾಮಿಕ ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ೧೯ ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಈ ಕಥೆಗಳ ನಾಯಕರೆಲ್ಲ ಧರ್ಮವೀರರು. ಕೆಲವರು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೆರೆಮನೆಯಾದ ಸವಾರಧನ್ ಸಿದ್ಧಿಯೆಂಬ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮಣ್ಣಪಾಪರೂಪವಾದ ಕಮರ್ಕಾಯಿದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಕಮರ್ಕಾಯಿವು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಈ ಕಥೆಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ.

ಆಶಯ ಭಾವ

‘ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಕಥೆ’ಯ ಮೂಲಕ ಹಳಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸುವುದು ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ. **ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ** ಅವರ ಗದ್ಯಶೈಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಿಶ್ರಿತ ಪದಸಂಪತ್ತಿಗಳಿಂದು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತ, ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ತಿಳಿಯಲು ಈ ಕಥೆಗಳು ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ. ಈ ಕಥೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಪಾತ್ರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಸಚೇವತೆ, ಮಾನವೀಯತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮಾತೃಪ್ರೇಮ, ಅತಿಧಿ ಸತ್ಯಾರ ಮೊದಲಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವೇ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಾಠದ ಆಶಯ.

ಡಾ. ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ **ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ** ವಿರಚಿತ ‘ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ’ ಕೃತಿಯ ‘ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಕಥೆ’ ಯಿಂದ (ಮುಟ ೨೪– ೨೫) ಪ್ರಕೃತ ಭಾಗವನ್ನು ಆರಿಸಿ, ಸಂಪಾದಿಸಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಇವೆಗ್ಗೊ - ಜ್ಬೂರಿಗೂ	ಕರಂ ಸಾದು - ಬಹು ಸಾಧುವಾದವನು
ಕಸವರ - ಚಿನ್ನ	ಕೆಮ್ರಗಳೊಳ್ಳು - ಎಕ್ಕಡಗಳಲ್ಲಿ, ಚಪ್ಪಲಿಗಳಲ್ಲಿ
ಖಂಡಮಾಗೆ - ತುಂಡಾಗುವಂತೆ	ಚೋದ್ಯಂಬಟ್ಟ - ಆಶ್ಚರ್ಯವಟ್ಟು
ತಗ್ಗಳ್ಳಿದರ್ - ಸೇರಿಸಿದರು	ದೂರೆಯಲ್ಲವು - ಸಮಾನವಲ್ಲ
ನೃಮಿತಿಕಂ - ಜೋಯಿಸನು	ಪಚ್ಚುಗೊಳಿಸ್ತೂದೆ - ವಿಭಾಗಿಸಿ ಹೊಟ್ಟರೆ
ಪರಿಯಣದ - ಉಟಡ ತಟ್ಟಿಯ	ಪಾರುತ್ತಿರೆ - ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿರಲು
ಮೊಳಿಲ್ - ಪಟ್ಟಣ	ಬಟ್ಟೆಯೊಳೆಲ್ಲಂ - ದಾರಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ
ಭಾರ್ಯ - ಸತೀ, ಹೆಂಡತಿ	ಮಾಕ್ಕೊಳಳಲಾಡದೆ - ಮೀರಲಾರದೆ
ವಿಭಾತಿಯಂ - ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು	ಸರುಸಪಂ - ಸಾಸಿವೆಗಳು
ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಂಗಳಂ - ಬಿಳಿ ಸಾಸಿವೆಗಳನ್ನು	ಸೇಸೆಯನಿಕ್ಕಲ್ - ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಹಾಕಲು

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಪಂಚರತ್ನಂಗಳ್ - ನೀಲ, ವಸ್ತು, ಪದ್ಮರಾಗ, ಮುತ್ತಿ, ಹವಳ ಎಂಬ ಎದು ಬಗೆಯ ರತ್ನಗಳು.
ನೇತ್ರವಟ್ಟಿ ದುಕೂಲ ಚೀನಾದಿ - ನೇತ್ರ, ಪಟ್ಟಿ, ದುಕೂಲ, ಚೀನ ಎಂಬ ಬಗೆಯ ರೇಷ್ಟೆಗಳು.

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ತಂದೆತಾಯಿಯಗಳ ಹೆಸರೇನು?
- ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಗೆ ಯಾವ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಯಿತು?
- ನೃಮಿತಿಕನು ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಹೇಳಿದನು?
- ಯಶೋಭದ್ರೇಯು ರತ್ನ ಕಂಬಳಿಗಳನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು?
- ಅರಸ ವೃಷಭಾಂಕನ ಉಂಗುರವು ಯಾವಾಗ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿತು?

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ಹೇಗೆ ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು?
- ಅರಸ ವೃಷಭಾಂಕನ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವೇನು?

೩. ವ್ಯಷಠಾಂಕನು ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಗೆ ವ್ಯಾದಿಯಿದೆ ಎಂದು ಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವೇನು?
೪. ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ವ್ಯಾದಿಗೆ ಮದ್ದನ್ನು ಏಕೆ ಮಾಡಿಸಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅರಣೆ ಕೇಳಿದಾಗ ತಾಯಿ ಯಶೋಭದ್ರೇಯು ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದಳು?
- ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.
- ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.
  - ‘ಸುಕುಮಾರ’ – ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸುಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ? ವಿವರಿಸಿ.
- ಈ) ಸಂದರ್ಭ-ಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
- “ರಿಸಿಯರ ರೂಪಂ ಕಾಣ್ಣಿಮಂದಿರೀತನುಂ ತಪಂಬಡುಗುಮ್ಮ”
  - “ನಮ್ಮನಾಳ್ಜ್ಞರುಮೊಳಗೆ ಎಂದು ವಿಸ್ತೃಯಂಬಟ್ಟು”
  - “ಅಧಾರಹಾರಮಂ ನುಂಗುಗುಮಧಾರಹಾರಮನುಗುಣ್ಣಮದಂ ನೋಡಿ”
  - “ಅವಂತಿ ಸುಕುಮಾರನೆಂದು ಪೆಸರನಿಟ್ಟಂ”

ಸ್ವೇಚ್ಛಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ನಾಮಪದ

ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳು ಸೇರಿ ಆಗುವ ಪದವೇ ನಾಮಪದ.

ಉದಾ : ‘ಭೀಮ’ ಎನ್ನುವುದು ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿ, ಅನ್ನ ಎನ್ನುವುದು ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಯ ಭೀಮನನ್ನು ಎನ್ನುವುದು ನಾಮಪದ.

ನಾಮವಾಚಕಗಳನ್ನು ವಸ್ತುವಾಚಕ, ಗುಣವಾಚಕ, ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ, ಸಂಖ್ಯೀಯವಾಚಕ, ಭಾವನಾಮ, ಪರಿಮಾಣವಾಚಕ, ದಿಗ್ಭಾಜಕ, ಸರ್ವನಾಮ ಎಂಬ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

ವಸ್ತುವಾಚಕಗಳನ್ನು ರೂಢ, ಅಂಕಿತ, ಅನ್ವಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ರೂಢನಾಮ – ನದಿ, ಪರ್ವತ, ಉರು, ಮನ್ಯ, ದೇಶ

ಅಂಕಿತನಾಮ – ಸಹದೇವ, ಧರ್ಮರಾಯ, ರಾಮಲ, ಕಮಲಾಕ್ಷ

ಅನ್ವಯನಾಮ – ವ್ಯಾಪಾರಿ, ವಿದ್ವಾಂಸ, ವಿಜಾನಿ, ಪೂಜಾರಿ

ಗುಣವಾಚಕ – ಒಳ್ಳೆಯ, ಕೆಟ್ಟ, ದೊಡ್ಡದು, ಹಳತು

ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ	- ಹನ್ನರದು, ಐವತ್ತು, ಎಂಬತ್ತು
ಸಂಖ್ಯೇಯವಾಚಕ	- ಹನ್ನರದನೆಯ, ಎಂಬತ್ತನೆಯ, ಮೂವರು
ಭಾವನಾಮ	- ಕೆಂಪು, ಹಿರಿಮೆ, ನೋಟ, ಆಟ, ಮಾಟ
ಪರಿಮಾಣವಾಚಕ	- ಅಷ್ಟು, ಎಷ್ಟು, ಹಲವು, ಅನಿತು, ಇನಿತು
ದಿಗ್ಳಾಚಕ	- ಮೂಡಣ, ತೆಂಕಣ, ಪಡುವಣ, ಈಶಾನ್ಯ, ಆಗ್ನೇಯ

ಸರ್ವನಾಮಗಳು:

- ಸರ್ವನಾಮಗಳನ್ನು ಪುರುಷಾರ್ಥಕ, ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ, ಆಶ್ಚರ್ಯಕಗಳೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಪುರುಷಾರ್ಥಕಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ, ಅನ್ಯ(ಪ್ರಥಮ) ಪುರುಷಗಳೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿದೆ.**
ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ	- ನಾನು, ನಾವು
ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ	- ನೀನು, ನೀವು
ಅನ್ಯಪುರುಷ (ಪ್ರಥಮಪುರುಷ)	- ಅವನು, ಇವನು, ಅವರು, ಇವರು ಅವಳು, ಇವಳು, ಅವರು, ಇವರು ಅದು, ಇದು, ಅವು, ಇವು
ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ	- ಯಾರು?, ಏನು?, ಯಾವುದು?
ಆಶ್ಚರ್ಯಕ	- ತಾನು, ತಾವು, ತನ್ನ, ತಮ್ಮ

ಕೃದಂತ

ನಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ, ಹೋಗುವ, ಬರೆಯುವ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದಾಗ ಮಾಡು+ದ+ಅ ಹಾಗೆಯೇ ‘ಹೋಗುವ’ ಪದದಲ್ಲಿ ಹೋಗು+ವ+ಅ, ‘ಬರೆಯುವ’ ಪದದಲ್ಲಿ ಬರೆ+ಉವ+ಅ ಎಂಬ ಭಾಗಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ‘ಧಾತು’ ಎಂತಲೂ ಎರಡನೆಯದು ಮೂರನೆಯದು ಪ್ರತ್ಯೆಯಗಳೆಂತಲೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಈ ಪ್ರತ್ಯೆಯಗಳು ಸೇರದ ರೂಪವನ್ನು ನಾಮಪ್ರಕೃತಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕೃದಂತನಾಮಪ್ರಕೃತಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಈ ಕೃದಂತ ನಾಮಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೆಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳು ಕೃದಂತನಾಮ ಪದಗಳಿನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ‘ಅ’ ಎಂಬುದೇ ಕೃತಪ್ರತ್ಯೆಯ.

ಸೂತ್ರ : ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಕೃತಪ್ರತ್ಯೆಯಗಳು ಸೇರಿ ಕೃದಂತಗಳಿನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೃಜ್ಞಾಮಗಳೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಕೃದಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕೃದಂತನಾಮ, ಕೃದಂತಭಾವನಾಮ, ಕೃದಂತಾಘಾಯಗಳೆಂದು ಮೂರು ವಿಧಗಳಿವೆ.

ಕೃದಂತನಾಮ	ಕೃದಂತಭಾವನಾಮ	ಕೃದಂತಾವ್ಯಯ
ಇ. ಮಾಡಿದ	ಮಾಟ	ಮಾಡಿ
ಉ. ತಿನ್ನುವ	ತಿನ್ನುವಿಕೆ	ತಿಂದು
ಇ. ನಡೆಯುವ	ನಡೆತ	ನಡೆಯುತ್ತು
ಉ. ಓಡಿದ	ಓಟ	ಓಡಿ

ಕೃದಂತನಾಮಗಳು :- ಧಾರುಗಳಿಗೆ ಕರ್ತೃ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ‘ಅ’ ಎಂಬ ಕೃತ್ಯಾಪ್ತ್ಯಯ ಬರುವುದು. ಧಾರುವಿಗೂ ಕೃತ್ಯಾಪ್ತ್ಯಯಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯ್ಯಯಗಳು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನೇ ಕೃದಂತನಾಮಗಳಿನ್ನು ಹರು.

ಉದಾ :

ವರ್ತಮಾನಕೃದಂತಕ್ಕೆ :

$$\begin{aligned} \text{ಓಡು+ವ+ಅ} &= \text{ಓಡುವ} \\ \text{ಬಾಳು+ವ+ಅ} &= \text{ಬಾಳುವ} \\ \text{ಬರೆ+ಲಿವ+ಅ} &= \text{ಬರೆಯುವ} \end{aligned}$$

ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ :

$$\begin{aligned} \text{ಓಡು+ದ+ಅ} &= \text{ಓಡಿದ} \\ \text{ಬಾಳು+ದ+ಅ} &= \text{ಬಾಳಿದ} \\ \text{ಬರೆ+ದ+ಅ} &= \text{ಬರೆದ} \end{aligned}$$

ನಿಷೇಧ ಕೃದಂತಕ್ಕೆ:

$$\begin{aligned} \text{ಓಡು+ಅದ+ಅ} &= \text{ಓಡದ} \\ \text{ಬಾಳು+ಅದ+ಅ} &= \text{ಬಾಳದ} \\ \text{ಬರೆ+ಅದ+ಅ} &= \text{ಬರೆದ} \end{aligned}$$

ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯ್ಯಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಾಗ ಲಿಂಗಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

$$\begin{aligned} \text{ಓಡುವ+ಅವನು+ಲಿ} &= \text{ಓಡುವವನು} \\ \text{ಓಡುವ+ಅವನು+ಇಂದ} &= \text{ಓಡುವವನಿಂದ} \\ \text{ಓಡುವ+ಅವಳು+ಅಲ್ಲಿ} &= \text{ಓಡುವವಳಲ್ಲಿ} \\ \text{ಓಡುವ+ಲಿದು+ಅನ್ನ} &= \text{ಓಡುವುದನ್ನು} \end{aligned}$$

ಕೃದಂತಭಾವನಾಮ :

- ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.
- ಆತನ ಓಟ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು
  - ಗಡಿಗೆಯ ಮಾಟ ಸೋಗಸಾಗಿದೆ
  - ಅದರ ನೆನಪು ಇಲ್ಲ
  - ಇದರ ಕೊರೆತ ಹಸನಾಗಿದೆ.

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗರೆ ಎಳೆದಿರುವ ಪದಗಳು ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.

- ಓಡುವ ರೀತಿಯೇ - ಓಟ - ಓಡು + ಟ
- ಮಾಡಿರುವ ರೀತಿಯೇ - ಮಾಟ - ಮಾಡು + ಟ
- ನೆನೆಯುವ ರೀತಿಯೇ - ನೆನಪು - ನೆನೆ + ಪು
- ಕೊರೆದಿರುವಿಕೆಯೇ - ಕೊರೆತ - ಕೊರೆ + ತ

ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕ್ರಿಯೆಯ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಭಾವಕೃದಂತಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯುವ ರೂಢಿ ಇದೆ.

ಸೂತ್ರ :- ಧಾತುಗಳ ಮೇಲೆ ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೃತ್ಯಾಪ್ತಾರ್ಥಿಗಳು ಸೇರಿದಾಗ ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಉದಾ :-

ಧಾತು	ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ	ಕೃದಂತ	ಇತರ
	ಕೃತ್ಯಾಪ್ತಾರ್ಥಿ	ಭಾವನಾಮ	ರೂಪಗಳು
ಓಡು	ಟ	ಓಟ	ನೋಟ
ಬಾಳು	ವಿಕೆ	ಬಾಳುವಿಕೆ	ಬರೆಯುವಿಕೆ
ಅಂಜು	ಇಕೆ	ಅಂಜಿಕೆ	ನಂಬಿಕೆ
ಲಾಡು	ಗೆ	ಲಾಡುಗೆ	ತೊಡುಗೆ
ನಗು	ಲಾದು	ನಗುವುದು	ತಿನ್ನುವುದು

ಹೀಗೆ... ಲಾದು, ವಿಕೆ, ಇಕೆ, ಇಗೆ, ಅವು, ವು, ತ, ಟ, ವಳಿ, ಮು, ಅಲ್ಲ, ಏ, ಅಕೆ, ವಳಿಕೆ, ವಳಿಗೆ ಎಂಬ ಕೃತ್ಯಾಪ್ತಾರ್ಥಿಗಳು ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಸೇರುವ ಮೂಲಕ ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಕೃದಂತಾವ್ಯಯಗಳು

ಧಾತುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಅವ್ಯಯದ ಗುಣವನ್ನು ಪಡೆದಂತಹ ಪದಗಳನ್ನು ಕೃದಂತಾವ್ಯಯಗಳು ಅಥವಾ ಅವ್ಯಯಕೃದಂತಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ :- ಉಣಿದೆ, ಬರುತ್ತೆ, ಬರೆದು, ಹೋಗಲಿಕೆ.

ಸೂತ್ರ :- ಧಾರುಗಳ ಮೇಲೆ ಉತ್ತ, ಅದೆ, ದರೆ, ಅಲು, ಅಲಿಕೆ, ಅ, ಇ, ದು ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು ಸೇರಿ ಕೃದಂತಾವ್ಯಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಉದಾ :-	ಮಾಡು	+	ಉತ್ತ	=	ಮಾಡುತ್ತ
	ಮಾಡು	+	ಅದೆ	=	ಮಾಡದೆ
	ಮಾಡು	+	ಅಲು	=	ಮಾಡಲು
	ಮಾಡು	+	ಅಲಿಕೆ	=	ಮಾಡಲಿಕೆ
	ಮಾಡು	+	ಅ	=	ಮಾಡ
	ಮಾಡು	+	ಇ	=	ಮಾಡಿ
	ಬರೆ	+	ದು	=	ಬರೆದು

ಭಾಷಾ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- ನಾಮಪದ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಿಸಿರಿ.
- ನಾಮವಾಚಕಗಳ ವಿಧಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿರಿ.
- ಕೃದಂತ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಕೃದಂತನಾಮ, ಕೃದಂತಭಾವನಾಮ, ಕೃದಂತಾವ್ಯಯಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಮಾಟ, ಓಡಿದ, ತಿಂದ, ನೋಡಿ, ಆಟ, ನೋಡಿದ.

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಉತ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತವಾದುದನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

- ವರ್ತಮಾನ ಕೃದಂತನಾಮಕ್ಕೆ ಈ ಪದವು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.
ಆ) ಬರೆಯುವ ಆ) ಬರೆದ ಇ) ಬರೆಯದ ಈ) ಬರೆಹ
- ‘ನೋಟ’ ಎಂಬುದು ಈ ವ್ಯಾಕರಣಾಂಶವಾಗಿದೆ.
ಆ) ಕೃದಂತನಾಮ ಆ) ಕೃದಂತಭಾವನಾಮ ಇ) ಕೃದಂತಾವ್ಯಯ ಈ) ತದ್ದಿತಾಂತ
- ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೃದಂತಾವ್ಯಯಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾದ ಪದ.
ಆ) ತೊಡುಗೆ ಆ) ತಿನ್ನುವಿಕೆ ಇ) ನಡೆಯುವ ಈ) ಮಾಡಲಿಕೆ
- ‘ತೋಕದೊಳ್ಳ’ ಎಂಬುದು ಈ ವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ.
ಆ) ಪ್ರಥಮಾ ಆ) ತೃತೀಯಾ ಇ) ಪಂಚಮೀ ಈ) ಸಪ್ತಮೀ

ಇ) ಮೊದಲೆರಡು ಪದಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧದಂತೆ ಮೂರನೆಯ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪದ ಬರೆಯಿರಿ.

- ಒ. ನದಿ, ಪರ್ವತ : ರೂಢನಾಮ : : ವ್ಯಾಪಾರಿ, ವಿಚಾಳನಿ : _____
  - ಅ. ನಾನು, ನೀನು : ಮರುಷಾಧಕ ಸರ್ವನಾಮ : : ಯಾರು? ಏನು? : _____
  - ಆ. ಅಪ್ಪು : ಪರಿಮಾಣ ವಾಚಕ : : ಹನ್ನೆರಡು : _____
  - ಉ. ಮೂಟಿಲ್ : ಪಟ್ಟಣ : : ಕೆಸವರ : _____
- ಈ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಗಾದೆಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
- ಒ. ಸತ್ಯಕೆ ಸಾವಿಲ್ಲ; ಸುಳಿಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ.
  - ಅ. ಆಳಾಗಬಲ್ಲವನು; ಅರಸಾಗಬಲ್ಲನು.

ಮೂರಕ ಓದು

- ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯ ಇತರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದಿರಿ.

* * * * *

ಪದ್ಯ ಭಾಗ

೧. ಸಂಕಲ್ಪಗೀತೆ

- ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

ಪ್ರಮೇಶ : “ಹಿಂದೆ ಗುರುವಿದ್ದ, ಮುಂದೆ ಗುರಿಯಿತ್ತು, ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಧೀರರ ದಂಡು” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ಯಂವಕರಿಗಿದ್ದ ನೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೋಗಬೇಕಾದ ದಾರಿ ತಲುಪಬೇಕಾದ ಗುರಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಥ ಯಶಸ್ವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ. ‘ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನನ್ನ ಆಜನ್ಮಿಧ್ವ ಹಕ್ಕು’ ಎಂದ ತಿಲಕರು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಿಸುವುದೇ ಜೀವನದ ಏಕೈಕ ಸಂಕಲ್ಪ ಎಂದುಕೊಂಡ ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತ ಗಾಂಧಿಜಿ ಸಾಧಕರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇತಿಹಾಸ ದಾಖಲಿಸುವುದು, ನೆನಟಿಸುವುದು ಇಂತಹ ಸಾಧಕರನ್ನು ಸಾಧಕನು ತಾನು ಕಂಡ ಕನಸನ್ನು ಅದೆಷ್ಟೇ ತೊಡಕುಗಳು ಬಂದರೂ ಅಡ್ಡಾತಂಕಗಳು ಎದುರಾದರೂ ನನಸಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಕಲ್ಪದತ್ತ ದೃಢನಿಧಾರದಿಂದ ಕಾರ್ಯಶೀಲರಾದರೆ “ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.” ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಏನೇನನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ‘ಸಂಕಲ್ಪ’ ಎಂಬ ಭಾವಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಸರಳವಾಗಿ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಅಭಿವೃತ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸುತ್ತಲು ಕವಿಯುವ ಕತ್ತಲೆಯೊಳಗೆ
ಶ್ರೀತಿಯ ಹಣತೆಯ ಹಚ್ಚೋಣ.
ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಹೊಯ್ದಾಡುವ ಹಡಗನು
ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಸೋಣ. || ೧ ||

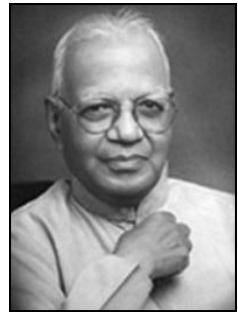
ಕಲುಷಿತವಾದೀ ನದೀಜಲಗಳಿಗೆ
ಮುಂಗಾರಿನ ಮಳೆಯಾಗೋಣ.
ಬರಡಾಗಿರುವೀ ಕಾಡುಮೇಡುಗಳ
ವಸಂತವಾಗುತ ಮುಟ್ಟೋಣ. || ೨ ||

ಬಿಧ್ಯಾದನ್ನು ಮೇಲೆಬ್ಬಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ
ಹೋಸ ಭರವಸೆಗಳ ಕಟ್ಟೋಣ.
ಮನುಜರ ನಡುವಣ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಗಳ
ಕಡವುತ ಸೇತುವೆಯಾಗೋಣ. || ೩ ||

ಮತಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪಥಗಳು ಎನ್ನುವ
ಹೋಸ ಎಚ್ಚರದೊಳು ಬದುಕೋಣ
ಭಯ-ಸಂಶಯದೊಳು ಕಂದಿದ ಕಟ್ಟೋಳು
ನಾಳಿನ ಕನಸನು ಬಿತ್ತೋಣ. || ೪ ||

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಗುಗ್ಗರಿ ಶಾಂತವೀರಪ್ಪ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೨೬) ಇವರು ಶಿವಮೋಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಾರ್ಥಿರದವರು. ಮೈಸೂರು, ಉಸಾನಿಯಾ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರು ಸಾಮಗಾನ, ಚೆಲುವು-ಒಲವು, ದೇವತೀಲ್ಪ, ದೀಪದ ಹೆಚ್ಚಿ, ಅನಾವರಣ, ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪೂರ್ವಪಟ್ಟಿಮು, ಮಾಸೋದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತರಡು ದಿನಗಳು, ಶೌಂದರ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾವಾಧ್ಯಾಚಿಂತನ ಕೃತಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದಿರುವ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರು ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ನಾಡೋಜ ಪುರಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಭಾಜನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಗೌರವ ಡಿಲಿಟ್. ಪದವಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಅಭಿಧಾನ ಮತ್ತು ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದ್ರಾರಲ್ಲಿ ದಾವಣಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡ ಐನೆಯ ಅಭಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಏರಚಿತ ‘ಎದೆತುಂಬಿ ಹಾಡಿದೆನು’ ಕವನ ಸಂಕಲನದಿಂದ ‘ಸಂಕಲ್ಪಗೀತೆ’ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಆಶಯ ಭಾವ

ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಧನಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಯನ್ನು, ದೃಢಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸವಾಲುಗಳು ಎದುರಾದಾಗಲೂ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಸಂಕಲ್ಪ ನಿಷ್ಪೇಯಿಂದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾದಾಗ ಯಶಸ್ವಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಭೇದಭಾವಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಇಕ್ಕೆದಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾದಾಗ ಬಲ ವರ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಭಯ ಮತ್ತು ಅನುಮಾನ ಆವರಿಸಿರುವ ಸಮಾಜವನ್ನು ದೃಢನಿಷ್ಪೇಯಿಂದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದ ನೆಲೆಯಾಗಿಸುವ ಹಣತೆ ಹಚ್ಚಿದಾಗ ಕತ್ತಲೆ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಭಾವಗೀತೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದೇ ಈ ಕವನದ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

* * * *

ಪದಗಳ ಅಧ್ಯ

ಕಂದಿದ	-	ಮಸುಕಾದ	ವಸಂತ	-	ಸಮೃದ್ಧಿ
ಕಲುಷಿತ	-	ಮಲಿನ	ಹಡಗು	-	ನಾವೆ
ಪಥ	-	ದಾರಿ	ಹಣತೆ	-	ದೀಪ
ಬರಡು	-	ಪ್ರೋಜ್ಞ, ಹಾಳುಬಿಧಿರುವ			

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಯಾವುದನ್ನು ಎಚ್ಚರದಲಿ ಮುನ್ನಡೆಸಬೇಕು?
೨. ನದೀಜಲಗಳು ಏನಾಗಿವೆ?
೩. ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಗಾರಿನ ಮಳೆಯಾಗಬೇಕು?
೪. ಕಾಡುಮೇಡುಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿದೆ?
೫. ಯಾವ ಎಚ್ಚರದೊಳು ಬದುಕಬೇಕಿದೆ?

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಹಡಗನ್ನು ಯಾವುದರ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಸಬೇಕಿದೆ?
೨. ಕಾಡುಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಮುಟ್ಟಬೇಕಿದೆ?
೩. ಹೊಸ ಭರವಸೆಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ ಯಾವುದರ ನಡುವೆ ಸೇತುವೆಯಾಗಬೇಕಿದೆ?
೪. ನಾಳಿನ ಕನಸನ್ನು ಬಿತ್ತಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಹೇಗೆ ಬದುಕಬೇಕು?

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ನಾವು ಯಾವ ಸಂಕಲ್ಪ ಕೈಗೊಳಿಸಬೇಕಿಂಬಾದು ಕವಿ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಆಶಯ?
೨. ಸಂಕಲ್ಪ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನದ ಕುರಿತು ಕವಿ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

ಈ) ಸಂದರ್ಭ-ಸಹಿತ ಸಾಫರಿ ವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

೧. “ಪ್ರೀತಿಯ ಹಣತೆಯ ಹಚ್ಚೋಣ.”
೨. “ಮುಂಗಾರಿನ ಮಳೆಯಾಗೋಣ.”
೩. “ಹೊಸ ಭರವಸೆಗಳ ಕಟ್ಟೋಣ.”
೪. “ಹೊಸ ಎಚ್ಚರದೊಳು ಬದುಕೋಣ.”

ಉ) ಬಿಟ್ಟ ಜಾಗಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರಿ.

೧. ‘ಸಂಕಲ್ಪ ಗೀತೆ’ ಪದ್ಯವನ್ನು _____ ಕವನ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.
೨. ಕತ್ತಲೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ _____ ಹಚ್ಚೋಣ.
೩. ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು _____ ಯಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡ ಅಶೀಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

ಸ್ವೇಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಕ್ರಿಯಾಪದ

ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಮೂಲ ರೂಪವನ್ನು ‘ಧಾತು’ (ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಕೃತಿ) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ‘ಸಕಮ್ರಾಕ್ಷ’ ಮತ್ತು ‘ಅಕಮ್ರಾಕ್ಷ’ ಧಾತುಗಳೆಂದು ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ.

ಸಕಮ್ರಾಕ್ಷ:— ಕೊಡು, ಬಿಡು, ಉಣಿ, ಉಜ್ಜ್ವಲಿ, ತಿದ್ದು, ಮುಚ್ಚಿ – ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಕಮ್ರಾಕ್ಷ:— ಮಲಗು, ಓದು, ಬದುಕು, ಹೋಗು, ನಾಚು – ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕರ್ತವ್ರಿಪ್ರಯೋಗ:— ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಲಿಂಗವಾಚಕ ಮತ್ತು ವಚನವಾಚಕಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದು ಪೂರ್ಣವಾಕ್ಯವಾದಾಗ ಅದು ‘ಕರ್ತವ್ರಿ ಪ್ರಯೋಗದ’ ವಾಕ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:— ಭೀಮನು ಅನ್ನವನ್ನು ಉಂಡನು

ಕರ್ಮಣಪ್ರಯೋಗ:— ಸಕಮ್ರಾಕ್ಷ ಧಾತುಗಳ ಮೇಲೆ ‘ಅಲ್ಪದು’ ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರಿ ಕಾಲಸೂಚಕ ಮತ್ತು ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರಿದಾಗ ‘ಕರ್ಮಣ ಪ್ರಯೋಗದ’ ವಾಕ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:— ಭೀಮನಿಂದ ಅನ್ನವು ಉಣಿಲಬ್ಬಿತು.

ಅರ್ಥರೂಪ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು

ಅರ್ಥರೂಪ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಲ್ಲಿ ‘ವಿಧ್ಯಾಧಕ’, ‘ನಿಷೇಧಾಧಕ’, ‘ಸಂಭಾವನಾಧಕ’ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳೆಂದು ಮೂರು ವಿಧಗಳಿವೆ.

ವಿಧ್ಯಾಧಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು :— ಅಶೀವಾದ, ಅಪ್ಪಣೆ, ಆಜ್ಞೆ, ಹಾರ್ಡೆಕೆ ಇವುಗಳು ತೋರುವಾಗ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಆಖ್ಯಾತಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರಿ ವಿಧ್ಯಾಧಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿನಿಸುವುವು.

‘ಮಾಡು’ ಧಾತುವಿನ ವಿಧ್ಯಾಧಕ ರೂಪಗಳು

ಮುರುಷ	ಲಿಂಗ	ವಕಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರಧಾಮ	ಪುಲ್ಲಿಂಗ	ಮಾಡಲಿ	ಮಾಡಲಿ
	ಸ್ತೀಲಿಂಗ	ಮಾಡಲಿ	ಮಾಡಲಿ
	ನಮಂಸಕ ಲಿಂಗ	ಮಾಡಲಿ	ಮಾಡಲಿ
ಮಧ್ಯಮ	ಪಂ, ಸ್ತೀ, ನಮಂಸಕ ಲಿಂಗ	ಮಾಡು	ಮಾಡಿ/ಮಾಡಿರಿ
ಉತ್ತಮ	ಪಂ, ಸ್ತೀ, ನಮಂಸಕ ಲಿಂಗ	ಮಾಡುವೆ	ಮಾಡುವಾ/ಮಾಡೋಣ

ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು :- ಕ್ರಿಯೆಯು ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಬರ್ಥ ತೋರುವಾಗ ಧಾತುಗಳ ಮೇಲೆ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳ ಸೇರಿ ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನಿಸುವುವು.

‘ಮಾಡು’ ಧಾತುವಿನ ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ರೂಪಗಳು

ಮರುಪ	ಲಂಗ	ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರಥಮ	ಮಲ್ಲಿಂಗ	ಮಾಡನು	ಮಾಡರು
	ಸ್ತೀಲಿಂಗ	ಮಾಡಣು	ಮಾಡರು
	ನಮಂಸಕ ಲಂಗ	ಮಾಡದು	ಮಾಡವು
ಮಧ್ಯಮ	ಮಂ, ಸ್ತೀ, ನಮಂಸಕ ಲಂಗ	ಮಾಡೆ	ಮಾಡರಿ
ಉತ್ತಮ	ಮಂ, ಸ್ತೀ, ನಮಂಸಕ ಲಂಗ	ಮಾಡೆನು	ಮಾಡೆವು

ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು :- ಕ್ರಿಯೆಯು ನಡೆಯುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ‘ಸಂಶಯ’ ಅಥವಾ ‘ಉಹ’ ತೋರುವಲ್ಲಿ ಧಾತುಗಳ ಮೇಲೆ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು ಸೇರಿ ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನಿಸುವುವು.

‘ಮಾಡು’ ಧಾತುವಿನ ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ ರೂಪಗಳು

ಮರುಪ	ಲಂಗ	ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರಥಮ	ಮಲ್ಲಿಂಗ	ಮಾಡಿಯಾನು	ಮಾಡಿಯಾರು
	ಸ್ತೀಲಿಂಗ	ಮಾಡಿಯಾಣು	ಮಾಡಿಯಾರು
	ನಮಂಸಕ ಲಂಗ	ಮಾಡಿತು	ಮಾಡಿಯಾವು
ಮಧ್ಯಮ	ಮಂ, ಸ್ತೀ, ನಮಂಸಕ ಲಂಗ	ಮಾಡಿಯೆ	ಮಾಡಿರಿ
ಉತ್ತಮ	ಮಂ, ಸ್ತೀ, ನಮಂಸಕ ಲಂಗ	ಮಾಡೇನು	ಮಾಡೇವು

ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯ

ಈ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ:

“ಭೀಮನು ತನ್ನ ಬಲಗಾಲಿನಿಂದ ಚೆಂಡನ್ನು ಒದೆದನು.”

ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೀಮ, ತಾನು, ಬಲಗಾಲು, ಚೆಂಡು ಎಂಬ ಪದಗಳು ನಾಮಪ್ರಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ನಾಮಪ್ರಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಾತ್ರ ಹೇಳಿ ‘ಒದೆದನು’ ಎಂಬ ಕ್ರಿಯಾಪದವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಅರ್ಥ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಭೀಮ ತಾನು ಬಲಗಾಲು ಚೆಂಡು ಒದೆದನು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೆ) ಈ ಎಲ್ಲಾ ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಕಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಾಗ ವಾಕ್ಯವು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ‘ಭೀಮ’ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ‘ಕರ್ತೃರ್ಥ’ದಲ್ಲಿ ‘ಉ’ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯವನ್ನೂ ‘ತಾನು’ ಎಂಬ ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ ‘ಸಂಬಂಧಾರ್ಥ’ದಲ್ಲಿ ‘ಅ’ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯವನ್ನೂ ‘ಚೆಂಡು’ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ‘ಕರ್ಮಾರ್ಥ’ದಲ್ಲಿ

‘ಅನ್ನ’ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯವನ್ನು ‘ಬಲಗಾಲು’ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ‘ಕರಣಾರ್ಥ’ದಲ್ಲಿ ‘ಇಂದ’ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ‘ಒದೆದನು’ ಎಂಬ ‘ತ್ವಿಯಾಪದ’ವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಾಗ – ‘ಭೀಮನು ತನ್ನ ಬಲಗಾಲಿನಿಂದ ಚಿಂಡನ್ನು ಒದೆದನು’ ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಂಬಾದ ವಾಕ್ಯದ ರಚನೆಯಾಯಿತು. ಹೀಗೆ....

ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ, ಕರಣ, ಸಂಪ್ರದಾನ, ಅಪಾದಾನ, ಅಧಿಕರಣಾದಿ ಕಾರಕಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳೇ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು.

ಈ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು ಹಳಗನ್ನಡ ಮತ್ತು ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೂಪದಲ್ಲಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ವಿಭಕ್ತಿ	ಕಾರಕಾರ್ಥ	ಹೊಸಗನ್ನಡ ಪ್ರಶ್ನೆಯ	ರೂಪ	ಹಳಗನ್ನಡ ಪ್ರಶ್ನೆಯ	ರೂಪ
ಪ್ರಥಮಾ	ಕರ್ತೃರ್ಥ	ಉ	ಸಾವಿತ್ರಿಯು	ಮ್ಯಾ	ಸಾವಿತ್ರಿಯಮ್
ದ್ವಿತೀಯಾ	ಕರ್ಮಾರ್ಥ	ಅನ್ನ	ಸಾವಿತ್ರಿಯನ್ನು	ಅಂ	ಸಾವಿತ್ರಿಯಂ
ತೃತೀಯಾ	ಕರಣಾರ್ಥ	ಇಂದ	ಸಾವಿತ್ರಿಯಿಂದ	ಇಂ,ಇಂದಂ,	ಸಾವಿತ್ರಿಯಿಂ
ಚತುರ್ಥೀ	ಸಂಪ್ರದಾನ	ಗೆ, ಇಗೆ, ಕ್ಕೆ	ಸಾವಿತ್ರಿಗೆ	ಗೆ, ಕೆ, ಕ್ಕೆ	ಸಾವಿತ್ರಿಂಗೆ
ಪಂಚಮೀ	ಅಪಾದಾನ	ದೆಸೆಯಿಂದ	ಸಾವಿತ್ರಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ	ಅತ್ತಣಿಂ ಅತ್ತಣಿಂದಂ	ಸಾವಿತ್ರಿಯತ್ತಣಿಂ
ಷಟ್ತಮೀ	ಸಂಬಂಧ	ಅ	ಸಾವಿತ್ರಿಯ	ಅ	ಸಾವಿತ್ರಿಯ
ಸಪ್ತಮೀ	ಅಧಿಕರಣ	ಅಲ್ಲಿ	ಸಾವಿತ್ರಿಯಲ್ಲಿ	ಒಳ್ಳ	ಸಾವಿತ್ರಿಯೊಳ್ಳಾ

ವಿಭಕ್ತಿ ಪಲ್ಲಟ : ನಾವು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯವನ್ನು ಬಳಸಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಬಳಸದೆ ಬೇರೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯವನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದುಂಟು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯದ ಬದಲಿಗೆ ಅರ್ಥ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸವಾಗದಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯವನ್ನು ಬಳಸುವ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ‘ವಿಭಕ್ತಿ ಪಲ್ಲಟ’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ.

ದ್ವಿತೀಯಾ ಬದಲಿಗೆ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿ ಸೇರಿದಾಗ –

- ಉರನ್ನು ಸೇರಿದನು (ದ್ವಿತೀಯಾ) ಉರಿಗೆ ಸೇರಿದನು (ಚತುರ್ಥೀ)
- ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಹತ್ತಿದನು (ದ್ವಿತೀಯಾ) ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದನು. (ಚತುರ್ಥೀ)

ಪಂಚಮೀ ಬದಲಿಗೆ ತೃತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿ ಸೇರಿದಾಗ -

- ಮರದ ದಸೆಯಿಂದ ಹಣ್ಣು ಬಿತ್ತು (ಪಂಚಮೀ)
- ಮರದಿಂದ ಹಣ್ಣು ಬಿತ್ತು (ತೃತೀಯಾ)
- ಕೌರವನ ದಸೆಯಿಂದ ಕೇಡಾಯ್ತು (ಪಂಚಮೀ)
- ಕೌರವನಿಂದ ಕೇಡಾಯ್ತು (ತೃತೀಯಾ)

ಷಟ್ಟೀ ಬದಲಿಗೆ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿ ಸೇರಿದಾಗ

- ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ (ಷಟ್ಟೀ) ನಮಗೆ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ (ಚತುರ್ಥೀ)
- ಅಯೋಧ್ಯೇಯ ರಾಜ (ಷಟ್ಟೀ) ಅಯೋಧ್ಯೇಗೆ ರಾಜ (ಚತುರ್ಥೀ)

ಭಾಷಾ ಚಟುವಟಿಕೆ

೧. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳ ಧಾರುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ನಿಲ್ಲಿಸು, ನಡೆಸು, ಹಚ್ಚುವುದು, ಮುಟ್ಟೇಣ, ಕಟ್ಟುವುದು, ಆಗೋಣ.

೨. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೇಕಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರೀತಿಯ, ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ, ಜಲಕ್ಕೆ, ಬಿದ್ದುದನ್ನು, ಭರವಸೆಗಳ.

೩. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.

ಸಂಶಯದೊಳ್ಳಿ, ಜಲದಿಂ, ಮರದತ್ತಣಿಂ, ರಾಯಂಗೆ.

೪. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಧಾರುಗಳಿಗೆ ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಕ, ನಿರ್ವೇಧಾರ್ಥಕ ಮತ್ತು ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಹಾಡು, ನೋಡು, ಕಟ್ಟಿ, ಕೇಳಿ, ಓಡು, ಓದು, ಬರೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

೫. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಮೂರಣಗೊಳಿಸಿ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿರಿ

೧. ಕಲುಷಿತವಾದೀ .....

೨. ಮತಗಳೆಲ್ಲವೂ .....

.....

.....

.....

.....

..... ಮುಟ್ಟೇಣ

..... ಬಿತ್ತೋಣ

ಮೂರಕ ಓದು

- ಜಿ.ಎಸ್. ತಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಭಾವಗೀತೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಓದಿ.
- ‘ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ’ ಮರಸ್ಕ್ಕಾರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಓದಿ.

* * * * *

೨. ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ

- ದ. ರಾ. ಬೇಂಡ್ರು

ಪ್ರವೇಶ : ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಗೀತೆ ಮೊದಲನೆಯಿದು. ವ್ಯಕ್ತಿಯೋವ ಯಾವುದಾದರೂಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ, ಕೇಳಿದ, ಅನುಭವಿಸಿದ ನೋವು ನಲಿವುಗಳಿಗೆ ಮೂರ್ತರೂಪ ನೀಡುವುದು ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಆಗುವಂಥದ್ದು. ಪ್ರತಿಭಾನಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅನುಭವ ಭಾವತೀತೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಗೇಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಅಭಿವೃತ್ಯಾಯನ್ನು ಪಡೆದಾಗ ಅದು ಭಾವಗೀತೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಭಾವಗೀತೆ ವ್ಯೇಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮನುಷ್ಯರೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಿದ್ದರೆ ಭಾವಗೀತೆಯ ಸೋಗಸು ಮತ್ತಪ್ಪು ಹೆಚ್ಚಿತದೆ. ಭಾವಗೀತೆ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಗೀತೆಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತಪ್ಪು ಮೇರಗು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಭಾವಗೀತೆಯೊಂದನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧

ಇರುಳಿರುಳಿದು ದಿನ ದಿನ ಬೆಳಗೆ
ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಮೇಲಕೆ ಕೆಳಗೆ
ಗಾವುದ ಗಾವುದ ಗಾವುದ ಮುಂದೆ
ಎವೆರೆದಿಕ್ಕುವ ಹೊತ್ತಿನ ಒಳಗೆ
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

೨

ಕರಿನರೆ ಬಣ್ಣದ ಮುಚ್ಚಗಳುಂಟು
ಬಿಳಿ-ಹೊಳಿ ಬಣ್ಣದ ಗರಿ-ಗರಿಯುಂಟು
ಕೆನ್ನನ ಹೊನ್ನನ ಬಣ್ಣ-ಬಣ್ಣಗಳ
ರಕ್ಕೆಗಳರಡೂ ಪಕ್ಕದಲುಂಟು
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

೩

ನೀಲಮೇಘಮಂಡಲ-ಸಮ ಬಣ್ಣ
ಮುಗಿಲಿಗೆ ರಕ್ಕೆಗಳೊಡೆದವೋ ಅಣ್ಣ
ಚಿಕ್ಕೆಯಮಾಲೆಯ ಸಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು
ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರನು ಮಾಡಿದೆ ಕಣ್ಣ
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

ರಾಜ್ಯದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ತನೆ ಒಕ್ಕೆ
ಮಂಡಲ-ಗಿಂಡಲಗಳ ಗಡ ಮುಕ್ಕೆ
ತೇಲಿಸಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ವಿಂಡ-ವಿಂಡಗಳ
ಸಾವರ್ಚಾಮರಾ ನೆತ್ತಿಯ ಕುಕ್ಕೆ
ಹಕ್ಕೆ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

೫

ಯುಗ-ಯುಗಗಳ ಹಣ ಬರೆಹವ ಒರಸಿ
ಮನ್ವಂತರಗಳ ಭಾಗ್ಯವ ತೆರೆಸಿ
ರೆಕ್ಕೆಯ ಬೀಸುತ ಚೇತನಗೊಳಿಸಿ
ಹೊಸಗಾಲದ ಹಸುಮಕ್ಕಳ ಹರಸಿ
ಹಕ್ಕೆ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

೬

ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹಳ್ಳಿಯ ಮೇರೆಯ ಮೀರಿ
ತಿಂಗಳಿನೂರಿನ ನೀರನು ಹೀರಿ
ಆಡಲು ಹಾಡಲು ತಾ ಹಾರಾಡಲು
ಮಂಗಳ ಲೋಕದ ಅಂಗಳಕೇರಿ
ಹಕ್ಕೆ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

೭

ಮುಟ್ಟಿದೆ ದಿಗ್ಂಡಲಗಳ ಅಂಚೆ
ಆಚೆಗೆ ಚಾಚಿದೆ ತನ್ನಯ ಚುಂಚೆ
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನು ಒಡೆಯಲು ಎಂದೋರ್
ಬಲ್ಲರು ಯಾರಾ ಹಾಕಿದ ಹೊಂಚ!
ಹಕ್ಕೆ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಪುಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ರಾಮಚಂದ್ರ ಬೇಂದ್ರೆ (ಕ್ರಿ.ಶ ೧೮೯೯) ಧಾರವಾಡದವರು. ಪ್ರಾಧಿಕಾರಾಲಾ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ರಾಜಾರಾಮ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ. ಧಾರವಾಡದ ಬಾನುಲಿ ಕೇಂದ್ರದ ಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನರೋದಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ ಅವರು ಗರಿ, ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರಿ, ಉಯ್ಯಾಲೆ, ಸಮೀಗೀತ, ನಾದಲೀಲೆ, ಮೇಘದೂತ, ಗಂಗಾವತರಣ, ಸೂರ್ಯಪಾನ, ನಗೆಯ ಹೊಗೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿರಾಟ್ ಸ್ವರೂಪ ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳ ಕ್ರೈ. ಮರಾಟಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅರಳು-ಮರಳು ಕವನ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ನಾಕುತಂತ್ರಿ ಕವನ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿವೆ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪುರಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಭಾಜನರಾಗಿರುವ ಬೇಂದ್ರೆ ಅವರು ಇಂಳಿಜಿರಲ್ಲಿ ಶಿವಮೋಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡ ಲಿಂನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

ದ.ರಾ.ಬೇಂದ್ರೆ ವಿರಚಿತ ‘ಗರಿ’ ಕವನಸಂಕಲನದಿಂದ ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತ್ತಿದೆ ನೋಡಿದರಾ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಆಶಯ ಭಾವ

ಚಲನಶೀಲತೆ ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಗುಣ. ನಿಸರ್ಗದ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಂತೆ ಕಾಲ ಉರುಳುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತದೆ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ಎಂತಹ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದರೂ ನಿಸರ್ಗದತ್ತವಾದ ಕಾಲಚಕ್ರದ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ತಲೆಬಾಗಲೇಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಯ್ದಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಫಟನೆಯೂ ಕಾಲ ಉರುಳಿದಂತೆ ಇತಿಹಾಸವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಬೇಂದ್ರೆ ಅವರು ಕಾಲದ ಗತಿಯನ್ನು ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿ ನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಕ್ಕಿಯ ಹಾರುವಿಕೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಜ ಶ್ರೀಯೊಂದಿಗೆ ಯುಗಗಳೇ ಉರುಳಿ ಹೊಸತನಕ್ಕೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಕೇತವೂ ಆಗಿದೆ.

ಶುಕ್ರ, ಚಂದ್ರ, ಮಂಗಳ ಲೋಕ ಸಂಚಾರ ಕಾಲದ ಒಂದು ಭೌತಿಕ ಲಕ್ಷಣ. ಬ್ರಿಟೀಷರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಯಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಿಂತನದ ಕಲ್ಪನ್ಯಾ ಪಣಿಯ ಹಾರಾಟವು ಇನ್ನೊಂದು ಲಕ್ಷಣ. ಇದಲ್ಲದೆ ಮಂಗಳ ಲೋಕದ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಮಾನವನು ಏರುವ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಸಾರಿದ ಕವನ ಇದಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಕಾಲ ಪಣಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಮಾನವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಾಗುವ ವೈಚಿತ್ರ್ಯದ ವಿಸ್ತೃಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉದ್ದಾರವಿದು. ಇಂಥ ಭಾವಗೀತೆಯೊಂದನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲಿನ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಎವೆ-ಕಣ್ಣರೆಪ್ಪೆ	ತಿಂಗಳೂರು - ಚಂದ್ರಲೋಕ
ಒಕ್ಕೆ-ತನೆಯಿಂದ ಕಸಕಡ್ಡಿ ಬೇವ್ಯಾಡಿಸಿ	ನರೆ-ಬಿಳಿಬಣಿ
ಕೆನ್ನ-ಕೆಂಪು	ಬೆಳ್ಳಿ-ಶುಕ್ರ
ಗಾವುದ-ದೂರವನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಒಂದು	ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ - ಜಗತ್ತು
ಪ್ರಮಾಣ, ನಾಲ್ಕು ಹರಿದಾರಿ,	ಮನ್ವಂತರ-ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಕಾಲ
೧೨ ಮೈಲುಗಳ ಅಂತರ	ಮುಕ್ಕಿ-ಗಬಗಬನೆ ತಿಂದು
ತಿಂಗಳ-ಚಂದ್ರ	ಹೊನ್ನ-ಹಳೆದಿ

ಅರ್ಥಾಸ್

- ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.
- ಹಕ್ಕಿ ಯಾವ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಹಾರುತ್ತಿದೆ?
  - ಹಕ್ಕಿಯ ಗರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಣ್ಣಗಳಿವೆ?
  - ಹಕ್ಕಿಯ ಕಣ್ಣಗಳು ಯಾವುವು?
  - ಹಕ್ಕಿಯು ಯಾರ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕುಕ್ಕಿದೆ?
  - ಹಕ್ಕಿ ಯಾರನ್ನು ಹರಸಿದೆ?
  - ಹಕ್ಕಿಯು ಯಾವುದರ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ?
  - ಹಕ್ಕಿಯ ಚುಂಚಗಳು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಚಾಚಿವೆ?
- ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಏರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.
- ಹಕ್ಕಿಯ ಹಾರಾಟವನ್ನು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾರೆ?
  - ಹೊಸಗಾಲದ ಹಸುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಕ್ಕಿ ಹೇಗೆ ಹರಸಿದೆ?
  - ಹಕ್ಕಿಯು ಯಾವ ಮೇರೆ ಮೀರಿ, ನೀರನು ಹೀರಿದೆ?

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕಾಲಗಟಿಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತಾ ಕವಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳಾವುವು?

ಈ) ಸಂದರ್ಭ-ಸಹಿತ ಸಾರ್ಥಕವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

೧. “ರೆಕ್ಕೆಗಳಿರಡೂ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಂಟು”
೨. “ಸಾರ್ವಭಾಷಾಮರಾ ನೆತ್ತಿಯ ಕುಕ್ಕೆ”
೩. “ಬಲ್ಲರು ಯಾರಾ ಹಾಕಿದ ಹೋಂಚ”
೪. “ಹೋಸಗಾಲದ ಹಸುಮುಕ್ಕಳ ಹರಸಿ”
೫. “ಮಂಗಳ ಲೋಕದ ಅಂಗಳಕೇರಿ”

ಉ) ಹೋಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಹಕ್ಕಿ	ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶ್ನೆ
೨. ನಾಕುತಂತಿ	ಪಣಿ
೩. ನೀಲಮೇಘಮಂಡಲ	ವಿಂಡ-ವಿಂಡಗಳ
೪. ರಾಜ್ಯದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ	ತನೆ ಒಕ್ಕೆ
೫. ತೇಲಿಸಿ ಮುಳುಗಿಸಿ	ಸಮು ಬಣ್ಣ
೬. ಮಂಗಳ	ಭಾಗ್ಯವ ತೇರಿಸಿ ಅಂಗಳಕೇರಿ

ಸೈದಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭಾಸ

ಅವ್ಯಯಗಳು

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ :

- ಅವನು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದನು.
- ಅವಳು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದಳು.
- ಅವರು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದರು.
- ಅದು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿತು.

ಈ ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ‘ಸುತ್ತಲೂ’ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅದು ಪುಲ್ಲಿಂಗ, ಸ್ಟೀಲಿಂಗ, ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಗಳಲ್ಲೂ ಏಕವಚನ, ಬಹುವಚನಗಳಲ್ಲೂ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಏಕರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ‘ಸುತ್ತಲೂ’ ಎಂಬ ಪದದ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವನ್ನು ಹಜ್ಜಲಾಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ನಾಮಪದ, ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ಹಾಗೆ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ— ಲಿಂಗ, ವಚನ, ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಹೊಂದದ— ಚಿನ್ನಾಗಿ, ನೆಟ್ಟಿಗೆ, ಮೆಲ್ಲಿಗೆ, ಸುಮೃಂತಿ, ತರುವಾಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಪದಗಳೇ ಅವ್ಯಯಗಳು ಹಾಗಾಗಿ—

‘ನಾಮಪದ, ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಂತೆ ಲಿಂಗ, ವಚನ, ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ರೂಪಭೇದವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಏಕರೂಪವಾಗಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಅವ್ಯಯ’ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಅವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಾವ್ಯಯ, ಅನುಕರಣಾವ್ಯಯ, ಭಾವಸೂಚಕಾವ್ಯಯ, ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಕಾವ್ಯಯ, ಸಂಬಂಧಾರ್ಥಕಾವ್ಯಯ, ಕೈದಂತಾವ್ಯಯ, ತದ್ವಿತಾಂತಾವ್ಯಯ, ಅವಧಾರಣಾರ್ಥಕಾವ್ಯಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

ಸಾಮಾನ್ಯಾರ್ಥಕಾವ್ಯಯ : ಯಾವುದಾದರೂಂದು ಶ್ರೀಯೆ ನಡೆದ ರೀತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವಂತಹ ಅವ್ಯಯಗಳೇ ಸಾಮಾನ್ಯಾವ್ಯಯಗಳು. ಇವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿಶೇಷಣಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಉದಾ:- ಬೇಗನೆ, ಮೆಲ್ಲಿಗೆ, ಸೋಗಸಾಗಿ, ಸುಮೃಂತಿ, ತಟ್ಟಿನೆ, ತರುವಾಯ, ಹಾಗೆ, ಅಂತು, ಬೇರೆ, ಬಳಿಕ, ಕೂಡಲೆ, ಚಿನ್ನಾಗಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು.

ಅನುಕರಣಾವ್ಯಯಗಳು : ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ದ್ವಿನಿ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ತಾನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದಂತೆ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳುವ ಪದಗಳನ್ನು ‘ಅನುಕರಣಾವ್ಯಯಗಳೆಂದು’ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ: ಚಟ್ಟಚಟ್ಟ, ಕರಕರ, ಚುರುಬುರು, ಧಗಧಗ, ರೊಯ್ಯನೆ, ಸುಯ್ಯನೆ, ಘುಳುಘುಳು, ದಡದಡ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು.

ಭಾವಸೂಚಕಾವ್ಯಯಗಳು:- ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಕೋಪ, ಹರ್ಷ, ದುಃಖ, ಮೆಚ್ಚಿಗೆ, ಆಕ್ಷೇಪ, ಶಿರಸ್ಯಾರ –ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಾಗ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಕೆಲವು ಪದಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಪದಗಳನ್ನು ಭಾವಸೂಚಕ ಅವ್ಯಯಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ:- ಆಹಾ! ಭಳಿರೆ! ಅಯ್ಯೋ! ಓಹೋ! ಹೋ!, ಅಃ! ಆಃ, ಓ – ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು, ಅರ್ಥವಾ ಪದರೂಪದ ಅಕ್ಷರಗಳು.

ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಕಾವ್ಯಯಗಳು: ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಸಾಫ್ತನದಲ್ಲಿದ್ದ ವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವ ಅವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಕ ಅವ್ಯಯಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಉದಾ:- ಅಹುದು, ಸಾಕು, ಅಲ್ಲ, ಹೌದು, ಬೇಡ, ಉಂಟು-ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸಂಬಂಧಾರ್ಥಕಾವ್ಯಯಗಳು: ಎರಡು ಪದಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಹಲವು ಪದ ಸಮುಚ್ಛಯಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಜೋಡಿಸುವಂತಹ ಅರ್ಥವಾ ಸಂಬಂಧಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಪದಗಳೇ ಸಂಬಂಧಾರ್ಥಕ ಅವ್ಯಯಗಳು.

ಉದಾ:- ಮತ್ತು, ಅರ್ಥವಾ, ಆದ್ವರಿಂದ, ಉಂ, ಉಂ, ಅಲ್ಲದೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆ :- ರಾಮನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿನೂ ಸೀತೆಯೂ ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟಿರು.

ಪದಸಮುಚ್ಛಯ ಜೋಡಣೆ :- ಅವನು ಬರುವುದೂ ಬೇಡ; ಆ ಕೆಲಸ ಆಗುವುದೂ ಬೇಡ.

ವಾಕ್ಯಗಳ ಜೋಡಣೆ :- ಅವನು ಬರಲಿಲ್ಲ ಆದ್ವರಿಂದ ನಾನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಕೃದಂತಾವ್ಯಯ ಮತ್ತು ತದ್ದಿತಾಂತಾವ್ಯಯಗಳ ವಿವರವನ್ನು ಕೃದಂತ ಮತ್ತು ತದ್ದಿತ ಪ್ರಕರಣಗಳ ವಿವರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯೋಣ.

ಅವಧಾರಣಾರ್ಥಕಾವ್ಯಯ :- ಒಂದು ನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿರುವ ಅವ್ಯಯವನ್ನು ಅವಧಾರಣಾರ್ಥಕ ಅವ್ಯಯ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಲವು ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಅವ್ಯಯವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:- ಅವನೇ, ಅದುವೇ, ನೀನೇ, ಅವಳೇ, ಅವರೇ, ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ‘ವ’ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರವೇ ಅವಧಾರಣಾರ್ಥಕ ಅವ್ಯಯ.

ಭಾಷಾ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳಿಗೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದ ಬರೆಯಿರಿ.

ಸೂರ್ಯ, ಮೇಷ, ಗಡ, ಹರಸು, ಒಕ್ಕೆ, ಕೆನ್ನ.

೨. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳಿಗೆ ತತ್ವಮ-ತದ್ವವ ಬರೆಯಿರಿ.

ಬಣ್ಣ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಜಂದ, ಯುಗ, ಅಂಗಳ.

೩. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಸಂಧಿ ಹೆಚರಿಸಿ.

ಇರುಳಿದು, ತೆರೆದಿಕ್ಕುವ, ಹೊಸಗಾಲ, ಮನ್ವಂತರ, ತಿಂಗಳಿನೂರು.

೪. ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ದ್ವಿರುಕ್ತಿ ಪದಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿರಿ.

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅವ್ಯಯ ಪದಗಳು ಯಾವ ಯಾವ ಅವ್ಯಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ.

ಅದುವೇ, ಆದ್ವರಿಂದ, ಅಯ್ಯೋ, ಬೇಗನೆ, ಧಗಧಗ, ಸಾಕು, ಓಹೋ, ಹೌದು, ನೀನೇ,

ರೊಯ್ಯನೆ, ಮೆಲ್ಲಗೆ, ಅಲ್ಲದೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

೧. ಹೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಮೊಜಾಗೋಳಿಸಿ, ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ.

೨. ನೀಲ ಮೇಘ ಮಂಡಲ .....

.....
.....
.....

ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತ್ತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

೩. ಯುಗ ಯುಗಗಳ .....

.....
.....
.....

ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತ್ತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

ಮೂರಕ ಓದು

- ದ.ರಾ.ಬೇಂದ್ರೇಯವರ ‘ಗರಿ’ ಕವನ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಓದಿ.
- ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ‘ಚಾಳ್ಣಷಿತೆ’ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ.

* * * * *

೨. ಹಲಗಲಿ ಬೇಡರು

- ಜನಪದ

ಪ್ರವೇಶ : ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯನ ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಶ್ರಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಹಜ ಸ್ನಾತಿಕ್ಯಾಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮೆದ ನುಡಿಮುತ್ತು. ಶಿಷ್ಟಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳಿಗೆ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ. ಜನಪದ ಕತೆ, ಗಾದೆ, ಒಗಟು ಮತ್ತು ಲಾವಣೀಗಳೂ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಕಾರಗಳು. ನಾಡು, ನುಡಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಸಾಧಕರನ್ನು ಕುರಿತ ವ್ಯಕ್ತಚಿತ್ರಗಳು, ಹಾಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃತ್ತಿಸುವಲ್ಲಿ ಲಾವಣೀಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಮೂಲವನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಸಿಪಾಹಿದಂಗೆಯ ಅನಂತರ ನಿಶ್ಚಯಿತ್ವಕರಣ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರಾಯರಾಗಿದ್ದ ಹಲಗಲಿಯ ಬೇಡರು ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಹುತಾತ್ಮರಾದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನಕ್ಕರಸ್ತಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ ದೇಶ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಆಶಯ.

ಹೊತ್ತು ಬಂದಿತು ಮತ್ತೆ ನೋಡಿರಿ ಕತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಜನಕ
ಸಿಟ್ಟಿನ ಮಂದಿ ಹಲಗಲಿ ಬಂಟರು ಮುಟ್ಟಲೆಲ್ಲ ದಡಕ ॥ ಪ ॥

ವಿಲಾತಿಯಿಂದ ಹುಕುಮ ಕಳಿಸಿತು ಕುಂಪಣಿ ಸರಕಾರ
ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೆ ಜೋರ ಮಾಡಿ ಕಸಿದು ಹೊಳ್ಳಿರಿ ಹತಾರ
ಹಲಗರಹಳ್ಳಿ ಮುಢೋಳ ಹತ್ತರ ಮೇರೆಯಿತ್ತೊ ಸುತ್ತಮುತ್ತ
ಮಾಡೇರಿ ಹನುಮಾ ಬ್ಯಾಡರ ಬಾಲ ಜಡಗರಾಮ ಮಸಲತ್ತು
ಕೈಯಾನ ಹತಾರ ಕೊಡಬಾರದೊ, ನಾವು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಜತ್ತ
ಹತಾರ ಹೋದಿಂದ ಬಾರದು ಜೀವ ಸತ್ತ ಹೋಗುವುದು ಗೂತ್ತ
ಹೊಡಿರಿ ಜಗಳ ಕೂಡಿ ತೀರೇವು ಕುಮಕಿ ನಮ್ಮದ್ಯಾವತ್ತ
ಒಳಗಿಂದೊಳಗ ವಚನ ಕೊಟ್ಟರೊ ಬ್ಯಾಡರೆಲ್ಲ ಕಲ್ಲ.
ಕಾರಕೂನನ ಕಪಾಳಕ ಬಡಿದರ ಸಿಪಾಹಿ ನೆಲಕಬಿತ್ತ
ಆಗಿಂದಾಗ ದುಃಖ ಸುದ್ದಿ ಸಾಹೇಬಗ ಹೋಯ್ತ ॥೧॥

ಸಿಟ್ಟೆಲಿ ಮುಂಗೈ ಕಟ್ಟನೆ ಕಡಕೊಂಡ, ಹುಕುಮು ಕೊಟ್ಟ ಸಾಹೇಬಾಗ
 ಕುದರಿ ಮಂದಿ ಕೂಡಿ ಮುಟ್ಟಿತೋ ಹಲಗಲಿ ತಳದ ಮ್ಯಾಗ
 ಒಳಗಿನ ಮಂದಿ ಗುಂಡು ಹೊಡಿದರೂ ಮುಂಗಾರಿ ಸಿಡಿಲ ಸಿಡಿದ್ದಾಂಗ
 ಹೊರಗಿನ ಮಂದಿ ಗುಂಡ ಹತ್ತಿ ಸರಿದು ನಿಂತರೂ ಹಿಡಿದು ದಂಗ
 ಕಾಗದ ಬರೆದು ಕೆಳುವ್ಯಾರೆ ಬೇಗ, ದಂಡು ಬರಲೆಂತ ಹೀಂಗ
 ದಂಡ ಬಂದಿತೋ ತಯಾರಾಗಿ ಜಲದ ಮಾಡಿ ಹಲಗಲಿಗಿ ||೨||

ಬೆನ್ನಬೆಸ್ಪತಿ ತಿರಿತಿವಿಚ ಕಡಿದರೂ ಏನು ಉಳಿಯದ್ದಂಗ
 ನಡುವೆ ಹಾಕ್ಕಾಂಡು ಹೊಡಿದರೂ ಗುಂಡ ಕರುಣ ಇಲ್ಲದ್ದಂಗ
 ಚಟೆಕಾರರು ಚೌಕಿ ಮಾಡುತ್ತ, ನಡಿದರೂ ಹೇಳಿದೆ ಗುಡದಾಗ
 ಅಗಸಿಗೆ ಬಂದು ‘ಹೆಬಲಕ’ ಸಾಬ ಹೇಳತಾನ ಬುದ್ಧಿಮಾತ
 ಕೊಡುತ್ತಿವಿ ಕಬುಲ ಕೇಳಿರಿ ಮಾತ, ಹೋಗಬ್ಬಾಡರಿ ಸತ್ತ
 ಅನುವ ಮಾತಿಗೆ ನಂಬಿಗೆ ಸಾಲದೆ ‘ಹನುಮ’ ಬಂದನೊ ಮುಂದಿತ್ತ ||೩||

ಜಡಗ ಹೇಳತಾನೋ ಹೊಡಯಿರಿ ಇವರ ಮೂರ ಘಾತಕರಾ
 ಇಸವಾಸಫಾತಕ ಮಾಡಿದರಿವರ, ನಂಬಿಗಿಲ್ಲ ನಮಗ ಪಿತೂರಾ
 ಮೋನ ಮಾಡಿ ನಮದೇಶ ಗೆದಿತಾರೂ ಮುಂದ ನಮಗ ಘೋರಾ
 ಅಂದು ಹೊಡೆದಾನೋ ಬಂದು ಗುಂಡಿಗೆ ಆದ ಸಾಹೇಬನ ಟಾರಾ
 ‘ಕಾರ’ ಸಾಹೇಬ ಬೆಂಕಿ ಚೂರಾದ ಲೂಟಿ ಮಾಡಂತನೊ ಉರಾ
 ಸಿಟ್ಟೆಲೆ ಹೊಡೆದರು ಸಿಡಿಲಸಿಡಿದ್ದಾಂಗ ಗುಂಡು ಸುರಿದಾವ ಭರಪೂರ
 ಹನುಮ ಹೇಳತಾನ ಗುಂಡು ಹೊಡಿದು ಕೆರ ಕೆಡವು ನಷ್ಟ ಬಾರ
 ಮುನ್ನೂರ ಮಂದಿ ಮೃಮ್ಯಾಗ ಬಂದರ ಆಗ ನೋಡೊ ಜೋರಾ
 ಭೀಮನು ಇದುರಿಗೆ ನಿಂತಾ ಐನೂಮಂದಿಗೆ ಮತ್ತಾ
 ಬಾಲನು ಮಾಡಿದ ಕಸರತ್ತಾ ಕುದುರಿಯ ಕಡಿದು ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತಾ
 ರಾಮನ ಕಡಿತ ವಿಪರೀತಾ. ಕಾಲುವೆ ಹರಿತೋ ರಕ್ತ
 ಸಾವಿರ ಆಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಕೂಗತಾನೋ, ಕಡಿಕಡಿರಿ ಅಂತ ಮತ್ತಾ
 ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಹಿಂಗ ಕಡಿದು ಸತ್ತರೂ ಹಲಗಲಿ ಬಂಟರಣ್ಣ ಜನಕ ||೪||

ಹೊಡಲೆ ಹೋರೆ ಕುಡ ಕಬ್ಬಿಣ ಮೋಸರು ಬೆಣ್ಣೆ ಹಾಲಾ
 ಉಪ್ಪು ಎಣ್ಣೆ ಅರಿಸಿಂ ಜೀರಗಿ ಅಕ್ಕಿಸಕ್ಕಾರಿ ಬೆಲ್ಲಾ
 ಗಂಗಳ ಚರಗಿ ಮಂಗಳ ಸೂತ್ರ ಹೋದವು ಬೀಸುಕಲ್ಲಾ
 ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಯಿತು ಅತ್ತು ವರ್ಣಸಿ ಹೇಳಲಿ ನಾನೆಷ್ಟ್ವ
 ಸಿಕ್ಕದ್ದು ತಗೊಂಡು ಸರದ ನಿಂತರೊ ಉರಿಗೆ ಹೊಳ್ಳಿ ಹೊಟ್ಟು
 ಬೂದಿ ಮಾಡ್ಯಾರೋ ಹಲಗಲಿ ಸುಟ್ಟು ಗುತ್ತುಳಿಯಲ್ಲಿಳ್ಳಷ್ಟು
 ಕಾಣದೆ ಹೋಯಿತೋ ಕೆಟ್ಟು ವರ್ಣಸಿ ಹೇಳಿದೆ ಕಂಡಪ್ಪು
 ಕುರ್ತೆಕೋಟಿ ಕಲ್ಲೇಶನ ದಯದಿಂದ ಹಾಡಿದೆನಷ್ಟ್ವ ಜನಕಾ

॥೫॥

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಲಾವಣಿಗಳು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಕಾರ. ಏರತನ, ಸಾಹಸವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದರಿಂದ ಲಾವಣಿ ಎಂದರೆ ‘ವೀರಗಿತೆ’ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಏಕ ಘಟನೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ್ದ ಕಥನಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವ ಲಾವಣಿಗಳು ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕತೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯದು ರಚಿಸಿರುವ ಲಾವಣಿಗಳು ವಸ್ತುನಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹಿಂದಿನಿಂದ ವಾಕ್ಯರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಬಂದಿದ್ದು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿವೆ. ಗಡ್ಡದ ಹೋಳಹನ್ನು, ಭಾವಗಿತದ ಸ್ತೋಪನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಲಾವಣಿಗಳು ಧ್ವನಿ ರಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.
 ಪ್ರಸ್ತುತ ಲಾವಣಿಯನ್ನು ಡಾ. ಬಿ.ಎಸ್. ಗಢಗಿಮತ ಅವರ ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು ಕೃತಿಯಿಂದ ಆಯ್ದು ಸಂಪಾದಿಸಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಆಶಯ ಭಾವ

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಮೇಲೆ ಪರಗಡಿಗಳಿಂದ ದಾಳಿ-ದಂಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಏರರು ಅವುಗಳನ್ನು ತಡೆದು ಕನ್ನಡಿಗರ ಗೌರವವನ್ನು ಉಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತ್ಯಾಗ, ಬಲಿದಾನಗಳಿಂದ ಅಮರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಏರ ಕಲಿಗಳ ಏರಸಾಹನ, ಉಜ್ಜಲ ಜೀವನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಕಥನಾತ್ಮಕ ಕಾವ್ಯಗಳೇ ಲಾವಣಿಗಳು. ಜನತೆಯನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಲು ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಉರುಗಳನ್ನೇ ಅವರಿಗೆ ಅಂಕಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಲಗಲಿಯ ಬೇಡರ ಲಾವಣಿ ಅದಕ್ಕೂಂದು ಸೈಜ ನಿದರ್ಶನ.

ಹಲಗಲಿಯ ಬೇಡರ ಉರು. ಮುಧೋಳ ಸಂಸಾಫನದಲ್ಲಿದ್ದು, ಇಂದಿನ ಬಾಗಲಕೋಟಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿದೆ. ಅಂದು ಕಲಾದಿಗಿಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಫನ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಇದಾರು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿ ಹಲಗಲಿ ಇದೆ. ‘ಹಲಗಲಿಯ ಬಂಟರ ಹತಾರ ಕದನ’ ಎಂಬ ಏರರಸಯುಕ್ತವಾದ ಹಾಡುಗಳೇ ಹಲಗಲಿ ಬೇಡರ ಲಾವಣಿಗಳು.

ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಆಡಳಿತ ಸೂತ್ರ ಹಿಡಿದರು. ಇಲ್ಲಿರ ಪ್ರಥಮ ಸ್ನಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಅನಂತರ ಭಾರತೀಯರ ಮೇಲೆ ನಿಶ್ಚಯಿತಾಕರಣದ ಹುಕುಮನ್ನ ಹೊರಡಿಸಿದರು. ಈ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ಕಾರದ ಅನುಮತಿಯಿರದೆ ಭಾರತೀಯರ ಶಸ್ತ್ರಸಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವಂತಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಹುಕುಮನ್ನ ವಿರೋಧಿಸಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದಂಗೆಗಳಾದವು. ಹಲಗಲಿಯ ರಾಮ, ಬಾಲ, ಹನುಮ, ಜಡಗ ಮೊದಲಾದ ಏರರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಕೊಡಲೊಪ್ಪದೆ ದಂಗೆ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಹೆಬಲಕ್ ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಗೇದರು. ಇದರಿಂದ ಕ್ರೋಧಗೊಂಡ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಕಲಾದಗಿಯಿಂದ ದಂಡು ಕಳುಹಿಸಿ ಹಲಗಲಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಿ ದಂಗೆ ಎದ್ದವರನ್ನು ಬಗ್ಗುಬಡಿದನು. ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರದ ದೌಜನ್ಯವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಕಥಾನಕವೇ ಈ ಲಾವಣೆ.

* * *

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಗಸಿ	-	ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು	ಕಸರತ್ತು	-	ಚಮತ್ವಾರ್ಥ
ಕಾರಕೊನ	-	ಗುಮಾಸ್ತ	ಹುಮಕಿ	-	ಸಹಾಯ, ಒತ್ತಾಸೆ
ಕೊಳ್ಳಿ	-	ಬೆಂಕಿ	ಫಾತಕ	-	ದ್ರೋಹಿ
ಘೋರ	-	ಆಪತ್ತಿ,	ಚರಿಗೆ	-	ತಂಬಿಗೆ
ಜತ್ತು	-	ಜೊತೆ	ಜಲದ	-	ತೀವ್ರ
ಟಾರಾ	-	ನಾಶ	ದಂಡು	-	ಸ್ವೇಚ್ಛೆ
ಭಂಟ	-	ವೀರ	ಭರಪೂರ	-	ಪ್ರವಾಹ
ಲೂಟಿ	-	ಸುಲಿಗೆ	ವಿಲಾತಿ	-	ವಿಲಾಯಿತಿ
ಹತಾರ	-	ಆಯುಧ	ಮಸಲತ್ತು	-	ಪಿತೂರಿ, ಒಳಸಂಚು
ಹುಕುಂ	-	ಆದೇಶ			

ಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. ಚಟೆಕಾರರು - ಆಂಗ್ಲೋ ಇಂಡಿಯನ್
೨. ಹೆಬಲಕ ಸಾಬ್ - ಹೆನ್ನಿ ಹ್ಯಾವೋಲಾಕ್ ಎಂಬ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ.
೩. ಕಾರಣಹೇಬ್ - ಅಲೆಗ್ಜಾಂಡರ್ ವಿಲಿಯಂ ಕರ್ಟೆ ಎಂಬ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ.
೪. ಕುಂಪಣಿ; ಕಂಪನಿ - ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ ಎಂಬ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ರಚಿಸಿದ್ದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ಕುಂಪಣಿ ಸರಕಾರ ಹೊರಡಿಸಿದ ಆದೇಶ ಏನು?
- ಹಲಗಲಿಯ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖರು ಯಾರು?
- ಹಲಗಲಿ ಗುರುತು ಉಳಿಯದಂತಾದುದು ಏಕೆ?
- ಯಾವ ಘಟನೆ ಹಲಗಲಿ ಲಾವಣಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ?
- ಹಲಗಲಿ ಗ್ರಾಮ ಎಲ್ಲಿದೆ?

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ಹಲಗಲಿಯ ಬೇಡರು ದಂಗೆ ಏಳಲು ಕಾರಣವೇನು?
- ಹಲಗಲಿಗೆ ದಂಡು ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು?
- ದಂಡು ಹಲಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ದಾಳಿ ನಡೆಸಿತು?
- ಲಾವಣಿಗಳನ್ನು ಏಕೆ ವೀರಗಿಳಿತೆಗಳು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ?

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ಹಲಗಲಿ ದಂಗೆಗೆ ಕಾರಣವೇನು? ಸರಕಾರ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿತು?
- ಹಲಗಲಿ ದಂಗೆಯ ಪರಿಣಾಮವೇನು?

ಈ) ಸಂದರ್ಭ-ಸಹಿತ ಶಾಷ್ಟರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

- “ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೆ ಜೋರ ಮಾಡಿ ಕಸಿದು ಕೊಳ್ಳಿ ಹತಾರ”
- “ಜೀವ ಸತ್ಯ ಹೋಗುವುದು ಗೊತ್ತ”
- “ಹೊಡೆದರೂ ಗುಂಡ ಕರುಣ ಇಲ್ಲದ್ದಂಗ”
- “ಕೆಟ್ಟಿ ವರ್ಣಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ ಕಂಡಷ್ಟು”

ಉ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತವಾದುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಶಫತದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

- ಹಲಗಲಿ ಬಂಟರ ಕದನ ವೀರರಸ ಪ್ರಥಾನವಾದ _____
(ಕತೆ, ಗಾದೆ, ಒಗಟು, ಲಾವಣಿ)

೧. ಹಲಗಲಿಯು ಈಗ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿದೆ _____

(ಬಾಗಲಕೋಟಿ, ಕಲಾಡಗಿ, ಮುಂಜೋಳ, ಹೆಬಲಕ)

೨. ಕುಂಪಣಿ ಸರ್ಕಾರ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಶಾಸನ _____

(ಯುದ್ಧಶಾಸನ, ನಿಶ್ಚಯಕರಣ, ಕಬುಲಶಾಸನ, ಕುರ್ತಾಕೋಟಿಶಾಸನ)

೩. ಲಾವಣಿಕಾರ ಅಂಕಿತಗೊಳಿಸಿರುವ ದ್ವೇವ _____

(ಕಲ್ಳೇಶ, ಹನುಮ, ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ)

೪. ‘ವಿಲಾತಿ’ ಪದದ ಸರಿಯಾದ ರೂಪ _____

(ಅಯುಧ, ವಿಹಾರ, ವಿಲಂತಿ, ವಿಲಾಯಿತಿ)

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭಾಷಾಸ್

ಪದಗಳು

ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿದಾಗ ಪದರಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದೇ ಅಕ್ಷರವೂ ಪದವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಉದಾ : ಆ ಮನೆ, ಈ ತೋಟ ಇಲ್ಲಿರುವ ಆ, ಈ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಗಳು ಪದಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ.

ಭಾಷೆಯೆಂಬುದು ನಿಂತ ನೀರಲ್ಲ. ಅದು ತನ್ನ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಿಂದಲೂ ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬಳಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅದರದೇ ಆದ ಮೂಲ ಪದಗಳು ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದ ಪದಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಮೂಲ ಪದಗಳನ್ನು ‘ದೇಶ್ಯಪದ’ ಎಂತಲೂ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ‘ಅನ್ಯದೇಶ್ಯ’ ಪದ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲ ಪದಗಳು ದೇಶ್ಯಪದಗಳನಿಸಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪಾಸ್ತಿ, ಪೋಚುಗೀಸ್, ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಉದ್ಯ - ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾಷೆಗಳಿಂದಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪದಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಅನ್ಯದೇಶ್ಯ ಪದಗಳಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ತಡ್ಱವ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯೋಣ.

ದೇಶ್ಯ ಪದಗಳು : ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅದರದೇ ಆದ ಮೂಲ ಪದಗಳು ಇರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಆ ಪದಗಳೇ ದೇಶ್ಯಪದಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದೇಹದ ಅಂಗಾಂಗ ಗಳಿಗೆ, ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳಿಗೆ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೆಸರಿಗೆ, ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ, ಸರ್ವನಾಮಗಳಿಗೆ, ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಗಳಿಗೆ, ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಭಾಷೆಯ ಸ್ವಂತ ಪದಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

ಕನ್ನಡದ ದೇಶ್ಯಪದಗಳು

- ಅಂಗಾಂಗಗಳು : ಕೈ, ತಲೆ, ಹೊಟ್ಟಿ, ಕಾಲು, ಬೆನ್ನು ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳು : ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ, ಅಜ್ಞ, ಅಜ್ಞಿ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ಮಾವ, ಭಾವ,
- ಅಣ್ಣ, ತಂಗಿ, ತಮ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಾಣಿಗಳು : ಇಲಿ, ಹಾವು, ಎತ್ತು, ಎಮ್ಮು, ದನ, ಕೋಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಬಾಗಿಲು, ಉಪ್ಪು, ಹಾಲು, ಜಿಲಕ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಸರ್ವಾನಾಮಗಳು : ನಾನು, ಅವನು, ನೀನು, ಅವಳು, ಅದು, ಅವು, ಅವರು ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಸಂಶ್ಯಾಪಾಚಕಗಳು : ಒಂದರಿಂದ ಒಂಬ್ಯೇನೂರತೊಂಬತೊಂಬತ್ತರವರೆಗಿನ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು.
- ಧಾರುಗಳು : ತಿನ್ನು, ಹೋಗು, ಕೇಳು, ಬಿಡು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅನ್ಯದೇಶ್ಯ ಪದಗಳು

ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಅನ್ಯದೇಶ್ಯ ಪದಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಅನ್ಯದೇಶ್ಯಪದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯೋಣ.

ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ರೋಮನ್ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ – ದಮ್ಮಡಿ, ದಮಡಿ, ದಮ್ಮು

ದೀನಾರ ಗದ್ಯಾಣ-ಇತ್ಯಾದಿ.

ಫಾಸಿಟಿಯಿಂದ – ಅಬಕಾರಿ, ರಸ್ತೆ, ದವಾಖಾನೆ, ಚೌಕಾಷಿ,

ಅಜಮಾಯಿಸಿ, ಅಮದು, ದಲ್ಲಾಳಿ – ಇತ್ಯಾದಿ

ಅರಬ್ಬಿಯಿಂದ – ಅಮಾನತು, ಅಸಲು, ಇನಾಮು, ಕಾಯ್ದು, ಗಲೀಜು, ತಕರಾರು, ತರಬೇತು, ನಕಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ

ಪೋರ್ಚೋಗೀಸೋನಿಂದ – ಮೇಜು, ತಂಬಾಕು, ಅನಾನಸು, ಸಾಬೂನು, ಚೊಂಬು, ಇಸ್ತಿ, ರಸೀದಿ – ಇತ್ಯಾದಿ.

ಉದ್ದುವಿನಿಂದ – ಕಿಮ್ಮತ್ತು, ತಾರೀಕು, ತಾಲೂಕು, ಅಹವಾಲು, ಇಲಾಖೆ, ದಜ್ರೆ, ಬಂದೂಕು, ರುಬು, ಶುರು, ಶಾಮೀಲು – ಇತ್ಯಾದಿ.

ಹಿಂದೂಸಾಧಿ – ಅಚ್ಚೆ, ಕಚ್ಚೇರಿ, ಕಾಶಾರನೆ, ಸಲಾಮು, ದಬಾರು, ಕುಚ್ಚೆ, ಕಾಗದ, ಹುಕುಂ – ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಿಂದ – ಬಸ್ಸು, ಕಾರು, ಕಾಲೇಜು, ಲೈಟ್‌ಲು, ಪೆನ್ನು – ಇತ್ಯಾದಿ.

ತತ್ವಮ-ತದ್ವವ

ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪದಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡು ಬಂದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಮೂರ್ತಿ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ತತ್ವಮ-ತದ್ವವಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ ರೂಢಿಯಿದೆ.

ತತ್ವಮಗಳು : ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬರುವಾಗ ವಿಕಾರ ಹೊಂದದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುವ ಪದಗಳನ್ನು ‘ತತ್ವಮ’ಗಳಿಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ‘ತತ್ತ್ವ’ ಎಂದರೆ ‘ಅದಕ್ಕೆ’ (ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ) ‘ಸಮ’ ಎಂದರೆ ‘ಸಮಾನ’ ಎಂದರ್ಥ. ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದದ್ದು ಎಂದರ್ಥ. ತದ್ವವಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತ ರೂಪವನ್ನೂ ತತ್ವಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ : ರಾಮ, ವಸಂತ, ಸೋಮ, ಚಂದ್ರ, ಗ್ರಹ, ಸ್ತ್ರೀ, ಶ್ರೀ, ಭುವನ, ಶ್ರುತಿ, ಕಾವ್ಯ, ಪಶು - ಇತ್ಯಾದಿ.

ತದ್ವವಗಳು : ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವಿಕಾರವನ್ನಾಗಲೀ, ಪೂರ್ಣ ವಿಕಾರವನ್ನಾಗಲೀ ಹೊಂದಿ ಬಂದಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ‘ತದ್ವವ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ‘ತತ್ತ್ವ’ ಎಂದರೆ ಅದರಿಂದ, ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ‘ಭವ’ ಎಂದರೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಎಂದರ್ಥ.

ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡ ತದ್ವವರೂಪಗಳು : ಶತಿ-ಸಸಿ, ಶಿರ-ಸಿರ, ಕಲಶ-ಕಳಸ, ಅಂಕುಶ-ಅಂಕುಸ, ವರ್ಷ-ವರುಸ ಇತ್ಯಾದಿ

ಪೂರ್ಣ ವ್ಯಾತ್ಯಾಸ ಹೊಂದಿದ ತದ್ವವರೂಪಗಳು : ದ್ಯುತ-ಜೂಜು, ವಂಧ್ಯಾ-ಬಂಜಿ, ವಿದ್ಯಾಧರ-
ಬಿಜೋದರ, ವೈಶಾಖ-ಬೇಸಗೆ, ಕುತಾರ-ಕೊಡಲಿ,
ಪಾದುಕಾ-ಹಾವುಗೆ, ಅಕ್ಷ-ಎಕ್ಕ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಭಾಷಾ ಚರ್ಚೆ ವಟಿಕೆ

೧. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಗ್ರಹಿಸಿ ಸಮಾಶವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.

ಮುಂಗ್ಯ, ನಡುರಾತ್ರಿ, ಹನುಮಭೀಮರಾಮ, ಮೋಸಮಾದು.

೨. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಪದಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ರೂಪ ಬರೆಯಿರಿ.

ಹೀಂಗ, ಮ್ಯಾಗ, ಕಳುವ್ಯಾರೆ, ಇಲ್ಲದ್ದಂಗ, ಇಸವಾಸ, ಸಕ್ಕಾರಿ.

೩. ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ ಸಮನ್ವಯಿಸಿ.

ಆ. “ಒಳಗಿನ ಮಂದಿ ಗುಂಡು ಹೊಡಿದರೂ ಮುಂಗಾರಿ ಸಿಡಿಲ ಸಿಡಿದ್ದಾಂಗ”

ಆ. ಸಿಡಿಲ ಸಿಡಿದ್ದಾಂಗ ಗುಂಡು ಸುರಿದಾವ.

ಇ. ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ.

ಒಳಗಿಂದೊಳಗೆ, ಸುದ್ದಿ, ಮಂದಿ, ಕೆಸರತ್ತು.

ಇ. ದೇಶ್ಯ-ಅನ್ಯದೇಶ್ಯ ಪದಗಳನ್ನು ಅರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಹೊತ್ತು, ಹತಾರ, ಮಸಲತ್ತು, ಬಂಟರು, ಹುಕುಮ, ಮುಂಗ್ಯೆ, ಸಾಹೇಬ,
ಕಾರಕೊನ, ಸಿಪಾಯಿ, ಮುಂಗಾರು, ಕಬುಲ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

ಗ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ, ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿರಿ.

ಗ. ಕೊಡಲಿ _____

ನಾನೆಷ್ಟೂ

ಗ. ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು _____

ಜನಕಾ ||

ಮೂರಕ ಓದು

- ಡಾ. ರಾಗೋ ಅವರ ‘ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳು’ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿ.
- ಡಾ. ಹಾ ಮಾ ನಾಯಕರ ‘ಜಾನಪದ ಸ್ವರೂಪ’ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿ.

* * * * *

ಒ. ಕೌರವೇಂದ್ರನ ಕೊಂಡೆ ನೀನು

- ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ

ಪ್ರವೇಶ : ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಜನೀಯ ಕೃತಿಗಳು. ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ವೇದವ್ಯಾಸರು ಸಂಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಿ ರಚಿಸಿದರು. ಪಂಪ, ರನ್ನ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಮೊದಲಾದವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದರು. ಶ್ರವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತ ಕಾವ್ಯಗಳು ಉಳಿದು ಬೆಳೆದುಬಂದಿವೆ. ಉತ್ತಮಗುಣ, ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಷ್ಟೇ ಶೌರ್ಯ, ಸಾಹಸ, ಏರತನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಸ್ವತಃ ಅವನಿಗಾಗಲಿ, ಅವನ ಹಿರಿಯರಿಗಾಗಲಿ ಯಾವುದೇ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ದಾಯಾದಿಗಳೊಳಗಿನ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳು ನಮ್ಮ ಮನವನ್ನೂ ಮನೆಯನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ “ಮಹಾಭಾರತ” ಒಂದು ನಿದರ್ಶನ. ಕೃಷ್ಣಸಂಧಾನವು ದುರ್ಯೋಧನನ ಹತದಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದರೂ ಯಾವುದ್ದಿನ ಅನಿವಾರ್ಯವಂದಾದಾಗ ಧರ್ಮಪ್ರಕ್ರಿಯಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಭೇದತಂತ್ರವನ್ನು ಬಳಸಿ ಕರ್ಣನಿಗೆ ಜನ್ಮರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಅತಿಯಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ನೀಡಬಹುದಾದ ಸಂಗತಿ, ಅಸಾಮಾನ್ಯನೂ ಶೌರ್ಯಕ್ಕೆ, ದಾನಕ್ಕೆ, ಉದಾತ್ಮತೆಗೆ, ಕರುಣೆಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಕರ್ಣನಿಗೆ ಎಂತಹ ಸಂಕಟವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು; ಅವನ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಟೇಯ ಮುಂದೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೊಳ್ಳಿದ ಪ್ರತ್ಯೋಭನೆ ಹೇಗೆ ವ್ಯಧಗೊಂಡಿತೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇನತನೂಜನ ಕೂಡ ಮೃದುನ
ತನದ ಸರಸವನೆಸಗಿ ರಥದೊಳು
ದನುಜರಿಪು ಬರಸೆಳೆದು ಕುಳಿರಿಸಿದನು ಹೀರದಲ್ಲಿ
ಎನಗೆ ನಿಮ್ಮಡಿಗಳಲಿ ಸಮಸೇ
ವನೆಯೆ ದೇವ ಮುರಾರಿಯಂಜುವೆ
ನೆನಲು ತೊಡೆಸೋಂಕಿನಲಿ ಸಾರಿದು ಶೌರಿಯಂತೆಂದ || ೧ ||

ಭೇದವಿಲ್ಲಲೆ ಕರ್ಣ ನಿಮ್ಮೊಳು
ಯಾದವರು ಕೌರವರೊಳಗೆ ಸಂ
ವಾದಿಸುವಡನ್ನೂಯಕೆ ಮೊದಲೆರಡಿಲ್ಲ ನಿನಾಂಕೆ
ಮೇದಿನೀಪತಿ ನೀನು ಚಿತ್ತದೊ
ಖಾದುದರಿವಿಲ್ಲಿನುತ ದಾನವ
ಸೂದನನು ರವಿಸುತ್ತನ ಕಿವಿಯಲಿ ಬಿತ್ತಿದನು ಭಯವ || ೨ ||

ಲಲನೆ ಪಡೆದೀಯ್ಯಾದು ಮಂತ್ರಂ
ಗಳಲಿ ಮೊದಲಿಗ ನೀನು ನಿನ್ನಾಯ
ಬಳಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರದೇವ ಮೂರನೆಯಾತ ಕಲಿಭಿಮ
ಫಲುಗುಣನು ನಾಲ್ಕನೆಯಲ್ಲೇದನೆ
ಯಲಿ ನಕುಲ ಸಹದೇವರಾದರು
ಬಳಿಕ ಮಾದ್ರಿಯಲೋಂದು ಮಂತ್ರದೊಳಿಬ್ಬರುದಿಸಿದರು || ೨ ||

ನಿನಗೆ ಹಸ್ತಿನಮುರದ ರಾಜ್ಯದ
ಘನತೆಯನು ಮಾಡುವೆನು ಪಾಂಡವ
ಜನಪ ಕೌರವ ಜನಪರೋಲ್ಲೇಸುವರು ಗದ್ದಗೆಯ
ನಿನಗೆ ಕಿಂಕರವೆರಡು ಸಂತತಿ
ಯೆನಿಸಲೊಲ್ಲದೆ ನೀನು ದುರಿಯೋ
ಧನನ ಬಾಯ್ದಂಬುಲಕೆ ಕೈಯಾನುವರೆ ಹೇಳಿಂದ || ೩ ||

ಎಡದ ಮ್ಯಾಯಲಿ ಕೌರವೇಂದ್ರರ
ಗಡಣ ಬಲದಲಿ ಪಾಂಡು ತನಯರ
ಗಡಣವಿದಿರಲಿ ಮಾದ್ರ ಮಾಗಧ ಯಾದವಾದಿಗಳು
ನಡುವೆ ನೀನೋಲಗದೊಳೆಂಪ್ಪುವ
ಕಡು ವಿಲಾಸವ ಬಿಸುಟ್ಟು ಕುರುಪತಿ
ನುಡಿಸೆ ಜೀಯ ಹಸಾದವೆಂಬುದು ಕಷ್ಟ ನಿನಗೆಂದ || ೪ ||

ಕೊರಳ ಸೆರೆ ಹಿಗ್ಗಿದವು ದೃಗುಜಲ
 ಉರವಣಿಸಿ ಕಡು ನೊಂದನಕಟಾ
 ಕುರುಪತಿಗೆ ಕೇಡಾಮುದೆಂದನು ತನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ
 ಹರಿಯ ಹಗೆ ಹೋಗೆದೋರದುರುಹದೆ
 ಬರಿದೆ ಹೋಮುದೆ ತನ್ನ ವಂಶವ
 ನರುಹಿ ಕೊಂದನು ಹಲವು ಮಾತೇನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿದ || ೬ ||

ಏನು ಹೇಳ್ಣಿ ಕರ್ಣ ಚಿತ್ತ
 ಗ್ರಾನಿ ಯಾವುದು ಮನಕೆ ಕುಂತೀ
 ಸೂನುಗಳ ಬೆಸಕ್ಕೆಸಿಕೊಂಬುದು ಸೇರದೇ ನಿನಗೆ
 ಹಾನಿಯಿಲ್ಲೆನಾಷ್ಟೇ ನುಡಿ ನುಡಿ
 ಮೌನವೇತಕೆ ಮರುಳುತನ ಬೇ
 ಡಾನು ನಿನ್ನಪದೆಸೆಯ ಬಯಸುವನಲ್ಲ ಕೇಳಿಂದ || ೭ ||

ಮರುಳು ಮಾಧವ ಮಹಿಯ ರಾಜ್ಯದ
 ಸಿರಿಗೆ ಸೋಲುವನಲ್ಲ ಕೊಂತೇ
 ಯರು ಸುಯೋಧನರೆನಗೆ ಬೆಸಕ್ಕೆವಲ್ಲಿ ಮನವಿಲ್ಲ
 ಹೊರೆದ ದಾತಾರಂಗೆ ಹಗೆವರ
 ಶಿರವನರಿದೊಪ್ಪಿಸುವೆನೆಂಬೀ
 ಭರದೋಳಿದೆನು ಕೌರವೇಂದ್ರನ ಕೊಂದೆ ನೀನೆಂದ || ೮ ||

ಏರ ಕೌರವರಾಯನೇ ದಾ
 ತಾರನಾತನ ಹಗೆಯೆ ಹಗೆ ಕೈ
 ವಾರವೇ ಕೈವಾರವಾದಂತಹನು ಕುರುನೃಪತಿ
 ಶೌರಿ ಕೇಳ್ಣಿ ನಾಳೆ ಸಮರದ
 ಸಾರದಲಿ ಶೋರುವೆನು ನಿಜಭುಜ
 ಶೌರಿಯದ ಸಂಪನ್ಮೂತನವನು ಪಾಂಡುತನಯರಲಿ || ೯ ||

ಮಾರಿಗೊತಣವಾಯ್ತು ನಾಳಿನ
ಭಾರತವು ಜರುರಂಗ ಬಲದಲ್
ಕೌರವನ ಮಣಿ ಹಿಂಗ ರಣದಲ್ಲಿ ಸುಭಟಕೋಣಿಯನು
ತೀರಿಸಿಯೆ ಪತಿಯವಸರಕ್ಕೆ ಶ
ರೀರವನು ನೂಕುವೆನು ನಿನ್ನಾಯ
ವೀರರ್ಮೇವರ ನೋಯಿಸೆನು ರಾಜೀವಸಖನಾಳೆ

॥೧೦॥

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೫೦) ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವ ಗದುಗಿನ ನಾರಾಣಪ್ಪ ಗದಗ ಪ್ರಾಂತದ ಕೋಳಿವಾಡದವನು. ಆದಿಕವಿ ಪಂಪನ ಅನಂತರ ವ್ಯಾಸರ ಮಹಾಭಾರತದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಹತ್ತು ಪರವರ್ತನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ, ಪಾಮರಿಗೂ ಕಾಮಧೇನು ಎಂಬ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ. ಕನ್ನಡ ಭಾರತ, ಗದುಗಿನ ಭಾರತ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಣಾಕಟ ಭಾರತ ಕಥಾಮಂಜರಿ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದು ಖ್ಯಾತನಾದ ಈತ ಐರಾವತ ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ರೂಪಕಾಲಂಕಾರವನ್ನು ನಿರಗಳವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ “ರೂಪಕಸಾಮಾಜ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ” ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ. ವೀರನಾರಾಯಣನ ಪರಮಭಕ್ತನಾದ ಈತ ಭಾಗವತ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಸರಳ, ಸುಂದರ ಹಾಗೂ ರಂಜನೀಯವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಿ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಡುಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಗದುಗಿನ ಭಾರತ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಮಹಾಕಾವ್ಯ.

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ವಿರಚಿತ ಕಣಾಕಟ ಭಾರತ ಕಥಾಮಂಜರಿ ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ರೋಗಪರವರ್ತಿಂದ ‘ಕೌರವೇಂದ್ರನ ಕೊಂಡ ನೀನು’ ಕಾವ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಆಶಯ ಭಾವ

ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಮರಸ್ಯದ ಬದುಕು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಮತ್ತು ಭಾರತವಾದರೆ ಸಂಪರ್ಕ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬರನ್ನೂಬ್ಬರು ನಾಶಮಾಡುವವರೆಗೂ ಅದು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಘೋರವಾದುದು ಎಂಬ ಅರಿವಿರುವುದಾದರೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಹತ ಸಾಧಿಸಿದಾಗ ಗೀಲ್ಲಲು, ಉಳಿಯಲು ವಿವಿಧ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಸಹಜ. ಶತ್ರುವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಮರಕ್ಕಿಳಿದು ಕಾದಾಡುವ ಮುನ್ನ ಶತ್ರುಬಲದ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಶಮನಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಗೆಲವು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದು ಒಂದು ರಾಜತಂತ್ರ. ಅದರಂತೆ ಧರ್ಮ ಪಾಂಡವರ ಪರವಿದ್ದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಕೌರವರ ಪ್ರಕ್ಕದ ವೀರಕಣಾನ ಜನ್ಮರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ, ತನ್ನವರಿಗೆ ಆಶನಿಂದ ಅಪಾಯವಾಗದಂತೆ ಮಾಡುವ ಹೃದಯವಿದ್ವಾವರ ಸನ್ನಿವೇಶ ಕೌರವೇಂದ್ರನ ಕೊಂಡ ನೀನು ಎಂಬ ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ದ್ವನಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಂಡವರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ನಿಂತ ಕೃಷ್ಣ ಒಂದು ಕಡೆ, ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಟೆಗೆ ಬದ್ಧನಾದ ಕಣಾ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ. ಪ್ರತ್ಯೋಭನೆಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಅಸಹಾಯಕನಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೋವು, ಸಂಕಟದಿಂದ ಬಳಲುವ ಕಣಾನ ವೃತ್ತಿತ್ವದ ಹಿರಿಮೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತರಗೊಂಡಿದೆ.

ಪೂರ್ವ ಕಢೆ

ಧರ್ಮರಾಯನ ಮಹಿಮೆತ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಮಾನಿತನಾದ ಕೌರವನು ಧರ್ಮರಾಯನನ್ನು ದ್ಯುತಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಜೂಜಾಟದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ದ್ಯುತದ ಪಣದಂತೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ವನವಾಸ ಒಂದು ವರ್ಷ ಅಜಾಳತವಾಸವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮುಗಿಸಿಬಂದ ಪಾಂಡವರು ತಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಜಾಳತವಾಸವು ಪೂರ್ವವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನೆಪವನ್ನೊಡ್ಡಿ ಕೌರವನು ರಾಜ್ಯ ನೀಡಲು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಂಧಾನದ ಮುಖೇನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಾಯ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸಂಧಿಗಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕಪಟನಾಟಕ ಸೂತ್ರಧಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸಂಧಿಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನನ ಬಲವನ್ನು ಕುಗಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮೊದಲು ವಿದುರನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕುಪಿತನಾದ ಕೌರವ ವಿದುರನನ್ನು ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗಳಿಯತ್ತಾನೆ. ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡ ವಿದುರ ಅಪ್ರತಿಮಾವಾದ ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಮುರಿದು ಯುದ್ಧದಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸಂಧಿ ವಿಫಲಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಯುದ್ಧವೇ ಸಿದ್ಧ ಎಂಬ ಶೀಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೌರವನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಲ್ಲ ಇನ್ನೊರ್ವ ಬಲಶಾಲಿ ಕರ್ಣನಿಂದ ಪಾಂಡವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಧರಿಸಿದ ಕೃಷ್ಣ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವೇದಿಕೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭವೇ ಪ್ರಕೃತ ಪಾಠಭಾಗ.

ಪದ ವಿಂಗಡಣೆ

೧. ಇನ+ತನೂಜನ ಕೂಡೆ ಮೈದುನತನದ ಸರಸವನೆಸಗಿ ರಥದೊಳು ದನುಜರಿಪು ಬರಸೆಳೆದು ಕುಳಿರಿಸಿದನು ಹೀತದಲ್ಲಿ, ಎನಗೆ ನಿಮ್ಮ+ಅಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಸೇವನೆಯೆ ದೇವ ಮುರಾರಿ+ಅಂಜುವೆನು+ಎನಲು ತೊಡೆ ಸೋಂಕಿನಲಿ ಸಾರಿದು ಶೌರಿ+ಇಂತು+ಎಂದ.

೨. ಭೇದ+ಇಲ್ಲ ಎಲೆ ಕರ್ಣ ನಮೋಳು ಯಾದವರು ಕೌರವರೊಳಗೆ ಸಂವಾದಿಸುವಡೆ+ಅನ್ನಯಕೆ ಮೊದಲು+ಎರಡು+ಇಲ್ಲ ನಿನ್ನ+ಆಣ ಮೇದಿನೀಪತಿ ನೀನು ಚಿತ್ತದೊಳ್ಳ+ಆದುದು+ ಅರಿವಿಲ್ಲ+ಎನುತ ದಾನವಸೂದನನು ರವಿಸುತ್ತನ ಕಿವಿಯಲಿ ಬಿತ್ತಿದನು ಭಯವ.

೩. ಲಲನೆ ಪಡೆದ+ಕೆ+ಇದು ಮಂತ್ರಗಳಲಿ ಮೊದಲಿಗ ನೀನು ನಿನ್ನಯ ಬಳಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರದೇವ ಮೂರನೆಯಾತ ಕಲಿಭಿಮು ಘಲುಗುಣನು ನಾಲ್ಕನೆಯಲಿ ಐದನೆಯಲಿ ನಕುಲಸಹದೇವರಾದರು ಬಳಿಕ ಮಾದ್ರಿಯಲಿ ಬಳಿಕ ಒಂದು ಮಂತ್ರದೊಳ್ಳ+ಇಬ್ಬರು ಉದಿಸಿದರು.

೪. ನಿನಗೆ ಹಸ್ತಿನಮರದ ರಾಜ್ಯದ ಘನತೆಯನು ಮಾಡುವೆನು, ಪಾಂಡವ ಕೌರವಜನಪರು+ಓಲ್ಯೆಸುವರು ಗದ್ದುಗೆಯ ನಿನಗೆ ಕಿಂಕರೆ+ಎರಡು ಸಂತತಿ+ಎನಿಸಲು+ಬಿಲ್ಲದೆ ನೀನು ದುರಿಯೋಧನನ ಭಾಯ್+ತಂಬುಲಕೆ ಕ್ಯು+ಆನುವರೆ ಹೇಳು+ಎಂದ

೫. ಎಡದ ಮೈಯಲಿ ಕೌರವ+ಇಂದ್ರರ ಗಡಣ ಬಲದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡು ತನಯರ ಗಡಣವು +ಇದಿರಲಿ ಮಾದ್ರ ಮಾಗಧ ಯಾದವ + ಆದಿಗಳು ನಡುವೆ ನೀನು + ಓಲಗದೊಳು + ಒಮ್ಮುವ ಕಡು ವಿಲಾಸವ ಬಿಸುಟ್ಟು ಕುರುಪತಿ ನುಡಿಸೆ ಜೀಯ ಹಸಾದ + ಎಂಬುದು ಕಷ್ಟ ನಿನಗೆ + ಎಂದ.

೬. ಕೊರಳ ಸರೆ ಹಿಗ್ಗಿದವು ದೃಗುಜಲ ಉರವಣಿಸಿ ಕಡು + ನೋಂದನು + ಅಕಟ್ಟಾ ಕುರುಪತಿಗೆ ಕೇಡು + ಆದುದು + ಎಂದನು ಮನದ + ಒಳಗೆ ಹರಿಯ ಹಗೆ ಹೋಗೆ + ತೋರದೆ + ಉರುಹದೆ ಬರಿದೆ ಹೋಹುದೆ ತನ್ನ ವಂಶವನು + ಅರುಹಿ ಕೊಂದನು ಹಲವು ಮಾತು + ಏನು + ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿದ.

೭. ಏನು ಹೇಳ್ಯೆ ಕರ್ಣ ಚಿತ್ತಗ್ಳಾನಿ ಯಾವುದು ಮನಕೆ ಕುಂತೀಸೂನಗಳ ಬೆಸಕ್ಕೆಸಿಕೊಂಬುದು ಸೇರದೇ ನಿನಗೆ ಹಾನಿ + ಇಲ್ಲ + ಎನ್ನ + ಆಣೆ ನುಡಿ ನುಡಿ ಮೌನವು + ಪತಕೆ ಮರುಳುತನ ಬೇಡ + ಆನು ನಿನ್ನ + ಅಪದೆಸೆಯ ಬಯಸುವನು + ಅಲ್ಲ ಕೇಳು + ಎಂದ

೮. ಮರುಳು ಮಾಧವ ಮಹಿಯ ರಾಜ್ಯದ ಸಿರಿಗೆ ಸೋಲುವನು + ಅಲ್ಲ ಕೌಂತೇಯರು ಸುಯೋಧನರು + ಎನಗೆ ಬೆಸಕ್ಕೆವಲ್ಲಿ ಮನವು + ಇಲ್ಲ ಹೋರೆದ ದಾತಾರಂಗೆ ಹಗೆವರ ಶಿರವನು + ಅರಿದು + ಒಟ್ಟಿಸುವೆನು + ಎಂಬ + ಈ ಭರದೊಳು + ಇದೆನು ಕೌರವ + ಇಂದ್ರನ ಕೊಂದೆ ನೀನು + ಎಂದ

೯. ವೀರ ಕೌರವರಾಯನೇ ದಾತಾರನ್ + ಆತನ ಹಗೆಯೆ ಹಗೆ ಕೈವಾರವೇ ಕೈವಾರ + ಆದಂತೆ + ಅಹೆನು ಕುರುನೃಪತಿ ಶೌರಿ ಕೇಳ್ಯೆ ನಾಳಿ ಸಮರದ ಸಾರದಲಿ ತೋರುವೆನು ನಿಜಭೂಜ ಶೌರಿಯದ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನು ಪಾಂಡುತನಯರಲಿ.

೧೦. ಮಾರಿಗೆ + ಜೀತಣವು + ಆಯ್ದು ನಾಳಿನ ಭಾರತವು ಚತುರಂಗ ಬಲದ ಕೌರವನ ಮಣ ಹಿಂಗೆ ರಣದಲ್ಲಿ ಸುಭಟ ಕೋಟಿಯನು ತೀರಿಸಿಯೆ ಪತಿಯ + ಅವಸರಕ್ಕೆ ಶರೀರವನು ನೂಕುವೆನು ನಿನ್ನಯ ವೀರರು + ಬವರ ನೋಯಿಸೆನು ರಾಜೀವ ಸವಿನ + ಆಣೆ

ಪದಗಳ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ

ಅಡಿ-ಪಾದ	ಕಡು-ಅತಿ	ದನುಜ-ರಾಕ್ಷಸ
ಅನ್ವಯ-ವಂಶ	ಕಿಂಕರ-ಸೇವಕ	ದೃಗುಜಲ-ಕಣ್ಣನೀರು
ಅರುಹು-ಹೇಳು	ಕೈಯಾನು-ಕೈಚಾಚು	ಬಳಿ-ಅನಂತರ
ಅವಸರ-ಅಗತ್ಯದ	ಕೈವಾರ-ಹೋಗಳಿಕೆ	ಬಾಯ್ದುಂಬುಲಕೆ-ಎಂಜಲಿಗೆ
ಇನ-ಸೂರ್ಯ	ಗಡಣ-ಸಮೂಹ	ಭೇದ-ವೃತ್ಯಾಸ
ಉರವಣಿಸು-ಹೆಚ್ಚಾಗು	ಗದ್ದಗೆ-ಪೀಠ	ಮುರಾರಿ-ಕೃಷ್ಣ
ಖಣ-ಹಂಗು	ಗಾನಿ-ತಲ್ಲಣ	(ಮುರ+ಅರಿ)
ಎನಿಸಲೊಲ್ಲದ-ಇಷ್ಟಪಡದ	ಚಿತ್ತ-ಮನಸ್ಸು	ಮೇದಿನಿ-ಭೂಮಿ
ಕಡು-ಅತಿ	ತನೂಜ-ಮಗ	ರಣ-ಯುದ್ಧ

ರವಿ-ಸೂರ್ಯ	ಲಲನೆ-ತರುಣಿ;	ಸುತ-ಮಗ
ರವಿಸುತ-ಕರ್ಣ	ಶೌರಿ-ಕೃಷ್ಣ;	ಸೂನುಗಳು-ಮಕ್ಕಳು
ರಾಜೀವಸಬಿ-ಸೂರ್ಯ.	ಶೌರಿಯ-ಶೌರ್ಯ	ಹಗೆ-ಶತ್ರು
ರಿಪು-ಶತ್ರು	ಸಂತತಿ-ವಂಶ	ಹಸಾದ(ಧ್ವನಿ)-ಪ್ರಸಾದ(ತ್ವ)

ಟಿಪ್ಪಣಿ

- ಮುರಾರಿ** - ಮುರ+ಅರಿ; ಮುರ ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ವಧಿಸಿದವನು ಮುರಾರಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ.
- ಯಾದವರು** - ಯದುವಿನ ವಂಶಸ್ಥರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಯದುವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಿಣಂಯಾನುಸಾರ ಯಾದವರು ಕುರುಕ್ಕೇತ್ತ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದುರ್ಘೋಧನನ ಪರವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದರು.
- ಮಾಡಿ** - ಪಾಂಡುರಾಜನ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿ. ಮದ್ದೇಶದ ರಾಜಕುಮಾರಿ. ಕುಂತಿಯಿಂದ ಪಡೆದ ಮಂತ್ರದ ಬಲದಿಂದ ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ನಕುಲ ಸಹದೇವರೆಂಬ ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದವಳು.
- ಚತುರಂಗಬಲ** - ಅನೆ, ಕುದುರೆ, ರಥ, ಕಾಲಾಳುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸೈನ್ಯ ಸಮೂಹ.
- ರಾಜೀವ ಸಬಿ** - ರಾಜೀವ-ಕಮಲ (ತಾವರೆ); ಸಬಿ-ಗೆಳೆಯ - ತಾವರೆಯ ಗೆಳೆಯ - ಸೂರ್ಯ
- ಮಾಧವ** - ಮಾ-ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಧವ-ಪತಿ, ಒಡೆಯ, ಧರಿಸಿದವ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಯನ್ನು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದವ-ವಿಷ್ಣು-ಇಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ (ಕೃಷ್ಣನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರ)

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕರ್ಣನನ್ನು ರಥದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡನು?
- ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಆರಾಧ್ಯದ್ಯೇವ ಯಾರು?
- ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳ ವರಬಲದಿಂದ ಜನಿಸಿದವರು ಯಾರು?
- ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಿಗಿರುವ ಬಿರುದು ಯಾವುದು?
- ನಾರಣಪ್ಪನಿಗೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನೆಂಬ ಹೆಸರು ಏಕೆ ಬಂತು?

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ಕೃಷ್ಣನು ಕರ್ಣನ ಮನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಯವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದನು?
- ಕುಂತಿ, ಮಾಡಿಯರು ಯಾರ್ಥಾರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದರು?

- ಇ. ಕೃಷ್ಣನು ಆಮಿಷಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಿದಾಗ ಕರ್ಣನ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಭಾವನೆಗಳೇನು?
- ಉ. ಕೃಷ್ಣನು ಕಾರವೇಂದ್ರನನ್ನು ಕೊಂದನು ಎಂದು ಕರ್ಣ ಹೇಳಲು ಕಾರಣವೇನು?
- ಇ. ಯಾದ್ವಧ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣನ ತೀಮಾನವೇನು?
- ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.
- ಉ. ಕರ್ಣನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಒಡ್ಡಿದ ಆಮಿಷಗಳೇನು?
- ಅ. ಪಾಂಡವರು ಸೋದರರೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಕರ್ಣನ ಮನಸ್ಸಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
- ಆ. ಕರ್ಣನ ನಿಧಾರ ಸರಿ ಎನ್ನುವಿರಾ? ಏಕೆ?
- ಆ) ಸಂದರ್ಭಸಹಿತ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
- ಉ. “ರವಿಸುತ್ತನ ಕೆವಿಯಲಿ ಬಿತ್ತಿದನು ಭಯವ.”
- ಅ. “ಬಾಯ್ದಂಬುಲಕೆ ಕೈಯಾನುವರೆ.”
- ಆ. “ಜೀಯ ಹಸಾದವೆಂಬುದು ಕಪ್ಪು”
- ಉ. “ನಿನ್ನಪದೆಸೆಯ ಬಯಸುವನಲ್ಲ”
- ಅ. “ಮಾರಿಗೌತಣವಾಯ್ತು ನಾಳಿನ ಭಾರತವು.”
- ಉ) ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ.
- ಉ. ‘ರಾಜೀವಸಲಿ’ ಎಂದರೆ _____ ಎಂದು ಅರ್ಥ.
- ಅ. ಗದುಗಿನ ಭಾರತವು _____ ಷಟ್ಕದಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.
- ಆ. ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳ ವರಬಲದಿಂದ _____ ಜನಿಸಿದರು.
- ಉ. ಕರ್ಣನು _____ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಜನಿಸಿದನು.
- ಅ. ಗದುಗಿನ ಸಮೀಪದ _____ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಹುಟ್ಟಿದಸ್ಥಳ.

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭಾಷ

ಭಂದಸ್ಸು

ಶುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು, ಬರೆಯಲು ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಗೆ ಅಗತ್ಯವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪದ್ಯರಚನೆ ಮಾಡಲೂ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಪದ್ಯರಚನಾ ನಿಯಮವನ್ನು ಭಂದಸ್ಸು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಇಂದ್ರಲ್ಲಿ ಇಧ್ಯ ಒಂದನೆಯ ನಾಗವರ್ಮ ಎಂಬವನು ಭಂದೋಂಬುಧಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಮೂಲಕ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಹಳಗನ್ನಡದ ಮತ್ತು ನಡುಗನ್ನಡದ ಪದ್ಯಕಾವ್ಯಗಳು ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಭಂದಶ್ಯಾಸ್ತವನ್ನು ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಸ, ಯತಿ, ಗಣಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಸ : ಪದ್ಯದ ಪ್ರತಿ ಸಾಲಿನ ಒಂದು ಮತ್ತು ಎರಡನೇಯ ಸ್ವರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ವ್ಯಂಜನವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಆದಿಪ್ರಾಸ ವೆಂತಲೂ ಪ್ರತಿ ಪಾದದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ವ್ಯಂಜನವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸವೆಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೋಮ್ಮೆ ಅಪರೂಪಕೈ ಸಾಲಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರಗಳು ಬರುವುದುಂಟು ಅದನ್ನು ಒಳಪ್ರಾಸ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯಪ್ರಾಸ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರದ ಹಿಂದಿನ ಸ್ವರವು ಶ್ವಷಣಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಸಿಂಹಪ್ರಾಸ ಎಂತಲೂ ಹಿಂದಿನ ಸ್ವರವು ದೀರ್ಘವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಗಜಪ್ರಾಸ ಎಂತಲೂ ಹಿಂದೆ ಅನುಸ್ವಾರವಿದ್ದರೆ ವೃಷಭಪ್ರಾಸ ಎಂತಲೂ ಹಿಂದೆ ವಿಸರ್ಗವಿದ್ದರೆ ಅಜಪ್ರಾಸ ಎಂತಲೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಜಾತಿಯ ಎರಡು ಮೂರು ವ್ಯಂಜನಗಳು ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಶರಭಪ್ರಾಸ ಎಂತಲೂ ಒಂದೇಜಾತಿಯ ಎರಡು ವ್ಯಂಜನಗಳು ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಹಯಪ್ರಾಸ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಆರು ವಿಧದ ಪ್ರಾಸಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಯತಿ : ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದುವಾಗ ಉಸಿರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಯತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕೈ ನಮಗೆ ಇಷ್ಟ ಬಂದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಓದುವಾಗ ಅಥವಾ ಹಾಡುವಾಗ ಅರ್ಥಕೈ ಲೋಪ ಬಾರದಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿದೆ. ಹೀಗೆ—

ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದುವಾಗ ಅರ್ಥಕೈ ಲೋಪಬಾರದಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ‘ಯತಿ’ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಕವಿಗಳು ಯತಿಯ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕೆಲವು ಸಂಕೇತಗಳೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದು ಕಂಡುಬಂತುದೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯತಿಯ ಬಳಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಗಣ : ‘ಗಣ’ ಎಂದರೆ ‘ಗುಂಪು’ ಅಥವಾ ‘ಸಮೂಹ’ ಎಂದರ್ಥ. ಭಂದಶ್ಯಾಸ್ತದಲ್ಲಿ ‘ಗಣ’ ಎಂದರೆ ಪದ್ಯದ ಪ್ರತಿ ಸಾಲಿನಲ್ಲೂ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಡುವ ಮಾತ್ರೆ ಅಥವಾ ಅಕ್ಷರ ಅಥವಾ ಅಂಶಗಳ ಗುಂಪು ಎಂದರ್ಥ.

ಮಾತ್ರೇಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದೊಂದಿಗೆ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಡುವ ಗಣವನ್ನು ಮಾತ್ರಾಗಣ ಎಂತಲೂ ಅಕ್ಷರಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಡುವ ಗಣವನ್ನು ಅಕ್ಷರಗಣ ಎಂತಲೂ ಅಂಶಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಡುವ ಗಣವನ್ನು ಅಂಶಗಣ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಅಂಶಗಣದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ರುದ್ರ ಎಂಬ ಮೂರು ವಿಧದ ಗಣಗಳಿವೆ. (ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರವನ್ನು ಮುಂದಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.)

ಮಾತ್ರಾಗಣ

ಒಂದು ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಕಾಲವನ್ನು ‘ಮಾತ್ರೆ’ ಎಂಬ ಮಾನದಿಂದ ಅಳೆಯಲಾಗುವುದು. ಈ ಮಾತ್ರೇಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ‘ಗಣ’ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಮಾತ್ರಾಗಣ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಗಣಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುವಾಗ ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ಅಥವಾ ಏದು ಮಾತ್ರೇಗಳ ಗಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುವುದು, ಪದ್ಯದ ಪ್ರತಿ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಅಕ್ಷರಗಳ ಮಾತ್ರೇಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಗಣಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬೇಕು.

ಅಂದರೆ ಯಾವ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಗಣ ವಿಂಗಡಣೆ ಆದ ಬಳಿಕ ಮಾತ್ರೆ ಉಳಿಯಬಾರದು. (ಪಟ್ಟದಿಯ ಮೂರು ಮತ್ತು ಆರನೆಯ ಪಾದಗಳ ಕೊನೆಯ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು).

ಮಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಅಪ್ರಗಳನ್ನು ‘ಗುರು’, ‘ಲಘು’ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಮಾತ್ರಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛರಿಸಲ್ಪಡುವ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ‘ಲಘು’ ಎಂತಲೂ ಎರಡು ಅಥವಾ ಎರಡಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತ್ರಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛರಿಸಲ್ಪಡುವ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ‘ಗುರು’ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಲಘುವನ್ನು ‘ಅ’ ಚಿಹ್ನೆಯಿಂದಲೂ ಗುರುವನ್ನು ‘-’ ಚಿಹ್ನೆಯಿಂದಲೂ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗುರು, ಲಘುಗಳನ್ನು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ‘ಪ್ರಸಾರಹಾಕುವುದು’ ಎನ್ನಬರು.

ಅಕ್ಷರವು ಗುರುವೆನಿಸುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು :

- ದೀಘಾಂಕ್ಕರ	ವಕ್ಕೋ ರಾಜೂ ಈ ಕೃ ಸೌಣು
- ಒತ್ತಕರದ ಹಿಂದಿನ ಅಕ್ಷರ	ಅಕ್ಷರ
- ಅನುಸ್ವಾರ ಅಥವಾ ವಿಸಗ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಅಕ್ಷರ	ಶಂಖಿ, ಪುನಃ
- ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಅಕ್ಷರ	ಬಯಲೋಳಿ
- ಷಟ್ಟದಿಯ ಮೂರು ಮತ್ತು ಆರನೆಯ ಸಾಲಿನ (ಪಾದದ) ಕೊನೆಯ ಅಕ್ಷರ	ಇದು ಗುರು ಎನಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದದಿದ್ದರೂ ಗುರುವೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು. (ಪಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು)

ಇದುವರೆಗೆ ಹೇಳಿದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಇಲ್ಲದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ‘ಲಘು’ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು. ಕಂದ, ಷಟ್ಟದಿ ಮತ್ತು ರಗಳೆ ಭಂದಸ್ಸುಗಳು ಮಾತ್ರಾಗಣಾಧಾರಿತ ಭಂದಸ್ಸುಗಳು.

ಪಟ್ಟದಿಗಳು

ಆರು ಪಾದಗಳುಳ್ಳ ಪದ್ಯವನ್ನು ‘ಪಟ್ಟದಿ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಒಂದು, ಎರಡು, ನಾಲ್ಕು ಮತ್ತು ಐದನೆಯ ಪಾದಗಳು ಮಾತ್ರಾ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೂಂದು ಸಮಾನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮೂರು ಮತ್ತು ಆರನೆಯ ಪಾದಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಮವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿರುವ ಮಾತ್ರೆಗಳ ಒಂದೂಪರೆಯಪ್ಪು ಮತ್ತು ಒಂದು ಗುರು ಮೂರನೆಯ ಮತ್ತು ಆರನೆಯ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರವು ಪ್ರಸಾಕ್ಷರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶರ, ಕುಸುಮ, ಭೋಗ, ಭಾಮಿನಿ, ಪರಿವರ್ಥನಿ ಮತ್ತು ವಾಧರ್ಕ ಎಂಬ ಆರು ವಿಧಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಭಾವಿನಿ ಪಟ್ಟದಿ

ಲಕ್ಷ್ಮಿ : ಒಂದು, ಎರಡು, ನಾಲ್ಕು ಮತ್ತು ಬಧನೆಯ ಪಾದಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದು ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮತ್ತು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರಗಳ ಎರಡೆರಡು ಗಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಮೂರು ಮತ್ತು ಆರನೆಯ ಪಾದಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಮವಾಗಿದ್ದು ಮೂರು ಮಾತ್ರಗಳ ಅನಂತರ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರಗಳ ಮೂರು ಮೂರು ಗಣಗಳು ಮತ್ತು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುರು ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಒಂದು, ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಪಾದಗಳು ಪೂರ್ವಾರ್ಥವೆಂತಲೂ ನಾಲ್ಕು, ಐದು, ಮತ್ತು ಆರನೆಯ ಪಾದಗಳು ಉತ್ತರಾರ್ಥವೆಂತಲೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಉದಾ :

ಇ	ಇ	ಇ	ಇ
- ಉ	- ಉಉ	- ಉ	ಉಉಉ
ಮಕ್ಕು	ಖ್ಯಾವರೋ	ಖಾನು	ಹಿರಿಯನು
ಇ	ಇ	ಇ	ಇ
- ಉ	- ಉಉ	- ಉ	- -
ತಕ್ಕು	ಮಾತೆಯ	ಮಾತು	ಸಂದೇ
ಇ	ಇ	ಇ	ಇ
- ಉ	ಉಉ-	ಉಉಉ	ಉಉ-
ಹಕ್ಕು	ನೆಲೆಯಿ	ಲ್ಲದುನಿ	ಲಲಿಧಾ
ರುಣಿಯ	ರುಣಿಯ	ಬಯಸುವ	ರೆ ।
ಇ	ಇ	ಇ	ಗು
- ಉ	- -	- ಉ	ಉಉಉ
ತಕ್ಕು	ದೇದಾ	ತಾರ	ನರಸಿಯೋ
ಇ	ಇ	ಇ	ಇ
- ಉ	ಉಉಉ	- ಉ	- ಉ ಉ
ಖೊಕ್ಕು	ತನವಿರ	ಲಾರು	ಮೆಚ್ಚುವ
ಇ	ಇ	ಇ	ಗು
- ಉ	- -	- ಉ	- ಉಉ
ರಕ್ಕು	ಹೇಳೌ	ಹೇಸ	ಜೇಜಯು
ಲಾಕ್ಕಿ	ಲಾಕ್ಕಿ	ತನಗೆಂ	ದ ॥

ಭಾಷಾ ಚರ್ಚುವಟಿಕೆ

೧. ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ ಸಮನ್ವಯಿಸಿ.

“ಮಾರಿಗೊತ್ತಾವಾಯ್ತು ನಾಳಿನ ಭಾರತವು”

೨. ವಿಗ್ರಹಿಸಿ ಸಮಾಸವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.

ಇನತನೂಜ, ದನುಜರಿಪು, ಮುರಾರಿ, ಮೇದಿನೀಪತ್ತಿ, ಕೈಯಾನು, ಮಾದ್ರಮಾಗಧಯಾದವರು, ಹೊಗೆದೋರು, ರಾಜೀವಸನಿ.

೩. ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕಿ, ಗಣವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ, ಭಂದಸ್ಸನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ ಲಕ್ಷಣ ಬರೆಯಿರಿ.
ಏನು ಹೇಳೈ ಕರ್ತೃ ಚಿತ್ರ
ಗಾನಿ ಯಾವುದು ಮನಕೆ ಕುಂತೀ
ಸೂನುಗಳ ಬೆಸಕ್ಕೆಸಿಕೊಂಬುದು ಸೇರದೇ ನಿನಗೆ ॥
೪. ಮೊದಲೆರಡು ಪದಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಮೂರನೇ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಾಲ್ಕನೇಯ ಪದ ಬರೆಯಿರಿ.
- ತನುಜ : ಮಗ :: ಸವಿ : .....
  - ಯುದ್ಧ : ಜುದ್ಧ :: ಪ್ರಸಾದ : .....
  - ಭೇದವಿಲ್ಲ : ಆಗಮ ಸಂಧಿ :: ನಿಮ್ಮಡಿಗಳಲ್ಲಿ : .....
  - ಕಂದ : ನಾಲ್ಕು ಸಾಲು :: ಷಟ್ಪದಿ : .....

ಚಟುವಟಿಕೆ

- ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಮೊರ್ಕಾಗೋಳಿಸಿ, ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿರಿ.

ಕೊರಳಳಸರೆ ಹಿಗ್ಗಿದವು ದೃಗುಜಲ

ನರುಹಿ ಕೊಂದನು ಹಲವು ಮಾತೇನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿದ
ಮಾರಿಗೌತ್ತಣವಾಯ್ತು ನಾಳಿನ

ಎರೆರ್ಯೆವರ ನೋಯಿಸೆನು ರಾಜೀವಸವಿನಾಳೆ ॥

ಮೂರಕ ಓದು

- ಶ್ರೀ ಎ.ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಬರೆದಿರುವ ‘ವಚನ ಭಾರತ’ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿರಿ.

* * * * *

ಒಂದು ಹಾಸನ

– ಕುವೆಂಪು

ಪ್ರವೇಶ : ಬಹುತೇಕ ವಿಮರ್ಶಕರು ಕುವೆಂಪುರವರ ‘ಪ್ರಕ್ಕಿಕಾಶಿ’ಯನ್ನು ಅವರ ಪ್ರಕೃತಿಗೀತೆಗಳ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಸಂಕಲನವೆಂದೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿಪ್ರಜ್ಞರೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಒಲುಮೆಯೇ ಮುಕ್ತಿಯಾನಂದ ಸಾಧನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಈ ಚಿಂತನೆಗೆ ಅನುಗೊಂಡಾಗಿವೆ ‘ಪ್ರಕ್ಕಿಕಾಶಿ’ಯ ಪದ್ಯಗಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ‘ಹಸುರು’ ಎಂಬ ಈ ಕವಿತೆಯು ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಪ್ರಕೃತಿ ತನ್ನಯತೆಗೂ; ‘ಕವಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ಒಂದಾಗುವ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಅಧ್ಯೇತ ಸ್ಥಿತಿಗೂ’ ಸಮರ್ಥನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

ನವರಾಶ್ರಿಯ ನವಧಾಶ್ರಿಯ
ಈ ಶ್ಯಾಮಲ ವನಧಿಯಲಿ
ಹಸುರಾದುದೂ ಕವಿಯಾತ್ಮಂ
ರಸಪಾನ ಸಾನುನದಲಿ!

ಹಸುರಾಗಸ; ಹಸುರು ಮುಗಿಲು;
ಹಸುರು ಗದ್ದೆಯಾ ಬಯಲು;
ಹಸುರಿನ ಮಲೆ; ಹಸುರು ಕಣಿವೆ;
ಹಸುರು ಸಂಚೆಯೇ ಬಿಸಿಲೂ!

ಅಶ್ವೀಜದ ಶಾಲಿವನದ
ಗಿಳಿಯೆದ ಬಣ್ಣದ ನೋಟ;
ಅದರೆಡೆಯಲಿ ಬನದಂಚಲಿ
ಕೊನೆವೆತ್ತಡಕೆಯ ತೋಟ!

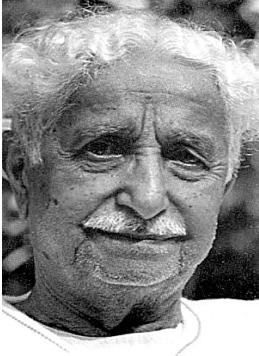
ಅದೂ ಹುಲ್ಲಿನ ಮಕಮಲ್ಲಿನ
ಮೊಸಪಚ್ಚೆಯ ಜಮಿಖಾನೆ
ಪಸರಿಸಿ ತಿರೆ ಮೈ ಮುಚ್ಚಿರೆ
ಬೇರೆ ಬಣ್ಣವನೆ ಕಾಣೆ!

ಹೊಸ ಹೊವಿನ ಕಂಪು ಹಸುರು,
ಎಲರಿನ ತಂಪೂ ಹಸುರು!
ಹಕ್ಕಿಯ ಕೊರಲಿಂಪು ಹಸುರು!
ಹಸುರು ಹಸುರಿಳಿಯಸಿರೂ!

ಹಸುರತ್ತಲ್! ಹಸುರತ್ತಲ್!
ಹಸುರತ್ತಲ್ ಕಡಲಿನಲಿ
ಹಸುರಗಟ್ಟಿತೋ ಕವಿಯಾತ್ಮಂ
ಹಸುರನೆತ್ತರ್ ಒಡಲಿನಲಿ!

****

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಪುವೆಂಪು ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಕುಪ್ಪಳಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಮಟ್ಟಪ್ಪ ಅವರು ಮಲೆನಾಡ ಮಡಿಲಾದ ಶಿವಮೋಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ಸಮೀಪದ ಕುಪ್ಪಳಿಯವರು. ಜನನ ೧೯೦೪ ಇಸೆಂಬರ್ ೨೫. ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಾಗಿ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರಾದರು. ಅಧ್ಯನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರಾದ ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಳೆಲು, ಪಾಂಚಜನ್ಯ, ಪ್ರೇಮಕಾಶೀರ, ಪಕ್ಷಿಕಾಶಿ - ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳು. ನನ್ನ ದೇವರು ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು, ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು - ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳು. ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡತಿ, ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು - ಕಾದಂಬರಿಗಳು. ತಮೋನಂದನ, ರಸೋವೈಸ್: - ವಿಮಾನ ಸಂಕಲನಗಳು. ಅಮಲನ ಕಥೆ, ಮೋಡಣ್ಣನ ತಮ್ಮ, ಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯ ಕಿಂದವಿಚೋಗಿ - ಮಕ್ಕಳ ಮುಸ್ತಕಗಳು. ಜಲಗಾರ, ಯಮನ ಸೋಲು, ಬೆರಳೆ ಕೊರಳ್ - ನಾಟಕಗಳು. ನೆನಪಿನ ದೋಷೀಯಲ್ಲಿ - ಆತ್ಮಕಥನ ಮುಂತಾದ ಸುಮಾರು ಎಪ್ಪತ್ತು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ ಮಹಾಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮತ್ತು ೧೯೬೫ರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರಕಿದೆ. ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ೧೯೫೨ ರ ಮೂವತ್ತೊಂಬತ್ತನೇಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ೧೯೭೪ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ, ೧೯೮೮ರಲ್ಲಿ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ೧೯೯೮ರಲ್ಲಿ ಪದ್ಮವಿಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರಕಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೈಸೂರು, ಕನ್ನಡಿಕ, ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಗುಲ್ಬರ್ಗ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಿಂದ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಸಂದಿದೆ. ೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಕ ರಥ್ವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಪದ್ಮಭಾಗವನ್ನು ಪುವೆಂಪು ಅವರ 'ಪಕ್ಷಿಕಾಶಿ' ಕವನ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಆಶಯ ಭಾವ

'ಹಸುರು' ಕವನವು ಆಶ್ಚರ್ಯಯುಜ ಮಾಸದ ನವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದ ಹಜ್ಜ ಹಸುರನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಕವನವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಸ್ಥಳವಾದ ಮಲೆನಾಡಿನ ಕುಪ್ಪಳಿಯ 'ಕವಿಶೈಲ'ದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗುಂಟಾದ ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭವ. ಪ್ರಕೃತಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಹಸುರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕುವೆಂಪು ಹೊಂದಿದ್ದ ಸಮೀಪ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಸ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಹಸುರೇ ಆಗಸ, ಮುಗಿಲು, ಗಡ್ಡ, ಬಯಲು, ಸಂಜೆ, ಹೂಗಂಪು, ಹಕ್ಕಿಯ ದನಿ, ಕಡಲಿನವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕವಿ ಹಸುರಿನಲ್ಲಿ ತಲ್ಲಿನರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಈ ಕವನದ ಮುಖಾಂತರ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಆಶ್ವೀಜ - ಜ್ಯೇತದಿಂದ ಏಳನೆಯ ಮಾಸ (ಆಶ್ವಯುಜ)

ಇಳಿ - ಭೂಮಿ

ಎಲರ್ - ಗಾಳಿ

ಕೊನೆ - ಗೊನೆ

ತಿರೆ - ಭೂಮಿ

ನವಧಾತ್ರಿ - ಹೊಸದಾಗಿ ಕಾಣುವ ಭೂಮಿ

ಮಹಿಳೆ - ನಯವಾದ ಬಟ್ಟಿ (ಹುಲ್ಲಿನ ಮಹಿಳೆ-ಹುಲ್ಲಿಹಾಸು)

ವನಧಿ - ಸಮುದ್ರ (ಹಸುರಿನ ಸಮುದ್ರ)

ಶ್ಯಾಮಲ - ಕಮ್ಮಿ, ನೀಲ

ಶಾಲೀವನ - ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆ

ಹೊಸಪಚ್ಚಿ - ಹೊಸ ಹಸುರು, ಎಳೆಯ ಚಿಗುರು

ಅರ್ಥಾತ್

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ಆಶ್ವಯುಜದ ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆಯ ಬಣ್ಣ ಯಾವ ಹಸುರಿನಂತಿದೆ?
- ಕವಿಯು ನೋಡಿದ ಅಡಕೆಯ ತೋಟ ಎಲ್ಲಿದೆ?
- ‘ಹಸುರು’ ಎಂಬುದು ಯಾವುದನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಕವನವಾಗಿದೆ?
- ಕವಿಗೆ ಹುಲ್ಲಿನ ಹಾಸು ಯಾವ ರೀತಿ ಕಂಡಿದೆ?

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ಕವಿಗೆ ಯಾವ್ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಆಗಸದಿಂದ ಬಿಸಿಲವರೆಗೂ ಹಸುರು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ?
- ಹಸುರು ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿಯು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ?
- ಕವಿಯಾತ್ಮಕ ಹಸುರುಗಟ್ಟಲು ಕಾರಣವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಅಂಶಗಳೇನು?

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ‘ಹಸುರು’ ಕವನದ ರೀತ್ಯೇ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹಸುರು ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
೨. ಪ್ರಕೃತಿಯ ‘ಹಸುರು’ ಜೀವ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಈ) ಸಂದರ್ಭ-ಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

೧. “ಹಸುರಾದುದು ಕವಿಯಾತ್ಮಂ”
೨. “ಬೇರೆ ಬಣ್ಣವನೆ ಕಾಣೋ”
೩. “ಹಸುರು ಹಸುರಿಳೆಯುಸಿರೂ”
೪. “ಹಸುರತ್ತುಲ್, ಹಸುರಿತ್ತುಲ್, ಹಸುರೆತ್ತುಲ್”

ಸೈದಾಧಿಕ ಭಾಷಾಭಾಷೆ

ಅಲಂಕಾರಗಳು

‘ಅಲಂಕಾರ’ ಎಂದರೆ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಾಧನ. ಮಾನವ ತನ್ನ ದೇಹದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ತಾನು ಆಡುವ ಮಾತಿಗೂ, ರಚಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಉದಾ : ‘ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಮೂಡಿದನು’ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಬದಲಿಗೆ ‘ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಸೂರ್ಯನು ಮುತ್ತೆದೆಯ ಹಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕುಂಕುಮದಂತೆ ಕಂಡನು’, ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಮಾತಿನ ಸೌಂದರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿತದೆ.

ಅಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ‘ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ’, ಮತ್ತು ‘ಅಧಾರಲಂಕಾರ’ ಎಂದು ಏರಡು ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ. ಶಬ್ದ ಅಥವಾ ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆಯ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯ ಅಥವಾ ಮಾತಿನ ಸೌಂದರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ’ ಎಂತಲೂ ಪದಗಳ ಅಥವಾ ಜಮತ್ವಾರದಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಅಥವಾ ಅಧಾರದ ಸೌಂದರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಅಧಾರಲಂಕಾರ’ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ :- ಇದರಲ್ಲಿ ಅನುಪ್ರಾಸ, ಯಮಕ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಎಂದು ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ. ಅನುಪ್ರಾಸವನ್ನು ವೃತ್ತ್ಯನುಪ್ರಾಸ ಮತ್ತು ಫೇಕಾನುಪ್ರಾಸ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮತ್ತೆ ವಿಭಾಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವೃತ್ತಿನುಪ್ರಾಣ :- ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳು ಪದ್ಯದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬಂದರೆ ಅಂದರೆ ಪುನರಾವರ್ತನೆಗೊಂಡರೆ ಅದನ್ನು ವೃತ್ತಿನುಪ್ರಾಣ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ :- “ಎಳಗಿಳಿಗಳ ಬಳಗಗಳು ನೆಳನೆಂಬಿಸಿ ಬೆಳೆದ ಕಳವೆಯ ಎಳೆಯ ಕಾಳಿಗೆ ಎಳಿಸಿ ಬಂದವು”

ಭೇಕಾನುಪ್ರಾಣ :- ಎರಡೆರಡು ವ್ಯಂಜನಗಳು ಪುನರಾವರ್ತನೆಗೊಂಡರೆ ಅದನ್ನು ಭೇಕಾನುಪ್ರಾಣ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ:- ಕೆಲದೊಳ್ಳ ಪುಳಿಂದಿಯಿರೆ ಪೇ |

ಬುರ್ಚಲಿ ಬಂದೊಡಮಂಜನಳ್ಳ ನೋಡಂಮೋಡಂ ||

ಚಲದಿಂ ಕಾಡಂಕಾಡಂ |

ಸಲೆ ಹಸಿವಂ ಮರೆದು ತರೀದು ಬೇಡಂಬೇಡಂ ||

ಯಮಕ :- ಮೂರು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಪದವಾಗಲಿ, ಪದಭಾಗವಾಗಲಿ ಒಂದು ಪದ್ಯದ ಆದಿ, ಮುದ್ಯ, ಅಥವಾ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಬಂದರೆ ಅದು ಯಮಕಾಲಂಕಾರಪೇನಿಸುವುದು.

ಅಮಳ್ಳಳ್ಳ ನಯವಿಕ್ರಮಗುಣ |

ದಮಳ್ಳಳ್ಳ ನೃಪಶಾಸ್ತ ಪರಿಣತರವರಂ ||

ಸಮರದೊಳಗ್ರು ಶೌರ್ಯಂ |

ಸಮರಸ ಸಂಪನ್ಮಾನವನುದಾರನಪ್ಪನ್ |

ಚಿತ್ರಕವಿತ್ತ :- ಪ್ರೈಡಪಂಡಿತ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಕೌಶಲದಿಂದ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಪೂರ್ವಿಕಾರವಾಗಿ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೂ ಪದಗಳನ್ನೂ ಜೋಡಿಸಿ ಪದ್ಯರಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಚಿತ್ರಕವಿತ್ತ ಅಥವಾ ಬಂಧ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿರೋಪ್ಯ, ತಾಲವ್ಯ, ಏಕಾಕ್ಷರ, ದ್ವಾಕ್ಷರ, ತ್ರಾಕ್ಷರ, ಹಾರಬಂಧ, ಮುರಜಬಂಧ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ.

ಅಥಾರಲಂಕಾರ

ಅಥಾರಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನೂರಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿದ ಅಲಂಕಾರಗಳಿವೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆರು ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರೈಡಶಿಕ್ಷಣ ಹಂತದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಸಾಹು. ಈಗಾಗಲೇ ಎಂಟು ಮತ್ತು ಒಂಬತ್ತನೆಯ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಮಾ, ರೂಪಕ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯೊಂದಿಗೆ ಉಳಿದ ಮೂರು ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಈ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಉಪಮಾಲಂಕಾರ

ಈ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ :

‘ನೀಚರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವು ಹಾವಿಗೆ ಹಾಲೆರೆದಂತೆ’

ನೀಚರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹೇಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಹಾವಿಗೆ ಹಾಲೆರೆಯುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಈ ವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥ.

ರಿಮಿ

ಇಲ್ಲಿ ‘ನೀಚರಿಗೆ ವಾಡುವ ಉಪಕಾರ’ ಎಂಬುದು ‘ವಣ್ಣ’ (ವರ್ಣಸಲ್ಲಿಡುವ ವಾಕ್ಯ) ಇದನ್ನು ‘ಉಪಮೇಯ’ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ‘ಹಾವಿಗೆ ಏರೆದ ಹಾಲು’ ‘ಅವಣ್ಣ’ (ವರ್ಣಸಲ್ಲಿ ಆಧಾರವಾಗಿರುವ ವಾಕ್ಯ) ಇದನ್ನು ‘ಉಪಮಾನ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ‘ಅಂತೆ’ ಎಂಬುದು ‘ವಾಚಕ’ ಪದ ಅಂದರೆ ಉಪಮೇಯಕ್ಕೂ ಉಪಮಾನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅಂದರೆ ಹೋಲಿಕೆಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದ. **ಹೀಗೆ—**

ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಇರುವ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದೇ ಉಪಮಾಲಂಕಾರವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:- “ಭೀಮ ದುರ್ಯೋಧನರು ಮದಗಜಗಳಂತೆ ಹೋರಾಡಿದರು.”

ಇಲ್ಲಿ ಭೀಮ ದುರ್ಯೋಧನರ ಹೋರಾಟವು ಮದಗಜಗಳ ಹೋರಾಟದಂತೆ ಇತ್ತು ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಉಪಮೇಯ (ವಣ್ಣ) : ಭೀಮ ದುರ್ಯೋಧನರು

ಉಪಮಾನ (ಅವಣ್ಣ) : ಮದಗಜಗಳು

ಉಪಮಾಲಾಚಕ : ಅಂತೆ

ಸಮಾನಧರ್ಮ : ಹೋರಾಟ

ಅಲಂಕಾರ : ಉಪಮಾಲಂಕಾರ

ಸಮನ್ವಯ : ‘ಉಪಮೇಯ’ವಾದ ಭೀಮದುರ್ಯೋಧನರನ್ನು
‘ಉಪಮಾನ’ವಾದ ಮದಗಜಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿದೆ.

‘ಅಂತೆ’ ಎಂಬ ‘ವಾಚಕ’ ಪದವಿದ್ದು ‘ಹೋರಾಟ’ ಎಂಬ
‘ಸಮಾನಧರ್ಮ’ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು
‘ಪೂರ್ಣೋಪಮಾಲಂಕಾರ’ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಉಪಮಾಲಂಕಾರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯ, ಉಪಮಾನ, ಸಮಾನ ಧರ್ಮಗಳು ಯಾವುದಾದರೂ ಅದನ್ನು ಲುಪ್ತಪರಮಾಲಂಕಾರ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ಉದಾಹರಣೆ : ಮರವೇರಿದ ಮರಕಟನಂತೆ

ಉಪಮೇಯ : (ಮನಸ್ಸು) ಲುಪ್ತವಾಗಿದೆ

ಉಪಮಾನ : ಮರವೇರಿದ ಮರಕಟ

ಉಪಮಾಲಾಚಕ : ಅಂತೆ

ಸಮಾನ ಧರ್ಮ : ಚಂಚಲತೆ

ಸಮನ್ವಯ : ಉಪಮೇಯ ಲುಪ್ತವಾಗಿದೆ ಇದನ್ನು ಲುಪ್ತಪರಮಾಲಂಕಾರ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.

* * * * *

ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ

ಅತಿ ಸಾಮ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಉಪಮೇಯ ಉಪಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಿ ವರ್ಣಿಸಿದಾಗ ಅದು ‘ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ’ ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : ಅಳ್ಳಿರಿಯುತ್ತಿಪ್ಪ ಎಮ್ಮೆ ಒಡಲಬೇಗೆಯ ಬೆಂಕಿಯುರಿ ನಿನ್ನನಿರಿಯದೆ ಪೇಚು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಇಲ್ಲಿ -

ಉಪಮೇಯ - ಒಡಲಬೇಗೆ

ಉಪಮಾನ - ಬೆಂಕಿಯುರಿ

ಅಲಂಕಾರ - ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ

ಸಮನ್ವಯ - ಉಪಮೇಯವಾದ ಅಯೋಧ್ಯೇಯ ಪ್ರಜೆಗಳ ಒಡಲ ಬೇಗೆಯನ್ನು ಉಪಮಾನವಾದ ಬೆಂಕಿಯ ಉರಿಗೆ ಅಭೇದವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ರೂಪಕಾಲಂಕಾರವಾಗಿದೆ.

ಭಾಷಾ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಮೊಣಾಗೊಳಿಸಿ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿರಿ.

ಇ. ಹಸುರಾಗಸ _____

ಬಿಸಿಲು

ಉ. ಹೊಸ ಹೊವಿನ _____

ಯುಸಿರೂ!

ಮೂರಕ ಓದು

- ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಪ್ರಕೃತಿ ವರ್ಣನೆಯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಿ.

*****

ಒಬ್ಬೆ

೪. ಭಲಮನೆ ಮೆಟೆವೆಂ

- ರನ್ನ

ಪ್ರಬೇಶ : ಪಂಪ ಕವಿಯ ನಂತರ ಕಾಣಬರುವ ‘ಶಕ್ತಿಕವಿ’ ಎಂದರೆ ರನ್ನ. ಈತನ ‘ಶಾಹಸ ಭೀಮ ವಿಜಯ’ ಕಾವ್ಯವು ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠಕಾವ್ಯ. ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮ ಯಾವಾಗಲೂ ಸರ್ವನಾಶವೇ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಯಾರೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರನ್ನ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ದುರ್ಯೋಧನ ಭಲವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯಗುಣವಾಗುಳಿದ್ದವನು. ಭೀಷ್ಣರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಧಿಗೆ ಒಪ್ಪದ, ಯುದ್ಧಮಾಡಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂಬ ಅವನ ‘ಭಲ’ ಅವನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಣಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮನಗಾಣಬಹುದು.

ವಚನ : ಇಂಬುಕೆಯ್ಯೆಯಮ್ಮೆಡೆ ಪಾಂಡವರನೊಡಂಬಡಿಸಿ ಸಂಧಿಯಂ ಮಾಡಿ ಮೂರ್ಕತ್ತುಮದೊಳ್ಳಾ ನಡೆವಂತು ಮಾಡ್ದಿಂ ಇನ್ನುಮುವರೆಮೃಂದುದಂ ಇಂಬುಕೆಯ್ಯೆದವರ್‌ ಮೀಜುವರಲ್ಲ ನೀನುಮೆಮ್ಮೆ ಪೇಟ್ಯಾದಂ ಮೀಜದೆ ನೆಗಟ್ಲ್ಯೇಟ್ಯಾಮೆನೆ ಸುಯೋಧನಂ ಮುಗುಳ್ಳಿಗೆ ನಕ್ಕು-

ಕಂ॥ ನಿಮಗೆ ಮೊಡೆಮಟ್ಟು ಪೋಪಿಂ
ಸಮಕಟ್ಟಿಂ ಬಂದೆನಹಿತರೊಳ್ಳಾ ಸಂಧಿಯನೇಂ॥
ಸಮಕೊಳಿಸಲೆಂದು ಬಂದನೆ
ಸಮರದೊಳಿನಗಜ್ಞ ಪೇಟಿಮಾವುದು ಕಜ್ಞಂ॥

॥೮॥

ಕಂ॥ ನೆಲಕಿಟಿವೆನೆಂದು ಬಗದಿರೆ|

ಚಲಕಿಟಿವೆಂ ಪಾಂಡಸತರೋಳೀನೆಲನಿದು ಪಾ|

ಟ್ಯೂಲನೆನಗ ದಿನಪಸುತನಂ|

ಕೊಲಿಸಿದ ನೆಲನೋಡನೆ ಮತ್ತೆ ಪುದುವಾಟ್ಟಪೇನೇ||

||೨||

ಉ॥ ಎನ್ನಾಳನೆನ್ನಾಳಗದಮ್ಮನಿಕ್ಕಿದ ಪಾಥಭಿಮರು|

ಖ್ಯಾನೆಗಮೊಲ್ಲಿನೆನ್ನೂಡಲೊಳೆನ್ನಮುಳ್ಳಿನಮ್ಮಜ್ಞ ಸಂಧಿಯಂ|

ಮುನ್ನಮವಂದಿರಿಬರುಮನಿಕ್ಕುವೆನಿಕ್ಕಿ ಬಟ್ಟಿಕ್ಕಿ ಸಂಧಿಗೆ|

ಯೋನ್ನೆಗಟ್ಟಂತಕಾತ್ಮಜನೋಳೆನ್ನಾಟಲಾಟಿದೊಡಾಗದೆಂಬೆನೇ||

||೩||

ಕಂ॥ ಮಟ್ಟಿದ ನೂರ್ವರುಮೆನ್ನೂಡಾ|

ವೃಟ್ಟಿದ ನೂರ್ವರುಮಿದಿಚ್ಚ ಸತ್ತೋಡೆ ಕೋಪಂ|

ಮಟ್ಟಿ ಮೊದಟ್ಟಿದು ಸತ್ತರ್ರ

ಮಟ್ಟರೆ ಪಾಂಡವರೋಳಿಟೆದು ಭಲಮನೆ ಮೆಜ್ಜಪೆಂ ||

||೪||

ಕಂ॥ ಕಾದದಿರೆನಜ್ಞ ಪಾಂಡವ|

ರಾದರ್ ಮೇಣಿಂದಿನೊಂದೆ ಸಮರದೊಳಾಂ ಮೇ|

ಣಾದೆನದಟ್ಟಿಂದೆ ಪಾಂಡವ

ಗಾರುದು ಮೇಣಾಯ್ತು ಕೌರವಂಗವನಿತಳಂ||

||೫||

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ರನ್ನ ಶ್ರೀ ಶ. ಸುಮಾರು ಎಂಎ ರಲ್ಲಿ (ಹತ್ತನೇಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ) ಬಾಗಲಕೋಟಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದುಪೋಳಿ (ಕಾಗಿನ ಮುಢೋಳ) ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನು. ಇವನ ತಂದೆ ಜಿನವಲ್ಲಿಭ, ತಾಯಿ ಅಭ್ಯಲಭ್ಯ. ಈತನು ಚಾಲುಕ್ಯ ದೋರೆಯಾದ ತೈಲಪನು ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಇವನು ‘ಸಾಹಸ ಭೀಮ ವಿಜಯಂ (ಗದಾಯುಧ)’, ‘ಅಜಿತತೀರ್ಥಂಕರ ಪುರಾಣತಿಲಕಂ’, ‘ಪರಶುರಾಮಚರಿತಂ’, ‘ಚಕ್ರೇಶ್ವರಚರಿತಂ’ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ‘ರನ್ನಕಂದ’ ಎಂಬ ನಿಷಂಟನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇವನಿಗೆ ತೈಲಪನು ‘ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ’ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಹೊಟ್ಟಿನು. ಈತನು ಕನ್ನಡದ ರತ್ನತ್ರಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು.

ಆಶಯ ಭಾವ

ದುರ್ಯೋಧನನು ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಶರಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ತಾತ ಭೀಷ್ಮರ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಭೀಷ್ಮರು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ಸಲಹೆಯನ್ನು ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ದುರ್ಯೋಧನ ಅದಕ್ಕೂಪ್ಪದೆ, ತಾನು ಯುದ್ಧವನ್ನೇ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವ ದುರ್ಯೋಧನನ ಭಲದ ಗುಣ, ಅವನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ.

‘ಭಲಮನೆ ಮೆಣಿವೆಂ’ ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಮೂರು ಹಂಪ ನಾಗರಾಜಯ್ಯ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ‘ರನ್ನ ಸಂಪುಟ’ದ (ಮುಟ ಸಂಖ್ಯೆ-೨೫೨.೨೪೦) ಮಹಾಕವಿ ರನ್ನನ ಶಾಹಸ ಭೀಮ ವಿಜಯಂ’ ಎಂಬ ಮಹಾಕಾವ್ಯಭಾಗದ ಐದನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದಿಂದ (ಪಂಚಮಾಶ್ವಾಸಂ-ಪದ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ-೪೩,೪೨,೪೧,೪೦,೪೧) ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಪದ ವಿಂಗಡಣೆ

ವಚನ : ಇಂಬುಕೆಯ್ಯೆ + ಅಮ್ಮೊಡೆ ಪಾಂಡವರ್ನು + ಒಡಂಬಡಿಸಿ ಸಂಧಿಯಂ + ಮಾಡಿ ಮಾವ್ಯಕ್ತಮದೊಳ್ಳ ನಡೆವ + ಅಂತು + ಮಾಟ್ಟಿಂ ಇನ್ನುಮಂ + ಅವರ್ + ಎಮ್ಮು + ಅಂದುದಂ ಇಂಬುಕೆಯ್ಯೆದೆ + ಅವರ್ ಮೀಜುವರಲ್ಲ ನೀನುವ್ರೂ + ಎಮ್ಮು + ಹೇಟ್ಟುದಂ + ಮೀಜದ ನೆಗಿಲ್ರೂ+ ಹೇಟ್ಟುಂ + ಎನೆ ಸುಯೋಧನಂ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕು -

ಪದ್ಯ ೧ : ನಿಮಗೆ ಮೊಡೆಮಟ್ಟು ಮೋಪ + ಈ ಸಮಕಟ್ಟಿಂ ಬಂದೆನ್ + ಅಹಿತರೊಳ್ಳ ಸಂಧಿಯನ್ + ಏಂ ಸಮಕೊಳಿಸಲ್ರೂ + ಎಂದು + ಬಂದನೆ ಸಮರದೊಳ್ಳ + ಎನಗೆ + ಅಜ್ಞ ಹೇಟೆವ್ರೂ + ಆವುದು + ಕಜ್ಞಂ.

ಪದ್ಯ ೨ : ನೆಲಕೆ + ಇಜಿವೆನ್ + ಎಂದು ಬಗೆದಿರೆ ಚಲಕೆ + ಇಜಿವೆಂ ಪಾಂಡಸುತರೊಳ್ಳು + ಈ + ನೆಲನ್ + ಇದು ಪಾಟ್ + ನೆಲನ್ + ಎನಗೆ ದಿನಪಸುತನಂ ಕೊಲಿಸಿದ ನೆಲನೊಡನೆ ; ಮತ್ತೆ ಪುದುವಾಳ್ಳಪನೇ?

ಪದ್ಯ ೩ : ಎನ್ನು + ಅಣುಗಾಳನ್ + ಎನ್ನು + ಅಣುಗ + ತಮ್ಮನನ್ + ಇಕ್ಕಿದ ಪಾಧ್ಯಭೀಮರ್ ಉಳ್ಳು + ಅನ್ನೆಗಂ + ಒಲ್ಲೆನ್ + ಎನ್ನು + ಒಡಲೊಳ್ಳು + ಎನ್ನು + ಅಸು + ಉಳ್ಳಿನವ್ರೂ + ಅಜ್ಞ ಸಂಧಿಯಂ + ಮುನ್ನುಮ್ರೂ + ಅವಂದಿರ್ + ಇಬ್ರರುಮನ್ + ಇಕ್ಕುವೆನ್ + ಇಕ್ಕಿ ಬಳಿಕ್ಕೆ ಸಂಧಿ + ಗೆಯ್ಯೆನ್ + ನೆಗಟ್ಟು ಅಂತಕಾತ್ಜನೊಳ್ಳು + ಎನ್ನು + ಅಟಲ್ + ಆಜಿದೊಡೆ + ಆಗದು + ಎಂಬೆನೇ?

ಪದ್ಯ ೪ : ಮಟ್ಟಿದ + ನೂರ್ವರುಂ + ಒಡವುಟ್ಟಿದ ನೂರ್ವರುಮ್ + ಇದಿಚ್ಚಿ ಸತ್ತೊಡೆ ಕೋಪಂ ಮಟ್ಟಿ ಮೊದಲ್ಲಿದ್ದು ಸತ್ತರ್ಹಾಮಟ್ಟರೆ ಪಾಂಡವರೊಳ್ಳು + ಇರಿದು ಭಲಮನೆ ಮೆರೆವೆಂ.

ಪದ್ಯ ೫ : ಕಾದದೆ + ಇರೆನ್ನು + ಅಜ್ಞ ಪಾಂಡವರ್ + ಆದರ್ಹ ಮೇಣ್ಣು + ಇಂದಿನ + ಒಂದೆ ಸಮರದೊಳ್ಳು + ಆಂ ಮೇಣ್ಣು + ಆದನ್ನು + ಅರಜಿಂದ ಪಾಂಡವಗೆ + ಆದುದು ಮೇಣ್ಣು + ಆಯ್ದು ಕೌರವಂಗೆ + ಅವನಿತಳಂ.

ಪದಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ

ವಚನ : ಇಂಬುಕೆಯ್ದೀ-ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು, ಸಮೃತಿ ಸೂಚಿಸಲು; ಒಡಂಬಡಿಸಿ-ಒಪ್ಪಿಸಿ; ಸಂಧಿ - ಒಪ್ಪಂದ; ಪೂರ್ವಕ್ರಮದೊಳ್ಳು - ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ, ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ; ನಡೆವಂತೆ - ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ; ಮಾಟ್ಟಂ - ಮಾಡುವೆನು ; ಎಮ್ಮಂದುದ - ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ; ನೆಗೆಲಲ್ಲೇಜ್ಜುಂ - ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ; ಸುಯೋಧನ - ದುರೋಧನ.

೧. ಮೊಡೆಮಟ್ಟಿ - ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ; ಅಹಿತರೊಳ್ಳು - ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ, ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ; ಸಮಕೊಳಿಸು - ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಏರ್ವಡಿಸು ; ಸಮರದೊಳ್ಳು - ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ; ಪೇಟೆ - ಹೇಳಿ ; ಕಜ್ಞಂ - ಕಾರ್ಯ, ಕೆಲಸ.
೨. ಇಜಂತೆ - ಹೋರಾಡುವೆ ; ಪಾಂಡಸುತರೊಳ್ಳು - ಪಾಂಡುವಿನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ; ಪಾಳ್ಳೆಲ - ಪಾಳು ಬಿದ್ದಿರುವ ನೆಲ ; ದಿನಪಸುತ - ಕರ್ಣ ; ಮದುವಾಳ್ಳಪನೆ? - ಬಾಳುವುದುಂಟೆ?
೩. ಅಣುಗಳ್ - ತ್ವಿಯ ಗೆಳೆಯ, (ಕರ್ಣ) ಅಣುಗದಮ್ಮ - ತ್ವಿಯತಮ್ಮ, (ದುಶ್ಯಾಸನ); ಪಾಧ್ರ - ಅಜುವನ ; ಅಸು - ಪೂರ್ಣ ; ಇಬ್ರರು - ಇಬ್ಬರು ; ಇಕ್ಕೆ - ಕೊಂಡು; ಬಟ್ಟಿಕ್ಕೆ - ಆಮೇಲೆ; ಅಂತಕಾತ್ಯಜ - ಅಂತಕ+ಆತ್ಯಜ- ಯಮನ ಮಗ (ಯುಧಿಷ್ಠಿರ) ; ಅಟ್ಲು - ದುಃಖ.
೪. ಮಟ್ಟಿದ - ಹುಟ್ಟಿದ ; ಒಡವುಟ್ಟಿದ - ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಟ್ಟಿದ ; ನೂರ್ವರು - ನೂರು ಜನರು ; ಇದಿಚ್ಚಿ - ಹೋರಾಡಿ ; ಸತ್ತರ್ಹಾಮಟ್ಟರೆ - ಸತ್ತರೆ ಮತ್ತೆ ಮಟ್ಟಪುದಿಲ್ಲವೆ ? ಭಲಮನೆ ಮೆರೆವೆಂ - ಚಲವನ್ನೇ ಮೆರೆಯುವೆ, ಸಾಧಿಸುವೆ.
೫. ಕಾದು - ಹೋರಾಡು ; ಸಮರ - ಯುದ್ಧ ; ಕೌರವಂಗೆ - ದುಯೋಧನನಿಗೆ; ಅವನಿ - ಭೂಮಿ

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೋಗಲು ಬಂದೆನಷ್ಟೇ ಎಂದು ದುಯೋಧನ ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳುವನು?
೨. ದಿನಪಸುತ ಎಂದರೆ ಯಾರು?
೩. ಯಾರಿಬ್ಬರನ್ನು ಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಸಂಧಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿ ದುಯೋಧನ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ?

೪. ಭಲವನ್ನೇ ಮೇರೆಯುವುದಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದವನು ಯಾರು?
೫. ಅಂತಕಾಶ್ಚ ಎಂದರೆ ಯಾರು?
- ಆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.
- ತಾನು ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವುದು ನೆಲಕ್ಕೆಲ್ಲ ಭಲಕ್ಕೆ ಎಂಬುದನ್ನು ದುಯೋಧನ ಹೇಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ?
  - ಈ ನೆಲದೊಡನೆ ತಾನು ಸಹಭಾಜ್ಞ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ದುಯೋಧನ ಹೇಳುವುದೇಕೆ?
  - ಪಾರ್ಥ-ಭೀಮರ ಬಗೆಗೆ ದುಯೋಧನನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?
- ಇ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.
- ಭೀಷ್ಮ ಮತ್ತು ದುಯೋಧನರ ನಡುವಿನ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
  - ದುಯೋಧನನ ಭಲದ ಗುಣ ಅವನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
- ಕಾ. ಸಂದರ್ಭಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
- “ನೆಲಕಿಂಡಿವೆಂದು ಬಗೆದಿರೆ ಚಲಕಿಂಡಿವೆಂ”
  - “ಸಮರದೊಳಿನಗಜ್ಜ ಪೇಟಿಮಾವುದು ಕಜ್ಜಂ.”
  - “ಪಾಂಡವರೊಳಿಂಡು ಭಲಮನೆ ಮೇರೆವೆಂ.”
  - “ಮೇಣಾಯ್ತು ಕೌರವಂಗವನಿತಳಂ.”

ಸ್ವೇಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಅಕ್ಷರಗಣ

ಇದರ ಹೆಸರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ಗಣದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಮಾತ್ರೆಗಳು ಇಂತಿಷ್ಟೇ ಇರಬೇಕು ಎಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಮೂರು ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ ಗಣ ವಿಭಾಗ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವೇ ಅಕ್ಷರಗಣದ ಪದ್ಧತಿ. ಹೀಗೆ ಪದ್ಯದ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ ಗಣವನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಉಳಿಯಬಹುದು. ಅಂತಹ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ‘ಲ’, ‘ಗು’ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಗಣಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಬ್ಬಣ ಅಕ್ಷರಗಳ ಮಾತ್ರ ಕ್ರಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಆ ಗಣಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಗಣಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸೂತ್ರವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು.

ಯಮಾತಾರಾಜಭಾನಸಲಗಂ ಎಂಬುದೇ ಆ ಸೂತ್ರವಾಕ್ಯ.

ಈ ಸೂತ್ರವಾಕ್ಯದ ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳು ಗಣಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಅವು ಇಂತಿವೆ—

<u>ಗಣಗಳು</u>	<u>ಅಕ್ಷರಗಳು</u>	<u>ಮಾತ್ರಾವಿನ್ಯಾಸ</u>
ಯಗಣ	ಯಮಾತಾ	೦— —
ಮಗಣ	ಮಾತಾರಾ	— — —
ತಗಣ	ತಾರಾಜ	— — ಉ
ರಗಣ	ರಾಜಭಾ	— ಉ —
ಜಗಣ	ಜಭಾನ	೦ — ಉ
ಭಗಣ	ಭಾನಸ	— ಉ ಉ
ನಗಣ	ನಸಲ	೦ ಉ ಉ
ಸಗಣ	ಸಲಗಂ	೦ ಉ —

ಈ ಎಂಟು ಗಣಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದ ಆಧಾರದಿಂದಲೂ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಗುರು ಲಘು ಮೂರಿರೆ ಮ - ನ - ಗಣ |

ಗುರು ಲಘು ಮೋದಲಲ್ಲಿ ಬರಲು ಭ - ಯ - ಗಣಮೇಂಬರ್ ||

ಗುರು ಲಘು ನಡುವಿರೆ ಜ - ರ - ಗಣ |

ಗುರು ಲಘು ಕೋನೆಯಲ್ಲಿ ಬರಲು ಸ - ತ - ಗಣ ಮಹ್ಮಂ ||

ಹೀಗೆ ಅಕ್ಷರಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಟು ವಿಧದ ಗಣಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ವೃತ್ತಗಳು

ಅಕ್ಷರಗಣಗಳ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಷಣೆಗುಣವಾಗಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ವೃತ್ತಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವೃತ್ತಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳು ಬರಳವಾಗಿ ಬಳಸಿರುವುದು ಆರು ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವುಗಳನ್ನು ಖ್ಯಾತಕಣಾಂಟಕಂ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಅವು ಇಂತಿವೆ—

ಗುರುವೋಂದಾದಿಯೋಳುತ್ತಲಂ ಗುರುಮೋದಲ್ ಮೂರಾಗೆ ಶಾದೂಲಮಾ |

ಗುರುನಾಲ್ಕಾಗಿರಲಂತು ಸ್ತ್ರಿಗೆ ಲಘು ದ್ವಾಂದ್ವಂ ಗುರುದ್ವಾಂದ್ವಮಾ |

ಗಿರೆ ಮತ್ತೇಭ ಲಘುದ್ವಯ ತ್ರಿಗುರುವಿಂದಕ್ಕೂ ಮಹಾಸ್ತ್ರಿಗ್ರಾ |

ಹರಿಣಾಷ್ಟೀ, ಲಘು ನಾಲ್ಕು ಚಂಪಕಮಿವಾಸುಂ ಖ್ಯಾತಕಣಾಂಟಕಂ ||

ವೃತ್ತದ ಲಕ್ಷಣ : ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅಕ್ಷರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಗಣಗಳ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದವೂ ಸಮಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದಿಪ್ರಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೋಂದು ವೃತ್ತಕ್ಕೂ ಗಣಾಧಾರಿತ ನಿಯಮ ಬೇರೆಬೇರೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಆಯಾವೃತ್ತಗಳ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತಿಳಿಯುವಾಗ ಗಮನಿಸೋಣ.

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತ

ಉದಾ :

ನ	ಭ	ರ	ನ	ಮ	ಯ	ಲಗು
೦೦-	-೦೦	- ೦ -	೦೦೦	- - -	೦ - -	೦ -
ಕೆರೆಯಂ	ಕಟ್ಟಿಸು	ಬಾವಿಯಂ	ಸವೆಸು	ದೇವಾಗಾ	ರಮಂ ಮಾ	ಡಿಸ್

ಜ್ಞರೆಯೋ.....

ಲಕ್ಷಣ : ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿ ಪಾದವೂ ಶ,ಭ,ರ,ನ,ಮ,ಯ ಎಂಬ ಗಣಗಳಿಂದಲೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಫು ಮತ್ತು ಒಂದು ಗುರುವಿನಿಂದಲೂ ಕೊಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದಿ ಪ್ರಾಸದಿಂದ ಕೊಡಿರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ : ಸಭರಂನಂಮಯಲಂಗಮುಂ ಬಗೆಗೊಳಲ್ಲಾ ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತಂ

ತಾಳಿ ನೋಡುವುದು : ಈ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕಿ ಗಣ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿದಾಗಲೂ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಗಣ ವಿನ್ಯಾಸ ಬರಬೇಕು.

ನ	ಭ	ರ	ನ	ಮ	ಯ	ಲಗು
೦೦-	-೦೦	- ೦ -	೦೦೦	- - -	೦ - -	೦ -
ಸಭರಂ	ನಂಮಯ	ಲಂಗಮುಂ	ಬಗೆಗೊ	ಳಲೋಮತ್ತೇ	ಭವಿಕ್ರೀ	ಡಿತಂ

ಚಂಪಕಮಾಲಾ ವೃತ್ತ

ಲಕ್ಷಣ :- ಪ್ರತಿಪಾದಿದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಪಾದವೂ ನ, ಜ, ಭ, ರ, ಜ, ಜ, ರ ಎಂಬ ಗಣಗಳಿಂದ ಕೊಡಿದೆ. ಆದಿ ಪ್ರಾಸದಿಂದ ಕೊಡಿರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ :- ನಜಭಜಜಂಜರಂ ಬಗೆಗೊಳತ್ತಿರೆ ಚಂಪಕ ಮಾಲೆಯಿಂದಪರ್

ಉದಾ :

ನ	ಜ	ಭ	ಜ	ಜ	ಜ	ರ
೦೦೦	೦ - ೦	- ೦೦	೦ - ೦	೦ - ೦	೦ - ೦	- ೦ -
ಎನೆನ	ಸುನಕ್ಕು	ಮಾರರಿ	ಪ್ರವಾತ	ನ ಧ್ಯೇರ್ಯ	ಮನಾತ	ನೇಳಿವೆ

ತ್ತನುಗತ.....

ಅಲಂಕಾರಗಳು (ಮುಂದುವರೆದುದು)

ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರ : ಎರಡು ಬೇರೆಬೇರೆ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಸಾದೃಶ್ಯದಿಂದ ಬಿಂಬ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಭಾವವು ತೋರಿಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ : ಮಾತು ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ಜಗಳವಿಲ್ಲ; ಉಬಳಬಲ್ಲವನಿಗೆ ರೋಗವಿಲ್ಲ.

ಉತ್ತೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರ : ಉಪಮೇಯವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಥವಾ ಸನ್ನಿಹೆತವನ್ನು ಉಪಮಾನವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಅಥವಾ ಸನ್ನಿಹೆತವನ್ನಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸುವುದೇ ಉತ್ತೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರ.

ಉದಾ : ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರವು ತೈಲೋಕ್ಯಲಪ್ಪಿಯ ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲು ಮಾಡಿಟ್ಟಿರನ್ನಗನ್ನಡಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಶೋಭಿಸಿತು.

ಉಪಮೇಯ : ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರ

ಉಪಮಾನ : ರನ್ನಗನ್ನಡಿ

ಅಲಂಕಾರ : ಉತ್ತೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರ

ಸಮನ್ವಯ : ಉಪಮೇಯವಾದ ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರವನ್ನು
ಉಪಮಾನವಾದ ರನ್ನಗನ್ನಡಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ
ಇದು ಉತ್ತೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರವಾಗಿದೆ.

ಭಾಷಾ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯದ ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕಿ, ಗಣ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ, ಭಂದಸ್ಸಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಆ. ಮಟ್ಟಿದ ನೂರ್ವರುಮೆನ್ನೊಡ

ವುಟ್ಟಿದ ನೂರ್ವರುಮೆದಿಚೆ ಸತ್ತೂಡೆ ಕೋಪಂ

ಇ. ಎನ್ನಳಿಗಾಳನ್ನೆನ್ನಳಿಗದಮ್ಮನನಿಕ್ಕಿದ ಪಾಠ್ಯಭೀಮರು

ಳ್ಳಂಬ್ರೂ

ಆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳಿಗೆ ತತ್ತ್ವಮ- ತದ್ವಪಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಕಟ್ಟ, ಅಟ್ಟ,

ಇ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯ ಮಾಡಿ ಸಮಾಸದ ಹೆಸರನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

ಪಾಠ್ಯಭೀಮರು, ಅಂತಕಾಶ್ಚ, ದಿನಪಸುತ್ತ

ಚಟಪುವಟಿಕೆ

ಅ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಮೊತ್ತಮಾಡಿ, ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ.

ಇ. ನೆಲಕಿಂಜಿವೆನೆಂದು ಬಗೆದಿರೆ

_____
_____
_____ ಮದುವಾಟ್ಟಪೆನೇ

ಉ. ಮುಟ್ಟಿದ ನೂರ್ವರುಮೆನ್ನೊಡ

_____
_____
_____ ಭಲಮನೆ ಮೆಜೆವೆಂ

ಮೂರಕ ಓದು

- ಹೋಸಗನ್ನಡರಲ್ಲಿರುವ ಕವಿ ರನ್ನನ್ ಸಾಹಸಭೀಮ ವಿಜಯಂ (ಗದಾಯುಥ) ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿರಿ.

* * * * *

೨. ವೀರಲವ

- ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಶ್ರೀ

ಪ್ರಮೇಶ : ಆದಿಕವಿ ವಾಲ್ಯೇಕಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದರು. ವ್ಯಾಸರು ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಈ ಎರಡು ಕಾವ್ಯಗಳು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ವಿಷ್ಣುವು “ದುಷ್ಪ ಶಿಷ್ಟಣಕ್ಕಾಗಿ, ಶಿಷ್ಟರಕ್ಕಣಕ್ಕಾಗಿ” ಮಾನವ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕೃಷ್ಣರತೆಯಾಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವೆರಡೂ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅನೇಕ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರ ಶಾಯ್, ಧ್ಯೈಯ, ಸಾಹಸ, ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಸಹ್ಯದರ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಆಶಯದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಶ್ರ ಕವಿಯು “ಜ್ಯೇಮಿನಿ ಭಾರತ”ವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕುಶಲವರ ಕತೆ ಸರಳವೂ ಸುಂದರವೂ ಆಗಿದೆ. ಶ್ರೀರಾಮನು ಕೃಗೋಂಡ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಾಲಸಹಜ ಕುಶಾಹಲದಿಂದ ಲವನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದ ಕಾವ್ಯಸೋಬಗನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಆಶಯ.

ಬಲ್ಯಾ ನೈಪರಂಜಿ ತಡೆಯದೆ ರಘೂದ್ವಹನ |
 ಸೋಲ್ಯೇಜಿ ನಮಿಸಲಿಳಿಯೋಳಿ ಚರಿಸುತ್ತದ್ದರದ |
 ನಲ್ಲಿದುರೆ ಬಂದು ವಾಲ್ಯೇಕಿಯ ನಿಜಾಶ್ರಮದ ವಿನಿಯೋಗದುಪವನದೋಳು ||
 ಪುಲ್ಗಿ ಪಸುಗೋಳಿಸಿ ಮೋಕ್ಷೋಡಾ ತೋಟಗಾ |
 ವಲ್ಗಿ ತನ್ನೊಡನಾಡಿಗಳ ಕೂಡಿ ಲೀಲೆ ಮಿಗೆ |
 ಬಿಲ್ಲೋಂಡು ನಡೆತಂದವರು ಕಂಡನಚಿತ ಸುವಾಜಿಯಂ ವೀರಲವನು || ೧ ||

ಎತ್ತಣಿ ತುರಂಗಮಿದು ಪ್ರೋಕ್ಷು ಪ್ರೌದ್ಯೋಣಮಂ |
 ತೊತ್ತೆಳದುಳಿದುದು ವಾಲ್ಯೇಕಿ ಮುನಿನಾಥನೇ |
 ಮೊತ್ತಮಾರ್ಪುದೆಂದನಗೆ ನೇಮಿಸಿ ಮೋದನಬ್ಧಿಪಂ ಕರೆಸಲಾಗಿ ||
 ಮತ್ತೆ ವರುಣನ ಲೋಕದಿಂ ಬಂದು ಮುಳಿದಪನೆ
 ನುತ್ತ ಹಯದೆಡಗೆ ನಡೆತಂದು ನೋಡಲ್ಪದರ |
 ನೆತ್ತಿಯೋಳಿ ಮೆರವ ಪಟ್ಟದ ಲಿಖಿತಮಂ ಕಂಡು ಲವನೋದಿಕೊಳುತ್ತಿರುವು || ೨ ||

ಉರ್ವಿಯೋಳಿ ಕೌಸಲ್ಯೇ ಪಡೆದ ಕುವರಂ ರಾಮ |
 ನೋವನೇ ವೀರನಾತನ ಯಜ್ಞತುರಗಮಿದು |
 ನಿರ್ವಹಿಸಲಾರ್ವಾರಾರಾದೋಡಂ ತಡೆಯಲೆಂದಿರ್ವ ಲೇಖಿನವನೋದಿ ||
 ಗರ್ವಮಂ ಬಿಡಿಸದಿದೋಡ ತನ್ನ ಮಾತೆಯಂ |
 ಸರ್ವಜನಮುಂ ಬಂಜಿಯೆನ್ನದಿರ್ವಪುದೆ ತನ |
 ಗುರ್ವತೋಳಿವೇತಕೆಂದು ಸಲೆ ವಾಸಿಯಂ ತೊಟ್ಟಿ ಲವನುರಿದ್ದನು || ೩ ||

ತೆಗೆದುತ್ತರೀಯಮಂ ಮುರಿದು ಕುದುರೆಯ ಗಳಕೆ ।
ಬಿಗಿದು ಕದಲೇದ್ದುಮುಕೆ ಕಟ್ಟಲ್ಪೈ ಮುನಿಸುತ್ತರ್ಹು ।
ಮಿಗೆ ನಡುಗಿ ಬೇಡಬೇಡರಸುಗಳ ವಾಚಿಯಂ ಬಿಡು ಬಡಿವರೆಮ್ಮನೆನಲು ॥
ನಗುತೆ ಪಾವಕರ ಮಕ್ಕಳಂಜಿದೊಡೆ ಜಾನಕಿಯ ।
ಮಗನಿದಕೆ ಬೆದರುವನೆ ಹೋಗಿ ನೀವೆಂದು ಲವ ।
ನಗಡುತನದಿಂದ ಬಿಲ್ಲಿರುವನೇರಿಸಿ ತೀಡಿ ಜೇಗ್ಗೆದು ನಿಂತಿದ್ದನು

॥ ೪ ॥

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ [ಕೃತಿಗಳಿಗಂ] ಜಿಕ್ಕಮಾರ್ಗಳಾರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಡೂರು ತಾಲೂಕಿನ ದೇವಮಾರಿನವನು. ಈತನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇವೆ. ಜ್ಯೇಮಿನಿ ಭಾರತವೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾವ್ಯದ ಕರ್ತೃ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಕವಿಗೆ ಉಪಮಾಲೋಲ, ಕಣಾಂಟಕವಿಚೂತವನ ಚೈತ್ರ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿವೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ವಿರಚಿತ ಜ್ಯೇಮಿನಿಭಾರತ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ದೇವಪುಡು ನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಮತ್ತು ಬಿ. ಶಿವಮೂರ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರೀ ಇವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದು ಅದರ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಸಂಧಿಯಿಂದ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಆಶಯ ಭಾವ

ನಮ್ಮ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆ-ಮಕ್ಕಳು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಯಾವುದೋ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುವ ಸನ್ನಿಹಿತಗಳು ಇವೆ. ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದ ಅರಿವಿರದೆ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿವೆ. ಅನಂತರ ಯಾರಿಂದಲಾದರೂ ಸಂಬಂಧ ತಿಳಿದಾಗ ಸಂಘರ್ಷ ಮರೆಯಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ರೂಪದ ಸುಖಾಂತರವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ಭೀಮ-ಫಂಕೋತ್ತಳಿ, ಅರ್ಜುನ-ಬಬುವಾಹನ. ಲವಕುಶ-ಶ್ರೀರಾಮ ಇವರ ಭೇಟಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಗೆ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು.

ಲವಕುಶರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಯುಷ್ಣಾಶ್ರಮದಲ್ಲಾದರೂ ಸಹಜ ಕ್ಷಾತ್ರಗಣ, ವೀರತೆಯಿಂದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಕಷ್ಟ-ಸವಾಲುಗಳು ಬಂದಾಗ ಜಿಕ್ಕವರು, ಅಸಮರ್ಥರು ಎಂದು ಕೂರದೆ ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಎದುರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬಾಲ್ಯಸಹಜ ಸಾಹಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕಢಿ

ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಭಾಗವತಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾಹಸಿಗಳಾದ ಬಾಲಕರ ಕಥೆಗಳು ಇವೆ. ಅಂತಹವುಗಳಲ್ಲಿ ಲವನ ಕತೆಯೂ ಒಂದು. ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಸೀತಾಸಮೇತನಾಗಿ ಬಂದ ರಾಮ ಪ್ರಜಾನುರಾಗಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಸೀತೆ ಒಂದು ದಿನ ವಾಲ್ಯೇಕ ಮಹಣಿಗಳ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯನ್ನು ವೈಕ್ಯಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕಾಕತಾಲೀಯವಾಗಿ ಅದೇ ರಾತ್ರಿ ಪ್ರಜೆಯೊಬ್ಬ ಸೀತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವಮಾನದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ರಾಮನು ತಮ್ಮನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿನನ್ನು ಕರೆದು ತುಂಬುಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬರುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಜೆಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ತಿಳಿದ ರಾಮನ ಈ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿನ ವಾಲ್ಯೇಕ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ನೆಪಡೋಂದಿಗೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೊಂಡೋಯ್ಯುತ್ತಾನೆ.

ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿದ್ದ ಸೀತೆ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಾಲ್ಯೈಕಿ ಮಹಷ್ಟಿಗಳು ಸೀತೆಯನ್ನು ತಮ್ಮಾಶಮ್ಮಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಿತ್ತಾರೆ. ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಸೀತೆ ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ವಾಲ್ಯೈಕಿ ಮಹಷ್ಟಿಗಳು ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕುಶ, ಲವರೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿ ಸಕಲ ವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಇತ್ತೆ ಸೀತೆಯ ಅಗಲುವಿಕೆಯಿಂದ ರಾಮ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ದುಃಖಿಸ್ತೇದಾಗುತ್ತಾನೆ. ರಾವಣನ ವಥೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಷ್ಟಿಗಳ ಆದೇಶದಂತೆ ರಾಮ ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು, ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಕುದುರೆಯ ಬೆಂಗಾವಲಿಗೆ ಶತ್ರುಘ್ನನನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೇಶದೇಶಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಾಡಿದ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆ ಒಂದು ದಿನ ವಾಲ್ಯೈಕಿ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀರಾಮನೇ ತನ್ನ ತಂದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯದ ಲವ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಸನ್ನವೇಶವೇ ಈ ಪಾಠ ಭಾಗ.

ಪದ ವಿಂಗಡಣೆ

೧. ಬಲ್ಯಯ್ಯ ನೃಪರ್+ಅಂಜಿ ತಡೆಯದೆ ರಘು+ಲಾದ್ದುಹನ ಸೋಲ್+ಕೋಣಿ ನಮಿಸಲ್+ಇಳಿಯೋಳ್ ಚರಿಸುತ್ತ+ಅಧ್ಯರದ ನಲ್+ಕುದುರೆ ಬಂದು ವಾಲ್ಯೈಕಿಯ ನಿಜ+ಆಶ್ರಮದ ವಿನಿಯೋಗದ+ ಉಪವನದೊಳು ಮಲ್ಲಿಳ ಪಸುಗ್ರೇ+ಎಳಿಸಿ ಹೊಕ್ಕೊಡೆ+ಆ ತೋಟ+ಕಾವಲ್ಗೆ ತನ್ನ+ಒಡನಾಡಿಗಳ ಕೂಡಿ ಲೀಲೆಮಿಗೆ ಬಿಲ್+ಕೊಂಡು ನಡೆತಂದ+ಅವಂ ಕಂಡನು+ಅಚ್ಯತ ಸುವಾಜಿಯಂ ವೀರಲವನು.
೨. ಎತ್ತಣ ತುರಂಗಮ್+ಇದು ಹೊಕ್ಕು ಮೂದೋಟಮುಂ ತೊತ್ತಳ+ತುಳಿದುದು ವಾಲ್ಯೈಕಿಮುನಿನಾಥನ್+ವಿಹೊತ್ತುಮ್+ಆರ್ಯವುದು+ಎಂದು+ಎನಗೆ ನೇಮಿಸಿ ಹೋದನ್+ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕರೆಸಲಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ವರುಣನ ತೋಕದಿಂ ಬಂದು ಮುಳಿದಪನ್+ಎನುತ್ತ ಹಯದ+ಎಡೆಗೆ ನಡೆತಂದು ನೋಡಲ್ತೆ+ಅದರ ನೆತ್ತಿಯೋಳ್ ಮೇರೆವ ಪಟ್ಟದ ಲಿವಿತಮುಂ ಕಂಡು ಲವನ್+ ಓದಿಕೊಳುತ್ತ+ಇದ್ವನು.
೩. ಉವಿಯೋಳ್ ಕೊಸಲ್ಯೆ ಪಡೆದ ಕುವರಂ ರಾಮನ್+ಒವನ್ನೇ ವೀರನ್+ಆಶನ ಯಜ್ಞತುರಗಮ್+ಇದ ನಿವರ್ಹಿಸಲ್+ಆಪರ್+ಆರ್+ಆದೋಡಂ ತಡೆಯಲಿ+ಎಂದು+ಇದ್ವ ಲೇಖಿನವನ್+ಓದಿಗವನ್+ಒಡಿ ಗವನು ಬಿಡಿಸದೆ+ಇದೋಡ ತನ್ನ ಮಾತೆಯಂ ಸರ್ವ ಜನಮುಂ ಬಂಜೆ+ಎನ್ನದೆ+ಇದ್ವಪುದೆ ತನಗೆ+ಉವರ್+ತೋಳ್ಗ್ಲೋ+ಇವು+ಎತಕೆ+ಎಂದು ಸಲೆ ವಾಸಿಯಂ ಹೊಟ್ಟು ಲವನ್+ಉರಿದು+ಎದ್ದನು.
೪. ತೆಗೆದು+ಉತ್ತರೀಯಮುಂ ಮುರಿದು ಕುದುರೆಯ ಗಳಕೆ ಬಿಗಿದು ಕದಳೀದ್ರುಮಕೆ ಕಟ್ಟಲ್ತೆ ಮುನಿಸುತ್ತರ್ ಮಿಗೆ ನಡುಗಿ ಬೇಡ ಬೇಡ ಅರಸುಗಳ ವಾಜಿಯಂ ಬಿಡು ಬಡಿಪರ್+ಎಮ್ಮನ್+ಎನಲು ನಗುತೆ ಪಾವರ ಮಕ್ಕಳ್+ಅಂಜಿದೋಡ ಜಾನಕಿಯ ಮಗನ್+ಇದಕೆ ಬೆದರುವನೆ ಹೋಗಿ ನೀವ್+ಎಂದು ಲವನ್+ಅಗಡುತನದಿಂದೆ ಬಿಲ್+ತಿರುವನ್+ಪರಿಸಿ ತೀಡಿ ಜೇಗ್ನೆದು ನಿಂತು+ಇದ್ವನು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಂಚಿ-ಹೆದರಿ	ಅಗಡು-ಶೌಯ್ಯ
ಅಭಿಪ್ರ-ವರುಣ	ಆರ್ವರ್-ಸಮಾರ್ಥರು
ಉಪವನ-ಉದ್ಯಾನವನ	ಉವಿಂ-ಭೂಮಿ
ಕದಲೀ-ಬಾಳೆ	ಚರಿಸು-ಸಂಚರಿಸು
ತುರಂಗ-ಕುದುರೆ	ನೃಪ-ದೊರೆ
ನೆತ್ತಿ-ಹಣೆ	ಪಸುರು-ಹಸುರು
ಬಂಚಿ(ಧ್ವ)-ವಂಧ್ಯ (ತ್ಸ)	ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದವರು
ಬಡಿ-ಹೊಡೆ, ಚಚ್ಚು	ಮುಳಿ-ಕೋಪ
ಲಿಶಿತ-ಬರೆಹ	ವಾಜಿ-ಕುದುರೆ
ವಾಸಿ-ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ	ಹಯ-ಕುದುರೆ

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ರಘು : ಸೂರ್ಯ ವಂಶದ ಅರಸ. ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಗೆದ್ದು ‘ವಿಶ್ವಜಿತ್’ ಎಂಬ ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ದಾನವಾಡಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ. ಸೂರ್ಯವಂಶದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅರಸನಾದ ಕಾರಣ ಈತನ ಕಾಲಾನಂತರ ಸೂರ್ಯವಂಶಕ್ಕೆ ರಘುವಂಶ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂತು.

ವಾಲ್ಯೇಕ : ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿ. ದಾರಿಗಳ್ಳನಾಗಿದ್ದ ಬೇಡ. ನಾರದ ಮಹಿಂಗಳ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ರಾಮನಾಮ ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಈತನ ಮೈಮೇಲೆ ಹುತ್ತ (ವಲ್ಯೇಕ) ಬೆಳೆಯಿತು. ನಾರದ ಮಹಿಂಗಳಿಂದಾಗಿ ವಲ್ಯೇಕದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಈತನು ವಾಲ್ಯೇಕ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಆದಿಕಾವ್ಯ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕೇರಿಂದ ವಂತನಾದ.

ವರುಣ : ಅಷ್ಟದಿಕ್ಕಾಲಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಈತ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿಗೆ ಒಡೆಯ. ಜಲಾಧಿಪತಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವ.

ಲಪ : ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ ಸೀತೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಜಿಕ್ಕವ. ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ ಪರಿಶ್ರೇಕಳಾದ ತುಂಬುಗಭಿರ್ಣಿ ಸೀತೆ ವಾಲ್ಯೇಕ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವ. ವಾಲ್ಯೇಕಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಅಣ್ಣಿ ಕುಶನ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಅಭಿಪ್ರಾಯ : ಅಭಿಪ್ರಾಯ - ಸಮುದ್ರ, ಪ - ಒಡೆಯ, ಅಭಿಪ್ರಾಯ - ಸಮುದ್ರದ ಒಡೆಯ - ವರುಣ
ಜೀಗೆಯ್ : ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹೆಡೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹೆಡೆಯನ್ನು ಬೇಕಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಬಿಗಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲಿನ ಒಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧನಾದಾಗ ಬಿಲ್ಲುಗಾರ ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆಡೆಯನ್ನು ಅದರ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಗೆ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹೆಡೆಯ ಬಿಗಿತ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಬಾಣ ಗುರಿ ಮುಟ್ಟಿತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಲ್ಲುಗಾರ ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆಡೆಯನ್ನು ಆಕಣಾಂತ (ಕಿವಿಯವರೆಗೆ) ಎಳೆದು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಆ ಹೆಡೆ ಮೊದಲಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ‘ರ್ಹ್ಯೋಽ’ ಎಂಬ ದ್ವಾನಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ದ್ವಾನಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬಿಲ್ಲುಗಾರ ಹೆಡೆಯ ಬಿಗಿತ ಸರಿಯಾಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷೆಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ‘ಜೀಗೆಯ್ಯು’ವುದು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಭಿಪ್ರಾಯ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ‘ಜ್ಯೋಮಿನಿ ಭಾರತ’ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿ ಯಾರು?
- ಯಜ್ಞಾಶ್ಚವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದವರು ಯಾರು?
- ಕುದುರೆಯನ್ನು ಲವನು ಯಾವುದರಿಂದ ಕಟ್ಟಿದನು?
- ಮುನಿಸುತ್ತರು ಹೆದರಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ವಾಲ್ಯೇಕಿ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಯಜ್ಞಾಶ್ಚವು ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
- ಯಜ್ಞಾಶ್ಚದ ಹಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಏನೆಂದು ಬರೆಯಲಾಗಿತ್ತು?
- ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮುನಿಸುತ್ತರಿಗೂ ಲವನಿಗೂ ನಡೆದ ಸಂವಾದವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

- ಲವನು ಯಜ್ಞಾಶ್ಚವನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಕಾರಣವೇನು?
- ಲವನ ನಡೆವಳಿಕೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಯಿತೇ? ಏಕೆ?

ಈ) ಸಂದರ್ಭಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

- “ರಘೂಧ್ವಹನ ಸೋಳೀಳಿ ನಮಿಸಲ್”
- “ತನ್ನ ಮಾತೆಯಂ ಸರ್ವಜನಮುಂ ಬಂಜೆಯೆನ್ನದಿರ್ವಪುದೆ”
- “ಅರಸುಗಳ ವಾಚಿಯಂ ಬಿಡು”
- “ಜಾನಕಿಯ ಮಗನಿದಕೆ ಬೆದರುವನೆ”

ಉ) ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಅ	ಬಿ
ಇ. ದೇವನೂರು -	ರಾಮ
ಇ. ಕೌಸಲ್ಯೆ -	ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ
ಇ. ವರುಣ -	ಅಶ್ವ
ಇ. ವಾಲ್ಯುಂತಿ -	ಅಭಿಪ್ರ
ಇ. ತುರಂಗ -	ಮುನಿ
	- ಮಳೆ
	- ಶತ್ರುಘ್ನ

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ವಾಧ್ಯಕ ಪಟ್ಟದಿ

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಒಂದು, ಎರಡು, ನಾಲ್ಕು ಮತ್ತು ಐದನೆಯ ಪಾದಗಳು ಮಾತ್ರಾಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದು ಇದು ಮಾತ್ರೇಗಳ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಮೂರು ಮತ್ತು ಆರನೆಯ ಪಾದಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದು ಇದು ಮಾತ್ರೇಗಳ ಆರಾರು ಗಣಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಗುರು ಇರುತ್ತದೆ. ಅದಿ ಪ್ರಾಸಾದಿತ್ಯದೆ.

ಉದಾ :

ಃ	ಃ	ಃ	ಃ	ಃ
ಃ ಃ ಃ ಃ	- ಃ ಃ	ಃ ಃ -	ಃ ಃ ಃ ಃ	
ಸತಿಮಣಿಸಿ	ನೀಡುವೆಲೆ	ವಿಡಿದಕ್ಕೆ	ಬಸವಳಿದು	
ಃ	ಃ	ಃ	ಃ	ಃ
ಃ - ಃ	ಃ ಃ ಃ ಃ	ಃ - ಃ	ಃ ಃ ಃ -	
ದತಿಚಿಂತೆ	ಯೋಳುಮಜ್ಜಿಚ	ತನುಜೋಮ್ಮು	ವಿಡಿದಪ್ರ	
ಃ	ಃ	ಃ	ಃ	ಃ ಗು
ಃ ಃ - ಃ	- ಃ -	- ಃ -	ಃ ಃ ಃ ಃ	- ಃ - ಃ
ಬಂತಿಭಾರ	ವಾಗಿಕ	ಷ್ವಾಸಿತೋಽ	ತೊಡೆಮಿಡುಕ	ಸುಯಾಸೂಸೆ
ಃ	ಃ	ಃ	ಃ	
ಃ ಃ ಃ ಃ	- ಃ ಃ	- ಃ -	---	
ವಿತತಸುಲಿ	ದಿಂದಿರುತಿ	ರಲ್ಹಿನಾ	ನಾದುಃಬಿ	
ಃ	ಃ	ಃ	ಃ	
ಃ - ಃ -	- ಃ ಃ	- - ಃ	- ಃ -	
ಯುತಪ್ಪು	ದೊಂದುಕನ	ಸಂಕಂಡು	ನೊಂದುಭೂ	
ಃ	ಃ	ಃ	ಃ	ಗು
ಃ ಃ ಃ ಃ	- ಃ -	ಃ - ಃ	- ಃ ಃ	-
ಪತಿಬೆದಜೆ	ದಂತೆಭೋಂ	ಕೆನಲೆದ್ದು	ಬೆಬ್ಬಳಿಸಿ	ನಾಲ್ದೆಸೆಯ

ರಗಳು

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಇದು ಬಹುಪಾದಗಳುಳ್ಳ ಪದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಎಲ್ಲಾ ಪಾದಗಳು ಮಾತ್ರಾ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಎರಡೆರಡು ಪಾದಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರವಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಆದಿಪ್ರಾಸವೂ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ **ಉತ್ಸಾಹ**, ಮಂದಾನಿಲ ಮತ್ತು ಲಲಿತ ಎಂಬ ಮೂರು ವಿಧದ ರಗಳಿಗಳು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿವೆ.

ಉತ್ಸಾಹರಗಳು : ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಒಂದನೆಯ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಗಳ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳು ಇದ್ದರೆ ಎರಡನೆಯ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಯ ಮೂರು ಗಣಗಳು ಮತ್ತು ಒಂದು ಗುರುವು ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ ೧ :

ಇ	ಇ	ಇ	ಇ
೦೦೦	- ಉ	- ಉ	- ಉ
ಕುಳಿವರ	ಮೊಗೊ	ಇಂಗ	ಇಲ್ಲಿ
ಇ	ಇ	ಇ	ಇ
೦೦೦	- ಉ	- ಉ	- ಉ
ತಳಿರ	ಕಾವ	ಇಂಗ	ಇಲ್ಲಿ

ಇಲ್ಲಿರುವ ಮೊದಲ ಪಾದದ ಮೂರನೆಯ ಅಕ್ಷರ ‘ಫ’ ಎಂಬುದು ದ್ವಿತ್ಯಾಕ್ಷರ (ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರ)ವಾಗಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿನ ದ್ವಿತ್ಯವು ಶಿಧಿಲವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಇದರ ಹಿಂದಿನ ಅಕ್ಷರವಾದ ‘ಳ’ ಎಂಬುದು ಗುರುವನ್ನಿಸದೆ ಲಘುವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ‘ಶಿಧಿಲದ್ವಿತ್ಯ’ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು.

ಉದಾ ೨ :

ಇ	ಇ	ಇ	ಸು
- ಉ	೦೦೦	- ಉ	-
ಮಾವಿ	ನೆಚೆಯೊ	ಇಂಡು	ತುಂ
ಇ	ಇ	ಇ	ಸು
- ಉ	- ಉ	- ಉ	-
ಪಾಡ	ನೆಯ್ಯೆ	ಕೇಳು	ತಂ

ಮಂದಾನಿಲರಗಳು : ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ಬಗೆಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಗಳ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಗಳ ಅನಂತರ ಇದು ಮಾತ್ರೆಗಳ ಎರಡೆರಡು ಗಣಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಉದಾ - ೧ :

ಇ	ಇ	ಇ	ಇ
- ಉ	- ಉ	- ಉ	ಉ ಉ -
ಪಂಕಜ	ದಂತಿರ	ಪುಟ್ಟದ	ಇಲಾಲವಿಂ
ಇ	ಇ	ಇ	ಇ
- ಉ	- -	- ಉ ಉ	ಉ ಉ -
ಪಂಕವ	ನೆಂದುಂ	ಮೊದರದೆ	ನಲವಿಂ

ಉದಾ - ೨ :

ಇ	ಇ	ಇ	ಇ
- ಉ	- ಉ	ಉ ಉ	- ಉ -
ಸುತ್ತ	ಲುಂ ಪರಿವ	ಜರಿಪೋ	ನಲ್ಗಳಿಂ
ಇ	ಇ	ಇ	ಇ
- ಉ	- ಉ	ಉ ಉ	- ಉ -
ಎತ್ತ	ಲುಂ ನಲಿವ	ಮೊಸನ	ನಲ್ಗಳಿಂ

ರಜಿ

ಲಲಿತರಗಳೆ : ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಮಾತ್ರೆಗಳ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

ಉದಾ :

ಜಿ	ಜಿ	ಜಿ	ಜಿ
- ಉ-	- ಉ ಉ	- ಉ ಉ	- - ಉ
ಸೊಂಪಿನಿಂ	ಕಂಪಿದುವ	ಸಂಪಗೆಗ	ಇಂಕೊಂಡು
ಜಿ	ಜಿ	ಜಿ	ಜಿ
- ಉ ಉ	- - ಉ	ಉ ಉ - ಉ	- - ಉ
ಹೊಂಪೆಸೆವ	ಹೊಂಗೇದ	ಗೆಯಹಾಗ	ಇಂಕೊಂಡು

ಶೈಷಾಲಂಕಾರ

ಲಕ್ಷ್ಣ : ಒಂದು ಪದವು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಥವಾಕೊಡುವಂತಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಪದಕ್ಕೆ 'ಶೈಷಾಘರ' ಎಂದು ಹೆಸರು, ಇಂತಹ ಶೈಷಾಘರಗಳನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲ ಪದಗಳಿರುವ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಶೈಷಾಲಂಕಾರ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ : ಅತಿಶಯ ಪದಾರ್ಥ ನಿಕರ |

ಪ್ರತೀತಿಯಂ ಪಡೆವ ಪಾದವಿನ್ಯಾಸಂ ಭೂ ||

ನುತಮಾಗದಲ್ಲಿನಿದೋರ್ |

ಷತಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಸಮಂತು ಕವಿಗಂ ರವಿಗಂ ||

ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ಮತ್ತು ರವಿ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಪದಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥ, ಪಾದ, ನಿದೋರ್ಷತೆ ಎಂಬ ಪದಗಳು ಶೈಷಾಘರದಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಅವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ.

ಪದ	ಕವಿಯ ಪರವಾಗಿ	ರವಿಯ ಪರವಾಗಿ
೧. ಪದಾರ್ಥ	- ಪದದ ಅರ್ಥ (ಶಬ್ದಾರ್ಥ)	- ವಸ್ತು
೨. ಪಾದ	- ಪದ್ಯದ ಸಾಲು	- ಶರೀರ
೩. ನಿದೋರ್ಷತೆ	- ದೋಷವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ	- ಕತ್ತಲಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ (ಹಗಲು)

ಭಾಷಾ ಚಟುವಟಿಕೆ

೧. ವಿಗ್ರಹಿಸಿ ಸಮಾವವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.

ಸೊಲ್ಲೀಳಿ, ನಲ್ಲಿದುರೆ, ಬಿಲ್ಲೊಂಡು, ಬಿಲ್ಲಿರುವನೇರಿಸಿ, ಮೂದೋಟಿ.

೨. ತತ್ಸ್ವ-ತಘ್ರಪ ಬರೆಯಿರಿ.

ವೀರ, ಯಜ್ಞ ಬಂಜೆ

೩. ವಿಂಗಡಿಸಿ ಸಂಧಿಯ ಹೆಚರು ಬರೆಯಿರಿ.

ಚರಿಸುತ್ತದ್ದರದ, ನಿಜಾಶ್ರಮ, ಲೇಖನವನೋದಿ, ತೆಗೆದುತ್ತರೀಯಮಂ, ಬೇಡಬೇಡರಸುಗಳ, ನಿಂತಿದ್ವನು.

೪. ಪ್ರಸ್ತಾರಹಾಕಿ ಗಣ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ ಭಂದಸ್ಸನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ ಲಕ್ಷಣ ಬರೆಯಿರಿ.

ಉರ್ವಾಯೋಳ್ ಕೌಸಲ್ಯೆ ಪಡೆದ ಕುವರಂ ರಾಮ |

ನೋರ್ವನೇ ವೀರನಾತನ ಯಜ್ಞ ಶುರಗಮಿದು |

ನಿವರ್ಹಿಸಲಾಪ್ತರಾರಾದೊಡಂ ತಡೆಯಲೆಂದಿದ್ವ ಲೇಖನವನೋದಿ ||

ಚಟುವಟಿಕೆ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಮೂರಾಗೋಳಿಸಿ, ಕಂತಪಾಠ ಮಾಡಿರಿ.

ಆ. ಉರ್ವಾಯೋಳ್ ಕೌಸಲ್ಯೆ ಪಡೆದ ಕುವರಂ ರಾಮ

ಗುರ್ವತೋಳ್ಳಿವೇತಕೆಂದು ಸಲೆ ವಾಸಿಯಂ ತೊಟ್ಟು ಲವನುರಿದೆದ್ದನು.

೨. ತೆಗೆದುತ್ತರೀಯಮಂ ಮುರಿದು ಕುದುರೆಯ ಗಳಕೆ

ನಗಡುತನದಿಂದ ಬಿಲ್ಲಿರುವನೇರಿಸಿ ತೀಡಿ ಜೀಗ್ಯೆದು ನಿಂತಿದ್ವನು.

ಮೂರಕ ಓದು

- ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಜ್ಯೇಮಸಿ ಭಾರತದ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಗದ್ದಾನುವಾದವನ್ನು ಸಂಗೃಹಿಸಿ ಓದಿರಿ.

* * * * *

ಒಬ್ಬಿ

ರ. ಕೆಮ್ಮನೆ ಮೀಸೆಪೂತ್ತನೇ

- ಪಂಪ

ಪ್ರವೇಶ : ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦ ನೆಯ ಶತಮಾನವೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ‘ಸುವರ್ಚಾಯುಗ’ ಎಂದು ಶಾಫನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕವಿಗಳಾದ ಪಂಪ, ಮೊನ್ನ, ರನ್ನ ಎಂಬ ರತ್ನತ್ರಯರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ರಸಗಂಗೆಯನ್ನು ಹರಿಸಿ ಹಳಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದಿಕವಿ ಎನಿಸಿದ ಪಂಪನು ತನ್ನ ‘ವಿಕ್ರಮಾಜುಂದ ವಿಜಯಂ’ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಥಾನಾಯಕ ಅಜುಂದನನನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೇ ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಜ್ಞಂಭಿಸುವಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ದ್ರುಪದ ರಾಜನ ಬಳಿ ಸಹಾಯ ಅರಸಿ ಬಂದ ದ್ರೋಣನನ್ನು ರಾಜನು ಮದೋನ್ನತನಾಗಿ ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಿ ಹೊರಗಟ್ಟಿಲು ತನ್ನ ಸೇವಕರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ದ್ರೋಣನು ಶಪಥಗೃಹಿಯವ ಸನ್ನಿಹಿತವು ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ವ ॥ ದ್ರೋಣ ತನಗೆ ಬಡತನಮಡಸೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಮೋಡಗೊಂಡು ನಾಡಂನಾಡಂ ತೊಟಲ್ಲದ ಪರಶುರಾಮನಲ್ಲಿಗೆ ವಂದಂ ಅಂತು ವಲ್ಕಲಾವೃತಕಟಿತಟನಮಾಗಿರ್ವ ಜಟಾಕಲಾಪನಮಾಗಿ ತಮೋವನಕ್ಕೆ ಮೋಪ ಭಾಗವಂ ದ್ರವ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಕುಂಭಸಂಭವನಂ ಕಂಡು ಕನಕಪಾತ್ರಕ್ಕಪಾಯಮಿಲ್ಲಪ್ಪದಣಿಂ ಮೃತ್ತತ್ವದೊಳಫ್ರ್ಯಾಮೆತ್ತಿ ಪೂಜಿಸಿ—

ಚಂ॥ ಒಡವೆಯನಧಿಗಿತ್ತನವನೀತಳಮಂ ಗುರುಗಿತ್ತೇನೀಗಳೊಂ
ದಡಕೆಯಮಿಲ್ಲ ಕೈಯೊಳಿರೆದಂ ಶ್ರುತಪಾರಗನೆಂತು ಸಂತಸಂ
ಬಡಿಸುವೆನಿನ್ನದೊಂದು ಧನುವಿದುದು ದಿವ್ಯಶರಾಳಿಯಿದುದಿ
ಲ್ಲೊಡಮೆ ಸಮಂತು ಪೇಟವರೊಳಾವುದನೀವುದೊ ಕುಂಭಸಂಭವ ॥೧॥

ವ ॥ ಎಂಬುದು ದ್ರೋಣನನಗೆ ವಿದ್ಯಾಧನಮೆ ಧನಮಪ್ಪದಣಿಂ ದಿವ್ಯಸ್ತಂಗಳಂ ದಯೆಗಿಯ್ಯದನೆ ವಾರಣವಾಯವ್ಯಾಗ್ನೇಯಪೌರಂದರಾದಿಪ್ರಥಾನಾಸ್ತಂಗಳಂ ಕುಡೆ ಕೊಂಡು ಪರಶುರಾಮನಂ ಬೀಳೆಶ್ವಂಡು ತಮ್ಮೊಡನಾಡಿಯಪ್ಪ ಕೆಳೆಯಂ ದ್ರುಪದಂ ಭತ್ರಾವತಿಯೊಳರಸುಗೆಯ್ದಪನೆಂದು ಕೇಳ್ಳಾ ಮೊಟಲ್ಲೆವಂದು ದ್ರುಪದನರಮನೆಯ ಬಾಗಿಲೊಳ್ಳ ನಿಂದು ಪಡಿಯಣನಂ ಕರೆದು ನಿಮ್ಮೊಡನಾಡಿದ ಕೆಳೆಯಂ ದ್ರೋಣನೆಂಬ ಪಾಠ ಬಂದನೆಂದು ನಿಮ್ಮುರಸಂಗಡಿಯಿ ಪೇಟಿಂಬುದುಮಾತನಾ ಮಾಟ್ಟೆಯೊಳೆ ಬಂದಣಿಮಪ್ಪದುಂ ದ್ರುಪದಂ ರಾಜ್ಯಮದಿರಾಮದೋನ್ನತಮಂ ಗರ್ವಗ್ರಹವ್ಯಗ್ರಚಿತ್ತನಮಾಗಿ ಮೇಗಿಲ್ಲದೆ—

ಕಂ || ಅಂತೆಂಬನಾಗೇ ಪಿರಿದುಂ

ಭ್ರಾಂತು ದಲೇಂ ದ್ರೋಣನೆಂಬನೇಂ ಪಾವನೆ ಹೇ

ಉಂತೆನಗೆ ಕೆಳೆಯನೇ ನೂಂ

ಕಂತಪ್ಪನನಜೆಯೆನೆಂದು ಸಭೆಯೋಳ ನುಡಿದಂ ॥೨॥

ವ || ಅಂತು ನುಡಿದುದಂ ಪಡಿಯಣಂ ಬಂದಾಮಾಟ್ಯಾಯೋಳಜೆಪೆ ದ್ರೋಣನೊತ್ತಂಬರದಿಂದೋಳಗಂ ಮೊಕ್ಕಾ
ದ್ರುಪದನಂ ಕಂಡು-

ಚಂ || ಅಜೆಯಿರೆ ನೀಮುಮಾಮುಮೋಡನೋದಿದೆವೆಂಬುದನ್ನಾ ನಿನ್ನ ನಾ

ನಜೆಯೆನದೆಲ್ಲಿ ಕಂಡೆಯೋ ಮಹಿಪತಿಗಂ ದ್ವಿಜವಂಶಜಂಗಮೇ

ತಣ ಕೆಳೆಯಿಂತು ನಾಣೀಲಿಗರಪ್ಪರೆ ಮಾನಸರೆಂಬ ಮಾತುಗಳ್ಳಾ

ನೆಣೆಗೋಳೆ ಕುಂಭಸಂಭವನನಾ ದ್ರುಪದಂ ಕಡುಸಿಗ್ಗು ಮಾಡಿದಂ ॥೩॥

ವ || ಅಂತು ಮಾಡಿದುದುಮಲ್ಲದೀ ನಾಣೀಲಿ ಪಾವನನೆಟೆಂದು ಕೆಳೆಯಿಮೆಂಬುದುಂ ದ್ರೋಣನಿಂತೆಂದಂ-

ಚಂ || ನುಡಿ ತಡವಪ್ಪದೋಂದು ಮೋಗದೋಳ ಮಣಿಕಂ ದೋರಕೊಳ್ಳುದೋಂದು ನಾ

ಣ್ಣದೆಗುಡದಿಪುರದೋಂದು ನುಡಿಗಳ್ಳಾ ಮೋಣೆಯಂ ಮಣೆಯಿಪ್ಪದೋಂದು ಕ

ಳ್ಳಾಡಿದವರಂದಮೀಂತು ಸಿರಿ ಸಾರ್ಥಕರೆ ಸಾವೃದದಕ್ಕೆ ಸಂದೆಯಂ

ಬಡದೆ ಜಲಕ್ಕಣೀಗಳಜೆದೆಂ ಸಿರಿ ಕಳೆಹ್ಲಾಡವುಟ್ಟೆಂಬುದಂ ॥೪॥

ವ || ಎಂದು ಸ್ಯುರಿಸದೆ-

ಚಂ || ಖಳನೊಳವಿಂಗೆ ಕುಪ್ಪೆ ವರಮೆಂಬವ್ರೋಲಾಂಬರಮುಂಟೆ ನಿನ್ನದೋಂ

ದಳವೋಡನೋದಿದೋಂದು ಬೆಜಗಿಂಗೆ ಕೊಲಲ್ತ್ಯಾನಗಾಗದೀ ಸಭಾ

ವಳಯದೋಳಿನ್ನನೇಯೆಸಿದ ನಿನ್ನನನಾಕುಳಮೆನ್ನ ಜಟ್ಟರಿಂ

ತಳವೆಳಗಾಗೆ ಕಟ್ಟಿಸದೆ ಮಾಣ್ಣೋಡೆ ಕೆಮ್ಮನೆ ಮೀಸೆವ್ರೋತ್ತನೇ ॥೫॥

ಪದ ವಿಂಗಡಣೆ

ವ ॥ ದ್ರೋಣಂ ತನಗೆ ಬಡತನಮ್ + ಅಡಸೆ ಅಶ್ವತಾಮನನ್ + ಒಡಗೊಂಡು ನಾಡಂನಾಡಂ ಶೋಟಲ್ಲಿ
ಪರಶುರಾಮನ್ + ಅಲ್ಲಿಗೆ ವಂದಂ. ಅಂತು ವಲ್ಲಲ್+ಅವೃತ್ತ+ಕಟಿತಟನಮ್ + ಆಗಿದ್ರ ಜಟಾಕಲಾಪನಮಾಗಿ
ತಮೋವನಕ್ಕೆ ಮೋಪ ಭಾಗ್ರವಂ ದ್ರವ್ಯಾಧಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಕುಂಭಸಂಭವನಂ ಕಂಡು ಕನಕಪಾತ್ರಕ್ಕೆ +
ಲುಪಾಯಮ್ + ಇಲ್ಲ + ಅಪ್ಪುದಚೆಂ ಮೃತ್ಯುತ್ವದೊಳ್ಳ + ಅಷ್ಟ್ಯಾಮ್ + ಎತ್ತಿ ಮೂಚಿಸಿ-

ಜಂ ॥ ಒಡವೆಯನ್ + ಅಧಿಗೆ + ಇತ್ತೈನ್+ಅವನೀತಳಮಂ ಗುರುಗೆ+ಇತ್ತೈನ್+ ಈಗಳ್ ಒಂದು +
ಅಡಕೆಯಮ್ + ಇಲ್ಲ ಕ್ಷಯೊಳ್ಳ + ಎರೆದಂ ಶ್ರುತ + ಪಾರಗನ್+ ಎಂತು ಸಂತಸಂ ಒಡಿಸುವೆನ್ +
ಇನ್ನು + ಇದೊಂದು ಧನು + ಇದುರು ದಿವ್ಯಶರಾಳಿ+ ಇದುರು + ಇಲ್ಲ ಒಡಮೆ ಸಮಂತು ಪೇಟ್ ಶಾಸನ
+ ಅವರೊಳ್ಳ + ಆವೃದನ್ + ಈವುದೊ ಕುಂಭಸಂಭವಂ

॥೧॥

ವ ॥ ಎಂಬುದುಂ ದ್ರೋಣನ್ + ಎನಗೆ ವಿದ್ಯಾಧನಮೆ ಧನಮ್ + ಅಪ್ಪುದಚೆಂ ದಿವ್ಯಾಸ್ತಂಗಳಂ ದಯೆಗಿಯ್ಯದು
+ ಎನೆ ವಾರಣ + ವಾಯವ್ಯ + ಆಗ್ನೇಯ ಪೌರಂದರ + ಆದಿ + ಪ್ರಥಾನ + ಅಸ್ತಂಗಳಂ ಕುಡೆ ಹೊಂಡು
ಪರಶುರಾಮನನ್ + ಬೀಳಿಕ್ಕೊಂಡು ತನ್ನ + ಒಡನಾಡಿಯಪ್ಪ ಕೆಳೆಯಂ ದ್ರುಪದಂ ಭತ್ತಾವತಿಯೊಳ್ಳ +
ಅರಸು + ಗೆಯ್ಯಪನ್ + ಎಂದು ಕೇಳ್ಣ + ಆ ಮೊಉಲ್ಗೆ + ಒಂದು ದ್ರುಪದನ + ಅರಮನೆಯ ಬಾಗಿಲೊಳ್ಳ +
ನಿಂದು ಪಡಿಯಣನಂ ಕರೆದು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ + ಆಡಿದ ಕೆಳೆಯಂ ದ್ರೋಣನ್ + ಎಂಬ ಪಾವಂ ಬಂದನ್
+ ಎಂದು ನಿಮ್ಮು + ಅರಸಂಗೆ + ಅಜೆಯೆ ಪೇಟ್ + ಎಂಬುದುಮ್ + ಆತನ್ + ಮಾಟ್ಟೆಯೊಳ್ಳ
ಒಂದು + ಅಜೆಮುವುದುಂ ದ್ರುಪದಂ ರಾಜ್ಯ ಮದಿರಾಮದೋನ್ನತ್ತನುಂ ಗರ್ವಗ್ರಹವ್ಯಾಗ್ರಜಿತ್ತನುಮ್ + ಆಗಿ
ಮೇಗಿಲ್ಲದೆ-

ಕಂ ॥ ಅಂತು + ಎಂಬನ್ + ಆಗ್ರೇ ಪಿರಿದುಂ ಭಾಾಂತು ದಲೇಂ ದ್ರೋಣನ್ + ಎಂಬನ್ + ಏಂ
ಪಾವಣನೆ ಪೇಟ್ + ಎಂತು + ಎನಗೆ ಕೆಳೆಯನೇ + ನೂಂಕು + ಅಂತಪ್ಪನ್ + ಅಜೆಯೆನ್ + ಎಂದು
ಸಭೆಯೊಳ್ಳ ನುಡಿದಂ

॥೨॥

ವ ॥ ಅಂತು ನುಡಿದುದಂ ಪಡಿಯಣಂ ಬಂದು + ಆಮಾಟ್ಟೆಯೊಳ್ಳ + ಅಜೆಪೆ ದ್ರೋಣನ್ + ಒತ್ತಂಬರದಿಂದ
+ ಒಳಗಂ ಮೊಕ್ಕೆ ದ್ರುಪದನಂ ಕಂಡು-

ಜಂ॥ ಅಜೆಯಿರೆ ನೀಮುಮ್ + ಆಮುಮ್ + ಒಡನೆ + ಓದಿದೆವು + ಎಂಬುದನ್ + ಅಣ್ಣಿ ನಿನ್ನನ್ +
ಆನ್ + ಅಜೆಯೆನ್ + ಅದೆಲ್ಲಿ ಕಂಡೆಯೊ ಮಹಿಷತ್ತಿಗಂ ದ್ವಿಜವಂಶಜಂಗಮ್ + ಏತಣ ಕೆಳೆ + ಇಂತು

ಒಣಿ

ನಾಣೀಲಿಗರ್ + ಅಪ್ಪರೆ ಮಾನಸರ್ + ಎಂಬ ಮಾತುಗಳ್ + ನೆಚ್ಚೊಳೆ ಕುಂಭಸಂಭವನನ್ + ಆ ದ್ರುಪದಂ ಕಡುಸಿಗ್ನು ಮಾಡಿದಂ

॥೩॥

ವ || ಅಂತು ಮಾಡಿದುಮರ್ + ಅಲ್ಲದೆ + ಈ ನಾಣೀಲಿ ಪಾರ್ವನನ್ + ಎಜೆದು ಕಳೆಯಿರ್ + ಎಂಬುದುಂ ದ್ರೋಣನ್ + ಇಂತೆಂದಂ-

ಚಂ || ನುಡಿ ತಡವಪ್ಪದು + ಒಂದು ಮೋಗದೊಳ್ಳ ಮಜುಕಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳದು + ಒಂದು ನಾಣೀ + ಎಡೆಗುಡದೆ + ಇಪುರುದು + ಒಂದು ನುಡಿಗಳ್ ಮೋಜೆಯಂ ಮಜೆಯಿಪ್ಪದು + ಒಂದು ಕಳ್ಳ + ಕುಡಿದವರ್ + ಅಂದರ್ + ಇಂತು ಸಿರಿ ಸಾರ್ಥಕರೆ ಸಾಪುರುದು + ಅದಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭಂ ಬಡದೆ ಜಲಕ್ಕನೆ + ಈಗಳ್ + ಅಜೆದೆಂ ಸಿರಿ ಕಳೆಶ್ವರವುಟ್ಟಿತೆಂಬುದಂ

॥೪॥

ವ || ಎಂದು ಸೈರಿಸದೆ-

ಚಂ || ಖಿಳನೊಳೆವಿಂಗೆ ಕುಪ್ಪೆವರರ್ + ಎಂಬವೋಲ್ + ಆಂಬರರ್ + ಉಂಟೆ ನಿನ್ನದೊಂದು + ಅಳವು + ಒಡನೆ + ಓದಿದ + ಒಂದು ಬೆಜಗಿಂಗೆ ಕೊಲಲ್ಪೆ + ಎನಗೆ + ಆಗದೆ + ಈ ಸಭಾವಳಯದೊಳ್ಳ + ಎನ್ನನ್ + ಏಟೆಸಿದ ನಿನ್ನನ್ + ಅನಾಕುಳರ್ + ಎನ್ನ ಚಟ್ಟರಿಂ ತಳವೆಳಗಾಗೆ ಕಟ್ಟಿಸದೆ ಮಾಣ್ಣಿಡೆ ಕೆಮ್ಮನೆ ಮೀಸೆವೋತ್ತನೆ

॥೫॥

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಪಂಪ ಮಹಾಕವಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೬೦೨) ವೆಂಗಿ ಮಂಡಲದ ವೆಂಗಿಪಳು ಎಂಬ ಆಗ್ರಹಾರದವನು. ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಗೋದಾವರಿ ನದಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸ್ಥಳವಾದ ವೆಂಗಿಪಳು ನಿಸರ್ಗಸೌಂದರ್ಯದ ತಾಣ. ಚಾಲುಕ್ಯರ ಅರಿಕೆಸರಿಯ ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದ ಪಂಪ ಆದಿಪುರಾಣ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಮಾಜುನ ವಿಜಯಂ ಎಂಬ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಕಛೇರ್. ವಿಕ್ರಮಾಜುನ ವಿಜಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಪಂಪಭಾರತ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ಕಲಿಯೂ ಕವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ ಪಂಪ ರತ್ನತ್ರಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸರಸ್ವತೀ ಮನೀಹಾರ, ಸಂಸಾರ ಸಾರೋದಯ, ಕವಿತಾಗುಣಾಂವ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಕವಿ.

ವೇದವ್ಯಾಸರ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ವಿಕ್ರಮಾಜುನ ವಿಜಯ ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ಪಂಪ ಮಹಾಕವಿ ಅರಿಕೆಸರಿಯನ್ನು ಅಜುವನನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದೊಂದು ಲೋಕ ಕಾವ್ಯವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಆಶಯ ಭಾವ

ದ್ರೋಣ ಮತ್ತು ದ್ರುಪದರಿಭ್ರಂಶ ಸಹಪಾತಿಗಳು. ಯಜ್ಞಸೇನನೆಂಬ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ದ್ರುಪದನು ತಾನು ದೊರೆಯಾದಾಗ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವುದಾಗಿ ದ್ರೋಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ದ್ವೇಣನಿಗೆ ಬಡತನ ದೊರಕೊಂಡಿತು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ದ್ವಪದನು ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ದ್ವಪದನು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಡಿದ್ದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಜಾಪ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಸಹಾಯವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ದ್ವಪದನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಆದರೆ ದ್ವಪದನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಮದ ಆವರಿಸಿತ್ತು. ದ್ವೇಣ ತನ್ನ ಸಹಪಾರಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸದಾದನು. ಅವರಿಬ್ಬಿಗೂ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

****

ಪಂಪಮಹಾಕವಿ ವಿರಚಿತ ವಿಕ್ರಮಾಜ್ವನ ವಿಜಯಂ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಡಿ.ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದ ಅದರ ದ್ವಿತೀಯಾಶ್ವಸದಿಂದ ‘ಕಮ್ಮನೆ ಮೀಸೆವೋತ್ತನೇ’ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ

ಅಡಸು - ಉಂಟಾಗು	ಅನಾಕುಳಂ - ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ
ಅಷ್ಟ್ರ್ - ಪೂಜ್ಯರಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಾಯಲು ನೀಡುವ ನೀರು	
ಅಧ್ಯಾತ್ಮ - ಬೇಡುವವನು	ಅವನೀತಳ - ಭೂಮಂಡಲ
ಅಳವು - ಪರಾಕ್ರಮ	ಅಂಬರಂ - ನನ್ನವರೆಗೂ
ಎರೆದಂ - ಬೇಡುವವನು	ಎಟೆಂದು ಕಳೆಯಿಂ - ಹೊರಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿರಿ
ಪಳಿಸಿದ - ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ	ಒಡಗೊಂಡು - ಜೊತೆಗೂಡಿ
ಒಡವೆ - ಐಶ್ವರ್ಯ, ಆಸ್ತಿ	ಒತ್ತಂಬದಿಂದ - ಒತ್ತಾಯದಿಂದ
ಕಡುಸಿಗ್ನು - ತೀವ್ರ ನಾಚಿಕೆ	ಕನಕವಾತ್ರ - ಜಿನ್ನದ ಪಾತ್ರ
ಕಳ್ಳುಡಿದವರಂದಮ್ - ಮದ್ಯಕುಡಿದವರರೀತಿ	
ಕುಪ್ಪೆ - ಕಸದತ್ತಿಪ್ಪೆ	ಕೊಲಲ್ತೇ - ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ
ಖಳ - ದುಷ್ಪ	ಚಟ್ಟರಿಂ - ಶಿಷ್ಟರಿಂದ
ಜಟಾಕಲಾಪ - ಜಡೆಯ ಸಮಾಹ	
ಜಲಕ್ಕನೆ - ವಿಶದವಾಗಿ	ತಡವಪ್ಪುದು - ತೊದಲುವುದು
ತಳವೇಳಗಾಗೆ - ಗಾಬರಿಯಾಗುವಂತೆ	
ತೊಟಲ್ಲು - ಅಲೆದಾಡಿ	ದಿವ್ಯಶರಾಳಿ - ಶೈವ ಬಾಣಗಳ ಸಮಾಹ
ದ್ವಿಜವಂಶಜಂ - ಬಾಹ್ಯಣಿ	ನಾಣಿಲೀ - ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದವನು
ನೂಂಕು - ನೂಕು	ನೊಳಿವಿಂಗೆ - ನೊಣಕ್ಕೆ
ಪಡಿಯಣ - ದ್ವಾರಪಾಲಕ, ಸೇವಕ {ಪ್ರತೀಹಾರಿ (ತ್ವ) > ಪಡಿಯಣ (ಧ್ವ)}	

ಮೊಟಲ್ - ಪಟ್ಟಣ
 ಬೆಂಗಿಂಗ್ - ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ
 ಮದಿರಾ - ಸುರಾಪಾನ
 ಮಾಟ್ಟೆಯೊಳ್ಳ - ರೀತಿಯಲ್ಲಿ
 ಮೇಗಿಲ್ಲದೆ - ಉತ್ತಮತನವಿಲ್ಲದೆ
 ಮಜುಕಂ - ವಕ್ಕಿಚೇಷ್ಟೆಯು
 ಶ್ರುತಪಾರಗ - ಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಂಗತ
 ಸಮಂತು - ಚೆನ್ನಾಗಿ
 ಸಾವ್ರದು - ಬರುವುದು

ಪೌರಂದರ - ಇಂದ್ರ
 ಭಾಗ್ರವ - ಪರಶುರಾಮ
 ಮಹಿಂಪತಿ - ರಾಜ
 ಮೃತ್ವಾತ್ರ - ಮಣಿನ ಪಾತ್ರ
 ಮೊಜಿಯಂ - ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು
 ವರಂ - ಶೈಷ್ಟ್ಯ
 ಸಂದೆಯ (ಧ್ವ) < ಸಂದೇಹ (ತ್ವ)
 ಸಾರ್ಥಕರೆ - ಒದಗಿ ಬರಲು

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ವಲ್ಲಾವೃತಕಟಿತಟನುಂ- ನಾರುಮಡಿಯಿಂದ ಸುತ್ತಿದ ಸೊಂಟವುಳ್ಳವನು.

ಗರ್ವಗ್ರಹವ್ಯಗ್ರಹಿತನುಂ-ಗರ್ವವೆಂಬ ಗ್ರಹದಿಂದ ಹೀಡಿತವಾದ ಮನವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ.

ಅಭ್ಯಾಸ

- ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಬಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.
- ದ್ರೋಣನು ಪರಶುರಾಮರಲ್ಲಿಗೆ ಏಕೆ ಬಂದನು ?
  - ದ್ರೋಣನು ಯಾರೊಡನೆ ಪರಶುರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು?
  - ಪರಶುರಾಮನು ದ್ರೋಣನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಧಾನ ಅಸ್ತಗಳು ಯಾವುವು?
  - ದ್ರುಪದನು ಪಡಿಯಣನಿಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು?
- ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:
- ಪರಶುರಾಮನು ಮಣಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಫ್ಝ್ರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಕಾರಣವೇನು?
  - ದ್ರುಪದನು ದ್ರೋಣರಿಗೆ ಗರ್ವದಿಂದ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಯಾವುವು?
  - ದ್ರೋಣನು ಶಪಥ ಮಾಡುವಾಗ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳಾವುವು?

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

- ದ್ವಿಪದನಿಗೂ ದ್ವೋಣನಿಗೂ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ?
- ದ್ವೋಣನೂ ದ್ವಿಪದನ ವಿರುದ್ಧ ಶಪಥ ಮಾಡಲು ಕಾರಣವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ?

ಈ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಬರೆಯಿರಿ:

- ‘ಈಗಳೊಂದಡಕೆಯುಮಿಲ್ಲ ಕೈಯೋಳಾ’
- ‘ವಿದ್ಯಾರ್ಥನಮೇ ಧನಮಪ್ಪದು’
- ‘ಎಂತು ನಾಣಿಲಿಗರಪ್ಪರೆ ಮಾನಸರ್’
- ‘ಜಲಕ್ಕನೀಗಳರಚಿದೆಂ ಸಿರಿ ಕಳ್ಳೂಡಣಿತೆಂಬುದಂ’
- ‘ನೊಳವಿಂಗೆ ಕುಪ್ಪೆ ವರಂ’

ಸ್ವೇಚ್ಛಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭಾಸ

ಸ್ರಗ್ಂರಾವೃತ್ತ

ಲಕ್ಷಣ : ಇದು ಕೂಡಾ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳುಳ್ಳ ಪದ್ಯ. ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಅಕ್ಷರಗಳಿದ್ದು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮ,ರ,ಭ,ನ,ಯ,ಯ,ಯ ಗಣಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಮೂತ್ರ : ತೋರಲ್ಲಿ ಮಂರಂ ಭನಂ ಮೂಯಗಣಮುಮದೆ ತಾಂ ಸ್ರಗ್ಂರಾವೃತ್ತಮಕ್ಷಂ

ಉದಾ :

ಮ		ರ		ಭ		ನ		ಯ		ಯ		ಯ
- - -		- ಉ -		- ಉಉ		ಉ ಉ		ಉ - -		ಉ - -		ಉ - -
ಸೂಳೈಸೈ		ಚ್ಚೆಚ್ಚೆಬಿ		ಲ್ಲಂರಧ		ದಕುದು		ರೆಯಂಸೂ		ತನಂಬಿಂ		ಡಿಸುತ್ತಾ

ಮಹಾಸ್ರಗ್ಂರಾವೃತ್ತ

ಲಕ್ಷಣ : ಇದು ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳುಳ್ಳ ಅಕ್ಷರಗಣಾಧಾರಿತ ಪದ್ಯ. ಇದರ ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೇರಡು ಅಕ್ಷರಗಳಿದ್ದು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ,ತ,ತ,ನ,ಸ,ರ,ರ, ಗಣಗಳು ಮತ್ತು ಒಂದು ಗುರು ಇರುತ್ತವೆ.

ಮೂತ್ರ : ಸತತಂನಂಸಂರರಂಗಂ ನೆಱಿಚೆನೆಯೆ ಮಹಾಸ್ರಗ್ಂರಾವೃತ್ತಮಕ್ಷಂ

ಉದಾ :

ಸ | ತ | ತ | ನ | ಸ | ರ | ರ | ಗ
೦೦- | -- ಂ | - ಂ | ೦೦ ಂ | ೦೦- | - ಂ - | - ಂ - | -
ಇದುಚಕ್ರವೃಹ | ಮೀವೃಹ | ಮನೋಡೆ | ವದಟಂ | ಪಾಧನಂ | ತಾತನುಂ | ಗಂ

ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಾಲಂಕಾರ

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ –

ಆತನು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಸ್ಥಾನ ಪಡೆದು ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದನು. ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯೊಂದು ಲೆಕ್ಕವೇ?

ಇಲ್ಲಿ ‘ಆತನು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಸ್ಥಾನ ಪಡೆದು ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದನು’ ಎಂಬ ವಿಶೇಷವಾಕ್ಯವನ್ನು (ಉಪಮೇಯ) ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತಹ ‘ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯೊಂದು ಲೆಕ್ಕವೇ? ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಕ್ಯದಿಂದ (ಉಪಮಾನ) ಸಮರ್ಥಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ – ಒಂದು ವಿಶೇಷ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ವಿಶೇಷ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುವುದೇ ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಾಲಂಕಾರವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : ಜಲನಿಧಿಜಲಮಂ ಜಲಭ್ರಂಜಿ

ತ್ವಂಕ್ಷಂ ನಲಿದಿತ್ವದತ್ತಮಿತ್ತನದೀನಿ ।

ಮರ್ಮಲ ಶಲಿಲಂ ದೋರೆದುದು ಗಡ ।

ನೆಲದೊಳ್ಳಾ ಕೊಟ್ಟಂಗೆ ಬಡತನಂ ಬಂದಮುದೇ ॥

ಉಪಮೇಯ : ಜಲನಿಧಿ ಜಲಮಂ ಜಲಭ್ರಂಜಿತ್ವಂಕ್ಷಂ ನಲಿದಿತ್ವದು ; ಇತ್ತು ನದೀನಿಮರ್ಮಲ

ಸಲಿಲಂದೋರೆದುದು.’ (ಸಮುದ್ರವು ನೀರನ್ನು ಮೋಡಗಳಿಗೆ ನೀಡಿತು; ಮೋಡದಿಂದ

ಮಳೆ ಸುರಿದು ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಮನಃ ಸಮುದ್ರಕ್ಷೇ ಹೋಯಿತು.) (ವಿಶೇಷವಾಕ್ಯ)

ಉಪಮಾನ : ‘ನೆಲದೊಳ್ಳಾ ಕೊಟ್ಟಂಗೆ ಬಡತನಂ ಬಂದಮುದೇ’ (ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟವನಿಗೆ ಬಡತನ ಬರುವುದಿಲ್ಲ) (ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯ)

ಸಮನ್ವಯ : ‘ಇಲ್ಲಿಜಲನಿಧಿಜಲಮಂ ಜಲಭ್ರಂಜಿತ್ವಂಕ್ಷಂ ನಲಿದಿತ್ವದು; ಇತ್ತು ನದೀ ನಿಮರ್ಮಲ ಸಲಿಲಂ

ದೊರೆದುದು' ಎಂಬ ಉಪಮೇಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನೆಲದೊಳ್ಳ ಕೊಟ್ಟಿಂಗೆ ಬಡತನಂ
ಬಂದಮುದೇ' ಎಂಬ ಉಪಮಾನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸಮಧಿನೆ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು
ಅಥಾರ್ವಾಂಶರನ್ಯಾಸಾಲಂಕಾರ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಭಾಷಾ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಗ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಸಂಧಿ ಹೆಸರಿಸಿ.

ವಲ್ಲಾವೃತ, ದ್ರವ್ಯಾಧಿ, ನಿಮ್ಮರಸ, ಮದೋನ್ತತ್ತ, ಕಳ್ಳದಿ.

ಗ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಗ್ರಹ ವಾಕ್ಯ ಮಾಡಿ, ಸಮಾಸ ಹೆಸರಿಸಿ

ನಾಣಿಲಿ, ದಿವ್ಯಶರಾಳಿ, ಮಹಿಪತಿ, ಕಳ್ಳದಿದ

ಇ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಲಕ್ಷಣದೊಂದಿಗೆ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿ.

ನೊಳವಿಂಗೆ ಕುಪ್ಪೆ ವರಮೆಂಬವೋಲಾಂಬರಮುಂಟೆ ನಿನ್ನದೊಂದಳವು?

ಈ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕಿ, ಗಣವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ, ಭಂದಸ್ಸಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಅ. ಅಂತೆಂಬನಾಗೆ ಹಿರಿದುಂ

ಭಾರಂತು ದಲೇಂ ದ್ರೋಣನೆಂಬನೇಂ ಪಾವನೆ ಹೇ

ಆ. ವಿಳನೊಳವಿಂಗೆ ಕುಪ್ಪೆ ವರಮೆಂಬವೋಲಾಂಬರಮುಂಟೆ ನಿನ್ನದೊಂ

ಇಂ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ, ಕಂತಪಾಠ ಮಾಡಿರಿ.

ಗ. ಅಂತೆಂಬನಾಗೆ _____

ನುಡಿದಂ

ಅ. ಒಡವೆಯನಧಿಗಿತ್ತೆ_____

ಕುಂಭಸಂಭವ

ಪೂರಕ ಓದು

- ಪಂಪ ಭಾರತದ ಹೋಸಗನ್ನಡ ಗದ್ಯಾನುವಾದವನ್ನು ಸಂಗೃಹಿಸಿ ಓದಿರಿ.

* * * * *

೧. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಚಿಂತನೆಗಳು

- ಸಮಿತಿಯ ರಚನೆ

ವಿವೇಕಾನಂದರೆಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಕಟ, ಸಿಟ್ಟು, ಸೊಣಿಟ್ಟು, ಸ್ವಷ್ಟಿಗಳ ರೂಪಕ. ಅವರು ಶಿಶಿರ ಚಿಂತಕ. ಅವರ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲಗಳಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವೈರುಧ್ಯದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಅದು ಸಾಂದಭಿರ್ಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಫಲ. ಅವರ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ನೋಡಿದಾಗ ಸ್ವಷ್ಟ ನೋಟ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ದೃಷ್ಟಿಕ ಹಸಿವನ್ನು ಹಿಂಗಿಸುವುದು ಅವರ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆ; ಆನಂತರ ಆತ್ಮದ ಹಸಿವು, ವೇದಾಂತದ ಹಸಿವು, ಸಾಂಸ್ಕಿಕವಾದ ಧರ್ಮದ ಹಸಿವು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಯಾವತ್ತೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೂಲಭೂತವಾದಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೂಲಭೂತವಾದಕ್ಕೆ ಉಗ್ರ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಜಾತಿವಾದ ಮತ್ತು ಕೋಮುವಾದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿರೋಧವೊಡ್ಡಿದರು. ಹಿಂದೂಧರ್ಮದೊಳಗಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಮೀರಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಕ್ತಿಯಾದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದಿನ ಸನ್ನಿಹಿತದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸ್ತುತರು. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಮುಂದಿನಂತೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿವರಿಸಬಹುದು: ಇಂದು ಜಾತಿವಾದ ಮತ್ತು ಕೋಮುವಾದಗಳು ಮುನ್ನಿಲೆಗೆ ಬಂದು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ನುಂಗಿ ನೊಣೆಯುತ್ತಿವೆ. ಸಮಾನತೆಯ ಆಶಯಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿತಸ್ಥ ಶಾಲಾ ಬಾಲಕರಂತೆ ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೈಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಡಜನರ ಪರವಾದ ಆದ್ಯತೆಗಳು ಪಲ್ಲಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗೆ ಬಡಜನರ ಹೊಟ್ಟೆಹಸಿವನ್ನು ಹಿಂಗಿಸುವುದು ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆನಂತರ ಧರ್ಮ, ಜಾತಿವಾದದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಹಿಂದುಳಿದ ಹಾಗೂ ದಲಿತ ಜಾತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿಯಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಅವರು ಸಂಶಯಕ್ಕೆಡೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ವರ್ಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಅವರು “ಜಾತಿ ಎಂಬುದು ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಆಂತರಿಕ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಅದು ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಅದು ಘನೀಭೂತವಾಗಿದೆ. ಅದರ ದುರ್ಗಂಧದಿಂದ ಭಾರತದ ವಾತಾವರಣವೆಲ್ಲ ತುಂಬಿದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕ್ರಾಯಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಶೂದ್ರರು, ಅಷ್ಟು ರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೀಠರಾಗಿ ಗುಲಾಮತನ ಅನುಭವಿಸುವುದನ್ನು ಟೀಕಿಸುವ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಶೂದ್ರವರ್ಗ ತನ್ನ ‘ಉಳಿಗ ಸ್ವಭಾವ’ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೊರಬರಬೇಕೆಂದು ಕರೆಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೊಮ್ಮೆ ಶೂದ್ರರು ತಮ್ಮ ಶೂದ್ರತ್ವದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಮೇಲೇಳುವ ಕಾಲಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಮುಂದೆ

ಬರುವುದು “ ಸಮತಾವಾದ, ಅರಾಜಕವಾದ, ಶಾಸ್ವತಾದಗಳು ಮುಂದಾಗಲಿರುವ ಸಮಾಜ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಅರುಣೋದಯ” ಎಂದು ಫೋಷಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕೋಮುವಾದದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ವಿವೇಕಾನಂದರೆಂದೂ ಏಕಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಏಕ ಧರ್ಮ ವಿಸ್ತರಣೆಗಳ ಪರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವಿರಲಿ, ಕ್ರೀಸ್ತ ಧರ್ಮವಿರಲಿ, ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವಿರಲಿ, ಏಕಧರ್ಮ ಶೈಷ್ವತೆ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಣೆಯು ಜೀವವಿರೋಧವೆಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು; ೧೧-೧೯-೧೮೫೯ ರಂದು ಜಿಕಾಗೋದ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಅವರು “ಸ್ವಮತಾಭಿಮಾನ, ಅನ್ಯ ಮತದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಇವುಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಫೋರ ಧಾರ್ಮಿಕ ದುರಭಿಮಾನಗಳು ಈ ಸುಂದರ ಜಗತ್ತನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ... ಇಂತಹ ಉಗ್ರ ಧರ್ಮಾಂಧತೆಯ ದೃಶ್ಯರಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಮಾನವ ಜನಾಂಗ ಇಂದಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿತ್ತು” ಎಂದರು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು : “ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ದುರ್ದಿನ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬಾರದಿರಲಿ. ಈಗ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆ ನಾಶವಾಗುವುದು. ವ್ಯವಿಧ್ಯವೇ ಜೀವನದ ರಹಸ್ಯ..... ನಾವು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ಗೌರವವನ್ನು ತೋರಬೇಕು.”

ವಿವೇಕಾನಂದರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕೋಮುವಾದ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕೋಮುವಾದವು ಏಕಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಏಕಸಂಸ್ಕೃತಿಯೇ ಶೈಷ್ವವೆಂದೂ ಅದೇ ಅಂತಿಮವೆಂದೂ ನಂಬಿತ್ತ ನಂಬಿಸುತ್ತ, ಪರಮಧರ್ಮ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬಿತ್ತಿ

ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಕಟ್ಟಾ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಅವರು ‘ಮಾನವತಾಮಿತ್ರ’ರಾಗಿದ್ದರು. “ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಬೇಡಿ. ನಮಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ದೇವರು ಹಿಂದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕ್ರೀಸ್ತ, ಬುದ್ಧ, ಕೃಷ್ಣ, ರಾಮರೆಲ್ಲ ಅಹಮಸ್ಮಿ ಎಂಬ ಮಹಾವಾರಿಧಿಯ ತರಂಗಗಳು ಮಾತ್ರ” ಎಂದು ಫೋಷಿಸಿದರು.

ವಿವೇಕಾನಂದರ ‘ಧೀರೋದಾತ್ತ’ ನಿಲುವುಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮಾತ್ರವಾಗದೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡು ಗಟ್ಟಿಯಾದದ್ದೇ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಶೇಷ; ಅವರದು ಪ್ರತಿರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ದೀನ ದಲಿತರ ಉದಾಧರವೇ ಅವರ ಧರ್ಮದ ಮೊದಲ ತತ್ವ; ಅದೇ ಅವರ ವೈಚಾರಿಕ ಸತ್ಯ ಆದ್ವರಿಂದ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಇಂದಿಗೂ ಸತ್ಯ.

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೊಟ್ಟರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ವಿವೇಕಾನಂದರೆಂದರೆ ಯಾವುದರ ರೂಪಕವಾಗಿದೆ?
೨. ವಿವೇಕಾನಂದರು ಯಾವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ?
೩. ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕೌರ್ಯಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿರುವವರು ಯಾರು?
೪. ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೀಳನವು ಎಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು?
೫. ವಿವೇಕಾನಂದರನ್ನು ‘ಮಾನವತಾಮಿತ್ರ’ ರೆಂದು ಕರೆದವರಾರು?

ಆ) ಕೊಟ್ಟರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?
೨. ವಿವೇಕಾನಂದರು ಹೋಮುವಾದದ ಕಟ್ಟಾ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದರು, ಏಕೆ?
೩. ವಿವೇಕಾನಂದರು ಚಿಕಾಗೋ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೀಳನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನು?

* * * * *

೨. ವಸಂತ ಮುಖ ಶೋರಲ್ಲಿ

- ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ

ಪ್ರವೇಶ: ಮಹಿಳಾ ಶೋಷಣೆಯೆಂಬುದು ಭೂಣಾದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಅದು ಅವಳ ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವನ, ಮುಮ್ಮು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಬಡವರ, ಶ್ರಮಿಕರ ಬದುಕು ಇನ್ನೂ ಹಸನಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ದೋರೆತು, ಶೋಷಣೆ ಮುಕ್ತ ಸಮಾಜವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಸರ್ವರ ಏಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ.

ಒಡೆಯನ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ

ಮೈ ತುಂಬಿ ನಿಂತ ಮಾವಿನ ಮರಗಳು
ರೆಕ್ಕೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳು
ಮನದುಂಬಿ ಹಾಡುವ ಕೋಗಿಲೆಗಳು
ಕಡಲುಕ್ಕಿ ಹರಿಯುವ ಸಂಭ್ರಮ ಇಳಿಗೆ
ಇದಕೇನಾಗಿದೆ ಈ ಪುಟ್ಟಿ ಪೋರಿಗೆ

ಒಳ-ಹೊರಗಿನ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ
ಬಟ್ಟೆ ಮೇಲೆ ಬಣ್ಣಿದ ಚಿಟ್ಟೆ
ಚಿತ್ತಾರ ಬಿಡಿಸಿದ ನವಿಲು
ಹೊರಗೆ ಇವಳು
ಹಾಲುಗಲ್ಲದ ಹಸುಳಿ
ಮುಸುರೆ ತಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ

ಬಾಗಿಲಲಿ ಬಳುಕುವ
ಮಾವಿನೆಲೆಯ ಶೋರಣ
ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಲಿ
ಬೀರುವ ಮುಗುಳು ನಗೆ!
ಹೊಳೆವ ರಂಗೋಲಿಯಲಿ
ಧಳಧಳಿಸುವ ಬಾಲ ರವಿಯ

ಕಂಡು ಮೂಕವಿಸ್ತೃತಳಾದ ಪುಟ್ಟಿ

ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಗುಡಿಸಲಿನಲಿ ಗೂರುತ್ತ ಅಮ್ಮ ಮಲಗಿದ್ದಾಳೆ

ತೂತು ಬಿದ್ದ ಸೀರೆಯಲಿ ಬಾಲ ರವಿ ಸೂರಗಿದ್ದಾನೆ

ಸುಣಿ ಕಾಣದ ಗೋಡೆಗಳು ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿವೆ

ಕತ್ತಲೆ ಗವ್ಣೆನ್ನುವ ಗುಡಿಸಲೊಳಗೆ

ಬರಲು ವಸಂತನಿಗೂ ಹೆದರಿಕೆ!

ಕಮ್ಮಾರನ ಕುಲುಮೆ ಉರಿಯಲೀಲ್ಲ

ಕುಂಬಾರನ ತಿಗುರಿ ತಿರುಗಲೀಲ್ಲ

ನೇಕಾರನ ಮಗ್ಗ ಉಸಿರಾಡಲೀಲ್ಲ

ಕೇರಿಯ ಮಾರನ ಒಲೆ ಹೊತ್ತಲೀಲ್ಲ

ಇವರಾರಿಗೂ ವಸಂತ ಮುಖ ತೋರಲೀಲ್ಲ!

ಗುಡಿಸಲೊಳಗೆ ಬರಲು

ವಸಂತ ಹೆದರಿದನೆ?

ಹರಿದ ಚಿಂದಿ ಬಟ್ಟಿಗಳೆ ಕಂಡು

ಅವನು ಮರುಗಿದನೆ?

ಪ್ರತ್ಯೇಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ಪುಟ್ಟಿ

ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೆಲವ ತಟ್ಟಿ!

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಡಾ. ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಕವಯಿತ್ರಿ. ಇಂಡಿಯನ್ ಬೈದರ್ ನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಉರಿಲಿಂಗ, ಹೊವಿನ ತೇರನೇರಿ ನಾಟಕಗಳು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ, ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ ಮುಂತಾದ ವಿಮರ್ಶಾ ಸಂಕಲನಗಳು. ಜ್ಞಾಲಂತ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರೇಖೆ ದಾಟಿದವರು, ಮುಗಿಲ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರತ್ನಮೃ ಹೆಗ್ಡೆ ಬಹುಮಾನ, ಮೈಸೂರಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಅತಿಮಬ್ಜೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಗುಲ್ಬಗಾರ್ ಎ.ವಿ. ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಎ.ವಿ.ಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ, ಸಿಂಡಿಕೇಟ್ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಧಾರವಾಡದ ಕಲಾ ನಿರ್ಕಾರದ ಡೀನ್ ಆಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಿಳಾ ಎ.ವಿ. ವಿಸ್ತರಣಾ ಕೇಂದ್ರ ಮಂಡಳಿ ಇಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕವನವನ್ನು ‘ಮುಗಿಲ ಮಲ್ಲಿಗೆ’ ಕವನ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಅಭಾಷ

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ:

೧. ಮಟ್ಟ ಮೋರಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?
೨. ಅಮೃತ ಎಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ?
೩. ಯಾರಿಗೆ ವಸಂತಮುಖ ತೋರಲಿಲ್ಲ?
೪. ಮಟ್ಟಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇನು?
೫. ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಭವ ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ?

* * * * *

ಃ. ಭಗತ್ಸಿಂಗ್

– ಡಾ. ಜಿ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ

ಪ್ರವೇಶ: ಭಾರತ ಸ್ವತಂತ್ರಗೊಂಡು ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯದ ಸಮಯನ್ನು ನಾವಿಂದು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಆ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೂ ಸ್ವರ್ಗ ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿದವರು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ದೇಶಭಕ್ತರು. ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ ತಾಗಿ ಬಲಿದಾನದ ಫಲ. ಏರ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯಹೋಧರ ಬಲಿದಾನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿರುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ.

ಹನ್ನರಡು ವರ್ಷದ ಒಬ್ಬ ಬಾಲಕ ಅಮೃತಸರದ ಜಲಿಯನ್ನು ವಾಲಾಬಾಗೊನಲ್ಲಿ ಮೂಕನಂತೆ ಅತ್ಯಂದಿತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಆ ಬಾಲಕ ಅಂದು ತನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಅಮೃತಸರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಳಿದಿದ್ದ. ಒಂದರೆಡು ಮಸ್ತಕಗಳು ಹಾಗೂ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಡಬ್ಬಿಯಿದ್ದ ಕೆಜೀಲ ಅವನ ಬಳಿಯೇ ಇತ್ತು. ತನ್ನ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಹುಡುಗ ಜಲಿಯನ್ನು ವಾಲಾಬಾಗೊನಲ್ಲಿ ಒಂದರೆ ಅಂತಮುರ್ಚಿಯಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ನಿಂತ. ನಂತರ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಣಿನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಣಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ. ಇನ್ನಷ್ಟನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂತಿರುಗಿದ. ರಾತ್ರಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದಾಗ ಅವನ ಸಹೋದರಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಅವನನ್ನು ಉಟಕೆಬೆಬಿಸಿದರೆ ಒಲ್ಲಿನೆಂದು ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದ. ಅವನಿಗೆ ಶ್ರಿಯವಾದ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣಿಂದನ್ನು ಕೂಡ ನಿರಾಕರಿಸಿ, ಅವಳನ್ನು ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು, ತನ್ನ ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಣಿನ್ನು ತೋರಿಸಿದ. ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಕಲೆಸಿದಂತಿದ್ದ ಆ ಮಣಿ ಎಲ್ಲಿಯದೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಅವನ ಉಪವಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ‘ತ್ಯಾಗದ ಪ್ರತೀಕ ಆ ಮಣಿ’ ಎಂದವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯ ಹೇಳಿದ.

ಎಪ್ಪಿಲ್ ಗ್ರಂಥ ರಂದು ಜಲಿಯನ್ನು ವಾಲಾಬಾಗ್ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದವರಿಗೆ ನಮನ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಹೋಗಿದ್ದ ಆ ಬಾಲಕ ಭಗತ್ಸಿಂಗ್. ಇಂದು ಜಲಿಯನ್ನು ವಾಲಾಬಾಗೊನಲ್ಲಿರುವ ಒಕ್ಕಣೆ ಹೀಗಿದೆ: “ಎಪ್ಪಿಲ್ – ಗ್ರಂಥ ರಂದು ಬ್ರಿಟೀಷರ ಗುಂಡುಗಳಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾದ ಸುಮಾರು ೨೦೦೦ ಮುಗ್ಧ ಹಿಂದೂ, ಸಿಖ್ ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಲಾನರ ಸಮೃಳಿತ ರಕ್ತದಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶ ಪಾವನವಾಗಿದೆ.” ಭಗತ್ಸಿಂಗ್ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಂತಮುರ್ಚಿಯಾಗಿ ನಿಂತಾಗ ಈ ಭಾವನೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಯುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಜಲಿಯನ್ನು ವಾಲಾಬಾಗೊನಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನಕ್ಕೆ ತಾವೋಂದು ರಾಜಕೀಯ ಆಂದೋಳನದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಾಗಲಿ ಹುತಾತ್ಮರಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯಾಗಲಿ ಇದ್ದಿರಲಾರದು. ಜನರಲ್ ದಯರ್ ಸಹ ತನ್ನ ಪೈಶಾಚಿಕ ಘಾತುಕತೆಯನ್ನುಳಿದ ಬೇರಾವ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೂ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿದ್ದ ಎಂದು ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟ ಕೂರ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಭಾರತೀಯರನ್ನೂ ಬಗ್ಗು ಬಡಿಯಬಹುದೆಂದು ಅವನ ಎಣಿಕೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅನವರತ ಎಣಿಗೆಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸುಲಭವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಲು ಅವನು ಅಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದ. ಒಟ್ಟು ಗ್ರಂಥ ಸುತ್ತುಗಳಷ್ಟು ಗುಂಡಿನ ಮಳೆ ಕರೆಯಿಸಿದ್ದ ಅವನು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ

ಹೇಳಿಕೊಂಡದ್ದು ಇದು “ಒಂದೇ ಒಂದು ಗುಂಡು ಸಹ ದಂಡವಾಗಲ್ಲ”. ಅಂದು ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇದನ್ನು ಖಚಿತಗೊಳಿಸಿತ್ತು.

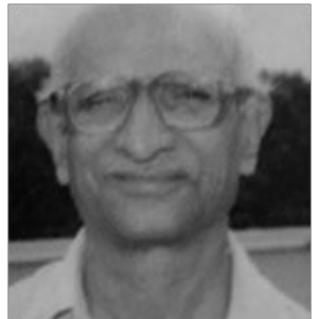
ಜಲಿಯನ್ ವಾಲಾಬಾಗಿನ ರಕ್ತಸಿಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ಮಣಿನ್ನು ನಿಧಿಯಂತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಬಾಲಕ ಭಗತ್ಸಿಂಗ್ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಗುಂಪಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ತನ್ನ ಸೇಡನ್ನು ತೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಮರಣ ದಂಡನೆಗೆ ಈಡಾಗಿ ತನ್ನ ಸಹಚರರಾದ ಸುಖೋದೇವ್ , ರಾಜ್‌ಗುರು, ಭಟುಕೆಶ್ವರ ದತ್ತರೊಂದಿಗೆ ಹಸನ್ನುಖಿಯಾಗಿ ತಾಯಿ ಭಾರತಾಂಬೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಣತೆಗೆ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ವೀರಯೋಧನಾಗಿ ಅಮರನಾದನು.

ಇಂಕ್ಕೆಲಾಬ್ ಜಿಂದಾಬಾದ್...!

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಡಾ. ಜಿ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ : ಗಂಪಲಹಳ್ಳಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣರವರು ಕ್ರಿ.ತ. ಐಇರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಮಾಗಡಿ ಬಳಿಯ ಕೆಂಪಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೂರ್ಖೆಸರಾಗಿ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಬಸವನಗುಡಿ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಹಂಪಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಂದರ್ಶಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದೇವಿಪ್ರಸಾದ್ ಮತ್ತು ಲೋಕಾಯತ ದರ್ಶನ, ಭಗತ್ಸಿಂಗ್, ಭೂಪೇಶ್ವರಪ್ಪ, ಜೆಗ್ವಾರ, ಲೆನಿನ್, ಅನುವಾದ - ಬಾ ನೊಳವೇ, ವಾನರನಿಂದ ಮಾನವ ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ರಾಜ್ಯಸಾಂಖ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಕೃತ ಪಾಠವನ್ನು ಜಿ. ರಾಮಕೃಷ್ಣರ ‘ಭಗತ್ಸಿಂಗ್’ ಎಂಬ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ:

೧. ಜಲಿಯನ್ ವಾಲಾಭಾಗ್ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡ ಎಂದು ನಡೆಯಿತು?
೨. ಭಗತ್ಸಿಂಗ್ ತನ್ನ ಸಹೋದರಿಗೆ ಮಣಿ ಯಾವುದರ ಪ್ರತೀಕ ಎಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ?
೩. ಜಲಿಯನ್ ವಾಲಾಭಾಗ್ ನಲ್ಲಿರುವ ಒಕ್ಕೆ ಏನು?
೪. ಭಗತ್ಸಿಂಗ್‌ನ ಸಹಚರರು ಯಾರು?

* * * *

ಳಿ. ಮೃಗ ಮತ್ತು ಸುಂದರಿ

- ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್

ಪ್ರಪೇಶ: ‘ರಾವಣನು ದಶಶಿರನು; ಮಾನವನು ಶತ ಶಿರನು’ ಎಂಬ ಡಿ.ವಿ.ಜಿ. ವಾಣಿಯಂತೆ ಮಾನವನಲ್ಲಿಯೇ ಮೃಗೀಯವಾದ ಗುಣಗಳಿವೆ. ತ್ರೀತಿ, ಸೈಹ, ಕರುಣೆ, ಭಾಂಧವ್ಯದಿಂದ ಕ್ಷುರತೆಯನ್ನು ಕಳೆದು ಮಾನವೀಯ ಗುಣಸಂಪನ್ಮೂಲಾದರೆ ಅವನ ಬದುಕು ಸಾಧಕ. ನಮ್ಮ ಹಣ, ಅಧಿಕಾರ, ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲವು ಕ್ಷಣಿಕ. ಅವುಗಳು ಯಾವ ಸಮಯದಲ್ಲಾದರೂ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಬಹುದು. ಎಂತಹ ಕಷ್ಟ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಅಂಜದೆ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ತಾಳ್ಳುಯಿಂದ ಎದುರಿಸಿದರೆ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಆತ ಮೃದು ಸ್ವಭಾವದ ವರ್ತಕನಾಗಿದ್ದ ಧರ್ಮವಂತನಾಗಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಮೂರವು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಹಿರಿಯರಾದ ಇಬ್ಬರು ಬಿಂಕ, ಬಡಿವಾರದ ಹುಡುಗಿಯರು. ಘ್ಯಾಷನ್, ಪಾಟಿ, ಗಳೆಯರೆಂದರೆ ಪಂಚಪ್ರಾಣಿ. ತಂದೆ ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ತಕನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ತೊಂದರೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಮೂರನೆಯ ಹುಡುಗಿ ತಂದೆಯಷ್ಟೇ ಮೃದು ಸ್ವಭಾವದವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆಕೆಗೆ ತಂದೆಯ ನೆಮ್ಮೆದಿ ಮುಖ್ಯ. ರೂಪವತಿಯಾಗಿದ್ದ ಆಕೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಸುಂದರಿ ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗಿದ್ದಾಗ ವರ್ತಕನ ಕಷ್ಟಗಳು ಶುರುವಾದವು. ಅವನ ವ್ಯಾಪಾರ ಕುಸಿದು ಬಿತ್ತು. ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಹಣ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸರಕುಗಳನ್ನು ತರಲು ದೂರದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದ್ದ ಹಡಗುಗಳು ಹಿಂದಿರುಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಸಾಲಗಳು ಅವನನ್ನು ಬಾಧಿಸತ್ತೊಡಗಿದವು. ಇದ್ದಬದ್ದ ಸ್ಥಿರಾಸ್ತಿ, ಚರಾಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾರಿ ಸಾಲತೀರಿಸಿ, ಉಳಿದ ಮಟ್ಟ ಹೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಕಡೆ ಒಂದು ಮನೆ ಕೊಂಡು ತನ್ನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದ “ಮಕ್ಕಳೇ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ನಿಮಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿದಿದೆ. ನಾವಿನ್ನು ನಗರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ದಯಮಾಡಿ ಸಹಕರಿಸಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಮೊದಲ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಆಫಾತ, ನಿರಾಸೆ. ಮೊದಮೊದಲು ತಾವು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಸುತಾರಾಂ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹತ ಹಿಡಿದರು. ಮೂರನೇ ಹುಡುಗಿ ಮಾತ್ರ ಹೊರಡಲು ಅಣಿಯಾದಳು. ಹೋಗಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಮೊದಲ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಅಳುತ್ತಲೇ ಹೊರಟರು.

ಬಡತನದಿಂದ ವರ್ತಕನಿಗೆ ಮತ್ತು ಸುಂದರಿಗೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ತೊಂದರೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಜೀವನ ಸರಳವಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ದಿನ ವರ್ತಕನ ಅಳಿದುಳಿದ ಹಡಗು ಬರುವ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು. ವರ್ತಕ ಹಡಗನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಟ. ಆಗ ಇಬ್ಬರು ಹಿರಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಬಟ್ಟೆ, ಒಡವೆ, ಅಲಂಕಾರದ ವಸ್ತುಗಳ ಪಟ್ಟಿ ನೀಡಿದರೆ ಸುಂದರಿ ತನಗೊಂದು ಗುಲಾಬಿ ಹೊಗಳ ಗೊಂಚಲು ತರಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು.

ವರ್ತಕ ಹಡಗಿಗಾಗಿ ಕಾದ, ಆದರೆ ಅದು ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಿರಾಶನಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೊರಟ. ಗಾಡಿಗೆ ಕಾಸಿಲ್ಲದೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ. ಹೊತ್ತು ನೆತ್ತಿಗೇರಿತ್ತು. ಹಸಿವಿನಿಂದ ಬಳಲಿದ್ದ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕಾಡಿನ ನಡುವೆ ಭವ್ಯ ಬಂಗಲೆಯೊಂದು ಗೋಚರಿಸಿತು. ಅದೊಂದು ಮನೋಹರ ಅರಮನೆ. ನಿಜನವಾಗಿತ್ತು,

ವರೋನವಾಗಿತ್ತು. ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಸಾಗಿದ ಅಲ್ಲಿಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತೀ ಭೋಜಗಳನ್ನು ಇಡಲಾಗಿತ್ತು. ಹಸಿವೆ ತಾಳಲಾರದೆ ಉಂಡ. ಭೋಜನ ಸವಿದು ಹೊರಬಂದ. ಮಷ್ಟಿವನದ ಗುಲಾಬಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ. ತನ್ನ ಮಗಳು ಸುಂದರಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಗೊಂಚಲು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಸಿಡಿಲು ಹೊಡೆದಂತ ಶಬ್ದ. ಭೀಕರ ಮೃಗೋಂದು ಉಗ್ರ ಶಬ್ದದಿಂದ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಅವನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹಾಕಿತು.

“ಅಯೋ ದೇವರೇ, ಕಾಪಾಡು! ಅಯ್ಯಾ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಡ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆಮೋರು!” ಎಂದು ವರ್ತಕ ಬೇಡಿಕೊಂಡ.

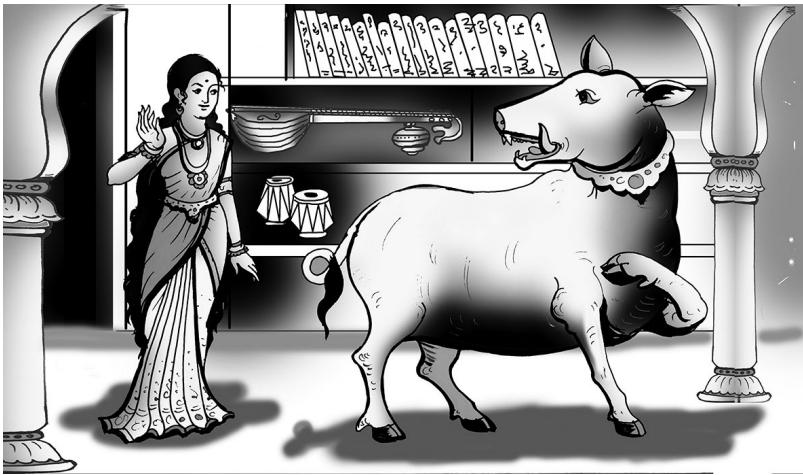
“ನಾನು ಅಯ್ಯನೂ ಅಲ್ಲ, ದೇವರೂ ಅಲ್ಲ, ಮನ್ಯಷ್ಯನೂ ಅಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕರುಣೆ ಇಲ್ಲ. ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಸೀಳಿ ತಿಂದು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಕತ್ತು ಹಿನುಕತೊಡಿತು.

“ಕೊಲ್ಲಬೇಡ! ನನ್ನ ಮಗಳಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಗೊಂಚಲು ಗುಲಾಬಿ ತಗೊಂಡಿದ್ದು ಅಪರಾಧವೇ?” ಅಂದ.

“ತಿಂದಿದ್ದೀ; ತೇಗಿದ್ದೀ; ಗುಲಾಬಿ ಕಿತ್ತಿದ್ದೀ” ಎಂದು ಮೃಗ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅಭ್ಯರಿಸಿ “ಕೇಳು! ನಿನ್ನ ಬದಲಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮುದ್ದು ಮಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ಈ ಬುಟ್ಟಿ ತೆಗೆದುಕೋ. ಇದರೂಂದಿಗೆ ಹೋಗು ನಾಳೆ ಸಂಚೆ ಒಳಗೆ ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕರೆತರದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ!” ಅಂದಿತು.

ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯಿತೆಂದು ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡು ಬುಟ್ಟಿಯೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದು ಮೃಗದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದ. ಹಿರಿಯರಿಭ್ರಂಶ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಒಪ್ಪಲೀಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕ ಮಗಳು ಸುಂದರಿ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಅಂದಳು. ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಕಾಡಿಗೆ ತಂದುಬಿಟ್ಟು. ವರ್ತಕ ಭಾರವಾದ ಹೃದಯದೊಂದಿಗೆ ಉರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಮೃಗ ಕೊಟ್ಟ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ತೆರೆದು ನೋಡಿದ. ಅದರಲ್ಲಿ ವಪ್ಪ, ವೈಘಾಯ್ಯ, ಮುತ್ತು-ರತ್ನಗಳಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಹಿರಿಯ ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ.

ಇತ್ತು ಸುಂದರಿ ಭಯದಿಂದಲೇ ಅರಮನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ಆ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಸುಂದರಿಯ ನೆಚ್ಚಿನ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರವಿತ್ತು. ಸಂಗೀತದ ಇಂಟಿತ್ತು. ಆ ಮೃಗವಾದರೂ ಭೀಕರವಾಗಿತ್ತು. ಕೋರೆ ಹಲ್ಲು, ಹಂದಿಯ ದೇಹ, ತೋಳಿದ ಚಲನೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಮೃಗ ಕರ್ಕೆಶ ಸದ್ದು, ಗೊಗ್ಗರು ಧ್ವನಿಯೊಂದಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾ, “ನೀನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬಂದೆಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿತು. ಸುಂದರಿ ಭಯದಿಂದ ಹೂಂ ಅಂದಳು. “ಒಳ್ಳೆಯದು ನೀನು ಒಳ್ಳೆಯವಳು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿತು. ಸುಂದರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಭಯವಾಯಿತು. ಅಂಜುತ್ತಲೇ “ನಾನು ಸುಳ್ಳಿ ಹೇಳಲಾರೆ, ನೀನು ಕುರೂಪಿ. ಆದರೂ ನೀನು ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯವನಂತಿದ್ದು” ಎಂದಳು. “ನನ್ನ ಹೃದಯ ಒಳ್ಳೆಯದಿರಬಹುದು, ಆದರೂ ನಾನು ಮೃಗ.” ಅಂದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಸುಂದರಿ “ಮೃಗ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೃದಯ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಮೃಗದ ಆಕಾರ ಹೊಂದಿರುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಅನೇಕ ಮನುಷ್ಯರು ಸುಂದರ ಆಕಾರ ಪಡೆದು ಮೃಗದ ಹೃದಯ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ” ಅಂದಳು.

“ಸುಂದರಿ ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆ ಆಗುವೆಯಾ?” ಎಂದು ಮೃಗ ಕೇಳಿದಾಗ ಸುಂದರಿ ತೊಡಲಿದಳು. “ಇ-ಇ-ಇಲ್ಲ!” ಆಕೆಯ ಉತ್ತರದಿಂದ ನಿರಾಶನಾದ ಮೃಗ ನಿಟ್ಟಿಸಿರಿಟ್ಟಿತು. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಬುಸುಗುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ಇಡೀ ಅರಮನೆ ಅದುರತೋಡಿತು. ಮರುದಿನ ಸುಂದರಿಗೆ ಮೃಗ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ‘ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ಸುಂದರಿಗೆ ಕುಶಾಹಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನೋಡುವ ಇಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಒರಟು ಮಾತು, ತಿಕ್ಕಲು ನಡವಳಿಕೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ನಗು ತರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆತನ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ಮನ ಕರಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಂದು ದಿನ ಸುಂದರಿ ನಾನು ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಂಡು ವಾತನಾಡಿಸಬೇಕು. ಕಳಿಸಿದರೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. “ಬರೀ ಎರಡು ದಿನ” ಎಂದು ಹೋದವಳು ಹತ್ತನೇ ದಿನವಾದರೂ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆಕೆಗೆ ಅಳುಕು ಶುರುವಾಯಿತು. ಮೃಗ ಎಂದೂ ತನ್ನ ವಚನ ಮುರಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನ ನೋಯಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನನ್ನು ನೆಮ್ಮೆದಿಯಾಗಿದುವುದೇ ಅದರ ಸುಖವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಮುಖ, ಚಲನ- ವಲನ ನೆನಪಾದವು. ಮತ್ತೆ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆ ತೀವ್ರವಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ತಂದೆಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟಳು. ಅರಣ್ಯದ ಅರಮನೆಯ ಸುಖಿಕ್ಕಿಂತ ಮೃಗದ ವೈಕಿಷ್ಟ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸು ತುಂಬಿತ್ತು. ಅರಮನೆ ತಲುಪಿ ಮೃಗಕ್ಕಾಗಿ ಹುಡುಕಾಡಿದಳು. ಅದು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅರಮನೆಯ ಆಕೆಯ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರುತ್ತಿದ್ದ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಳು. ಮೃಗ ನೆಲಕ್ಕೂರಿಗಿತ್ತು. ಅದು ತೇಲುಗಣ್ಣ ಮೇಲುಗಣ್ಣಾಗಿ ಮಲಗಿತ್ತು. ಅದರ ದೇಹ ಬಡವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಸತ್ತಿರಬಹುದೇ? ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಮೂಗಿನ ಹತ್ತಿರ ಬೆರಳಿಟ್ಟು ನೋಡಿದಳು. ಉಸಿರು ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದುಃಖದಿಂದ ಅಪ್ಪಿ “ನೀನು ನನ್ನವನು ನೀನು ಸಾಯಬಾರದು; ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆ ಆಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಕಂಬನಿಗರೆದಳು.

ಮೃಗ ಕ್ರಮೇಣ ಉಸಿರಾಡಿತು. “ಬಂದೆಯಾ?” ಎಂದು ಸಂತೋಷಗೊಂಡಿತು. “ನೀನಿಲ್ಲದೆ ನನಗೆ ಉಟ ಸೇರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದಿತು. ಸುಂದರಿ “ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಮದುವೆ ಆಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದಳು.

ಮೃಗ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಹಿಗಿತು. ಅದರ ಆಕಾರವೇ ಬದಲಾಯಿತು. ಸುಂದರ ರಾಜಕುಮಾರನಾಗಿ

ಹೇಳಿದ “ದೇವತೆಯೊಬ್ಬಳು ನನ್ನ ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ನೋಡಿ ಮೃಗವಾಗಿಸಿ, ‘ನಿನ್ನನ್ನ ಕನ್ನೆಯೊಬ್ಬಳು ಮನಸಾರೆ ಒಟ್ಟಿ ತ್ರೀತಿಸುವವರೆಗೆ ಮೃಗವಾಗಿಯೇ ಇರು’ ಎಂದು ಶಾಪ ಹಾಕಿದ್ದಳು. ನನ್ನ ಮೃಗಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಕರಗಿತು” ಎಂದ.

ರಾಜಕುಮಾರ ತನ್ನ ಮಂತ್ರದಂಡದಿಂದ ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆದ. ಅರಮನೆ ಇನ್ನೂ ಮೋಹಕವಾಗಿ ರುಗರುಗಿಸತ್ತೊಡಗಿತು. ಸುಂದರಿ ಮತ್ತು ರಾಜಕುಮಾರ ಮದುವೆಯಾಗಿ ನೆಮ್ಮೆದಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಡೆಸತ್ತೊಡಗಿದರು.

(‘ಬ್ಯಾಟಿ ಅಂಡ್ ದಿ ಬೀಸ್ಪ್’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕಥೆಯ ಅನುವಾದ.)

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಫ. ಲಂಕೇಶ್ : ಪಾಣ್ಯ ಲಂಕೇಶ್ ಅವರು ಮಾರ್ಚ್ ಅ, ಇಂಡಿಯಾ ರಂದು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊನಗವಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ವೃತ್ತಿ ಜೀವನ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇಂಡ್ ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದರು. ಇಂಡ್‌ರ ‘ಲಂಕೇಶ್ ಪತ್ರಿಕೆ’ ಎಂಬ ವಾರಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಸಂಕ್ಷಾರಿ, ಈಡಿಪರ್ಸ್ ಮತ್ತು ಅಂತಿಗೊನೆ, ಮುಂತಾದ ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ, ಕಲ್ಲು ಕರಗುವ ಸಮಯ, ಕರೆಯ ನೀರನು ಕರೆಗೆ ಚೆಲ್ಲಿ, ಉಲ್ಲಂಘನೆ, ಮಂಜು ಕವಿದ ಸಂಜೆ ಮುಂತಾದ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ, ಮುಸ್ಸಂಜಯ ಕಥಾಪ್ರಸಂಗ, ಅಕ್ಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೂ, ಹಲವಾರು ಅಂಕಣ ಬರಹಗಳನ್ನೂ, ಹುಳಿ ಮಾವಿನಮರ ಆತ್ಮಕಥೆಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚಲನಚಿತ್ರ ನಿರ್ದೇಶಕನಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದಿಂದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಿರ್ದೇಶಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಲಭಿಸಿವೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಥೆಯನ್ನು ‘ಕಲ್ಲು ಕರಗುವ ಸಮಯ’ ಕಥಾ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ:

೧. ಬಡತನದಿಂದ ಸುಂದರಿ ಹಾಗೂ ಅವಳ ತಂದೆಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ ಏಕೆ?
೨. ಮೃಗದ ಬಾಹ್ಯ ಆಕಾರ ಹೇಗೆಯು?
೩. ಯಾರು ಶಾಪಗೊಂಡ ಮೃಗವಾಗಿದ್ದರು?
೪. ದೇವತೆ ಕೊಟ್ಟ ಶಾಪವೇನು?
೫. ಶಾಪ ವಿಮೋಚನೆಯ ಫಲವೇನು?
೬. ಮೃಗದ ಬಗೆಗೆ ಸುಂದರಿಯ ಮನ ಕರಗುತ್ತಿತ್ತು ಏಕೆ?

* * * * *

ಒ. ಜನಪದ ಒಗಟುಗಳು

- ಸಂಗ್ರಹ

ಜನಪದ ಬೆಡಗಿನ ಒಗಟುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವ ಮತ್ತು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಎದುರಾಳಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಒಗಟನ್ನು ಒಡ್ಡುವ ಕ್ರಮ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ವವಾದದ್ದು. ಹೊಟ್ಟಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಇದನ್ನು ಅಸ್ವಾದಿಸಬಹುದು.

ಒಗಟು ೧ : “ಕ್ಯಾಯುಂಟು ಕಾಲಿಲ್ಲ ಶಿರಹರಿದ ಮುಂಡ
ಮ್ಯಾಯೋಳಗೆ ನವಗಾಯ ಒಂಬತ್ತು ತುಂಡ
ಒಯ್ಯನೊಯ್ಯನೇ ಬಂದು ಹೆಗಲೇರಿಕೊಂಡ
ರಾಯ ರಾಯರಿಗೆಲ್ಲ ತಾನೇ ಪ್ರಚಂಡ”

ಉತ್ತರ: “ನೀನು ಹೇಳಿದ ಬೆಡಗು ‘ಅಂಗಿ’ ಕಾಣಣ್ಣ
ನಾನೊಂದ ಬೆಡಗ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಣ್ಣ”

ಒಗಟು ೨ : “ನೀರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟೋದು ನೀರಲ್ಲಿ ಬೇಳಿಯೋದು
ನೀರು ತಾಕಿದರೆ ಮಟಮಾಯ | ಕನ್ನಡದ
ಬೆಡಗಿನ ಜಾಣ ತಿಳಿದ್ದೇಳಿ”

ಉತ್ತರ: “ಕನ್ನಡವ ಹೇಳಲಿಕೆ ಇನ್ನಾವ ಸೋಚಿಗವು
ಪನ್ನಂಧರನಾ ಶಿವಬಲ್ಲ | ತಿನ್ನುವ
ಲುಪ್ಪಲ್ಲವೇನು ಅರಸರೆ”

ಒಗಟು ೩ : “ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟೋದು ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಬೇಳಿಯೋದು
ಅದು ಒಂದು ಗಿಡದ ಪರಿಕಾರ-ಎಲೆಬಾಲೆ
ಬಾರೆ ನಮ್ಮಧರ್ಮ ಒಡೆದ್ದೇಳೆ.”

ಉತ್ತರ: “ನಿಮ್ಮ ಅರ್ಥವು ನಮ್ಮೀಗೆ ತಿಳಿಯಾವು
ನೀವಾಡಿದ ಮಾತು ಹುಸಿಯಲ್ಲ— ಮಾತಿವನೆ
ತಾವರೆ ಬೇರ ಅರಸೋರು”

ಒಗಟು ೪ : “ಬದಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟೋದು ಬದಿನಲ್ಲಿ ಬೇಳಿಯೋದು
ಹೋಗೋರ ಮುಂಜೆರಗ ಹಿಡಿಯೋದು-ಎಲೆಬಾಲೆ
ಬಾರೆ ಇದರಧರ್ಮ ಒಡೆದ್ದೇಳೆ”

ಉತ್ತರ: “ನಿಮ್ಮ ಅರ್ಥವು ನಮ್ಮೀಗೆ ತಿಳಿಯಾವು
ನೀವಾಡಿದ ಮಾತು ಹಸಿಯಲ್ಲ- ಮಾತಿವನೆ
ಉತ್ತರಾಣಿ ಗಿಡ ಅರಸೋರು”

ಒಟ್ಟು ೫ : “ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟೋದು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯೋದು
ಉಳುವಾನ ಕಂಡು ನಗುವುದು- ಎಲೆಬಾಲೆ
ಬಾರೆ ನಮ್ಮಧರ್ಮ ಒಡೆದ್ದೋಳೆ”

ಉತ್ತರ: “ನಿಮ್ಮ ಅರ್ಥವು ನಮ್ಮೀಗೆ ತಿಳಿಯಾವು
ನೀವಾಡಿದ ಮಾತು ಹಸಿಯಲ್ಲ-ಮಾತಿವನೆ
ಗರಕೇಯ ಹಲ್ಲ ಅರಸೋರು”

ಒಟ್ಟು ೬ : “ಒಗಲಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪುವುದು ಬಾಯಲ್ಲಿ ತಿಂಬೂದು
ನಂಗ್ರೇಣಿ ಅಶುರ್ ಈ ಹಾಡಿನ - ಹೇಳಿದೆ
ಕೈಗೆ ಹಲ್ಲಾಮುರ್ದು ಕೊಡುವೆನು”

ಉತ್ತರ: “ಕನ್ನಡದ ಹಾಡನ್ನು ಹನ್ನೆಯ್ದು ನಾಬಲ್ಲಿ
ಕನ್ನಡದ ಶಿವನ ಪದನವು - ಅಂಬಲ್ಹಾಡು
ಬೀಸುಕಲ್ಲಲ್ಲೆ ಅಶುರಂಟೂ?”

ಅಭ್ಯಾಸ

ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು-ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ‘ಅಂಗಿ’ ಎಂಬ ಉತ್ತರ ಬರುವ ಬೆದಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
೨. ಉಪಿನ ವಿಶೇಷತೆ ಒಗಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ?
೩. ಕೆಸರಿಗೂ ಕಮಲಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಹೇಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ?
೪. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಉತ್ತರಾಣಿ ಹಾಗೂ ಗರಿಕೆ ಕೊಡುವ ತೊಂದರೆಯನ್ನು
ಒಟ್ಟುಗಳು ಹೇಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ?
೫. ಒಗಟುಗಳಿಂದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಏನು ಲಾಭ?

* * * * *